QL671
.D27
*

FOR THE PEOPLE
FOR EDVCATION
FOR SCIENCE

LIBRARY
OF
THE AMERICAN MUSEUM
OF
NATURAL HISTORY

Bound at
A.M.N.H.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

4. AARGANG

REDIGERET AF

O. HELMS

1909—1910

+16.69792 March 9.

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

INDHOLD AF AARGANG IV.

HÆFTE 1.

lagttagelser af Stevns Fugleverden 1884—1909. Af *H. Arctander* 1
Alexander Kielland og Fuglene. Af *O. Helms*..... 16
Fra Anholt. Af *N. Hedin* 21

MINDRE MEDDELELSER.

Nogle Bemærkninger om Pirolens (Oriolus galbula) Forekomst her i Landet, 22; Fra Holmene ved Samso, 24; lagttagelser fra Skovshoved, 26; Smaatræk fra Fuglelivet paa Egholm, 27; Et afbrudt Svaletræk, 27; Vadefugle i Træer, 29; Fiskeorn (Pandion haliaëtus), 29.

ANMELDELSER.

Lebensbilder aus der Tierwelt, 30. *Thorsten Renvall:* Fågelbiologiska Skizzer, 30. Stuekulturer, 31. Fugleværnsforeningen »Svalen«, 31. *A. Mentz:* Naturfredning, særlig i Danmark, 32. *James A. Grieg:* Storfuglens nuværende Udbredelse i Søndre Bergenhus Amt, 32.

FORENINGSMEDDELELSER.

»Dansk Ornithologisk Forening«s Generalforsamling, I; International ornithologisk Kongres, IV; Meddelelse fra Redaktionen, IV.

HÆFTE 2.

Nogle danske Rovfuglekulds Størrelse. Af *H. Chr. C. Mortensen* 33
Korsnæb som Galleædere. Af *R. H. Stamm*..... 45
Betragtninger over Jagtloven. Af *O. Helms*..... 49
Bemærkninger om nogle af Thylands Fugle. Af *M. Ewald Hansen* 56
Fuglelivet i Ærmelunden 1 Juledag 1909. Af *G. Scholten*..... 58
Fuglelivet paa Vestre Kirkegaard. Af *A. Koefoed* 60

MINDRE MEDDELELSER.

Stære, mærkede i Skotland, 63; Mærkede europæiske Storke trufne i Sydafrika, 64; Tilføjelse til Meddelelser om Fuglene i Stevns, 64; En ny Fare for Fuglene, 64; Abnormt farvede Ænder, 65; »Se til Himlens Fugle . . .«, 65; lagttagelser af Syrnium aluco's Yngleforhold i 1896, 66; Folkeliv ved Hanstholm Fyr en »Fuglenat«, 68; Afdød Ornitholog, 69.

FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER.

En ornithologisk Udflugt til Dobrudscha'en af *Dionysius Lintia*, 70; Om Trapper, Otis tarda L., i Brandenburg af *H. Hocke*, 72.

FORENINGSMEDDELELSER.

Udflugt Lyngby—Hareskov Søndag 30 Januar 1910, V; Møder i Dansk Ornithologisk Forening, V; Forelobig Meddelelse om de Udflugter, som tænkes foretagne i Sommeren 1910, VI; Undersøgelser af Fuglenes Træk i Danmark, VI; Den internationale ornithologiske Kongres i Berlin 30 Maj til 4 Juni 1910, VII; Til Medlemmerne, VIII; Kredsformænd, IX; Medlemsfortegnelse for Dansk Ornithologisk Forening, IX.

HÆFTE 3.

Fuglefredning 73
Fuglelivet paa Tipperne i Maj 1910. Af *M. Klinge* 75
Fuglefristeder. Af *A. Hagerup* 90
Mejser og Mejsekasser. Af *M. Klinge*. 95
I Anledning af Artiklen »Betragtninger over Jagtloven«. Af *O. Dyrhauge* og *H. Arctander* 99

MINDRE MEDDELELSER.

To Redefund, 102; En Uglehistorie, 104; Frueskov ved Flensborg, 106.

FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER.

Fuglebeskyttelse i Ungarn i 1908—09. Af *Titus Csörgey*, 106; Beretning om indeværende Aars Yngle-Resultater paa Jordsand, Albuen og Norderoog af Dr. *F. Dielrich* i Hamburg, 111; Fuglekolonien paa Langeoog. Af *Otto Leege*, Ostermarsch, 117; Den svenske Lov om Naturfredning, 121; Dansk Jagtforenings Repræsentantskabsmode, 124.

FORENINGSMEDDELELSER.

Møde i D. O. F., XIX; D. O. F.s Udflugt til Engelholm, XIX; Natlig Udflugt i Kobenhavns Omegn, XX; Udflugt i Faaborgs Omegn for fynske Medlemmer, XX; »Mindre Meddelelser«, XXI; Medlemsfortegnelse, XXII; Til Medlemmerne, XXII.

HÆFTE 4.

Holder Fuglene op at synge til Sankt-Hans? Af *O. Helms* 125
Nye Arter for Østgrønland. Af *O. Helms*..... 130
Isfuglen (Alcedo ispida) ynglende ved Brahetrolleborg, Fyn. Af *I. Lehn-Schiøler*..... 131

MINDRE MEDDELELSER.

Lille Skallesluger (Mergus albellus), 134; Blisgaas (Anser albifrons), 135; Bramgaas (Anser leucopsis), 135; Stormfugl (Fulmarus glacialis), 135; Trane (Grus cinerea), 135; Sortklire (Totanus fuscus), 135; Havorn (Haliaëtus albicilla), 135; Flodorn (Pandion haliaëtus), 135; Ringdue (Columba palumbus), 135; Turteldue (Turtur auritus), 135; Isfugl (Alcedo ispida), 135; Gjøg (Cuculus canorus), 136; Sort Stork (Ciconia nigra), 136; Guldpirol (Oriolus galbula), 136; Vandstær (Cinclus aqvaticus), 136; Topmejse (Parus cristatus), 136; Sort Rodstjert (Ruticilla titys), 137; Hvidvinget Korsnæb (Loxia leucoptera), 137; Alm. Korsnæb (Loxia curvirostra & pityopsittacus), 137; Fra Maagernes Liv, 137; Forstuesvalen (Hirundo rustica) ved Odense i Efteraaret 1909, 138; Løvsanger (Phyllopseustes trochilus) og Hugorm, 140.

FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER.

Hvad skal der blive af »Vogelwarte« Helgoland? Af Dr. *H. Weigold*, Helgoland, 141; Iagttagelser over Mursejleren (Cypselus apus). Af *Carl Bertram*, Kaiserslautern, 157.

ANMELDELSER.

H. Hasselgren: Gotlands Fåglar. Deras Förekomst och Drag ur deras Biologi, 165. Ornithologische Monatsschrift, 166. Wild Birds at Home IV, 166. »Bruno Liljefors«, 166. Bibliotheca Zoologica Danica 1876—1906, 167. Fauna och Flora, 168. Stormmaagen (Larus canus). Dens Liv i Billeder. Af *C. Rubow*, 168.

INDEX.

IAGTTAGELSER AF STEVNS FUGLEVERDEN 1884—1909.

AF

H. ARCTANDER.

Siden 1884 har jeg aarligt gjort Optegnelser over Fugletrækket i Stevns, ligesom jeg har noteret, hvilke sjældnere Fugle, der ere komne mig i Hænde i den forløbne Tid. Uden at gøre systematiske Optegnelser begyndte jeg imidlertid allerede 1880 paa mine Iagttagelser, hvorved 3 sjældne Fugle ere komne med, nemlig *Oriolus galbula* (Pirol), *Cyanecula suecica* (Blaakjælk) og *Locustella fluviatilis* (Flodsanger). For vore almindelige Trækfugle har jeg noteret Ankomsttiderne, men dels gør disse Optegnelser ikke Fordring paa at være de virkelige Ankomsttider, da Fuglene godt kan være ankomne, før jeg iagttog dem — dog tror jeg f. Eks. om Svalernes, at de er ret gode — dels har jeg enkelte Aar undladt at notere noget, da Iagttagelsen af Fuglene skete saa sent, saa at jeg maatte sige mig selv, at Fuglen sikkert for længst var ankommen. Samtidig hermed har jeg gjort Optegnelser om alle Fugle, som jeg har forefundet her, dels som tilfældige Gæster, dels som faste Beboere. Kun de Fugle, som jeg aldeles utvivlsomt, dels med Kikkert, dels med blotte Øjne, har kunnet bestemme, ere medtagne, hvorved enkelte, som dog rimeligvis findes her, ikke er anførte; jeg skal saaledes nævne *Anas querquedula* (Atlingand), *Ægialitis cantiana* (Hvidbrystet Præstekrave), *Sterna cantiaca* (Splitterne), *Acrocephalus palustris* (Kjærsanger), *Cannabina flavirostris* (Bjergirisk) og *Loxia curvirostra* (Korsnæb). At disse en og anden Gang vel nok har været her, kan antages, men sikkert iagttaget dem har jeg ikke.

Med Hensyn til Nomenclatur og systematisk Ordning har jeg fulgt H. Winge: Fortegnelse over Danmarks Fugle, Dansk ornith. Tidsskrift 1. Aargang, 1.—2. Hefte.

Anas crecca, Krikand. Er næppe ynglende her. Skydes om Efteraaret paa Trækket.

Anas penelops, Pibeand. Er næppe ynglende her. Skydes af og til om Vinteren.

Anas acuta, Spidsand. Ikke ynglende. Ret sjælden.

Anas boscas, Graaand. Er talrigt ynglende. Jeg har selv iagttaget den ynglende i et Piletræ ca. 4 Alen over Jorden. Efter Meddelelse fra Pastor Glahn, Kongsted, ynglede den et Aar i en tom Storkerede i Roholte Præstegaard. Ællingerne lod sig rulle ned ad Taget som Bolde, mens Andemoderen nedenunder ventede paa dem, hvorpaa hun førte dem til en Bæk. Paa Gjorslev er der i de senere Aar dannet et Anderi under halvvilde Former i Kanalerne i Haven.

Anas clypeata, Skeand. Er ikke ynglende, men træffes af og til paa Trækket om Efteraaret, ligesom den nogle Gange er falden paa Stevns Fyr.

Tadorna cornuta, Gravand. Denne prægtige Fugl yngler baade i Højstrup Skov (Fælledsskov) og i Gjorslev Skove (Jernet), hvor den tager Bolig i gamle Rævegrave.

Cygnus olor, Knopsvane. Den $^{17}/_{1}$ 1887 blev et Eksemplar skudt ved Rødvig ud af en trækkende Flok (findes i Storehedinge Skolesamling). $^{1}/_{3}$ 1888 blev ligeledes et Eksemplar skudt.

Cygnus musicus, Sangsvane. Den ses jevnligt om Vinteren, og enkelte skydes.

Fuligula cristata, Troldand. Skydes jevnligt om Vinteren.

Fuligula marila, Bjergand. Skydes jevnligt om Vinteren.

Fuligula ferina, Taffeland. Ses kun om Vinteren, hvor den af og til skydes.

Fuligula rufina, Rødhovedet And. Den $^{15}/_{1}$ 1892 blev en gl. Han skudt ved Rødvig. Den blev udstoppet og længe holdt tilbage af den heldige Skytte men havnede dog nok tilsidst i Baagøes Samling[1].

Clangula glaucion, Hvinand. Skydes almindeligt om Vinteren.

Pagonetta glacialis, Havlit. Er den talrigste Vinterand ved Kysten.

Oedemia nigra, Sortand. Skydes jevnligt om Vinteren.

Oedemia fusca, Fløjelsand. Ligeledes. I enkelte Vintre, f. Eks 1888, var begge disse Arter meget talrigt tilstede.

Somateria dispar, Stellers And. I Januar 1888 blev to Hunner

[1] Apotheker, Næstved.

skudte ved Gjorslev Bogeskov. Det ene Eksemplar var desværre plukket af Pigen, før man blev opmærksom derpaa. Det andet havnede i Valentiners[1] Samling.

Somateria mollissima, Ederfugl. Findes almindeligt ved Kysten om Vinteren.

Mergus albellus, Lille Skallesluger. Er skudt nogle Gange her om Vinteren. Den $^{19}/_{12}$ 1890 blev en ung Fugl skudt ved Rødvig (Skolesamlingen i Storehedinge).

Mergus merganser, Stor Skallesluger. Skydes af og til om Vinteren.

Mergus serrator, Toppet Skallesluger. Yngler her, men sjældent. I Maj 1907 traf jeg en And med en stor Flok dunklædte Ællinger i en lille Bæk ved Vemmetofte, aabenbart paa Vej til Stranden. Anden laa stille i Bækken, mens Ællingerne var kravlede op paa hendes Ryg. Et nydeligt Syn!

Anser segetum, Sædgaas. Den $^{18}/_{2}$ 1888 skudt ved Lillehedinge, den $^{30}/_{9}$ samme Aar ved Storehedinge.

Anser cinereus, Graagaas. Ses jevnligt om Foraaret i Smaaflokke, mest i Marts Maaned, men 1885 allerede den $^{26}/_{2}$.

Anser torquatus, Knortegaas. Den skydes somme Tider, men opholder sig egentlig ikke i stor Mængde her ved Kysten. Af og til skydes et udmagret Individ paa Sædmarkerne her om Vinteren, naar Sneen dækker Marken. 1904 den $^{14}/_{5}$ var her et enormt Træk over Byen under et Tordenvejr, hvor man kunde se Fuglenes Silhuetter mod Himlen, naar Lynene lyste op, og mellem Lynene saas, ved Gassens Skær, det hvide Parti under Halen; det saa ud som Ildfluer, der fløj lavt hen over Tagene.

Coturnix communis, Vagtel. Om Fuglen yngler her er tvivlsomt. Reden er aldrig funden, men enkelte Aar er Fuglen forefunden i mindre Flokke i Jagttiden; saaledes blev i 1888 den $^{11}/_{10}$, $^{13}/_{10}$, $^{16}/_{10}$ og $^{17}/_{10}$ nogle Fugle skudte af en Flok paa Storehedinge Mark. Ligeledes 1893, $^{20}/_{9}$ 2 Stykker skudte af en Flok, og 1904, $^{16}/_{9}$ fandtes atter en lille Flok, hvoraf 1 Individ blev skudt.

Perdix cinerea, Agerhøne. Den er almindeligt ynglende, men stærkt aftagende, idet Sygdom (Svulster paa Næb og Ben) vist for en stor Del har Skylden, da de syge Individer lever længe nok, langt ud paa Vinteren, til at smitte videre, og da her nu næsten ikke findes Rovfugle mere, som kan tage de svage In-

[1] Forpagter, Gjorslev.

divider, er der næppe Mulighed for at standse Smitsotens Udbredelse.

Phasianus colchicus, Fasan. Denne indførte Fugl findes nu overalt i forvildet Tilstand. Fuglen er smuk og pynter i Landskabet, det kan ikke nægtes, men da den dels kun er indført for Jagtens Skyld, og dels er Skyld i, at en Mængde af vore smukkeste Flyvere lægges for Had og efterhaanden forsvinder, kan man som Ven af dansk Fugleverden ikke være særlig glad for den.

Tachybaptes minor, Lille Lappedykker. Kun modtaget 1 Gang, nemlig $^{7}/_{9}$ 1881, skudt i Højerup Gadekær.

Podicipes auritus, Hornet Lappedykker. Fanget af og til i Fiskergarn. Den $^{14}/_{3}$ 1888 blev et Eksemplar fanget i udmattet Tilstand paa Landjorden.

Podicipes nigricollis, Sorthalset Lappedykker. Den $^{26}/_{12}$ 1883 fanget i Fiskergarn. $^{8}/_{8}$ 1890 blev en ung Fugl skudt i Sierslev Mose.

Podicipes griseigena, Graastrubet Lappedykker. Forekommer i Træktiderne.

Podicipes cristatus, Stor Lappedykker. Ligeledes. Dens Stemme høres om Nætterne i Træktiderne.

Colymbus arcticus, Sortstrubet Lom. Nedlægges af og til. Jeg har saaledes modtaget den $^{4}/_{3}$ 1888, ligeledes den $^{11}/_{3}$ og $^{29}/_{4}$ samme Aar. Den $^{22}/_{12}$ 1890 modtog jeg et Eksemplar fra Rødvig endnu i fuld Sommerdragt (Skolesamlingen, Storehedinge).

Colymbus septentrionalis, Rødstrubet Lom. Ikke sjelden i Træktiderne.

Crex pratensis, Engsnarre. Findes almindeligt ynglende.

Porzana pygmæa, Dværgrørvagtel. Den $^{6}/_{5}$ 1887 blev den skudt i Gjorslev Møllesø. Den blev indlemmet i Baagøes Samling.

Porzana maruetta, Rørvagtel. Den yngler vistnok ved Stevns Aa.

Rallus aquaticus, Vandrixe. Den træffes jevnligt om Efteraaret, men om den er ynglende her, er tvivlsomt.

Gallinula chloropus, Rørhøne. Denne kønne Fugl synes i de senere Aar at have bredt sig, saa at den nu træffes ynglende i en Mængde smaa Sivkær; ja selv i Gadekæret i Holtug By, som i Midten er bevokset med Dunhammere, har den ynglet iaar sammen med følgende Art. Begge Fugle lever i største Endrægtighed med Byens tamme Ænder og, hvad der er endnu mærkeligere, med Byens Ungdom.

Fulica atra, Blishøne. Findes almindeligt ynglende i Moser og Søer.

Grus cinerea, Trane. Store Flokke af denne Fugl ses jevnligt om Foraaret, mest i April Maaned, trækkende i lange bølgende Linier mod Nord med stærke, klangfulde Skrig. Jeg har noteret følgende om dens Forekomst. 1884, $^{24}/_{4}$ en stor Flok. 1886, $^{20}/_{4}$—$^{25}/_{4}$ store Træk. 1887, $^{23}/_{4}$ set 8. 1888, $^{14}/_{4}$. 1889, $^{13}/_{4}$ og $^{14}/_{4}$ stort Træk. 1890, $^{3}/_{4}$ Træk. 1892, $^{11}/_{5}$—$^{12}/_{5}$ Træk. 1894, $^{23}/_{4}$. Den $^{12}/_{6}$ blev et Individ skudt ved Højstrup (Dr. Guldbergs Samling, Aarhus). 1895, $^{18}/_{4}$. 1898, $^{14}/_{4}$. 1902, $^{17}/_{4}$ set 8. I de følgende Aar har jeg ingen iagttaget, men den $^{20}/_{4}$ 1909 saas tre store Flokke trækkende mod Nord.

Vanellus cristatus, Vibe. Er almindeligt ynglende, og de senere Aar, efterhaanden som Enge udtørres, er den blevet almindeligt ynglende paa Markerne, hvor den tilsyneladende befinder sig ligesaa godt som forhen paa Engene. Den hører altsaa til de Fugle, der kan accommodere sig. Om dens Ankomsttider har jeg noteret: 1884, $^{13}/_{3}$. 1885, $^{25}/_{2}$. 1886, $^{26}/_{3}$. 1887, $^{4}/_{3}$. 1888, $^{25}/_{3}$. 1889, $^{10}/_{3}$. 1890, $^{8}/_{3}$. 1891, $^{27}/_{2}$. 1892, $^{20}/_{3}$. 1893, $^{27}/_{2}$. 1894, $^{4}/_{3}$. 1895, $^{14}/_{3}$. 1896, $^{5}/_{3}$. 1897, $^{23}/_{2}$. 1898, $^{11}/_{3}$. 1899, $^{8}/_{2}$. 1900, $^{20}/_{2}$. 1901, $^{11}/_{3}$. 1902, $^{3}/_{3}$. 1903, $^{27}/_{2}$. 1904, $^{9}/_{3}$. 1905, $^{12}/_{3}$. 1907, $^{9}/_{3}$. 1909, $^{15}/_{3}$.

Charadrius squatarola, Strandhjejle. Er sjælden.

Charadrius pluvialis, Hjejle. Brokfugl. Noget hyppigere, men dog ikke almindelig paa Markerne om Efteraaret.

Ægialitis hiaticula, Stor Præstekrave. Ret sjælden.

Hæmatopus ostreologus, Strandskade. Ses enkeltvis i Præstø Bugt.

Numenius phæopus, Lille Regnspove. Ses sjældent.

Numenius arquatus, Stor Regnspove. Noget hyppigere. Undertiden er iagttaget uhyre Træk om Natten, hvor den nogle Gange er falden paa Stevns Fyr.

Limosa lapponica, Kobbersneppe. Den er temmelig sjælden og ses kun i Træktiden. $^{27}/_{8}$ 1886 skudt ved Højerup. $^{7}/_{9}$ 1888 modtaget et Eksemplar. I September i Aar skudt ved Gjorslev Bøgeskov.

Actitis hypoleuca, Mudderklire. Er almindelig om Eftersommeren.

Totanus glareola, Tinksmed. Skydes af og til om Efteraaret.

Totanus ochropus, Svaleklire. Ses almindeligt om Efteraaret ved Mergelgrave.

Totanus calidris, Rødben. Ligeledes.

Totanus glottis, Hvidklire. Er ret sjælden.

Machetes pugnax, Brushane. Ses om Efteraaret, men skydes sjældent. Den $^{23}/_{8}$ 1888 modtaget.

Tringa maritima, Sortgraa Ryle. Den $^{20}/_{2}$ 1888 skudt ved Rødvig.

Tringa canutus, Islandsk Ryle. Skydes af og til om Efteraaret. Høres jevnligt paa Foraarstrækket.

Tringa alpina, Ryle. Ret almindelig om Efteraaret. Høres paa Foraarstrækket.

Phalaropus fulicarius, Thorshane. $^{19}/_{12}$ 1898 skudt paa Gjorslev Strand (Skindet paa zool. Museum). $^{12}/_{12}$ 1906 skudt ved Rødvig (findes i min Samling).

Limnocryptes gallinula, Enkelt Bekkasin. Skydes om Efteraaret.

Gallinago scolopacina, Horsegøg. Vides ikke sikkert at yngle her. Almindelig om Efteraaret.

Gallinago major, Tredækker. Er sjælden. $^{6}/_{9}$ 1888 skudt ved Stevns Aa.

Scolopax rusticula, Skovsneppe. Skydes saavel Foraar som Efteraar. Er ikke fundet ynglende.

Larus ridibundus, Hættemaage. Findes ikke ynglende. Alm paa Markerne om Eftersommeren.

Larus canus, Stormmaage. Ligeledes.

Larus argentatus, Havmaage. Ses af og til ved Kysten. 1888, $^{4}/_{1}$ skudt ved Rødvig.

Larus fuscus, Sildemaage. Er sjælden. $^{20}/_{9}$ 1881 gl. ♂ skudt ved Rødvig. $^{24}/_{2}$ 1888 ♀ skudt ved Rødvig.

Larus marinus, Svartbag. Ses jevnligt, men faatallig. Ikke ynglende.

Larus glaucus, Graamaage. Ses af og til. $^{8}/_{1}$ 1894 et smukt udfarvet Eksemplar skudt ved Klinten.

Larus tridactylus, Ride. $^{27}/_{10}$ 1888 skudt ved Rødvig.

Sterna hirundo, Terne. Faatallig paa Træk. Ikke ynglende.

Sterna macrura, Havterne. Sjælden. 1889 $^{26}/_{9}$ ♂ skudt ved Højerup.

Lestris longicauda, Lille Kjove. $^{22}/_{9}$ 1906 modtaget fra Klinten et raaddent Eksemplar.

Lestris pomatorhina, Mellemkjove. I September 1888 skudt paa Storehedinge Mark.

Cepphus grylle, Tejste. Fanges af og til i Fiskegarn. Et Individ opholdt sig i en Aarrække ved Klinten, men blev tilsidst skudt — til Sorg for Fiskerne, som vare komne til at holde af Fuglen.

Uria troile, Lomvie. Er sjælden, men sætter stundom Livet til i Fiskegarnene.

Ardea cinerea, Hejre. En Koloni har Ophold i Gjorslev Skov, omtrent 20—30 Reder — maaske flere. Den faar Lov til forblive der, men en Del flyvefærdige Unger skydes aarligt ved Rederne — som en Slags Sport.

Ciconia alba, Stork. Yngler adskillige Steder. Ankomsttiderne er noterede saaledes: 1883, $^{3}/_{4}$. 1887, $^{7}/_{4}$. 1888, $^{4}/_{4}$. 1889, $^{16}/_{4}$. 1890, $^{4}/_{4}$. 1891, $^{6}/_{4}$. 1892, $^{8}/_{4}$. 1893, $^{2}/_{4}$. 1894, $^{26}/_{3}$. 1895, $^{10}/_{4}$. 1896, $^{23}/_{3}$. 1897, $^{31}/_{3}$. 1898, $^{29}/_{3}$. 1899, $^{11}/_{4}$. 1900, $^{28}/_{3}$. 1901, $^{8}/_{4}$. 1902, $^{7}/_{4}$. 1903, $^{11}/_{4}$. 1904, $^{14}/_{4}$. 1905, $^{16}/_{4}$. 1906, $^{5}/_{4}$. 1907, $^{14}/_{4}$. 1909, $^{14}/_{4}$.

Phalacrocorax carbo, Skarv. $^{26}/_{10}$ 1885 skudt en ung ♂ ved Rødvig. Den saas tidligere af og til. I de senere Aar ikke mere.

Falco tinnunculus, Taarnfalk. Ynglede i tidligere Aar paa Klinten. Nu ikke mere. Ses i Træktiderne.

Falco æsalon, Dvergfalk. Skydes af og til om Efteraaret i Jagttiden — saaledes $^{10}/_{9}$ 1886.

Falco subbuteo, Lærkefalk. Skal have ynglet i Gjorslev Skovene. Nu ikke mere. Er sjælden. $^{19}/_{2}$ 1885 skudt.

Falco peregrinus, Vandrefalk. Efter Meddelelse af Valentiner ynglede den tidligere paa Klinten. Men en lang Række Aar var den der ikke, indtil den igen i de sidste Aar har forsøgt at sætte Bo der. Den er imidlertid bleven ynkeligt forfulgt, trods Forbud fra Godsets Side, og de flyvefærdige Unger dræbte eller fangede. Kridtinspektør Rosen har imidlertid meddelt, at der endnu findes 3 gamle paa Klinten i dette Efteraar. Vandrefalken er nu saa sjælden, at den kunde behøve at fredes i Yngletiden de faa Steder, hvor den endnu findes, tilmed da den kun kan tage flyvende Vildt, altsaa navnlig Duer og Krager, og saaledes kun i ringe Grad generer Jagtvildtet. Jeg har to Gange i dens Kro udelukkende fundet Kragefjer.

Buteo vulgaris, Musevaage. Er ikke mere ynglende her. Ses trækkende om Efteraar og Foraar. Varieteten *desertorum* er skudt her 1 Gang (Borgerskolens Samling).

Buteo lagopus, Vintermusevaage. Ses om Efteraaret af og til i store Træk mod Vest.

Aqvila fulva, Kongeørn. $^{9}/_{11}$ 1895 blev en ♂ skudt i Ganneskov (i min Samling). (Skovrider Anthon har skudt en $^{16}/_{4}$ 1873).

Haliaëtus albicilla, Havørn. Tidligere saas den af og til. I 1884 eller 1885 saa jeg en Oktoberdag 3 i Gjorslev Skov. $^{26}/_{12}$ 1901 blev et Eksemplar (Hun) skudt i Gjorslev Bøgeskov (Anthons Samling).

Pernis apivorus, Hvepsevaage. Er almindelig paa Træk; særlig om Efteraaret ses den i Flokke.

Milvus ictinus, Glente. I Firserne ynglede den i Gjorslev Skovene, men skulde udryddes, hvad der naturligvis var en smal Sag. I de senere Aar ses den sjældnere og sjældnere paa Foraarstrækket, hvad der tyder paa Nedgang for den ogsaa i vore Nabolande. Om dens Træk har jeg noteret: 1883, $^{26}/_{3}$. 1884, $^{14}/_{3}$. 1885, $^{5}/_{3}$. 1886, $^{14}/_{3}$. 1887, $^{23}/_{3}$. 1888, $^{14}/_{3}$. 1889, $^{25}/_{3}$. 1890, $^{24}/_{3}$. 1891, $^{16}/_{3}$. 1892, $^{20}/_{3}$. 1895, $^{20}/_{3}$. 1896, $^{8}/_{3}$. Derefter er den ikke senere set paa Foraarstrækket. 1902 saas en $^{19}/_{7}$ og 1903 $^{22}/_{8}$, paa Efteraarstrækket altsaa.

Circus æruginosus, Rørhøg. Er sjælden paa Træk. 1909, $^{7}/_{9}$ blev en ung Fugl skudt paa Gjorslev (min Samling).

Circus cyaneus, Blaa Kjærhøg. Ses sjældent, mest om Foraaret. 1886, $^{30}/_{4}$ blev en ♂ funden død, anskudt 8 Dage forud. 1898, $^{13}/_{4}$ et Eksemplar skudt.

Accipiter nisus, Spurvehøg. Er ikke ynglende. Almindelig paa Træk.

Astur palumbarius, Duehøg. Er ikke ynglende. Tidligere nogenlunde almindelig, nu yderst sjælden.

Pandion haliaëtus, Fiskeørn. Et Par ynglede i Gjorslev Skov (Kongeskov), men $^{11}/_{5}$ 1886 blev de skudte ved Reden, og dermed var deres Saga endt. 1888, $^{29}/_{8}$ en ♂ skudt ved Vallø. 1907, $^{21}/_{4}$ og $^{25}/_{4}$ set et Eksemplar fiskende ved Møllesøen. Den vilde rimeligvis nu faa Tilladelse til at yngle i Skovene, om den indfandt sig, men det sker vel næppe, desværre.

Nyctale funerea (Tengmalmi), Perleugle. 1885, $^{14}/_{4}$ skudt. 1896, $^{7}/_{11}$ skudt, $^{11}/_{11}$ funden død.

Surnia ulula, Høgeugle. 1900, $^{22}/_{9}$ skudt ved Højerup (af Apotheker Sünckenberg). Apotheker Baagøe kastede længselsfulde Blikke efter den, men en Dag stod den paa mit Bord med følgende heldige Rim: Nu kan jeg ikke skjule, at De skal have denne Ugle.

Syrnium aluco, Natugle. Hist og her ynglende — ogsaa her i Byen — men faatallig.

Otus brachyotus, Mosehornugle. Ses af og til om Efteraaret paa Træk.

Otus vulgaris, Skovhornugle. Yngler hist og her i Skovene, men fældes ofte ved en Fejltagelse for en Sneppe.

Nyctea nivea, Sneugle. 1894, $^{3}/_{3}$ indleveret fra Fakseegnen, rimeligvis skudt $^{2}/_{3}$. 1896, $^{1}/_{11}$ skudt ved Holtug. 1904, $^{20}/_{12}$ set i Gjorslev Skov.

Strix flammea, Slørugle. Fandtes tidligere hist og her ynglende, men er nu udryddet. 1901, $^{30}/_{3}$ blev det sidste Eksemplar skudt i Havnlev i et Dueslag.

Syrrhaptes paradoxus, Steppehøne. For dens bekendte Forekomst i 1888 er andetsteds af H. Winge gjort udførligt Rede. Om Forekomsten her paa Egnen har jeg noteret: Paa Søholm Mark fandtes en Flok paa ca. 50 Stykker og maaske en mindre. Den $^{11}/_{5}$ blev en ung ♀ skudt, den $^{15}/_{5}$ 2 ♀, $^{28}/_{5}$ set 1 Flok, $^{17}/_{7}$ set en lille Flok. Efter den Tid iagttoges den ikke mere med Sikkerhed.

Columba oenas, Huldue. Yngler ikke her, da Lokaliteterne ikke passer. Store Flokke ses trække om Foraaret.

Columba palumbus, Ringdue. Er almindeligt ynglende.

Caprimulgus europæus, Natravn. Vides ikke ynglende. Ses af og til. Skudt 1884, $^{17}/_{9}$. 1901, $^{10}/_{5}$ ♂. 1906, $^{11}/_{9}$ set en jagende i Tusmørket. 1908, $^{8}/_{5}$ set 1.

Cypselus apus, Mursvale. Yngler ret talrig og nu tiltagende efter nogle Aars Nedgang her i Byen. Ankomsttiderne og Bortrejsen fra Byen er noteret saaledes: 1884, $^{16}/_{5}$—$^{22}/_{8}$. 1885, $^{20}/_{5}$—? 1886, $^{13}/_{5}$—$^{17}/_{8}$. 1887, $^{7}/_{5}$—$^{20}/_{8}$. 1888, $^{6}/_{5}$—$^{21}/_{8}$. 1889, $^{11}/_{5}$—$^{28}/_{8}$. 1890, $^{12}/_{5}$—$^{19}/_{8}$. 1891, $^{15}/_{5}$—$^{25}/_{8}$. 1892, $^{12}/_{5}$—$^{17}/_{8}$. Den $^{8}/_{9}$ saas 6—7 Stykker i stærk Fart mod Syd. 1893, $^{13}/_{5}$—? 1894, $^{9}/_{5}$—$^{19}/_{8}$. 1895, ikke noteret. 1896, $^{11}/_{5}$—$^{16}/_{8}$. Den $^{24}/_{9}$ set 1. 1897, $^{19}/_{5}$—? 1898, $^{3}/_{5}$—? 1899, $^{14}/_{5}$—$^{14}/_{8}$. 1900, $^{7}/_{5}$—$^{21}/_{8}$. 1901, $^{8}/_{5}$—$^{13}/_{8}$. 1902, $^{15}/_{5}$—$^{28}/_{8}$. 1903, $^{6}/_{5}$—$^{22}/_{8}$. 1904, $^{10}/_{5}$—$^{21}/_{8}$. 1905, $^{15}/_{5}$—? 1906, $^{7}/_{5}$—$^{19}/_{8}$. 1907, $^{6}/_{5}$—$^{28}/_{8}$. 1908, ikke noteret. 1909, $^{12}/_{5}$—$^{24}/_{8}$.

Coracias garrula, Ellekrage. I tidligere Aar saas den af og til om Foraaret, men i de senere Aar er den ikke iagttaget. Mon denne vidunderligt skjønne Fugl er sin Undergang nær? Undre paa det kan man ikke, da den ganske ulovligt nedskydes, hvor den træffes paa sin Vandring mod Nord. 1885, $^{5}/_{5}$ blev 1

Eksemplar skudt. 1887, $^{27}/_{8}$ saa jeg 1. 1890, $^{3}/_{5}$ 1 skudt i Raahoved Skov. $^{6}/_{5}$ blev to set i Gjorslev Dyrehave. 1891, $^{8}/_{5}$ 1 skudt i Gjorslev Skov. 1894, $^{28}/_{5}$ set 1 i Søholm Have; opholdt sig der i flere Dage. 1897, $^{1}/_{5}$ 1 skudt i Stubbekrogen. 1898 set en ved Arnøje.

Alcedo ispida, Isfugl. 1887, $^{20}/_{1}$ skudt ved Vemmetofte. 1898, $^{4}/_{8}$ set 1 ved Gjorslev Møllesø. Senere paa Aaret var 2—3 stadig tilstede der. 1906, $^{13}/_{2}$ set 1 ved Stevns Aa.

Cuculus canorus, Gjøg. Almindeligt forekommende. Ungen ses oftest med gul Vipstjert.

Iynx torqvilla, Vendehals. Ses i Træktiderne enkeltvis.

Dendrocopus major, Stor Flagspet. Er ynglende men meget faatallig. Tidligere almindeligere.

Upupa epops, Hærfugl. 1898, $^{17}/_{8}$ set 1 i Gjorslev Dyrehave. 1899, $^{30}/_{4}$ 1 skudt ved Renge. 1905, $^{15}/_{4}$ 1 skudt i Kongeskov (kom i min Samling).

Garrulus glandarius, Skovskade. Findes faatallig, som Regel parvis, i Skovene. Er ynglende. 1895 var den meget talrig (indvandret?).

Nucifraga caryocatactes & var *macrorhyncus*, Nøddekrige. Enkelte Aar sker en Indvandring, næsten udelukkende *macrorhynchus*. Saaledes 1887, hvor Eksemplarer blev skudt $^{10}/_{9}$, $^{12}/_{9}$, $^{18}/_{9}$, $^{25}/_{10}$ og $^{29}/_{10}$. Et Eksemplar var *N. c. typicus* (kom i Valentiners Samling). 1893 blev 2 skudt $^{27}/_{9}$ og $^{29}/_{9}$. Den var meget talrig tilstede. Samme Aar blev den skudt $^{3}/_{10}$ (Holtug), $^{8}/_{10}$ (Sierslev), $^{11}/_{10}$ ved Storehedinge. Den $^{12}/_{10}$, $^{13}/_{10}$ og $^{23}/_{10}$ saas mange.

Pica caudata, Skade. Findes ynglende, men er stærkt aftagende, rimeligvis paa Grund af Maarens stærke Spredning. Fra 1885—1888 opholdt her sig et hvidgult Individ, der i 1887 og 1888 var parret med en Skade af almindelig Farve. Hvert Aar fremkom 2 lyse og 2 mørke Unger, som blev dræbte, og i 1888 blev selve Fuglen skudt i Holtug. Det var jo en sjælden Fugl, og saa maatte den bort.

Corvus monedula, Allike. Talrigt ynglende i Storehedinge Kirketaarn.

Corvus frugilegus, Raage. En ret stor Koloni findes i Højstrup Skov. Den forfølges nu kraftigt, da Landmanden mener at have opdaget dens Skadelighed.

Corvus cornix, Krage. Almindelig endnu trods ivrig Forfølgelse.

Corvus corax, Ravn. Ynglede tidligere paa Stevns Klint og saas jevnlig. Er nu udryddet.

Lanius collyrio, Tornskade. Er almindeligt ynglende og synes tiltagende i Mængde.

Lanius excubitor, Stor Tornskade. Ses ikke sjældent om Efteraaret og Foraaret, enkeltvis.

Oriolus galbula, Pirol. 1880, $^{29}/_{5}$ blev 1 ♂ skudt i Gjorslev Skov. Der fandtes 2. (Skovrider Anthons Samling).

Ampelis garrula, Silkehale. Ses af og til ret talrigt om Vinteren, saaledes 1893, 1895, 1903.

Hirundo riparia, Digesvale. Yngler her, men ikke i stort Tal.

Hirundo urbica, Bysvale. Yngler ret almindeligt, men den synes i de senere Aar aftagende i Antal. Ankomsttiderne for Storehedinge er noterede saaledes: 1885, $^{28}/_{4}$. 1886 ikke noteret. 1887, $^{6}/_{5}$. 1888, $^{17}/_{5}$. 1889, $^{4}/_{5}$. 1890, $^{2}/_{5}$. 1891, ikke noteret. 1892, $^{13}/_{5}$. 1893, $^{15}/_{5}$. 1894, $^{10}/_{5}$. 1895, $^{14}/_{5}$. 1896, $^{2}/_{5}$. 1897, $^{12}/_{5}$. 1898, $^{3}/_{5}$. 1899, $^{12}/_{5}$. 1900, $^{25}/_{5}$. 1901, $^{21}/_{5}$. 1902, $^{13}/_{5}$. 1903, $^{6}/_{5}$. 1904, $^{23}/_{5}$. 1905, $^{24}/_{5}$. 1906, $^{9}/_{5}$. 1907, $^{8}/_{5}$. 1908, ikke noteret. 1909, $^{20}/_{5}$.

Hirundo rustica, Forstuesvale. Almindeligt ynglende overalt. Ankomsttiderne her til Byen er noterede: 1884, $^{1}/_{5}$. 1885, $^{27}/_{4}$. 1886, $^{7}/_{5}$. 1887, $^{30}/_{4}$. 1888, $^{30}/_{4}$. 1889, $^{5}/_{5}$. 1890, $^{25}/_{4}$. 1891, $^{1}/_{5}$. 1892, $^{8}/_{5}$. 1893, $^{2}/_{5}$. 1894, $^{28}/_{4}$. 1895, $^{2}/_{5}$. 1896, $^{30}/_{4}$. 1897, $^{28}/_{4}$. 1898, $^{2}/_{5}$. 1899, $^{20}/_{4}$. 1900, $^{4}/_{5}$. 1901, $^{28}/_{4}$. 1902, $^{29}/_{4}$. 1903, $^{1}/_{5}$. 1904, $^{22}/_{4}$. 1905, $^{3}/_{5}$. 1906, $^{6}/_{5}$. 1907, $^{5}/_{5}$. 1908, $^{4}/_{5}$. 1909, $^{18}/_{4}$ (en enkelt).

Sitta europæa, Spetmeise. Yngler, men faatallig.

Alauda arborea, Hedelærke. Paa en bestemt Mark Nord for Byen træffes hvert Efteraar i September en lille Flok Hedelærker. Iaar var den talrigere, vistnok en Snes Stykker. Jeg er tilbøjelig til at tro, at Fuglen her har fundet en Yngleplads, da det dog vilde være forunderligt, om man netop paa den Mark saa hyppigt skulde træffe trækkende Fugle. Iøvrigt ses Fuglen kun af og til andre Steder.

Alauda arvensis, Lærke. Almindeligt ynglende. Af og til overvintrer den eller kommer i hvert Fald saa tidligt, saa det omtrent bliver ensbetydende dermed.

Alauda cristata, Toplærke. 1890, $^{4}/_{1}$ blev 1 skudt ved Storehedinge. 1907, $^{24}/_{1}$ set 2 ved Holtug, som stadig var tilstede og var vel kjendte af Befolkningen derude. 1908, $^{23}/_{2}$ saa jeg dem endnu, men den $^{11}/_{11}$ var kun en at opdage, og i 1909 er de ikke sete.

Alauda alpestris, Bjerglærke. 1886, $^{25}/_{2}$ blev 2 ♀ og 1 ♂ skudt ved Lillehedinge. 1887, $^{1}/_{1}$ 1 ♀ skudt.

Sturnus vulgaris, Stær. Talrigt ynglende. Ankomsttiden er noteret saaledes: 1884, $^{5}/_{2}$. 1885, $^{21}/_{1}$. 1886, $^{9}/_{1}$. 1887, $^{2}/_{2}$. 1888, $^{7}/_{2}$. 1889, $^{24}/_{2}$. 1890, $^{10}/_{2}$. 1891, $^{22}/_{2}$. 1892, $^{4}/_{2}$. 1893, $^{21}/_{2}$. 1894, $^{2}/_{2}$. 1895, $^{12}/_{3}$. 1896, $^{11}/_{2}$. 1897, $^{18}/_{2}$. 1898, $^{15}/_{2}$. 1899, $^{19}/_{1}$. 1900, $^{20}/_{2}$. 1901, $^{2}/_{2}$. 1902, $^{9}/_{2}$. 1903, $^{11}/_{2}$. 1904, $^{15}/_{2}$. 1906, $^{23}/_{2}$. 1907, $^{26}/_{2}$. 1908 ikke noteret. 1909, $^{26}/_{2}$.

Pastor roseus, Rosenstær. 1899 $^{23}/_{6}$ modtog jeg et Eksemplar fra Højerup, der var skudt $^{4}/_{6}$, men atter kastet bort, da Vedkommende trode, det var en bortfløjet Burfugl. Den var slemt medtaget, men det lykkedes at redde Skindet.

Troglodytes parvulus, Gjerdesmutte. Er ynglende, men ikke meget talrig undtagen i Træktiderne.

Certhia familiaris, Træpikker. Vides ikke, om den er ynglende. Almindelig paa Trækket.

Cinclus aquaticus, Vandstær. Er skudt en enkelt Gang (Skolens Samling). 1899, $^{23}/_{12}$ saa jeg en Vandstær ved Bækken i Bjelkerup.

Accentor modularis, Jernspurv. Vides ikke, om ynglende. Almindelig som Trækfugl, men enkeltvis.

Parus major, Musvit. Er almindeligt ynglende.

Parus coeruleus, Blaameise. Er ynglende.

Parus ater, Sortmeise. Er ynglende i Gjorslev Skov. 1888 $^{7}/_{1}$ modtaget 1 Eksemplar fra Gjorslev. Senere ofte set den i Granskoven.

Parus palustris, Graameise. Ikke talrig. Ynglende.

Acredula caudata, Halemeise. Ses hist og her i Smaaflokke. Har ikke set dens Rede.

Sylvia cinerea, Tornsanger. Er almindeligt ynglende.

Sylvia curruca, Gjerdesanger. Talrigt ynglende. Om dens Ankomst er noteret: 1886, $^{6}/_{5}$. 1887, $^{6}/_{5}$. 1888, $^{3}/_{5}$. 1889, $^{2}/_{5}$. 1890, $^{3}/_{5}$. 1891, $^{9}/_{5}$. 1894, $^{2}/_{5}$. 1897, $^{28}/_{4}$. 1898, $^{4}/_{5}$. 1899, $^{26}/_{4}$. 1901, $^{1}/_{5}$. 1906, $^{3}/_{5}$. 1907, $^{12}/_{5}$.

Sylvia atricapilla, Munk. Ret almindelig, ynglende.

Sylvia hortensis, Havesanger. Ligeledes.

Hypolais icterina, Gulbug. Er ynglende.

Acrocephalus arundinaceus, Rørsanger. Er ynglende, ikke talrig.

Acrocephalus phragmitis, Sivsanger. Er almindelig, ynglende.

Locustella fluviatilis, Flodsanger. 1883, $^{5}/_{9}$ faldt denne Fugl paa Stevns Fyr (findes paa Zool. Museum).

Phyllopseustes trochilus, Løvsanger. Er almindelig, ynglende. Om Ankomst er noteret: 1886, $^{27}/_{4}$. 1887, $^{28}/_{4}$. 1889, $^{2}/_{5}$. 1890, $^{1}/_{5}$. 1892, $^{27}/_{4}$. 1894, $^{1}/_{5}$. 1895, $^{25}/_{4}$. 1896, $^{1}/_{5}$. 1897, $^{28}/_{4}$. 1898, $^{5}/_{5}$. 1899, $^{2}/_{5}$. 1900, $^{1}/_{5}$. 1902, $^{18}/_{5}$. 1907, $^{10}/_{5}$.

Phyllopseustes rufus, Gransanger. Er kun set som falden paa Stevns Fyr.

Regulus cristatus, Fuglekonge. Findes i Granskovene ogsaa om Sommeren og er vel altsaa ynglende her. Paa Træk meget talrig.

Anthus pratensis, Engpiber. Findes almindelig, ynglende.

Anthus obscurus, Skjærpiber. Sjælden set. 1897, $^{9}/_{1}$ skudt ved Rødvig.

Anthus campestris, Markpiber. Almindelig paa Træk. Vides ikke ynglende.

Anthus arboreus, Skovpiber. Ret almindelig. Vistnok ynglende.

Motacilla flava, Gul Vipstjert. Er ret almindelig, dog næppe saa talrig som Hvid Vipstjert. Ynglende. Er den eneste, jeg har bemærket som Pleiemoder for Gjøgeungen.

Motacilla alba, Hvid Vipstjert. Er almindelig, ynglende. Mine Optegnelser om dens Ankomst er enten upaalidelige, eller ogsaa er dens Ankomst stærkt vexlende. 1884, $^{7}/_{4}$. 1885, $^{4}/_{4}$. 1886, $^{26}/_{3}$. 1887, $^{12}/_{4}$. 1888, $^{30}/_{3}$. 1889, $^{27}/_{3}$. 1890, $^{7}/_{4}$. 1891, $^{8}/_{4}$. 1892, $^{22}/_{3}$. 1893, $^{16}/_{3}$. 1894, $^{18}/_{4}$. 1895, $^{2}/_{4}$. 1896, $^{16}/_{4}$. 1897, $^{2}/_{5}$. 1898, $^{9}/_{4}$. 1899, $^{5}/_{5}$. 1900, $^{18}/_{4}$. 1901, $^{9}/_{4}$. 1902, $^{4}/_{4}$. 1903, $^{22}/_{4}$. 1904, $^{6}/_{4}$. 1907, $^{17}/_{4}$. 1909, $^{22}/_{4}$.

Turdus iliacus, Vindrossel. Almindelig paa Trækket.

Turdus musicus, Sangdrossel. Faatallig ynglende. Paa Efteraarstrækket talrig. Falder ofte i Mængde paa Stevns Fyr.

Turdus viscivorus, Misteldrossel. Ret sjælden og kun paa Trækket.

Turdus pilaris, Sjægger. Forekommer i Flokke Efteraar og Vinter. Endnu i April ses Flokke.

Turdus torquatus, Ringdrossel. Ret sjælden. Ses kun paa Trækket.

Turdus merula, Solsort. Meget almindelig, ynglende. Mængden tiltagende og adskillige ere blevne Standfugle her i Byen, hvor de fodres adskillige Steder.

Saxicola oenanthe, Stenpikker. Hist og her ynglende. Ofte talrig paa Trækket om Foraaret. Ankomsttiden følgende: 1885, $^{10}/_{4}$. 1886, $^{26}/_{3}$. 1887, $^{6}/_{4}$. 1889, $^{22}/_{4}$. 1890, $^{6}/_{4}$. 1891, $^{15}/_{4}$. 1892, $^{10}/_{4}$. 1893, $^{11}/_{4}$. 1894, $^{8}/_{4}$. 1895, $^{10}/_{4}$. 1896, $^{27}/_{4}$. 1897, $^{31}/_{3}$. 1898, $^{11}/_{4}$.

1899, $^{2}/_{5}$. 1900, $^{22}/_{4}$. 1901, $^{5}/_{4}$. 1902, $^{22}/_{4}$. 1904, $^{15}/_{4}$. 1905, $^{13}/_{4}$. 1909, $^{1}/_{4}$.

Praticola rubetra, Bynkefugl. Almindeligt ynglende. Ankomsten er noteret saaledes: 1886, $^{27}/_{4}$. 1887, $^{24}/_{4}$. 1889, $^{5}/_{5}$. 1890, $^{8}/_{5}$. 1891, $^{2}/_{5}$. 1892, $^{28}/_{4}$. 1893, $^{5}/_{5}$. 1894, $^{8}/_{5}$. 1895, $^{8}/_{5}$. 1896, $^{9}/_{5}$. 1897, $^{29}/_{4}$. 1898, $^{8}/_{5}$. 1900, $^{10}/_{5}$. 1901, $^{3}/_{5}$. 1902, $^{29}/_{4}$. 1905, $^{20}/_{4}$. 1906, $^{13}/_{5}$. 1907, $^{16}/_{5}$. 1909, $^{5}/_{5}$.

Ruticilla phoenicura, Rødstjert. Har fundet dens Rede 1 Gang. Er almindelig, særlig paa Foraarstrækket. Om Ankomsten er noteret: 1886, $^{30}/_{4}$. 1887, $^{23}/_{4}$. 1888, $^{1}/_{5}$. 1889, $^{14}/_{5}$. 1890, $^{5}/_{5}$. 1891, $^{2}/_{5}$. 1892, $^{28}/_{4}$. 1893, $^{10}/_{5}$. 1894, $^{13}/_{5}$. 1895, $^{7}/_{5}$. 1897, $^{11}/_{5}$. 1898, $^{1}/_{5}$. 1901, $^{9}/_{5}$. 1902, $^{18}/_{5}$. 1904, $^{17}/_{5}$. 1906, $^{6}/_{5}$. 1907, $^{21}/_{4}$. 1909, $^{11}/_{5}$.

Erithacus rubecula, Rødkjælk. Sikkert ynglende. Almindelig, især paa Efteraarstrækket.

Cyanecula svecica, Blaakjælk. 1881, $^{18}/_{5}$ faldt 1 paa Stevns Fyr, gul Plet. (Borgerskolens Samling). 1883, $^{5}/_{9}$ faldt atter 1 paa Stevns Fyr (ung Fugl).

Luscinia philomela, Nattergal. Var tidligere særdeles talrig tilstede, men fra 1885 er den aftaget stærkt i Byens Omegn. Yngler endnu i Gjorslev og Søholm Haver, dog ogsaa aftagende. I Skovene findes den kun hist og her.

Muscicapa atricapilla, Broget Fluesnapper. Ses mest om Foraaret paa Trækket, ofte talrig.

Muscicapa grisola, Graa Fluesnapper. Er almindelig, ynglende.

Passer domesticus, Spurv.

Passer montanus, Skovspurv.

Fringilla coelebs, Bogfinke. Meget talrig. Om Efteraaret store Træk.

Fringilla montifringilla, Kvæker. I enkelte Vintre meget talrig.

Coccothraustes vulgaris, Kjernebider. Faatallig, ynglende (i Gjorslev Skov).

Chrysomitris spinus, Sisken. Er ret sjælden og ses kun om Vinteren.

Carduelis elegans, Stillids. Er almindelig ynglende og synes at tiltage i Mængde.

Ligurinus chloris, Svenskirisk. Er almindelig, ynglende.

Cannabina linota, Tornirisk. Er almindelig, ynglende. Denne ellers meget sky Fugl bygger sin Rede tillidsfuld i Hække, hvor Mennesker færdes forbi, og lader sig i den Periode ikke let forstyrre.

Pyrrhula vulgaris, Dompap. Denne smukke Fugl er ingen

sjælden Vintergæst og ses hyppigt i de talrige Rønnebærtræer langs Veiene.

Pinicola enucleator, Krognæb. Er sjælden. 1890, $^{31}/_{10}$ skudt ved Renge (rød Han), $^{19}/_{11}$ (en Hun).

Emberiza schoeniclus, Rørspurv. Vides ikke ynglende, men gjør det formodentlig paa egnede Steder. Er i hvert Fald ikke hyppig.

Emberiza hortulana, Hortulan. Har set den 2 Gange, men ikke noteret Tiden.

Emberiza citrinella, Gulspurv. Meget talrig.

Emberiza miliaria, Bomlærke. Meget talrig.

Emberiza nivalis, Snespurv. Ses hyppigt i strængere Vintre, og da af og til i store Flokke.

Kaster man nu Blikket tilbage paa de forløbne Aar, kan man ikke nægte, at Billedet af Fuglelivet her i Stevns er ganske broget, idet der altsaa er konstateret set 188 Arter, men man maa dertil bemærke, at de fleste er Fugle, som kun hviler ud her for at gaa videre, og at kun 73 Arter er eller har været ynglende. Heraf er der 4, som er tvivlsomt ynglende, og 5 er ganske forsvundne, og det netop 5, som i høi Grad vilde have smykket Faunaen, nemlig Lærkefalken, Glenten, Fiskeørnen, Ravnen og Sløruglen. Af sikkert ynglende er her da 64 Arter tilbage. For en Del skyldes dette Naturforholdene, idet Landets Beskaffenhed ikke byder paa Redepladser for Vaderne og Maageslægten. Saa meget bedrøveligere er derfor Udryddelsen af de store og smukke Fugle, og naar dertil kommer, at adskillige af de hidtil trufne Fugle enten er saa sjældne, saa at man egentlig ikke kan regne med dem, og at andre er aftagende i kjendelig Grad, vil man vist indrømme, at Udsigt til et mangfoldigt Fugleliv for Fremtiden kun er ringe. Dertil kommer, at naar et Menneske blot en Gang formoder at se, at en Fugl gjør nogen Skade, lægges den og dens Kammerater straks for Had; naar saaledes Landmændene i de senere Aar har erklæret Krig mod Stormmaager, Hættemaager og Raager, maa det siges dels at bero paa et Feilsyn, dels paa Snæversyn, som ikke er stort bedre end en Notits i et Blad om, at Svalerne var skadelige, da de fangede Bier!

ALEXANDER KIELLAND OG FUGLENE.

AF

O. HELMS.

FOREDRAG HOLDT I »DANSK ORNITHOLOGISK FORENING«

Kæmper man for en Sag, saa gælder det om, at ens Ord naar ud og faar Tag i en stor Del af Befolkningen, helst rækker længere end til den lille Kreds, som læser Fagskrifterne. Digternes Værker spredes vidt ud, læses og drøftes, paavirker Sindene; det er gode Forbundsfæller at have. Man kan nu ikke paastaa, at Ornithologien gennemgaaende staar i stor Gæld til nordisk Digtekunst; medens flere af de nordiske Malere har kastet sig over Fuglenes Liv og givet smukke, sande og forstaaelsesfulde Billeder heraf — jeg kan, for blot at tage et Navn fra hvert af de skandinaviske Lande, nævne Bruno Liljefors, Thorolf Holmboe og Johannes Larsen —, saa finder vi ikke noget tilsvarende blandt Forfatterne, bortset fra dem, hvis Forfatterskab direkte og udelukkende eller væsentlig bestaar i Skildringer af Naturen, og for hvem vi som Type her hjemme har Boganis. Blandt de egentlige Digtere findes i dansk Litteratur kun en, som med virkelig Forstaaelse og Kærlighed har skildret os Fuglenes Liv, og gennem hvis Arbejde man mærker gennemgribende Kendskab til, og Samliv med Fuglene; det er Sten Blicher; den Fugl, som han særlig har besunget, er Lærken, af hvis Liv man finder talrige Træk i nogle af hans skønneste Digte, bl. a. det berømte »Hedelærken til Nattergalen«. Men at han ogsaa har Kendskab til andre Fugle, derom vidner tilfulde hans smukke lille Digtsamling »Trækfuglene«, hvori findes Digte om alle de almindelige Trækfugle, og en Hilsen til dem ved deres Ankomst om Vaaren. Samlingen selv, der burde findes paa enhver Ornithologs Boghylde, er iøvrigt kun lidt kendt, og egentlig mest for det stemningsfulde Indledningsdigt, der begynder med den vemodige Linje »Sig nærmer Tiden, da jeg maa væk«. Ellers er det ikke overvældende, hvad man finder om Fugle i dansk Skønlitteratur, naar netop undtages Lærken, som er besunget paa Kryds og Tvers, fra Chr. Winther til Jeppe Aakjær, ofte med særdeles indgaaende Forstaaelse. Valdemar Rørdam har i sine senere Digtninge vel jævnlig skrevet om Fugle, men det er i Almindelighed i Sammenhæng med drabelige Jagtbedrifter, ligesom ogsaa

et vildt Jægermod besjæler Johannes V. Jensen, naar han skriver om Fugle.

Fr. Grundtvig, der i 1880 udgav en lille Bog om »Fuglene i Folkets Digtning og Tro«, klager netop deri ogsaa over vore Digteres Mangel paa Sans for de Emner, der ligger i Fuglelivet, og siger, at naar Digterne først faar Øjet op derfor, vil vi kunne vente Værker af stor og sjælden Skønhed; de er imidlertid ikke komne.

Ej heller de store norske Digtere har vist Fuglene kendelig Interesse. I Jonas Lies Bøger forekommer kun lejlighedsvis som Staffage en Gøg eller Drossel, eller nu og da en anden Fugl, der dog for det meste kun har symbolsk Betydning, en Lom eller en Tjur. Ibsen har blandt sine Digte vel skrevet nogle, der røber Kendskab til og Forstaaelse af Fuglenes Liv, saaledes som »Ederfuglen« og »Stormsvalen«, men Symboliken i dem er saa tydelig, at man ikke fejler i, at Digtet er skrevet for dens Skyld.

Men der er en blandt de store norske Digtere, som i sine Værker viser en indgaaende Forstaaelse af Fuglene og tillige en dybere Kærlighed til dem, som kommer frem paa forskellig Maade, og netop stemmer godt overens med den Maade, hvorpaa vor Forening søger at virke, og det er Alexander Kielland. Ved fornylig at læse hans Breve, slog det mig igen, hvor varm Interesse han havde haft for Fuglelivet, og det viser sig tydeligt paa adskillige Steder i hans Bøger.

Kielland var født og levede det meste af sit Liv i Stavanger. Allerede i sin Ungdom boede han om Sommeren paa Jæderen, og senere boede han der Sommer og Vinter igennem nogle Aar. Intet Sted i Norge findes der vel heller et saa rigt Liv af Strandfugle som paa Jæderen, et af de klassiske Steder for norsk Fugleliv, hvorfra bl. a. Collett har en Del af sit Kendskab til norske Vadefugle, og hvorfra Barth[1] har givet sin mesterlige Beskrivelse. Jæderen kaldes den flade Strækning af Norges Kyst der ligger imellem Stavanger og Egersund, begrændset af Havet paa den ene Side, og de $1^1/_2$—2 Mil indenfor dette liggende Bjærglandskaber til den anden Side. Den bestaar for en stor Del af Lyngmarker med Tørvemoser imellem; yderst ude ved Stranden er der ikke som ellers paa Norges Vestkyst Skærgaard og Klippekyst, men flade Strandpartier, hvoraf mest kendt er Jæderens Rev, der fladt strækker sig ud i Vandet. Paa den sandede

[1] I. B. Barth: Naturskildringer og Optegnelser. Christiania 1877.

Strandbred ligger opskyllet Masser af Tang, og her er det Sted, hvor Strandfuglene særlig holde til. Inde imellem Lyngfladerne ligger større og mindre Søer med talrige ynglende Ænder, og spredt omkring ligger Gaardene. Det er denne Lokalitet, som er beskrevet i talrige af Kiellands Bøger, det er her ude Richard Garman i »Garman og Worse« var Fyrforvalter, det var her at Njædel i »Arbejdsfolk« kørte Tang og gravede Grøfter. Fuglelivet paa Jæderen er iøvrigt vel kendt og beskrevet af Collett, Barth og Adjunkt Bahr i Stavanger, et Fugleliv saa rigt som kun faa Steder. Kielland selv giver en kort og malerisk Beskrivelse af dette Fugleliv i Vaartiden i »Lodsoldermand Seehus's Breve«, »Og Viben hun kom en Morgen saa blank paa Ryggen som vore hun poleret udaf Bronze, med Toppen tilvejrs, og kastende sig i Luften som en Dolphin i Sjøen, med Hovedet ned og Sterten op, og raabte og skreg, saa kall som han var og er; men Lærken er dog den galneste til at sjunge, uden Pardon og Ophør, saa lang Dag er, og Kjelden er kommen og staar og vipper paa samme Stenen som ifjor, og Ringgaasen og Linerlen«. Kielland kendte Fuglene godt, kendte deres Reder og Æg, iagttog deres Yngleforhold. At han har tænkt nærmere over disse Ting, mærker man paa flere Steder. Mange direkte Iagttagelser har man vel ikke optegnet fra ham, men bl. a. en ganske interessant, nemlig hvad han mener Grunden er, til at Vildgæssene flyver i Kile, noget som der jo ofte spørges om. Herom handler et helt lille Brev, der hedder Høst, og som staar i hans Bog »Mennesker og Dyr«. Han har ude paa Jæderen ved de store Aarrevande set Vildgæs i Tusindvis, set dem hvile sig om Natten eller om Dagen trække forbi i lange Kiler eller Linjer, og hele hans Udvikling derom er interessant, ogsaa set fra et ornithologisk Synspunkt. Til Tidsskriftet »Naturen« sendte han ogsaa af og til et og andet lille Bidrag. I selve Kiellands Romaner holder han sig i Almindelighed strængt til sit Emne, kun i en af dem »Arbejdsfolk« skyder han et Kapitel ind, der udelukkende handler om Fugle, det bekendte Sted, hvor Fuglene sidder nede ved Nilen og holder Generalforsamling, om de skal drage nordpaa, et af de skønneste Steder maaske i alle hans Bøger; der skildres bl. a. ogsaa, hvorledes Trækfuglene kommer efterhaanden saa langt mod Nord som til Norge, hvorledes Foraaret her skrider frem, og Vaaren endelig er kommen. »Og Solen skinnede saa varmt og fornøjet, og Vinden kom bæ-

rende med endnu mere Varme Sønden fra, og til Slut kom Gøgen som Overceremonimester, for at se om alt var i Orden; han fløj hid og did, satte sig saa i en ung Birk inderst inde i en lun Vig, og gol, Vaaren var kommen, gamle Norge var endelig færdig. Og der laa det, højt og skinnende fagert i det blaa Hav, saa fattigt og magert, saa frisk og sundt og smilende som et renvasket Barn.«

Hvad der gaar igennem en Del af, hvad Kielland skriver om Fuglene og navnlig om Fuglelivet paa Jæderen, er hans Sorg over, hvorledes Fuglelivet stadig aftager, og hans Harme over den Maade, hvorpaa Fuglenes Ødelæggelse sker. Det kommer frem Gang paa Gang, han fortæller om den uendelige Uvidenhed og Ligegyldighed, som behersker Befolkningen paa Jæderen, saa at ingen tænker paa at skaane Fugle eller paa, at der kan skaffes en Indtægtskilde ud af en fornuftig Indsamling af Fugleæg, men kun paa at tage alle de Æg, man kan overkomme, og ødelægge, hvad der ikke duer til at spise. Han har Øjet oppe for, hvorledes der godt kunde drives en rationel Indsamling af Vibeæg, hvorledes det vilde være let at faa Gravanden og tildels Ederfuglen til at være som halve Husdyr og give et passende Udbytte, og med Sorg skriver han i Anledning af Ederfuglen: »Gaar det saaledes med den eneste Fugl, som er beskyttet af Loven, saa kan man ikke undres paa, at Viben tager af, Kjelden minker, Ringgaasen bliver sjælden, Rødbenet er paa det sidste, og Ænderne er forsvundne«. Og har han om Foraaret sin Harme af Æggesamlingen, saa har han det i ikke mindre Grad om Efteraaret, naar den hele Flok af Jægere fra By og Land slippes løs, og der, som han skriver et Sted: »har været en Skydning som paa en Eksercerplads i hele Sommeren, saa der nu kun er de nødvendige Husdyr tilbage«. Saaledes som han ogsaa lader Lodsoldermand Seehus udtrykke det i et af hans Breve: »og en Forargelse har jeg for mig selv, nemlig skydende Gutter med Bøsser og Krud, og saa lidet Ved, at jeg gnistrer af Sinne, naar som Tid jeg ser dem paa Maven henkrybende imod en Stare eller to tynde Rydl, og jeg raaber og kaster paa Sten, for at advare det uskyldige Kryb, efterdi Bonden paa Jæderen er sin Træls Træl og lader Tjenesteguttene spille sig paa Næsen og paa Trækspil den ganske Nat, som endda fik gaa an, men ingen Krud og Skydning være taalt, at ikke Jæderen skal ligge øde for Fugl og Liv, og bare Trækspil igen og tampede Drenge paa

Maven, som ovenfor.« Kielland har ogsaa tænkt paa Midlerne, hvormed man skulde hindre denne Ødelæggelse af Fuglene. For det første vilde han have Æggefredningsloven gennemført strængt, og anvendt til »at idømme Mulkt paa Mulkt til den værste Raahed er brudt«, og en anden Anskuelse om disse Ting kommer frem, og han er sikker paa, at der er mangfoldige Mænd og Kvinder paa Landet, der af fuldt Hjærte vilde deltage i denne Fredning, naar først den blev gennemført; og dernæst vilde han have en Embedsmand ansat, der kunde tage sig af Fuglene, og lægger ikke Skjul paa, at han selv gærne vilde være den, der, som han siger, skulde være Fugleinspektør paa Vestlandet. Hvis han fik denne Post, saa vilde han »rejse omkring og lære Folk om Fuglene, fremvise de almindelige, saa alle kunde have Fornøjelse af at genkende dem i Naturen, vænne Folk til at lytte til deres Sang og Skrig og til at interessere sig for deres Liv, deres Reder, Æg og Unger. Saa vilde jeg opflamme Bonden imod de bevæbnede Gaardsgutter, imod Løskarle og Krybskytter og mod Jægerne fra Byen, som uden Tilladelse gaar omkring og plaffer, hvor de vil; der skulde kun en Begyndelse og lidt Sammenslutning til, thi Bonden er i sit Hjærte gal paa denne dumme Skydning«. Men Kielland havde ikke meget Haab om selv at naa denne Post, nu da netop hans Digtergage var blevet ham nægtet i Storthinget paa Grund af, at han var umoralsk; han skriver sørgmodig og bittert om, at hans Ide maaske kan komme til Ære og Værdighed, naar der ikke længer findes en Fugl tilbage paa Jæderen, men at Stortinget saa nok kan finde »en from og velanbefalet Mand, som paa en moralsk Maade kan belære Folk om, hvor den fugtige Noah havde Strudsene gaaende i Arken, eller hvad han fik lært Papegøjerne under det langvarige Regnvejr«.

En Del af de Tanker, som Kielland har fremsat, er Tanker, som enhver, der interesserer sig for Fuglene, har haft lignende af, og de Forhold han skildrer, svarer saa nøje til Forholdene mangesteds her hjemme, at man ikke kan andet end læse hans Artikler og Udtalelser med Interesse. Ligger hans egentlige Betydning og Produktion end Ornithologien meget fjærnt, saa kan Fuglevenner dog godt have Grund til at mindes ham som en, der ogsaa kæmpede i deres Rækker.

FRA ANHOLT.

AF

N. HEDIN.

I den sidste Halvdel af Juli i Aar opholdt jeg mig paa Øen Anholt. Jeg færdedes meget ude og gik Øen igennem paa Kryds og Tvers, traf Fugle hist og her, noterede Arterne og drog Slutninger af det sete. Det er disse Notitser, jeg her kortelig skal offentliggøre.

Jeg kan ikke give nogen eksakt Fortegnelse over forekommende Arter, ligesom jeg heller ikke kan give fuldt korrekte Oplysninger om deres Yngleforhold — Tidspunktet var for vidt fremskredet.

Ude fra Sælhøjene og de navnløse Stensletter i Ørkenen kommer Stormmaagen *(Larus canus)*; den flyver bredt og sindigt over Bakkerne mod Vest og sætter sig i Kornmarkerne og i Revlingerisene paa Nordbjærgets Skraaninger, den spejler sin Hals i de dæmpede Dønninger i Havnebassinet, gaar under Sønderbjærgs Skrænter, hvor Fiskene bleges i Sandet og Tangen raadner — og helt ind i Byen kommer Stormmaagen; der æder den de tørrede Isinger, som Sommervarmen har givet en »Tanke«, og som derfor er smidte lige ud af Køkkendøren. Den staar i den stille Middagsstund i Flok paa Byens Gader, hvor de krydser hinanden; overalt kommer Stormmaagen — den er for Anholt, hvad Kragen og Graaspurven er for os; den giver Anholt sit Præg.

Den yngler derude, hvorfra den kom. Ved Foden af Sælhøjene — de graagule Sandmiler — er der lidt Vegetation: Dværgpil, Revling, Kæruld, og der er lidt Mosevand i et Par Huller, og Havet er nært til begge Sider, og her er øde og stille. Fra den lave, sure Kærbund rager enkelte Klitkegler i Vejret, bare een Fod eller saa, og der staar dens Reder i Marehalmen. Den yngler i Selskab med den graa Havmaage *(Larus argentatus)*, der dog ikke er nær saa talrig; i Yngletiden maa der være en Masse Reder paa dette Terrain, at dømme efter Mængden af de Fugle, der her kredser over ens Hoved. Her, som alle andre Steder, hvor Maager forekommer i Mængder, benyttes Æggene af Befolkningen, — det første Kuld tages; men ellers tror jeg Indsamlingen foregaar meget humant.

Ungerne var lige udvoksede og flyvedygtige, kun enkeltvis saa jeg en langbenet Fyr tage til Sokkerne og forsvinde bag Klitterne.

Saa er der Strandskaden *(Hæmatopus ostreologus)*, den er vist den næst almindeligste; den holder sig mere til Strandkanten, hele Stranden rundt forekom den og ligeledes i Smaaflokke inde paa Markerne.

Af Præstekravearterne tror jeg kun, jeg bemærkede den almindelige; — lidt før Aften, naar der er Lavvande, og Havet ligger roligt omkring Nordvestrevet, saa mylrer det med Præstekraver der ude, og deres klangfulde Fløjt høres vidt omkring; de vader i det lave Brakvand paa Revlen og piler henad det faste Sand som rullende Kugler. Paa lidt dybere Vand staar den rødbenede Klire *(Totanus calidris)* med Hovedet lidt paa Skraa. Den saa jeg kun ganske enkeltvis; Præstekraven er derimod almindelig Ynglefugl, den ruger paa Stensletterne, der er som skabte for den. Anholtboen kalder Præstekraverne for »Møllere«.

Af Ternearterne bemærkede jeg hyppigt Dværgternen *(Sterna minuta)*, og den almindelige Terne *(Sterna hirundo)*, især ude over Ørkenen og langs Stranden der; sandsynligvis yngler de paa samme Revier som Maagerne. Viberne *(Vanellus cristatus)* var allerede samlede; paa Brakmarkerne og i den gulgrønne Spergel stod de i Flokke, og flokkevis sejlede de over Engdragene mod Vest.

Og Regnspoven *(Numenius arquatus)* var der paa Gennemrejse; den spiste Revlingebær, saa den blev fuldstændig sort indvendig; ude under Sælhøjene talte jeg en Dag 14 Stk., og en Aften overrumplede jeg en Flok paa mindst 20 ude under Nordstrandsklit, hvor Revlingeriset gror frodigst, — og enkeltvis saa jeg den overalt. Jeg tænkte mig, at den muligvis ynglede ude i de uforstyrrede Mosedrag i Ørkenen, men Fiskerne mente Nej; de saa den kun Foraar og Efteraar. Imidlertid fastholder andre, at den dog skal yngle derude, og Terrainet er udmærket; jeg vil ikke finde det umuligt, men noget bestemt tør jeg slet ikke sige.

Men af Ederfuglen *(Somateria mollissima)* fandt jeg Reder der; de var fra i Aar men forlængst forladte, tilbage laa en Dunbunke og de grønne Skaller, Ungerne laa forlængst paa Havet. Jeg talte en Dag, da jeg gik Kysten rundt, de Ederfugle, jeg saa: under Sønderbjærg laa 3 Kuld, en 13—14 Unger og 3

gamle; ude ved Fyret laa der mindst en halv Snes Kuld, de maa sansynligvis være udklækkede der i Nærheden, da Ungerne var temmelig smaa; det kan udmærket passe, at de er udrugede i Mosen ved Sælhøjene.

Jeg tror, man kan regne med, at der yngler en 15—20 Par Ederfugle aarligt paa Øen.

Af Agerhønen *(Perdix cinerea)* traf jeg 4 Kuld med flyvefærdige Unger — den er sat ud for nogle Aar siden og formerer sig godt.

I Hedeselskabets Plantninger saa jeg flere Exemplarer af Træpiberen *(Anthus arboreus)*, — Stæren *(Sturnus vulgaris)*, Lærken *(Alauda arvensis)* og den hvide Vipstjært *(Motacilla alba)* var almindelige; det er, hvad jeg har noteret op.

MINDRE MEDDELELSER.

NOGLE BEMÆRKNINGER OM PIROLENS (ORIOLUS GALBULA) FOREKOMST HER I LANDET.

Professor O. G. Petersen udtalte i et Foredrag i ornithologisk Forening i Vinter, at han ikke trode, at *Oriolus galbula* kunde kaldes almindelig nogetsteds her i Landet, men at han kunde ønske nærmere Oplysninger herom. Undertegnede har under et kortvarigt Ophold paa Sydlolland først i Juni Maaned d. A. haft Lejlighed til at gøre Erfaringer, der synes at tyde paa, at Guldpirolen i hvert Fald nævnte Sted forekommer endogsaa temmelig almindelig. I en Bøgeskov paa ca. 150 Tdr. Land bestaaende af halvhundredaarige til hundredaarige Træer genlød Trækronerne af Guldpirolens højtklingende »lio-lio« og »byloh«. Min Ledsager og jeg var saa heldige paa een Gang at iagttage ca. en halv Snes Piroler, der opførte en ejendommelig Parringsdans i en fritstaaende meget høj Bøg. De stærkt farvede Hanner tog sig glimrende ud, naar de to og to i Flugt efter Hunnerne kastede sig ud i Luften belyste af den nedgaaende Sols Straaler. Det lykkedes mig at opdage en Rede ca. 30 Alen fra Jorden flettet til en tynd gaffeldannet Gren. Gennem Kikkert kunde jeg iagttage Hunnens fortsatte Redebygning, der foregik i stor Hast. Hele Højskoven syntes inddelt i Distrikter af de forskellige redebyggende Par. Skønt Kragerne er meget nærgaaende i samme Skov og saaledes hvert Aar bortfører en stor Part af Ællingebestanden

i et nærliggende Vildanderi, lader det til, at Guldpirolen kan holde sig dem fra Livet. Kragen nærer aabenbart stor Respekt for den lille modige og kamplystne Fugl: I Kirsebærtiden er den ellers saa sky og urolige Pirol en hyppig Gæst i den nærliggende Herregaardshave, og Ejeren har mangen en Gang set den hjemføre Kirsebærrene til Ungerne. Pirolen er iagttaget saa tidlig som først i Halvfjerserne i nævnte Skov, men kun enkeltvis, saa det er utvivlsomt, at den siden da har formeret sig stærkt. Jeg maa endnu tilføje, at jeg i Eftersommeren til min Fuglesamling har modtaget et smukt Eksemplar, en stærkt udfarvet gammel Han (dog ikke pater familias til den omtalte Rede). — Det vilde være af Interesse, om ogsaa andre vilde udtale sig, hvis de har haft Lejlighed til at studere »den danske« Pirol paa nært Hold.

Kalkbrænderivej i Oktbr. 09. EINAR FRIDERICHSEN.

FRA HOLMENE VED SAMSØ. Den 31 Maj var jeg igen paa mit gamle Terrain, de smaa Holme Øst for Langøre Havn. En stor Skuffelse var det at finde Fuglebestanden stærkt i Aftagende. Jeg skal her kortelig anføre, hvad jeg fandt, og hvad jeg ikke fandt, og ved Sammenligning med min tidligere Artikel om samme Æmne vil man let se Forskellen.

Paa Bosserne var Maagekolonien betydelig mindre, end da jeg undersøgte den i 1905, Æggene af første Kuld var borttagne, sandsynligvis benyttede til Føde, og Rederne indeholdt nye, ikke færdige Kuld paa 1—2 Æg.

En væsentlig Aarsag til Fuglebestandens Aftagen er, at der nu som i 1905 og selvfølgelig i alle mellemliggende Aar hele Sommeren igennem ligger fuldt af Stenfiskere i Vejrø Sund og nord for Vejrø og i Bugten ved Bosserne. Deres Haandtering er jo for saa vidt meget fredelig, og dog tvivler jeg ikke om, at deres hyppigste Middagsmad Sommeren igennem er Æggekage af Stormmaagens Æg. Min Baadfører, Hr. H. C. Petersen i Langøre ytrer noget i samme Retning. Til 25 Maj er det tilladt at tage Maageæg, og Samsingerne i Langøre og Omegn benytter sig vist ogsaa af Tilladelsen i rigeste Maal.

Jeg vil her sige, lad gaa endda med Maagerne; men at det har en i allerhøjeste Grad ugunstig Indflydelse paa de sjældnere Fugle, der yngler Side om Side med Maagerne, er jo givet. Jeg sigter her særlig til Stenvenderen *(Strepsilas interpres)*, der før

var langt talrigere (i 1905 fandt jeg 3 Reder); de enkelte Par, der nu aarlig yngler paa Bosserne, ynder ikke daglige eller i alle Tilfælde meget hyppige Razziaer over deres Revier af Folk, der samler Æg ind for Fode. Paa den Maade skal en sky og ensom Fugl som Stenvenderen ufravigelig blive slettet som Ynglefugl.

Jeg saa 1 Par Stenvendere — Opsynsmanden paa Holmene mener ikke, der er flere; jeg fandt tillige deres Rede paa Midten af Bosserne, hvor en Plet Jord har en fra det øvrige afvigende Plantevækst (Marehalm). Reden indeholdt 3 Æg. Et mærkeligt Tilfælde skal jeg her anføre; i 1905 fandt jeg paa samme stærkt begrænsede Plet en Stenvenderrede med 4 Æg, der afveg fra de øvrige Stenvenderæg, jeg selv har i min Samling, og fra dem, som jeg har set i andres Samlinger, ved at være betydelig kortere og tykkere og ved at være lidt livligere grønne i Bundfarven. I Aar fandt jeg Reden i ikke 10 Skridts Afstand fra Stedet, hvor hin stod for 4 Aar siden, og Æggene i denne afveg paa samme Maade, kortere, tykkere og mere lysegrønne i Bunden end sædvanligt. En Fugl, som jeg ikke bemærkede sidst, men som H. C. Petersen iøvrigt siger skal findes enkeltvis rundt om hvert Aar, er Dværgternen *(Sterna minuta)*. Jeg fandt 1 »Rede« paa Bosserne anbragt paa sædvanlig Maade i de hvide Strandsten lige indenfor Havstokken. Af Strandskaden *(Hæmatopus ostreologus)* saa jeg 2—3 Par og fandt 1 Rede.

Paa Vejrø var Maagerne ligeledes i Aftagende, og jeg saa slet ingen Graa Havmaager *(Larus argentatus)*.

I Hullerne i Skrænterne fandt jeg et Par forladte Gravandereder; 1 Par Tejster *(Uria grylle)* ynglede i et Hul i Nærheden af Røgterens Hus, en af Fuglene rugede; men den var meget sky og fløj allerede fra Reden i 40—50 Skridts Afstand og lagde sig paa Vandet. Stærene *(Sturnus vulgaris)* var stadig almindelige, havde halvt udvoksede Unger i Redehullerne.

Af Ederfugle *(Somateria mollissima)* saa vi stadig større og mindre Flokke paa Havet; men jeg fandt ingen Reder paa Vejrø.

Maagekolonien paa Lindholmsrumpen er ligeledes mindre; et enkelt Par Præstekraver *(Charadrius hiaticula)* havde Rede ved Strandbredden. Paa Lindholmen fandt jeg 2 Par Ederfugle rugende i den opskyllede Tang paa Sydsiden; Rederne, med 3 og 5 Æg, var anbragte Side om Side med et Mellemrum af $^1/_2$—1 Alen. Her saa jeg nogle enkelte Graa Havmaager, men fandt ingen Reder. Kyholm besøgte jeg ikke.

Paa »Kollerne«, Stenrøsene ved Besserrev, skal Ternekolonien efter H. C. Petersens Udsagn være fuldstændig forsvunden; paa Yderste Holm og Mejlsholm i Stavnsfjord saa jeg ikke sjældent baade Ternen *(Sterna hirundo)* og Kystternen *(Sterna macrura)*, og her ynglede de spredt. Paa Mejlsholm bemærkede jeg nogle Skalleslugere *(Mergus serrator)*, nogle Gravænder *(Tadorna vulpanser)* og nogle Graa Havmaager.

Af Gravanden fandt jeg 1 Rede under en tæt Tjørn.

Den prægtige Koloni af Graa Havmaager paa Yderste Holm er fuldstændig forsvunden; Fuglene yngler nu i delvis Koloni paa Maarup Hede. Fiskerne i Langøre har flyttet deres Bundgarn længere nordpaa, og de har da fulgt efter; det er vist slemme Røvere, de Graa Havmaager, og Folkene sender dem ikke de mest velvillige Blikke.

Nord for Hesselholm i Stavnsfjord i et Mosedrag tror jeg bestemt, at jeg iagttog en Flok Brushøns *(Machetes pugnax)*. H. C. Petersen mener ogsaa at have bemærket en Fugl med »Krave«; men han har ikke noget rigtigt Navn til den. Jeg havde imidlertid heller ikke Lejlighed til at overbevise mig om Sagens Rigtighed.

Gøgen *(Cuculus canorus)* er almindelig i Egnen om Langøre og i Mosedragene ved Landevejen og paa Maarup Hede.

NIELS HEDIN.

IAGTTAGELSER FRA SKOVSHOVED. Omkring 1 Septbr. kom en halvvoksen Tejst svømmende tæt under Land indenfor Badehuse og Baadebroer. Jeg gik i en Baad for at iagttage den nærmere. Den var aldeles ikke bange, og man kunde komme den ganske nær. Da Vandet var stille og klart, kunde man se den svømme under Vandet brugende Vingerne til at svømme med. I Løbet af ca. 20 Minutter fangede den 6 Hundestejler. Den holdt Fisken en kort Tid i Næbet og slugte den derpaa. Tilsidst kom jeg den saa nær, at jeg fangede den med Hænderne, fotograferede den, og slap den ud igen. Dette skræmmede den aldeles ikke, den genoptog straks sin Hundestejlefangst.

En halvvoksen Skallesluger opholdt sig i flere Dage omkring 20 August samme Sted. Ogsaa den fangede uafbrudt Hundestejler. Desværre blev der skudt paa den fra en Motorbaad. Fuglen søgte ind mellem Stenene ved Bolværkerne; om den blev ramt kunde ikke ses, men næste Dag blev den set fiskende igen.

Det har maaske Interesse i denne Tid, da der klages over Hundestejlernes Overhaandtagen, at vide, at disse Fugle tage en Mængde Hundestejler.

København, 9 Septbr. 1909. CARL RUBOW.

SMAATRÆK FRA FUGLELIVET PAA EGHOLM. Medens Hættemaagerne *(Larus ridibundus)* bygge Rede og lægge Æg, bliver Hunnen ved Redepladsen og passer paa denne, da der er stadig Slagsmaal om Rederne, og de røve og spise hverandres Æg. Hannen bringer Hunnen Føde. Naar han kommer, gør hun sig elskværdig, hvorefter Hannen gylper Føden op til hende. Et Par Minutter efter finder Parring Sted. Da der ingen ydre Forskel er paa Hannen og Hunnen, dømmer jeg efter Stillingen under Parringen, at det er Hannen, der bringer Føde. Jeg har iagttaget det ved 3 forskellige Par i Løbet af kort Tid. Under selve Rugningen har jeg ikke set Magerne bringe Føde til hinanden.

Ved Stormmaager *(Larus canus)* har jeg iagttaget, at under Rugningen ligger den ikke rugende Mage i Nærheden af Reden 1 à 2 Alen derfra, naar den ikke er ude at søge Føde. Fuglene skiftes til at ruge.

Naar Ungerne ere et Par Uger gamle, kende de Forældrene paa lang Afstand, naar disse komme flyvende.

Naar Fuglen skræmmes fra Reden, følges Han og Hun sammen tilbage.

Gravænder *(Tadorna cornuta)* følges ligeledes ad tilbage, naar de ere skræmte bort fra Reden. De gaa i Land et godt Stykke fra Reden og nærme sig forsigtigt, Hunnen altid forrest. Ved en saadan Lejlighed, hørte jeg Hannen, da Hunnen var meget betænkelig ved at gaa paa Reden, give Lyde fra sig, der var en Mellemting mellem Kvidren og Fløjten, noget højere end en Vipstjærts Kvidren, naar den gaar med Ungerne. Den første Gang, jeg hørte det, tvivlede jeg om, at det var Anden, men da det kort efter gentog sig, og jeg tydelig iagttog Anden paa 12 à 15 Alens Afstand, var der ikke Tvivl om at det var Han-Gravanden, der »sang«.

København, 9 Septbr. 1909. CARL RUBOW.

ET AFBRUDT SVALETRÆK. I Begyndelsen af Maj havde der vist sig en Del Forstuesvaler *(Hirundo rustica)* her ved Sana-

toriet, men de var atter snart forsvundne; Digesvalerne *(Hirundo riparia)* var ogsaa komne, og havde taget deres gamle Redeplads i Besiddelse, og enkelte Bysvaler *(Hirundo urbica)* var sete af og til. Men at Trækket endnu langt fra var afsluttet, men tvertimod i fuld Gang, fik jeg at se, idet der 26 og 27 Maj optraadte Svaler i stort Tal omkring ved Sanatoriet, uden Tvivl nogle, der under deres Træk var blevne overraskede af daarligt Vejr og derfor slog sig til Ro her for et Par Dage.

Det havde været smukt og klart Vejr 25 Maj, men om Aftenen og en Del af Natten havde det regnet og blæst fra Sydøst. Om Morgenen var det diset og regnfuldt med svag Blæst og 10 Graders Varme, og hele Dagen igennem blev det ved at regne. Straks næste Morgen fandtes der Masser af Forstuesvaler omkring Sanatoriet. Der sad paa Altanen udenfor mit Soveværelse en Rad forpjuskede og ynkelig udseende Fugle, der rolig fandt sig i, at jeg betragtede dem i en Alens Afstand. Omkring ved Sanatoriebygningen fandtes de i Hundredevis, de sad paa Tagene, i Træerne og paa Jorden, fløj for en stor Del omkring ivrigt beskæftigede med at søge Føde. Syd for Hovedbygningen findes en aaben Plads, der fortsætter sig i en Udhugning gennem Højskoven ned til Stranden; her var Læ og øjensynlig en Del Insekter i Trætoppene, thi her holdt Svalerne til det meste af Dagen, strygende langs Træernes Toppe; at det kneb med Føde var tydeligt nok, thi det gik ogsaa ud over Bierne fra et Stade paa Sanatoriets Grund, en Føde Svalerne dog næppe tager under almindelige Forhold. Foruden Forstuesvalerne fandtes der Bysvaler i mindre Tal og enkelte Digesvaler. Den følgende Dag var Vejret uforandret, og Svalernes Antal forøgedes, navnlig kom der flere Bysvaler; jeg talte paa en Gang 70, der sad paa en Gesims paa en af Bygningerne, dækkede imod Regnen af det fremspringende Tagskæg. Henimod Aften viste sig ogsaa nogle Mursejlere *(Cypselus apus)*, der valgte sig en ganske ejendommelig Hvileplads, nemlig paa Udsiden af Dampskorstenen, hvor de hagede sig fast med Kløerne og bredte Vingerne ud.

Den paafølgende Dag klarede Vejret op, og Svalernes Antal tog af, og Dagen efter var der af den talrige Skare paa ialt over 1000 Svaler kun enkelte Par tilbage. Et Par Forstuesvaler byggede paa en af Sanatoriets Gange, hvad der i og for sig ikke var saa mærkeligt, men mere ejendommeligt var det, at de anbragte deres Rede ovenpaa en lille Kasse, der dækkede Klokken paa et

af de elektriske Ringeapparater, som lød mange Gange Dagen igennem.

Sanatoriet ved Nakkebolle Fjord i Juni 1909. O. HELMS.

VADEFUGLE I TRÆER. Den 6 Juli 1909 paa Andejagt omkring en Sø paa ca. 600 Tdr. Ld. blev jeg mod Middag forfulgt af et Par Tinksmedklirer *(Totanus glareola)*, der var særlig fornærmede, fordi jeg med mine Hunde tillod mig at betræde deres Enemærker, hvor vi havde en velbegrundet Mistanke, om at en gammel, klog Roandrik havde skjult sig. Uagtet Klirernes Unger var store og fløj ganske godt, og uagtet vi intet vilde skade disse, udtømte de gamle Tinksmede dog deres Vrede over os i en Strøm af Verbalinjurier. Da jeg slog mig ned der for at holde Middag, blev Tinksmedene særlig irriterede over vor Sindsro, og de placerede sig tilsidst i Toppen af en Seljepil, hvorfra de havde udmærket Overblik over Situationen. Den ene maatte stadig slaa med Vingerne for at holde Balancen, medens den anden havde ligefrem Øvelse deri. Den stod ganske frit paa Grenen og skældte os ud, idet den slog Takt med Hoved og Hale, som for at give sin Mening større Vægt. Da jeg et Øjeblik havde iagttaget de to, gik jeg bort for at lade de prægtige Fugle have Fred.

Paa Bornholm har jeg et Par Gange set, at en jaget Vandrixe har sat sig i et Træ, en Gang i en Æl paa en svær Gren højt til Vejrs.

Slesvig i September 09. B. SIMONSEN.

FISKEØRN *(Pandion haliaëtus)*. Den 9 Septbr. blev der skudt en Fiskeørn ved Egsmark Strand, Ebeltoft Vig. Den kom flyvende langs Stranden, holdt af og til stille i Luften og spejdede, hvorpaa den kastede sig ned i Vandet, saa det sprøjtede op om den. Den fortsatte sin Vej mod Vest følgende Stranden.

Da den mærkede, at den blev efterstræbt, hævede den sig saa højt, at den kun var at øjne som en lille Prik, kredsede nogle Gange frem og tilbage og forsvandt mod Vest.

Dagen efter kom den tilbage, følgende Stranden paa samme Maade som før, og blev da skudt.

Den 22 Septbr. saas atter en Fiskeørn. Den gik mod Sydvest temmelig højt til Vejrs og var efterfulgt af Krager og Maager.

Egsmark Strand i Septbr. 09. R. THYGESEN.

ANMELDELSER.

LEBENSBILDER AUS DER TIERWELT.

(Red. af H. Meerwart, Leipzig 1909.)

R. Voigtländers Forlag i Leipzig, der bl. a. har udgivet Schillings Dyrebilleder, indbød for nogle Aar siden til en Konkurrence om Fotografering af Dyr i fri Natur, saaledes som først Brødrene Kearton har gjort det og efter dem mange andre, f. Eks. Schulze (Natur-Urkunde), Chas. Kirk (Gowans nature books) og for Danmarks Vedkommende Dyrlæge Roar Christensen (bl. a. i dette Tidsskrift).

Der var udsat Præmier fra 50—1000 Rm. og ikke mindst af den Grund vandt Konkurrencen stor Tilslutning, saa at Resultatet blev en Samling Fotografier, hvis Lige i Henseende til Alsidighed vel næppe findes i nogen Enkeltmands Eje.

Efter at disse var ordnet og forsynet med Tekst af forskellige Forfattere, paabegyndtes Udgivelsen af et Værk, »Lebensbilder aus der Tierwelt« under Redaktion af H. Meerwart, af hvilket nu foreligger afsluttet to Bind: I. Pattedyr og II. Fugle.

Det er et ganske imponerende Resultat, disse fremviser, og specielt Fuglene, der vel nok er de vanskeligste at fotografere, er interessante. Dette Bind er paa 596 Sider i 4to og indeholder 243, for en stor Del Helside-Illustrationer, overordentlig fint udførte, mange af dem hele Kunstværker, som det har kostet store Anstrengelser og Vanskeligheder at optage; som Eksempel kan nævnes Fotografier af Kongeørnens Æg samt Unger paa forskellige Udviklingstrin fra Dununger til flyvefærdige.

Teksten knytter sig ikke nøje til Billederne i den Forstand som f. Eks. i Keartons Værk, hvor denne nærmest er en Redegørelse for, under hvilke Omstændigheder de paagældende Billeder blev optagne, men er en selvstændig, afsluttet Afhandling om de enkelte Arter, i enkelte Tilfælde Slægter, særdeles fornøjeligt skrevet i populær Form og, som ovenfor nævnt, af forskellige til Foretagendet knyttede Forfattere. Prisen er, i Forhold til de mange Illustrationer og Bøgernes hele nydelige Udstyr, særdeles moderat, nemlig 12 Kr. 60 Øre pr. Bind, indbundet i Shirting, og hele Værket vil være komplet i 10 Bind, af hvilke hvert Bind sælges særskilt. Tre af disse vil omhandle Fuglene.

Alt i alt et Værk, som enhver Naturven vil gennemse med Glæde.

J. P. NORGAARD.

THORSTEN RENVALL: FÅGELBIOLOGISKA SKIZZER.

(Åbo 1909.)

I en lille Bog i liksi Format skildrer Forfatteren 12 forskellige Fugles Biologi, men kommer desuden bl. a. ind paa Fuglenes Træk i Almindelighed og fremfører Kærligheden og Længslen til Fuglenes Fødeland som Aarsag til Trækfuglenes Vandringer fra Syd mod Nord

om Foraaret. Iagttagelserne stammer saa godt som udelukkende fra Finland, hvorfor man ved at studere dem vil faa et lille Indblik i Fuglelivet paa de finske Søer og i de store, mørke Fyrreskove. Foruden biologiske Skildringer af flere af de Fugle, som er almindelige, behandler Bogen, der er skrevet paa Svensk i et let forstaaeligt og livligt Sprog, ogsaa flere sjældnere Fugles Biologi, f. Eks. Vandrefalken *(Falco peregrinus)*, Lille Skallesluger *(Mergus albellus)* og Sortstrubet Lom *(Colymbus arcticus)*. I Finland mærker man ligesom her i Landet Tilbagegang i Rovfuglenes Antal, og det fremgaar af Forf.'s Udtalelser, at Finlands Jagtlov i flere Henseender i høj Grad trænger til at skærpes; saaledes er hverken Musevaagen eller nogen anden Rovfugl blandt de nyttige Fugles Tal. Bogen, der er tilegnet »Vänner av vår inhemska fågelfauna«, viser helt igennem med hvilken Kærlighed og Kundskab til Fuglene og deres Liv, Forf. er gaaet til det Arbejde her at nedskrive nogle af sine Iagttagelser.

P. JESPERSEN.

STUEKULTURER.

(Tidsskrift udgivet af Selskabet for Stuekulturer.)

Tidsskriftet indeholder i broget Blanding alt, hvad der henhører under det vidtstrakte Begreb Stuekulturer, og Fuglene spiller her en ret stor Rolle; ogsaa paa anden Maade har Selskabet for Stuekulturer Berøringspunkt med Ornithologien; det ses saaledes, at der ogsaa i dette Selskab afholdes ornithologiske Udflugter for at høre paa Sangfuglene; et livligt Gruppebillede med Damerne i Overvægt fra en saadan Udflugt, findes i et af Hefterne, andetsteds et Interiør fra zoologisk Haves tropiske Fuglehus, om hvilket iøvrigt Meningerne viser sig at være meget delte.

FUGLEVÆRNSFORENINGEN »SVALEN«.

(Aarsberetning for 1908.)

Det er unægtelig et meget broget Billede, Aarsberetningen frembyder med Meddelelser fra Kredsene, Opraab om at være god imod Dyrene, smaa Digte, Anmeldelser, Skrivelser til forskellige Autoriteter m. m. Alt i alt viser det, at der fra Foreningens Side udfoldes en rig Virksomhed, der paa adskillige Punkter stemmer godt med Dansk ornithologisk Forenings Formaal, saa man kan kun ønske, at »Svalen« maa forøge sit iforvejen særdeles betydelige Medlemsantal. Blandt dens gode Gerninger har været det at faa Svaneklapperne ved Saltholm fredet og Fredningen fornyet paa 5 Aar. Der berettes herom følgende af Opsynsmanden, Fisker P. C. Larsen:

Paa Klappen Nr. 1 er udruget Blaamaager, Hættemaager, Rødben, Ryler, Præstekraver, Storterner og Dværgterner, samt forskellige Ænder, ca. 500 i det hele.

Paa Klappen Nr. 2: forskellige Fugle op imod et Tusind Stykker.

Nr. 3 og 4: ca. et Hundrede Stykker paa hver.

Nr. 5: ca. 300 Stykker.

Nr. 6: ca. 600 Ryler, Ænder, Terner, Stenvendere, Rødben, men ingen Maager.
Nr. 7: Ænder, Graaænder, Silkeænder, af Gravænder ca. 200 Stykker, samt en Del andre ukendelige Fugle.

Det kunde jo være særdeles interessant at faa lidt nærmere Rede paa, baade hvad det var for forskellige Arter, der ynglede, og faa lidt nærmere Oplysning, om Antallet var gaaet frem, i de Aar Klapperne havde været fredede. En Tælling vil vel ikke være helt ugørlig, saaledes som det er foretaget ved de smaa Holme, der i de senere Aar er fredede ved Slesvigs Kyst.

A. MENTZ: NATURFREDNING, SÆRLIG I DANMARK.

(Udgivet af Udvalget for Naturfredning.)

For ikke saa grumme mange Aar siden betragtedes det nærmest som Fantasteri, naar der af en Mand som Oluf Winge blev slaaet til Lyd for at oprette Fristeder for Landets Planter og Dyr, og da V. Pingel fremsatte Tanken i Folketinget, var der ikke mange, der tænkte paa, at Sagen kunde lade sig realisere. Selv under de sidste Tiders Debat om Rovfuglespørgsmaalet er det jo fra visse Steder hævdet som en ganske urimelig Idealisme, der burde ligge det praktiske Liv fjærnt, at frede om Rovfugle og andre skadelige Fugle. Men Udviklingen har gaaet sin Gang; rundt om i Verden er der gjort ikke saa lidt for Naturfredning, og i Tyskland er Spørgsmaalet kommet meget stærkt op i de senere Aar. Herhjemme er vi nu naaet saa vidt, at der er nedsat et Udvalg for Naturfredning, som har udsendt et stateligt Hefte om Sagen, prydet med talrige særdeles smukke Afbildninger; efter en Indledning om Naturfredning i fremmede Lande følger Hovedafsnittet om Naturfredning i Danmark, idet der beskrives, hvad der hidtil er gjort, medens der i Kapitlet om »Fremtidens Arbejde« tales om, hvad der kan være Anledning til at gøre. Det er glædeligt at se, at Udvalget ogsaa har aabent Øje for, at der for Fuglenes Vedkommende er meget at udrette, og man maa haabe, at der kan komme et Samarbejde i Stand mellem Udvalget for Naturfredning og Dansk ornithologisk Forening, som kan have gunstige Følger for vore truede Arter. Det smukke velskrevne Hefte anbefales paa det bedste.

JAMES A. GRIEG: STORFUGLENS NUVÆRENDE UDBREDELSE I SØNDRE BERGENHUS AMT.

(Bergens Museums Aarbog 1909, Nr. 12.)

Der berettes i Afhandlingen om Tjurens *(Tetrao urogallus)* Udbredelse i den omtalte Landsdel. Det ses, at tidligere har Fuglen paa sine Steder været meget almindelig, medens Efterstræbelse paa de fleste Steder har gjort den sjælden; hist og her er dog Antallet ogsaa vokset i den senere Tid, men i det hele og store maa Fuglen i Søndre Bergenhus Amt nærmest betragtes som en Sjældenhed, selv om den nogle Steder yngler i mindre Tal. O. H.

NOGLE DANSKE ROVFUGLEKULDS STØRRELSE.

AF

H. CHR. C. MORTENSEN.

I 3. Aargang af D. O. F.s Tidsskrift gør Hr. V. Weibüll (S. 161) det Spørgsmaal: »Hvor mange Unger faar Musevaagen *(Buteo vulgaris)* flyvende?« Undertegnede har i de senere Aar besøgt en Snes Musevaagereder sammen med nogle unge Mennesker, nemlig daværende Stud. art. Immanuel Kirkegaard (nu Kommunelærer, Cand. phil.), Seminarieeleverne Johs. Kirkegaard og Knud Nielsen (nu Lærer), Stud. art. Aage Nissen (nu Stud. theol.), Stud. med. & chir. G. Rendtorff, Stud. art. Einar Rossen og Forstelev Vagn Rossen — hvem jeg herved aflægger min Tak for ydet Hjælp. Den af de nævnte Herrer, der var med paa Ekspeditionen, er klatret op i Redetræet og har hejset Ungerne ned til mig, og jeg har saa givet dem Ring paa og ledet Undersøgelsen af Reden. Nedenstaaende Optegnelser om de forefundne Unger kan maaske have sin Interesse til Belysning af det opstillede Spørgsmaal. Jeg har til Sammenligning opført Notitser ogsaa om nogle andre Rovfuglearters Kuld.

Reder af Musevaage (Buteo vulgaris).

1.

Ved et Eftersyn i Maj 1905 var der tre Unger, hvoraf den ene laa død (og, saa vidt huskes, indtørret) paa Kanten af Reden. (Imm. Kirkegaard.)

12. Juni 1905..... **2** næsten flyvefærdige Unger.

Nr. 1 fløj af Reden, da Træet blev besteget, men indfangedes. Skudt 19. Sept. 1906 ved Crefeld[1]).

Nr. 2. Knap saa udviklet som Nr. 1. Skudt 18. Jan. 1906 ved Horsens[1]).

2. »Tudsereden«* 1905.

Reden er bygget 1905. (Imm. K.)

12. Juni 1905..... **3** dunede Unger.

Nr. 6 havde en lille Tomme Svingfjersfane paa Blodposerne. Fanget 23. Sept. 1905 nær Skive[1]).

* Saaledes kaldet, fordi Imm. K. 1905 fandt en levende Tudse *(Bufo vulgaris)* nedgravet i Lejet hos Ungerne.

Den skreg »Giæh« som en voksen Fugl, da Imm. K. fik Hovedet op over Reden, og den slog med Fødderne efter ham, men pippede ynkelig som en Kylling, da den var hejset ned af Træet og skulde mærkes.

Nr. 7 var lidt mere udviklet end Nr. 6.

Nr. 8 var lidt mindre udviklet end Nr. 6 (havde en god halv Tomme Svingfjersfane paa Blodposerne), var vel altsaa den yngste. Dræbt 16. Februar 1906 ved s'Gravezande, Holland[1]).

3. »Tudsereden« 1907
(den var ubeboet i 1906).

Der havde været 4 Æg i Reden. (Imm. K.)

20. Juni 1907..... **2** næsten flyvefærdige Unger.

Nr. 31 havde endnu Dun oven paa Hovedet.

Nr. 32 var lidt mere udviklet; den begyndte at faa Fjerene færdige oven paa Hovedet. Skudt 15. Okt. 1908 ved Bidstrup (Fasanerielev A. Andersen, Dyrhuset pr. Hammel).

4. »Tudsereden« 1908.

22. April 1908: Tre Æg. (Imm. K.)

5. Juni 1908..... **3** dunklædte Unger.

Nr. 38. Nr. 39. Nr. 40. Fanerne frembrydende baade i Hale og Vinger.

5.

17. Juni 1906..... **3** omtrent flyvefærdige Unger.

Nr. 9 fløj af Reden, da Træet blev besteget, men dalede straks og blev hængende ved en Fod i en tynd Gren, med Hovedet nedad.

Nr. 10. Lidt mindre udviklet end Nr. 9 (Dun oven paa Hovedet). Omkommen 20. April 1909 i Rold Skov. Meddelt af Skytte

C. Hansen (Rold Skov pr. Arden St.), der har været saa venlig at sende mig Fuglen til Udstopning. Det var en stor, kraftig ♀.

Nr. 11 er der ikke optegnet noget om.

6.

17. Juni 1906..... **3** omtrent flyvefærdige Unger.

Nr. 15 fløj af Reden, c. 50 Alen bort, da Træet blev besteget.

Skudt i Sept. 1906 i Nærheden af Horsens[1]).

Nr. 16, den mest udviklede, fløj c. 100 Alen bort fra Træet, da det blev besteget.

Fanget 9. Aug. 1906 i Nærheden af Aalbæk[1]).

Nr. 17, den mindst udviklede, blev kastet ned fra Træet, men kunde ikke flyve synderlig, dalede omtrent lige ned.

Omkommen 9. Sept. 1908 ved Ejby (Ø. f. Middelfart). Meddelt af Jæger Fr. Larsen (Wedellsborg Jagtrevier, Jægerhuset pr. Ejby), der har været saa venlig at sende mig Fuglen til Udstopning. Det var en stor, kraftig ♀.

7.

17. Juni 1906..... **3** dunklædte Unger.

Ungerne var lovlig smaa til Mærkning, hvorfor Reden atter blev besøgt 24. Juni 1906.

Nr. 21 blev mærket og fotograferet 17. Juni (se[1]) S. 149) og var i bedste Velgaaende 24. Juni.

Omkommen i Slagelse Skov 6. Apr. 1910 og venligt sendt af Skovrider Lassen, Charlottendal.

Nr. 22. (Mærket 24. Juni.) Stærkt dunet.

Nr. 23. (Mærket 24. Juni.) Den største af Ungerne. Endnu hvid af Dun paa Hovedet, men har brune Fjer paa Ryggen, med hvide Dun imellem.

Skudt 16. Sept. 1906 i Nærheden af Maarslet[1]).

8.

Reden bygget 1907; der var oprindelig fire Æg. (Imm. K.)

20. Juni 1907..... **2** snart flyvefærdige Unger.

Nr. 25. Den mindst udviklede.

Omkommen 22. Aug. 1908 i Houlberg Skov ved Langaa. Meddelt af Skytte Chr. Gotfredsen (Østergaard, Langaa), der har været saa venlig at sende mig Fuglen til Udstopning. Det var et lille Ekspl., ♂.

Nr. 26. Den mest udviklede. Havde kun enkelte Dunender paa Nakkefjerene.

9.

En let tilgængelig Rede, bygget 1908. (Imm. K.)

15. April 1908: To Æg. (Imm. K.)

22. April 1908: To Æg. (Imm. K.)

15. Maj 1908: To Æg. (Imm. K.)

5. Juni 1908: Den ene Æggeskal laa, berøvet sin butte Ende (som om en Unge var krøbet ud), paa Jorden, medens der laa et helt (men raaddent) Æg i Reden sammen med en frisk afplukket bladbærende Bøgegren, der tyder paa, at Musevaagen nylig havde været der (Smaagrene med grønne Blade bruges jo almindelig som Underlag i Musevaagereder).

10.

En anden, let tilgængelig Rede.

17. Juni 1907. I alt Fald een stor Unge saas paa Reden. (Læge Rossen.)

23. Juni 1907. Der laa een raadden, vaad, næsten voksen Unge i Reden, men om der har været flere, vides ikke bestemt.

11. En Rede i 1907.

23. Juni 1907..... **2** flyvefærdige Unger.

Den ene Unge fløj bort, da der rørtes ved Træet, og kunde ikke indfanges.

Nr. 33 fløj, da min Hjælper var naaet op til Reden, et Par Hundrede Alen bort, men indfangedes og blev siddende rolig i Reden efter at være hejset derop igen.

Omkom 11. Aug. 1907 i samme Skov, hvor den var født. Meddelt af Hofjægermester Lüttichau (Viskum pr. Viborg), der opbevarer Fuglen udstoppet.

12. Samme Rede 1908.

8. Juni 1908..... **2** næsten flyvefærdige Unger.

Nr. 44 fløj fra Reden, c. 100 Alen bort.

Nr. 45 lod sig tage paa Reden. Funden død 9. Maj 1909 i Endrupholm Skov ved Bramminge. (Mejeribestyrer Aage Finderup, Endrup Andelsmejeri, Bramminge.)

13. Vanskelig tilgængelig Rede 1907.

23. Juni 1907..... **1** flyvefærdig Unge.

Nr. 34. Den fløj en 3—400 Al. bort fra Reden, da Træet blev besteget, men indfangedes og blev siddende i Angrebsstilling i Reden, efter at være hejset op.

14. Samme Rede 1908.

8. Juni 1908: To Æg. (Det første Kuld (i en anden Rede?) mulig ødelagt af Drenge; vi fandt den Dag flere ødelagte Musevaagereder, og det fortaltes, at der en Gang om Foraaret var set nogle fordægtige unge Mennesker i Skoven. Skovfogden er nu varskoet og vil for Fremtiden holde skarpt Udkig.)

Jeg saa 28. Juli 1908 i Nærheden af denne Rede en meget korthalet og kluntet flyvende Musevaageunge følge efter en gammel Fugl og blive ledet i Sikkerhed af denne; denne Unge har mulig været fra Rede 14.

15.

5. Juni 1908 mærket..... 3 halvvoksne Unger.

17. Juni 1908 fotograferet i Reden..... **3** flyvefærdige Unger.

Nr. 41. Skudt 29. Sept. 1909 i Frijsenborg Skov. Jagtassistent Høgh-Kanstrup, Dyrhuset, Frijsenborg pr. Hammel St.

Nr. 42. Fundet nylig død 7. April 1909 i Fredenslund Skov pr. Solbjerg St. (Meddelt af Overskovfoged C. Avg. Nielsen dersteds.)

Tre Musevaageunger (41, 42 og 43) paa Reden en varm Sommerdag.

Nr. 43 var lidt mindre udviklet end de andre.

16.

26. April 1908 laa Musevaagen paa Reden. (Læge Rossen.)

8. Juni 1908. Fuglen fløj af Reden. Der var eet Æg! Første Kuld ødelagt af Drenge?

17.

18. Juni 1908..... ..... **2** næsten flyvefærdige Unger.

Nr. 46, den mindst udviklede.

Skudt 19. December 1909 ved Oldrup pr. Odder. (Meddelt af Konservator Johan Petersen, Odder.)

Nr. 47 veg ud af Reden, da min Hjælper gik til Vejrs, og tog Plads paa en Gren, hvorfra den maatte pirkes ned for at blive mærket.

18.

18. Juni 1908..... **1** Unge.

Nr. 48. Reden, der var vanskelig tilgængelig og sad 25 Al. til Vejrs i en mægtig Bøg, var beboet af Krager i 1907, og Kragerne forstyrrede idelig Musevaagerne i 1908. (Meddelt af Stedets Skovfoged.)

19.

12. Juni 1909..... **2** dunklædte Unger.

Nr. 49. Svingfjersfanerne begynder at pippe frem.

Nr. 50. Lidt større end 49. En lille Tomme Fane paa Svingfjerene.

Skudt 19. Sept. 1909 i Nærheden af Horsens. (Hr. Charl. Nielsen, Trampenbjerggaard, Østbirk St.)

20.

12. Juni 1909..... **2** dunklædte Unger.

Nr. 51. Graadunet med trekantet hvid Plet i Nakken. Svingfjersfanerne begynder at pippe frem. Har et overfladisk Hudsaar oven paa Hovedet; jeg tror ikke, det har blødt, men kun vædsket, og Dunene er saa klæbet ned deri. Hakket af sin Medunge*.

Nr. 52. Ligeledes graadunet med trekantet hvid Plet i Nakken. Paa væsentlig samme Udviklingstrin som 51, men lidt større.

21.

25. Juni 1909..... **2** halv flyvefærdige Unger.
(G. Rendtorff.)

Nr. 54. Mærket af Stud. med. Rendtorff.

* Se G. Rendtorffs Meddelelse S. 44.

Nr. 57. Bragt til Viborg By, hvor den sad i Fangenskab i vor Have i henved 3 Uger. Den var da ikke særlig bange for Menneskers Nærhed og svarede mig med skingrende Skrig, naar den sad i Flyveburet og jeg nærmede mig med noget godt til den og kaldte »Frantz!« Sluppen 12. Juli 1909 ved en lille Eng i Skoven, tæt ved Reden, hvor den var født.

Skudt 15. Jan. 1910 i Marienhölzung ved Flensburg af Hr. Wilh. Jensen.

22. En let tilgængelig Rede.
(Træet havde Grene næsten helt ned til Jorden.)

25. Juni 1909..... **1** snart flyvefærdig Unge.
(G. Rendtorff.)

Nr. 55. Mærket af G. Rendtorff.

Skudt 14. Nov. 1909 ved Volstrup af Forvalter F. V. Krøger (Volstrup pr. Rørbæk St., Jylland), der har været saa venlig at sende mig Fuglen til Udstopning. Det var en stor, kraftig ♀.

23. En vanskelig tilgængelig Rede
i en Bøg, hvis nederste Gren sidder en halv Snes Alen til Vejrs.

26. Juni 1909..... **1** næppe udvokset Unge.
(Vagn Rossen.)

Nr. 56. Mærket af Vagn Rossen.

Skudt 16. Sept. 1909 i Nærheden af Mariager af Hr. E. J. Kieler, Kjellerup pr. Mariager.

Jeg antager, at alle de nu omtalte mærkede Musevaageunger har forladt Reden i flyvefærdig Stand. Resultatet af de foranstaaende Optegnelser vil saa være:

9 Kuld paa 2 flyvefærdige Unger.
6 — - 3 — —
4 — - 1 flyvefærdig Unge.

I fire Tilfælde kan jeg bevise, at to Unger er fløjet fra Reden, nemlig fra Rede 1, 2, 7 og 15.

Og i to Tilfælde er der bleven tre Søskende flyvefærdige, nemlig i Rede 15, hvor jeg fotograferede Ungerne, efter at have været en Times Tid om at krybe dem tilstrækkelig nær uden at bringe dem til at tage til Vingerne, og i Rede 6, hvis Unger alle tre er truffet ude i Livet.

I eet af de fire Tilfælde, hvor der er fundet een Unge i Reden, vides det, at Musevaagerne stadig havde kæmpet med Krager, der kan have ødelagt Æg i Rugefuglens Fraværelse (Rede 18), i et andet (Rede 22) var Redetræet ualmindelig let tilgængeligt, saaledes at Drenge kan have taget af Æggene. Det kan jo ogsaa tænkes, at en Musevaage har mistet alle sine første Æg og saa flytter hen i en anden Rede, hvor den kun lægger eet Æg, der naar noget sent til Udvikling (se Rede 23) eller lægger Ægget i den gamle Rede (16). Eller at glade Mennesker, der just ikke tænker paa Fugle, naar de kommer i Skoven, ved deres højrøstede Færden jager Rugefuglen saa tidt af Reden, at nogle af Æggene eller Ungerne bliver kolde og gaar til Grunde. Regn og koldt Vejr kan mulig gøre det af med selv ret store Unger (se Rede 10).

Dette som Bidrag til Løsning af Spørgsmaalet: hvor mange Unger faar Musevaagen flyvende?

Om stærkere Musevaageunger æder svagere Søskende (der jo stadig forekommer i Kuldene), ved jeg ikke. At de hakker dem og jager med dem (se G. Rendtorffs Meddelelse S. 44, der gælder Rede 20) ligesom andre Fugleunger gør, behøver jo ikke at være noget Tegn til, at de just vil æde dem. Jeg vilde være tilbøjelig til at tro, at de, hvis de vilde bruge dem til Føde, først vilde slaa dem og holde dem fast med Fødderne, og saa bide dem ihjel med det samme. Men en Unge, som idelig bliver jaget fra Mad og fra Varme, maa kunne blive syg og dø paa Grund af den daarlige Behandling, saaledes at vi her ser endnu en Aarsag til, at Kuldets Ungeantal kan blive sat ned — i en Musevaagerede som i enhver anden Fuglerede. Jeg har en Gang været med til at finde en halvvoksen Musevaageunge liggende død og vindtørret i en Rede med store Søskende (se ogsaa Rede 1 og nedenstaaende Meddelelse af Imm. Kirkegaard; i det Tilfælde har der altsaa ikke fundet nogen Medunge-Spisning Sted.

Reder af Glente (Milvus ictinus).

1.

12. Juni 1905..... **3** snart flyvefærdige Unger.

Nr. 3, den mindste. Alle Fjer har store Blodposer; Hovedets Overside hvidt af Dun.

Nr. 4, lidt mere udviklet end Nr. 3. Fjerene paa Hovedets Overside dunspidsede.

Fanget 25. Juni 1905 i Nærheden af Redetræet af Poul Peter og Agnete Sveistrup samt Gerda og Rigmor Plenge og sluppen samme Steds efter et Par Dages Fangenskab. — Død 1910*.

Nr. 5, den ældste. Fjerene uden Blodposer, men der er Dunender paa Hovedets Overside.

Skudt 6. Nov. 1905 i Andalusien[1]).

2.

17. Juni 1906..... **3** næsten flyvefærdige Unger.

Nr. 12. Fotograferet. Se [1]) S. 150.

Skudt 2. Aug. 1906 ved Mandal[1]).

Nr. 13. Mindre end Nr. 12.

Nr. 14.

Omkommen 15. Aug. 1906 ved Hammel[1]).

Reder af Duehøg (Astur palumbarius).

1.

24. Juni 1906..... **3** snart flyvefærdige Unger.

Nr. 18. Fløj af Reden, c. 30 Al. bort. Den største af Kuldet; kun faa Dun paa Hovedet.

Skudt 27 Marts 1907 nær ved Hammel[1]).

Nr. 19. Næstældst; nogle Dun paa Hoved og Ryg.

Omkommen 28. Sept. 1906 nær ved Hammel[1]).

Nr. 20. Mest dunet.

Skudt 14. Oktober 1906 ved Langaa[1]).

2. (Samme Rede.)

20. Juni 1907..... 4 snart fuldt fjerklædte Unger.

28. Juni 1907..... **4** flyvefærdige Unger, se Fotografiet [1]) S. 151.

* Ved Silkeborg. Se Silkeborg Social-Demokrat, 14. April 1910.

Nr. 27. Den største. Skudt 23. Dec. 1907 nær ved Bjerringbro. (Meddelt af Discipel Chr. Boller.)

Nr. 28.

Nr. 29. Mange Dun paa Hoved og Vinger; den yngste. Skudt 8. Okt. 1907 paa Vosnæs Pynt. (Jæger Knarreborg, Vosnæsgaard pr. Løgten.)

Nr. 30. Temmelig lille, men ret godt fjerklædt paa Hovedet. Skudt 18. Nov. 1907 ved Søbygaard pr. Hammel. (Fasanjæger P. Christensen.)

3.

Der var oprindelig 4 Æg, men Imm. Kirkegaard hentede eet af dem ned til min Samling.

5. Juni 1908..... **3** dunklædte Unger. Svingfjer og Styrefjer begynder at pippe frem.

Nr. 35. Næststørst.

Nr. 36. Størst.

Nr. 37. Mindst. »Navlen« ses tydelig.

4.

25. Juni 1909..... **4** flyvefærdige Unger, hvoraf de tre fløj under Bestigningen af Træet. (Rendtorff.)

Nr. 53 (mærket af Rendtorff). Skudt 1. Dec. 1909 i Kompedal Plantage af Forstelev Sørensen. Meddelt af Skovfoged O. Bang (Kompedal pr. Moselund), der har været saa venlig at sende mig Fuglen til Udstopning.

En Rede af Spurvehøg (Accipiter nisus).

15. Juli 1909..... **3** flyvefærdige Unger, hvoraf den ene fløj bort uden at blive mærket. (Aa. Finderup.)

Spurvehøg 2. do. 4. } Mærkede af Mejeribestyrer Aage Finderup, Endrup Andelsmejeri pr. Bramminge.

[1]) Se Artiklen »Ringfugle« i D. O. F.s Tidsskrift 1 Aarg., S. 144—155.

I Tilslutning til ovenstaaende Artikel vil jeg gerne meddele et Tilfælde, jeg har iagttaget, og som ganske ligner det af Hr. Overlærer Mortensen anførte. I en Musevaagerede var der 3 ganske smaa Dununger. Af disse var den ene noget forsinket i Udvikling; i de første Levedage vokser Ungerne nemlig temmelig hurtigt, saa allerede et Par Dages Aldersforskel giver de ældste Unger et kendeligt Forspring i Størrelse fremfor en senere udkrøben, og denne Afstand mellem dem forøges yderligere derved, at en lille og svag Unge let bliver underernæret, hvad der forsinker dens Vækst betydeligt. Den første Gang, jeg saa disse Søskende, lagde jeg Mærke til, hvorledes de to ældre ubarmhjertigt huggede deres lille svage Medunge, som de endogsaa laa ovenpaa, da jeg kom op til Reden, og jeg forudsaa, at den næppe vilde kunne bjærge Livet ret længe. Ved mit næste Besøg var den da ogsaa død, vel næppe en Uge gammel; dens Søskende havde traadt den helt flad — men at æde Liget havde de absolut ikke givet sig af med, saa pietetsløse var de dog ikke, og noget saadant tror jeg overhovedet ikke, Musevaageunger kunde falde paa.

Imm. Kirkegaard.

I Anledning af Hr. Weibülls Artikel om Musevaagens Yngleforhold (D. O. F. 3 Aarg. Hæfte IV), vil jeg gerne fremføre følgende:

Baade som Barn og som voksen har jeg flere Gange set Musevaagereder med indtil 4 flyvefærdige Unger. (Jeg er nemlig opvokset i Nærheden af en større Skov ved Viborg, men nøjagtige Optegnelser gjorde jeg ganske vist ikke den Gang.)

At det dog kan hænde, at stærke Musevaageunger fortærer deres svagere Søskende (vistnok særlig i regnfulde Aar), finder jeg sandsynliggjort ved følgende Iagttagelse:

Omkring 6. Juni 1909 besteg jeg et Træ i en Skov ved Viborg for derfra at undersøge en Musevaagerede i et Nabotræ. Da jeg steg ned, var jeg ikke i Tvivl om, at der var tre dunklædte Unger i denne.

Den 12. Juni besteg jeg selve Træet for som Hr. Overlærer Mortensens Hjælper at hejse Ungerne ned til Mærkning. Her blev jeg imidlertid overrasket ved kun at finde to Unger i Reden.

Det faldt mig i Øjeblikket ikke ind, at den tredie Unge kunde være fortæret, og jeg slog mig derfor til Taals med, at jeg altsaa forleden Dag maatte have set galt, og først ved at læse Hr. Weibülls Artikel har jeg faaet Gaaden løst.

Af de to tiloversblevne Unger var den ene større end den anden, og jeg saa med Forbavselse den store bearbejde den lille oven i Hovedet saaledes, at denne klagende flygtede helt ud paa Yderkanten af Reden, medens den store gjorde sig det behageligt i Redens Midte. Den lille havde oven i Hovedet en skallet Plet og et Saar, som tydede paa, at den længe havde været udsat for denne Behandling.

Ungerne var den Gang endnu graa og dunklædte, men Svingfjerene var begyndt at bryde frem. Om de begge er bleven flyvefærdige, ved jeg ikke, da jeg ikke senere har set til Reden. Ved Lejlighed skal jeg gøre dette for muligvis at finde den Ring, der har været om Benet paa den lille. *G. Rendtorff.*

KORSNÆB SOM GALLEÆDERE.

AF

R. H. STAMM.

Det forløbne Aar synes at have bragt Korsnæb *(Loxia curvirostra)* her til Landet i usædvanlig stort Antal; fra de forskelligste Egne hører man Beretning om, at de er blevet iagttaget. Selv har jeg set dem alle de Steder, hvor jeg har opholdt mig i Sommermaanederne, saaledes, ved Frederikshavn, i Lerbæk Skov samt, lidt nordligere, ved Hulsig i Bunken Plantage. I Juli Maaned kom jeg derpaa tilfældigvis et Par Dage hjem til Kjøbenhavn; stor var min Forbavselse ved her, midt i Byen — den 22 Juli — at træffe et enkelt, yngre Individ hoppende rundt i den asfalterede Gaard ved min Bolig; den var noget forkommen og fløj med synligt Besvær op i Træerne i Haven ved Siden af. Endelig iagttog jeg i den følgende Tid i Skovene Syd for Nykjøbing paa Sjælland adskillige Gange smaa Flokke, bestaaende saavel af ældre som yngre Fugle.

Ude i Naturen er det navnlig Fuglens Stemme, som henleder Opmærksomheden paa den; naar en Skare paa 10-20 Stykker, som alle lader deres ejendommelige pyt-pyt høre, kommer i Nærheden, kan man ikke undgaa at bemærke den. Iøvrigt hører Korsnæb langtfra til de Fugle, hvis Færden er lettest at undersøge; de er saa mærkværdigt omstrejfende og urolige; i det ene Øjeblik kan de ganske vist slaa sig til Ro i en Trætop, men snart efter er de i Regelen atter paa Fart, og det varer da gerne

lang Tid, inden de atter falder til Hvile; mere end en Gang har jeg saaledes fulgt dem under Flugten, indtil de, selv i stærk Kikkert, svandt ind til ganske usynligt smaa Punkter. Denne deres urolige Færd staar sikkert i Forbindelse med deres Søgen efter Føde; de trækker øjensynligt efter Naaletræerne, der jo, som Regel, i de danske Skove staar i smaa Plantninger, spredte mellem Løvtræerne. Hermed stemmer det godt, at det navnlig er i Naaletræer, man vil kunne faa dem nøjere at se; her slaar de sig ned for at æde og, med nogen Forsigtighed, vil man kunne have Held til i længere Tid at betragte dem og endog komme dem ret nær; særligt sky er de nemlig langtfra.

Deres Føde er i ganske overvejende Grad Frø af Naaletræ: Gran, Fyr og Lærk, som de faar fat i ved med det stærke Næb at flænge og samtidig bøje Kogleskællene tilbage; herved faar de forbidte og afrevne Kogler et højst ejendommeligt, laset Udseende og røber let, naar de i større Tal ligger under Træerne, Fuglenes Besøg i Skoven. Kostforagtere er de dog langtfra; er der knap Tid paa Kogler, har man oftere set dem give sig i Kast med Frugterne af forskelligt Løvtræ, saasom Rønnebær, hvis Kærner de æder, El, Avnbøg og Ahorn. Ogsaa fra de urteagtige Planter kan de hente sig Næring; det er saaledes kendt, at de udpiller Frugterne af Burrernes og Tidslernes Kurve. Iøvrigt holder de sig ikke engang altid til Frugter eller Frø; det angives saaledes, at de kan æde Knopper og Blomster af Naaletræer samt de af Bladlus dannede Galler paa Poppel- og Ælmeblade. Endelig bør det, for Fuldstændigheds Skyld, ikke forbigaas, at der ogsaa haves Iagttagelser for, at de ikke forsmaar dyrisk Føde, saasom Bladlus og Larver.

I Annebjerg og Ulkerup Skov ved Nykjøbing Sj., hvor jeg, som nævnt, traf Korsnæb, er Mængden af Naaletræer kun ringe; Egnen skulde derfor paa Forhaand ikke synes dem videre tillokkende, og særligt ofte saa jeg dem heller ikke. Første Gang iagttog jeg dem i Toppen af nogle høje Lærketræer, hvor de ivrigt bearbejdede Koglerne, af hvilke jeg senere under Træerne fandt typiske, opflossede Stykker. Et Par Dage efter, ved Aftentid, gik jeg ved den sydlige Udkant af Annebjerg Skov, da en Skare Korsnæb kom flyvende langt borte fra og efter forskellig urolig Omflakken slog sig ned i nogle yngre Rodgraner i næppe en Snes Alens Afstand. I Kikkert saa jeg nu, hvorledes de sad særdeles ivrigt beskæftigede i de mest forskellige Stillinger, ad-

skillige med Hovedet bøjet stærkt nedad; desuden hørte jeg stadig en sagte knitrende Lyd, som om noget blev bidt i Stykker. Træerne bar kun faa Kogler; disse hang midt imellem Fuglene, men ikke paa en eneste af dem blev der, saavidt jeg kunde se, gjort noget Angreb; derimod var Fuglenes Opmærksomhed øjensynligt udelukkende optaget af den nedre Del af de smaa Kviste; her var der noget, som ivrigt og med stor Energi blev eftersøgt. Flere Gange iagttog jeg, hvorledes Fuglene under deres Virksomhed rev Kvistene af og lod dem falde paa Jorden, og jeg mente samtidig at kunne se, at disse Kviste forneden var opsvulmede til de paa unge Rødgraner saa almindelige Galledannelser; dette var navnlig tydeligt en enkelt Gang, da en af Fuglene fløj bort med Kvisten i Næbbet. Snart efter forlod imidlertid Fuglene de lave Træer og tog Plads i Toppen af nogle høje Graner; Mørket hindrede videre Iagttagelse her og fik mig ligeledes til at opgive at søge efter de nedfaldne Kviste, der maatte ligge i tæt Underskov. Den følgende Dag gik jeg imidlertid atter hen til den lille Granplantning og allerede det første Blik ind under Træerne var nok til at vise, hvad det var, Korsnæbbene havde efterstræbt. Skovbunden var rigt besaaet med afrevne Grankviste, som i deres nedre Del var opsvulmede til Galler og, uden Undtagelse, viste disse Galler sig alle mere eller mindre begnavede paa højst karakteristisk Vis.

Gallen er, som bekendt, fremkommen, idet Granlusen *(Chermes abietis)* ved Foraarstid suger paa de udvoksende Knopper; som Følge heraf svulmer Grunddelen af Naalene paa det udvoksende Skuds nedre Del skjoldformet op; disse opsvulmede Dele af Naalene lægger sig derpaa med deres Rande fast mod hverandre og dækker derved hver over et Rum, som afgiver Ly for Yngelen af den Bladlus, som oprindelig ved sin Sugning har omformet Skuddet. Hele Dannelsen minder, overfladisk set, ikke saa lidt om en lille Grankogle.

De af Korsnæbbene bearbejdede, nedfaldne Galler var alle mere eller mindre »aabnede«: Ydervæggen var med skarpe Snit af Næbbet bidt af, saaledes at man saa ind i Rummene, der endnu kunde huse enkelte Bladlus. De afbildede Stykker viser alle meget tydeligt dette Forhold; imidlertid behøver Afgnavningen ingenlunde at være saa fuldstændig, som den er, navnlig i den venstre Figur; man kunde ogsaa finde Galler, hvor kun enkelte Rum var aabnede; dog var dette forholdsvis sjældent og

havde sikkert alene sin Grund i, at Kvisten for tidligt var revet af og tabt paa Jorden.

At Korsnæbbene har fortæret de afgnavede Vægge og, sammen med disse, rimeligvis en Del af Bladlusene, kan der ikke være Tvivl om; trods megen Søgen lykkedes det mig nemlig ikke i Skovbunden sammen med de talrige Galler at finde en eneste afbidt Stump af Væggene. Samtidig viste en nøjere Undersøgelse af Snitmærkerne i Gallerne samt enkelte endnu fastsiddende

Galler paa Rødgran, gnavede af Korsnæb; lidt formindskede.

Stykker, at det langtfra var i særligt smaa Stumper, at Væggen blev afgnavet; var disse tabte paa Jorden, maatte de altsaa let kunne findes.

Iøvrigt er der heller intet urimeligt i den Antagelse, at Gallerne kunde tjene som Næring; deres Vægge var paa det Tidspunkt endnu ikke træagtigt haarde, men grønne, skøre og utvivlsomt rige paa Næringsstof. De gjorde da ogsaa absolut Indtryk af at være særdeles yndede af Fuglene; begnavede Galler fandt jeg saaledes senere ogsaa i større Antal i Ulkerup Skov.

Spørger man endelig om Grunden, hvorfor Korsnæbbene i dette Tilfælde har fundet sig, saa at sige, et nyt Fødeæmne, da bør denne utvivlsomt søges i de uvante Forhold, hvori de befinder sig i vore Skove; de tvinges her, hvor Mængden af Naale-

træsfrø næppe vilde slaa til, til at være mindre kræsne i deres Valg; ganske naturligt maa da et Stof som det omtalte, der selvfølgelig i høj Grad maa minde om deres normale Næring, have gode Betingelser for at vinde deres Behag[1].

BETRAGTNINGER OVER JAGTLOVEN.

AF

O. HELMS.

Der gik en lille Flok Rødben i Bugten ud for mine Vinduer, og naar jeg siger de gik i Bugten, saa skal det forstaas saaledes, at de gik omkring paa Bladtangen, der laa og svømmede paa det flade Vand. Det var fornøjeligt at se, hvor travlt de havde, og stadig plukkede deres Føde af den grønne Masse, de gik paa; af og til faldt de igennem, men det gjorde dem ingenting; thi saa svømmede de blot en lille Overgang, indtil de igen kom op paa det usikre Dække. De holdt trofast til her, og jeg kunde hilse paa dem Dagen igennem, og ofte ved Daggry og om Aftenen høre deres Skrig ude paa det stille Vand. Sommetider fik de Besøg paa deres lille svømmende Ø; en Morgen sad der sammen med dem en lille Flok Ryler og en islandsk Ryle, skinnende rød paa hele Undersiden. Det var et hyggeligt og fredeligt Billede Fuglene derude frembød, men 1 August blev Idyllen brudt, idet en Jæger kom sejlende og begyndte at plaffe løs paa Fuglene; han fik ganske vist ingen af dem, men han naaede at faa dem fordrevet.

Jeg var straks i nogen Tvivl, om nu virkelig hans Adfærd stemmede med Jagtloven, og jeg købte mig da næste Dag det Værk, der hedder: »Lov om Jagten« o.s.v.; den kostede 25 Øre, og omend der ikke var Læsning for stort mere, saa var der dog i Bogen Anledning til mangfoldige Overvejelser, saa jeg fortrød ikke de 25 Øre, jeg havde ofret. Jeg har siden tilbragt adskillig Tid med at studere i denne Jagtlov; thi nægtes kan det

[1] Efter at ovenstaaende var nedskrevet, har Hr. Viceinspektor H. Winge elskværdigt henledet min Opmærksomhed paa, at en ganske tilsvarende Iagttagelse samtidig er gjort i England under den mægtige Indvandring af Korsnæb, der sidste Aar ligeledes fandt Sted derovre; i Tidsskriftet »British Birds«, Bind III, London 1909 meddeles saaledes ganske kort et Par Steder (Side 124 og 193), at man har set Korsnæb æde Granlusens Galler, og at skudte Individer har haft Bladlus i Maven.

ikke, at der er meget i den, der har betydelig Interesse for Ornithologerne — ikke saa meget det første Kapitel, der handler om selve Jagtretten, og ejheller Kapitel 3, der handler om Straf og Paatale; disse Kapitler har vel særlig Interesse for Grundejerne; thi hvad der skal gøres ved de slemme Krybskytter, om de skal hænges eller skydes, eller slippe med at komme paa Bremerholm paa Livstid, det kan jo i og for sig ogsaa være det samme, set fra en Ornithologs Synspunkt; han vil jo sikkert ingensinde komme i Konflikt med Loven, risikere at faa sit Gevær, Hund og øvrige Jagtrekvisitter taget fra sig, og blive slæbt for den nærmeste Politimyndighed. Nej, hvad der interesserer Ornithologen, det er Kapitel 2, der hedder: »Fredning og Forbud«, og man er just ikke fyldt af Beundring, naar man læser Kapitlet igennem; thi lad det nu være, at der er visse Ting, som der kan være divergerende Anskuelser om hos Jægerne og andre, saa er der dog andre Ting i Loven, som man synes er saa besynderlige, at man ikke kan lade være at undre sig over, at de overhovedet er komne derind; thi ved en lille Smule Omhu kunde de nok være undgaaede.

Ser man noget nærmere paa Fredningsbestemmelserne for Fugle, da har jeg den Hovedindvending imod dem, dels at de er altfor vidtløftige og specialiserede, og dels at der er taget for lidt Hensyn til Fuglenes Yngletid; men jeg vil prøve at gaa de enkelte Paragrafer igennem, og slutte med at forsøge at opstille noget, der er bedre.

I § 17, II, 1 staar der, at af Dagrovfugle fredes Musevaager fra 1 Februar til 15 September og alle Natrovfugle ganske den samme Tid. Saa vidt skulde vi vel nu være komne, at vi havde lært at gøre en Smule Adskillelse imellem de Rovfugle, der virkelig kan tænkes at skade, og saa Musevaagerne og Uglerne. Uglerne har det saamænd ikke for godt her til Lands; deres Ynglepladser tages bort fra dem, og der er virkelig ingen Fare for, at de nogensinde skal brede sig for stærkt; selv om de gjorde det, vil det kun gaa ud over Musene og ikke over Vildtet. Der findes Undersøgelser af Uglernes Føde i Massevis; her hjemme er saadanne foretagne i ret stor Stil af H. Winge[1] og senere af Forfatteren til denne Artikel[2]; alle viser det samme, at Uglernes Føde er Mus, sjældent Smaafugle, ikke Vildt.

[1] Om nogle Smaapattedyr i Danmark, Vidensk. Medd. naturh. Foren. 1882.
[2] Om nogle danske Uglers Gylp, Vidensk. Medd. naturh. Foren. 1901.

2 og 3, der omhandler Agerhøns og Fasaner, overlader jeg til Jægerne.

I 4 omhandles Skovduer, Kramsfugle og Sjaggere, der har Fredningstid fra 1 Februar til 15 September.

I 6 findes den Bestemmelse, at Brushøns, Holtsnepper, Regnspover og Pomeransfugle skal være fredede fra 15 Maj til 31 Juli. Den Paragraf trænger rigtignok til en grundig Revision; en saadan er jo allerede sket med Hensyn til Bekkasinerne, saaledes at disse nu er fredede fra 1 Februar til 31 Juli, medens derimod de øvrige nævnte Arter er fredløse indtil 15 Maj; for Brushanens Vedkommende er det jo ganske taabeligt og kan vist ikke engang forsvares ud fra et Jægersynspunkt; thi der findes vel næppe en virkelig Jæger her i Landet, der vilde hævde det berettigede i at skyde Brushanerne i Yngletiden. For Regnspoverne gælder det samme, og hvad der findes af Regnspover i Foraarstiden er ikke saa store Mængder, at det kan spille nogensomhelst Rolle at jage dem. Saa har vi endelig tilbage Holtsnepper og Pomeransfugle. Mon vi forresten ikke skulde være fri for Ordet Holt i Forbindelse med Sneppen? Ingen Mennesker her hjemme kalder den dog Holtsneppe. Af de to Arter yngler den ene sparsomt her i Landet, den anden slet ikke; men begge er Genstand for Jagt paa Foraarstrækket. Alt, hvad der iøvrigt kan siges om den Sag, er jo sikkerlig sagt og skrevet; der findes intet som helst Forsvar for Skydning af disse Fugle om Foraaret udover den rene Jagtlyst, og jeg synes, at vore Jægere burde komme saa vidt, at de vilde opgive denne Foraarsjagt. For Sneppernes Vedkommende er der jo iøvrigt en særdeles antagelig Grund dertil, og det er, at det har vist sig, at Snepperne er meget villige til at yngle her til Lands, naar blot de faar Fred; men selvfølgelig, naar der ustandselig skydes efter dem i Parrings- og Yngletiden, saa skal man nok faa dem forjagede. At der indenfor Jægernes Kreds gør sig Stemmer gældende for en Fredning af Sneppen om Foraaret, viste sig jo tydelig ved den sidste Jægerkongres her i Landet, og man maa haabe, at det vil føre til et heldigt Resultat. En fornuftig Fredning af Vadefuglene vilde det være, hvis man fredede dem alle uden Undtagelse fra 15 Marts til 15 August; thi det nytter kun lidt, at f. Eks. de forskellige Klirearter, Kobbersnepper og Ryler nu efter Loven har Fred til 15 August. Den Strandjæger, der gaar ud, gør visselig ikke smaalige ornithologiske lagttagelser

for at forvisse sig, om det nu ogsaa er en Brushøne eller en Rødben, han skyder, om det er en lille Regnspove eller en Kobbersneppe, han har paa Kornet. At de hvide og sorte Storke skal være fredede hele Aaret, kan vi vel nok alle blive enige om; thi at den hvide Stork skulde være en slem Vildttyv, er der vel næppe mange, der vil tro paa.

7 er et slemt Monstrum i Retning af Fredningsbestemmelser. Svaner og Terner skal efter den være fredede fra 1 Februar til 15 September, men for Svanernes Vedkommende er Fredningstiden senere sat fra 15 Marts til 15 November, altsaa en hel ny Fredningstid indført for den enkelte Art; det er jo dog at belemre Folk med en urimelig Masse Datoer til ingen Verdens Nytte. Saa kommer Maagefredningen fra 1 Februar til 31 Oktober, medens den »store Havmaage« kun fredes fra 1 Maj til 31 Juli. Nu er det vel urimeligt atter her at have særlige Bestemmelser for en enkelt Art, det bliver jo efterhaanden ikke til at hitte ud af. Og Maagerne kunde man endda ganske rolig give Lov til at skyde noget tidligere; Maager er der nok af her hjemme, og Jagten paa dem vilde aldrig kunne gøre dem stor Skade. Saa kommer der igen en lille Særparagraf for Graagæs og Dykænder, medens andre Ænder og andre Svømmefugle er fredede fra 1 Februar til 15 Juli, og de stakkels Knortegæs overhovedet ikke fredes. Enhver, som har set eller kendt noget til Strandjagt, vil vide, hvor absurd en saadan Paragraf er. Saa længe det overhovedet er tilladt at drive Jagt paa noget Slags Vildt i Foraarstiden paa Søen, kan man være sikker paa, at hvad som helst, der kommer for Bøssepiben, bliver der fyret paa, hvad enten det saa kan dykke eller ej, og hvad enten det er den ene Slags Gaas eller den anden. Svenskerne slog paa Jægerkongressen i Sommer stærkt til Lyd for en noget skaansommere Behandling af de nordiske Svømmefugle, der om Vinteren søger ned til vore Kyster; det vilde sikkert være heldigt og rimeligt at føje dem heri. Og hvortil dette Barbari, at Knortegaasen skal være fredløs? Blandt alle Fugle er den en af de nordligst ynglende og maa derfor blive her nede i vore Farvande, indtil dens højnordiske Ynglepladser er optoede. Saa har vi den her hele Maj Maaned som et velkomment Jagtobjekt, særlig efter Motorbaadenes Tiltagen her i Landet. Nogen økonomisk Betydning spiller Jagten paa den kun rent undtagel-

sesvis, saa det rimeligste vilde være at frede den som de andre Gæs.

8, der fortæller, at alle andre Fugle er fredede fra 1 Februar til 15 September, og at alle Sangfugle og Smaafugle fredes hele Aaret, er der jo intet at indvende imod, ligesaa lidt som at man har Lov til at værge sig imod Stærene i Haver, hvor de gør Skade paa Frugten. Skal Blishønen endelig være fredløs, saa burde den dog sættes i Lovens § 6, sammen med Ravne, Krager, Raager o.s.v.

Tilbage har vi at omtale Stykket om Indsamling af Maage-, Tærne- og Vibeæg. Denne Paragraf er kommen ind af Hensyn til, at det for mange Ejere af Ægholme var en Indtægtskilde at samle Æggene, og at de, hvis det blev dem forbudt, ikke vilde gøre noget for at frede Fuglene. Men jeg tror, at denne Paragraf har haft en sørgelig Virkning. Saa længe det rent ud var forbudt at samle Fugleæg, saa var Sagen klar nok, saa var det en Ulovlighed, der blev begaaet; men nu, da der tillades at samle endog saa langt som til 25 Maj, saa er Følgen deraf, at der overalt paa vore Øer og Holme samles rask væk af Ejerne og andre, og hvert eneste Fugleæg, der overhovedet findes inden 25 Maj, samles ind. Jeg kan tale med herom af sørgelig Erfaring, idet jeg har set nu i Foraaret[1], hvorledes Forholdene er her paa Øerne ved det sydlige Fyen; jeg har gæstet en Del af Holmene her i Foraarstiden, og hvert Æg var borte. Det er stor Synd, at det gaar saaledes til, og Paragrafen burde ændres; maaske kan man ikke helt forbyde Indsamlingen, idet den jo paa sine Steder spiller en økonomisk Rolle, men det burde være saaledes, at der kun maatte indsamles af Ejerne af de paagældende Øer, og kun efter Tilladelse fra Øvrigheden; derved vilde dog nok kunde opnaas noget.

Bestemmelsen i det følgende Stykke om, at der kan gives visse Personer Tilladelse til i November og December paa egen Jagtgrund at indfange Smaafugle af Finke- og Dompappeslægten og at disse Fugle maa forhandles hele Aaret, bør udgaa. Bestemmelsen spiller ingen økonomisk Rolle, giver Anledning til Misbrug, der næsten er umulige at hindre.

Bestemmelsen i § 19 om, at det er forbudt at jage ved kunstigt Lys, og i § 20 om, at Brugen af Doner er forbudt, er gode nok, men en Ting maa til: Pælesaksene maa afskaffes; deri

[1] 1909.

fanges i alt væsentligt ganske uskadelige, endog nyttige Dyr, som Musvaager og Ugler; men selv bortset herfra er det en saa modbydelig og brutal Fangstmaade, at den er uværdig for et civiliseret Land.

Naar jeg nu har kritiseret Fredningsbestemmelserne, saa har man selvfølgelig Ret til at spørge mig, om jeg da kan gøre dem bedre, og jeg er virkelig saa dristig at turde paatage mig det. Det Synspunkt, jeg først og fremmest vilde gaa ud fra, var foruden den naturlige Hensyntagen til Fuglenes Yngletider, det, at der skulde være nogle faa Fredningstider, som enhver let kunde huske, og som man ikke kunde komme i Vilderede med. De egentlig jagtbare Fuglearter: Hønsefuglene, Bekkasinerne og Graaænderne med samt de øvrige Svømmeænder, dem tør jeg ikke give mig af med, men overlader dem til Jægernes egen Behandling. Jeg skal nedenunder anføre de nugældende Fredningsbestemmelser og Bestemmelserne, som de vil komme til at se ud efter mit Forslag:

De nu gældende Fredningsbestemmelser.	Fredningsbestemmelserne efter mit Forslag.
Ikke fredede er: Dagrovfugle (undtagen Musevaager), Vildgæs (d. v. s. Knortegæs), Ravne, Krager, Raager, Skader, Graaspurve, Skarver, Blishøns.	Ikke fredede: Kragefugle, Graaspurve, Skarver, Hejrer, Spurve- og Duehøge, Vandrefalke.
Fredede hele Aaret er: alle Sangfugle og Smaafugle, Urhøner, sorte og hvide Storke. Undtagelser: Stær maa skydes fra 1 Juli til 20 August i Haver, Finker og Dompaper efter særlig Tilladelse fanges i November-December.	Fredede hele Aaret: Alle Smaafugle af Sangfuglenes Gruppe. Hertil regnes alle de smaa Sangere og alle Fugle af Finkeslægten, endvidere Lærker, Pibere, Vipstjerter, Svaler, Mejser og beslægtede Grupper. Desuden gælder Fredningen: Spætter, Gøge, Isfugle og beslægtede, endelig Ugler, sorte og hvide Storke. — Undtagelser: Stære og Solsorter maa, hvor de gør Skade i Haver, skydes fra 1 Juli—1 September.
Nedenstaaende Arter er fredede paa følgende Tider:	Alle andre Fugle er fredede fra 15 Marts—15 August. — Und-

1 Februar—15 September: Ugler, Musvaager, Skovduer, Kramsfugle, Sjaggere, Terner.

1 Februar—31 Juli: Bekkasiner.

1 Februar—15 Juli: Alle Svømmefugle, undtagen Maager, Terner, Svaner, Gæs og Dykænder.

1 Februar—15 August: Vadefugle.

1 Februar—31 Oktober: Maager.

15 Marts—15 November: Svaner.

15 Marts—15 September: Fasaner.

1 April—30 Juni: Graagæs, Dykænder.

1 Maj—31 Juli: Den store Havmaage.

15 Maj—31 Juli: Brushøns, Regnspover, Snæpper, Pommeransfugle.

21 August—1 Juli: Stære.

1 November—15 August: Urhøns.

15 November—15 September: Agerhøns.

Den ovenfor paabudte Fredning omfatter tillige de fredede Dyrs Yngel, samt Fuglenes Reder og Æg, dog skal det være Ejeren af Grunden tilladt at borttage eller lade borttage Vibeæg indtil 8 Maj, Terne- og Maageæg indtil 25 Maj, og Æg af Ænder, til hvilke der er indrettet fredede Rugepladser, alt under fornødent Hensyn til, at Formeringen ikke forstyrres.

tagelser: Specialbestemmelser for Hønsefugle, Bekkasiner og Svømmeænder.

Fredningen omfatter tillige Fuglenes Reder og Æg. Dog kan der af Øvrigheden gives Ejerne af Pladser, hvor Ægsamling kan antages at have økonomisk Betydning, Tilladelse til for 1 Aar ad Gangen at samle Vibeæg til 8 Maj, Maage- og Terneæg til 20 Maj.

Jagt ved kunstigt Lys samt Fangst af Fugle i Doner, Fælder eller Saks er forbudt.

Jagt med kunstigt Lys og Fangst med Doner er forbudt.

Ingen maa uden Landbrugsministeriets Tilladelse udbetale Præmier for Nedlæggelse af Fugle, undtagen paa Vedkommendes egen Grund.

Kommentarer til mit Forslag har jeg ikke mange af. Det gaar i Hovedsagen ud paa at frede fuldstændig alle de Arter, som er nyttige eller i hvert Tilfælde ikke gør paaviselig Skade, og give alle de Fugle, paa hvilke der overhovedet drives Jagt, deriblandt Vade- og Svømmefugle, en rimelig Fredningstid, uden altfor mange forskellige Tidsbestemmelser, som alligevel ikke overholdes. De Arter, som gør eller i hvert Tilfælde kan gøre nævneværdig økonomisk Skade, maa man have Lov at værge sig imod, og de har derfor overhovedet ingen Fredningstid. Solsorten har bredet sig saa stærkt i de senere Aar, at der rundtom klages over den Fortræd, den gør i Haverne; man bør derfor have Lov at forfølge den paa samme Tid som Stærene.

Indsamlingen af Maage- og Vibeæg vil efter mit Forslag begrænses til de Pladser, hvor det virkelig kan have nogen økonomisk Betydning; og der vil sættes en Stopper for det i og for sig ganske urimelige Forhold, at en Privatmand, en Forening eller andre aldeles ukontrolleret kan søge at gøre saa voldsomme Indgreb, de ønsker, i hele Landets eller visse Egnes Fugleverden, naar blot de besidder tilstrækkelige Midler; at underkaste en saadan Fremgangsmaade Landbrugsministeriets Kontrol vil næppe være urimeligt.

Vi har i vor Forening talrige Jægere; jeg vilde være glad, hvis nogle af dem vilde her i Tidsskriftet udtale deres Mening om mit Forslag.

BEMÆRKNINGER OM NOGLE AF THYLANDS FUGLE.

AF

M. EWALD HANSEN.

Efterfølgende Notitser skal nærmest betragtes som en Tilknytning til »Thylands Fugle« af Dr. med. P. V. Heiberg, som fra 1869—1879 var Læge i Thisted. Mine lagttagelser fra denne Egn begynder med Aaret 1900. De Fuglearter, om hvilke det kan siges, at de endnu er til Stede i samme Antal som paa

Heibergs Tid, er ikke medtagne. De store Maage- og Ternekolonier forefindes saaledes uforandrede, for enkelte Arters Vedkommende er Antallet snarest forøget, hvilket saaledes er Tilfældet med Sandternen *(Sterna anglica)*, som yderligere har bosat sig paa Hindsels Holm, hvor den ikke tidligere har ynglet.

Rørhøg *(Circus æruginosus)*. I »Thylands Fugle« omtales den som ynglende i Gyrup, Tanderup og Koldkær Søer. Nu er den fuldstændigt forsvunden som ynglende fra disse Steder, og det er i det hele taget sjældent at faa en Rørhøg at se.

Mose-Hornugle *(Otus brachyotus)* er saavel Foraar som Efteraar meget almindelig; men at den, som af Heiberg antydet, muligvis skulde yngle her, anser jeg dog for umuligt. Jeg har særlig grundigt undersøgt dette, men jeg har aldrig set eller hørt noget paalideligt om dens Tilstedeværelse her i Yngletiden.

Skade *(Pica caudata)*. I »Thylands Fugle« anføres, at Skaden næsten aldeles ikke træffes i Thy og aldrig ses i Thisted Omegn. Nu yngler den meget almindeligt saavel i Omegnen af Thisted som i det øvrige Thy.

Toplærke *(Alauda cristata)* yngler nu meget almindeligt i Thy og træffes hele Aaret.

Bjerglærke *(Alauda alpestris)* er en regelmæssig Vintergæst i Thy. Ankommer i Oktober og forlader os først i Maj.

Gulspurv *(Emberiza citrinella)* betegnes af Heiberg som sjælden og næppe ynglende i Thy. Nu opholder den sig her Aaret rundt og yngler især meget almindeligt i Plantagerne.

Hjejle *(Charadrius pluvialis)*. Man kan ikke længere sige, at Hjejlen yngler almindeligt i Thy. Efterhaanden som Heden opbrækkes og beplantes, opgiver den flere og flere Ynglesteder.

Rørdrum *(Botaurus stellaris)*. En gl. ♀ blev skudt i Tilsted $^{12}/_{11}$ 09.

Storspove *(Numenius arquatus)*. Heiberg, som aarlig har truffet de unge Fugle i Hjardemaal Klit, antager, at den yngler der, hvad jeg trods al anvendt Umage ikke har kunnet faa Bekræftelse paa.

Brushane *(Machetes pugnax)* aftager i Antal, hvad vel ikke er saa underligt. Kokkene skydes og fanges i »Snare«, og Hønen nedlægges, idet den flyver af Reden.

Vandrixe *(Rallus aquaticus)*. Ifølge »Thylands Fugle« forekommer den blot Efteraar og Vinter, hvorimod den nu er en meget almindelig Ynglefugl.

Rørhøne *(Gallinula chloropus)*. Heiberg skriver, at den næppe yngler i Thy. Ogsaa denne Art yngler nu ret almindeligt paa passende Lokaliteter.

Klyde *(Recurvirostra avocetta)*. Indtil Dæmningen ved Hokser blev fuldført, ynglede den ved Bro Mølle. Nu er den imidlertid forsvunden derfra.

Mellemkjove *(Lestris pomatorhina)*, Spidshalet Kjove *(Lestris parasitica)* samt Den lille Kjove *(Lestris longicauda)* skydes en enkelt Gang af Fiskerne, naar de i Stormvejr skyder Maager ved Havkysten. Havboerne benævner alle Kjover med Fællesnavnet »Skidtpinere«, idet de tror, at det er Maagernes Ekskrementer, Kjoverne piner af dem og derefter fortærer.

Troldand *(Fuligula cristata)* har Heiberg aldrig truffet ynglende i Thy. Nu yngler der en temmelig stor Koloni af denne And paa Holmen »Madstedborg« i Ove Sø.

Graastrubet Lappedykker *(Podicipes griseigena)* er ret sjælden. I Midten af Marts 1909 gik et større Træk over Nordthy.

Sule *(Sula bassana)* fanges jævnligt levende af Havfiskerne i de saakaldte »Maagerammer«; jeg har flere Gange faaet tilsendt levende Suler, bl. a. fra Vorupør. Fiskerne har et eget Navn til den; de kalder den nemlig »Silde-Lommen«.

Sorthalset Lappedykker *(Podicipes nigricollis)* er i de senere Aar bleven sjælden som ynglende. 2 Par ynglede i 1901 i Voldum Sø i Hjardemaal Klit.

Lille Lappedykker *(Tachybaptes minor)* ynglede i 1900 ved Vandet Sø.

Lunde *(Fratercula arctica)* og Søkonge *(Mergulus alle)* driver undertiden i Land paa Havkysten døde af Sult, ligeledes Alken *(Alca torda)* og Lomvien *(Uria troile)*.

FUGLELIVET I ÆRMELUNDEN 1 JULEDAG 1909.

AF

GERHARD SCHOLTEN.

Det var let Frost — stille og klart Solskin — det var i det hele taget det skønneste Vejr, man kunde tænke sig, saa intet Under, at der var Liv over alt. I de smaa Krat i Mosen, inden man kommer til Dyrehaven, havde en Del Bogfinker *(Fringilla coelebs)*, Musvitter og Blaamejser *(Parus major* og *P. coeruleus)*

samt et Par enkelte Graamejser *(Parus palustris)* meget travlt, idet de af og til som Afveksling snakkede lidt med. Nede paa den flade Eng sad nogle Raager *(Corvus frugilegus)*, medens andre fløj til og fra. Lige inden jeg kom til den røde Laage, drejede jeg til venstre og gik ind i Ærmelunden, og her opdagede jeg oppe i et stort Bøgetræ en Ringdue *(Columba palumbus)*, som urolig trippede frem og tilbage paa en Gren. Dens Opførsel forekom mig straks besynderlig, og jeg tænkte mig Muligheden af, at den var skamskudt. Jeg stod ganske rolig og betragtede Duen, som bange lod sit Blik glide fra det ene til det andet, snart paa mig og snart paa Grenene i Nærheden, idet den flere Gange ligesom vilde til at flyve, men saa opgav det igen — tilsyneladende som om den ikke mente sig i Stand til at flyve. Dens Fjerdragt var smuk og Halen veludviklet, og dens Rejsning var upaaklagelig, saa jeg blev nysgerrig efter at opdage, hvad der bevirkede denne ellers saa sky Fugls stadige Ophold i Træet. Endelig tog den Mod til sig og fløj til den næste Gren, men til den Flugt paa 4 Alen maatte den opbyde alle sine Kræfter; thi den brugte sine Vinger saa hurtigt og saa mange Gange, at jeg ikke kunde skelne dem; dog af den snurrende og pibende Lyd, de frembragte, kunde jeg slutte mig til, at de var beskadiget, og det endda lige meget. Heldigvis lettede den lidt paa Vingerne, inden den vilde flyve, saa derved fik jeg opdaget Grunden til dens daarlige Flyveevne: kun de 2 yderste Svingfjer havde deres normale Længde, alle de andre var stækkede — den arme Fugl, der rimeligvis som Unge var bleven fanget og som voksen stækket, indtil den en skønne Dag har set Lejlighed til at stikke af paa Stumperne. Dog nu gaar den lykkeligere Dage i Møde, hvis den ikke i den lange Vinter bliver taget af en af sine mange glubske Fjender; thi den mangler jo omtrent sit egentlige Forsvar.

Inde fra Dyrehaven lod en stor Flagspætte *(Picus major)* sine karakteristiske Skrig høre. I Krattene omkring den store, græsklædte Lysning med Dammene og de rislende Bække saa jeg en Mængde Bogfinker *(Fringilla coelebs)*, Kvækerfinker *(Fringilla montifringilla)*, Blaamejser og Musvitter *(Parus coeruleus* og *P. major)* og Solsorter *(Turdus merula)*, desuden flere Gulspurve *(Emberiza citrinella)*, Bruneller *(Accentor modularis)*, Spætmejser *(Sitta europæa)* og Graamejser samt en enkelt Gærdesmutte *(Troglodytes parvulus)*. Store Flokke af Kvækerfinker trak i uregel-

mæssig vuggende Flugt fra Sted til Sted. Det var paafaldende, saa faa Graamejser jeg saa, da dens Slægtninge var saa stærkt repræsenterede. Spetmejsen. som jeg længe iagttog, var meget tillidsfuld, saa jeg fik rigtig Lejlighed til at beundre dens Oversides graablaa og Undergumpens rødbrune Farve i Forbindelse med dens gratiøse Bevægelser. Den havde meget travlt i nogle gamle Elletræer, snart var den her og snart der, ofte med Hovedet nedad, hvorved den blandt andet saa skarpt adskiller sig fra den spinkle, lidet sky Træløber *(Certhia familiaris);* thi disse kan kun klatre med Hovedet opad.

Ved Solnedgang var der fra alle Kanter en Koncert af Raager og Alliker *(C. monedula),* iblandet med enkelte Kragestemmer *(Corvus cornix).* En enlig Ringdue i vild Flugt forsvandt over Skoven, og nede ved Skydebaneterrænet fik jeg Øje paa en laadenbenet Musevaage *(Buteo lagopus),* idet nogle Krager averterede mig derom. Lige før Tusmørke kom en Spurvehøg *(Astur nisus)* svævende hen over Markerne, idet den hvert Øjeblik stoppede op i en skraa Stilling paa flattrende Vinger, men desværre for den var der intet, i hvert Fald saa længe jeg kunde følge dens Flugt. Det er en sand Glæde, man føler, saa snart man ser en Rovfugl, den ligefrem sætter Poesi over Mark og Skov; og dog har vi efterhaanden saa faa af dem, saa derfor ønsker jeg Alverdens eller rettere sagt kun vore egne Fasaner et vist Sted hen, i hvert Fald til Egne, hvor de trives i Naturen og ikke af Kulturen.

FUGLELIVET PAA VESTRE KIRKEGAARD.

AF

AXEL KOEFOED.

Tænk Dem siddende paa en Kæmpehøj med Minder fra fordums Tider, medens Junisolen funkler og blinker fra en lille Sø, hvorover en Svane stolt bruser frem, idet den spejler sin skønne, hvide Dragt i det klare Vand.

Det er Morgen, og fra alle de nysudsprungne Træer og Buske lyder en Kvidder og Elskovssang saa smuk, at man bliver ganske betaget og føler sig hensat til Fantasiens Ferige — thi ene med

sig selv staar man der — midt i Naturens herlige Frembringelser.

Hvem skulde tro, at man befinder sig paa en Kirkegaard — snarere i den smukkeste Park; thi intet Sted ses Dødens Sten, men overalt vokser Krat, Buskadser og Grupper af Bøg, Gran, Birk og alle Slags Træer, og hele 24 Fuglearter finde sig her Redeplads i det godt 80 Td. Land store Areal, i gode og passende Omgivelser, og Fred er der i enhver Henseende; det vaager Opsynet strengt over.

Fra den store Grans Top ved Højen lader en Solsort altid sine Fløjtetoner og Sang lyde for den paa Reden trolig rugende Mage, og saaledes har omtrent hvert Træ og hver Busk sin retmæssige Ejer — alle Hannerne synger, Duerne kurrer og Gøgen kukker, det hele Kor er et Væld af den smukkeste Musik — Droslen slaar sine Triller og Lærken jubler højt i Sky; thi paa den nærliggende Fælled har den sin Redeplads. Derude fra høres ogsaa Engpiber, Ryler og Viber.

Af nedenstaaende ses de ynglende og sete Arter:

Anas boscas, Graaand. 1 à 2 Par yngler hvert Aar ved den lille Dam ud for Kapellet; formentlig Fugle fra den store Koloni i Frederiksberg Have.

Perdix cinerea, Agerhøne. Ses af og til om Vinteren.

Falco tinnunculus, Taarnfalk. 1 Par yngler, og ses ofte flyve efter Bytte.

Otus vulgaris, Skovhornugle. 1 Par yngler; høres hver Aften.

Columba palumbus, Ringdue. 2 à 3 Par yngler.

Cypselus apus, Mursvale. Ses ofte, formentlig Fugle fra Frederiksberg Slot, hvor den yngler ret almindelig. Ankomsttid $^{14}/_{5}$ 09.

Cuculus canorus, Gøg. Almindelig forekommende. Ungen er funden i Munkens Rede; lægger ellers i Engpiberens Rede paa Valby Fælled. Ankomsttid $^{11}/_{5}$ 09.

Pica caudata, Skade. Flere Par yngler. Reden ødelægges oftest for Sangfuglenes Skyld.

Lanius collyrio, Tornskade. Er almindelig ynglende.

Hirundo rustica, Forstuesvale. Yngler her, men ikke i stort Tal. Ankomsttid $^{4}/_{5}$ 09.

Sitta europæa, Spetmejse. Ses af og til om Vinteren.

Alauda arvensis, Lærke. Almindelig ynglende paa den tilstødende Valby Fælled.

Alauda cristata, Toplærke. Ses af og til; formentlig Fugle fra den nu ret store Koloni ved Godsbanegaarden.

Sturnus vulgaris, Stær. Almindelig som ynglende.

Troglodytes parvulus, Gærdesmutte. Flere Par yngler og høres hele Aaret.

Certhia familiaris, Træløber. Ses af og til om Vinteren.

Parus major, Musvit. Er almindelig, men ikke ynglende, da der ingen gamle Træer findes.

Parus coeruleus, Blaamejse. Er almindelig, men ikke ynglende.

Parus ater, Sortmejse. Almindelig paa Træk.

Accentor modularis, Jernspurv. Er almindelig ynglende. Ankomsttid 09 $^{28}/_{4}$; saa en Fugl sidste Gang $^{9}/_{1}$ 10.

Sylvia cinerea, Tornsanger. Almindelig ynglende.

Sylvia curruca, Gærdesanger. Ligeledes.

Sylvia atricapilla, Munk. Ligeledes.

Sylvia hortensis, Havesanger. Ligeledes.

Hypolais icterina, Gulbug. Enkelte Par yngler.

Phyllopseustes trochilus, Løvsanger. Var i tidligere Aar meget almindelig ynglende i en lille Lund forneden paa Kirkegaarden, men efter at den er ryddet, tror jeg ikke, den yngler der mere. Almindelig paa Træk.

Regulus cristatus, Fuglekonge. Paa Træk meget talrig.

Turdus iliacus, Vindrossel. Almindelig paa Træk.

Turdus musicus, Sangdrossel. Ret almindelig ynglende. Ankomsttid $^{25}/_{4}$ 09.

Turdus pilaris, Sjagger. Almindelig paa Træk.

Turdus merula, Solsort. Meget almindelig, ynglende. Et Par har hvert Aar sin Rede i Toppen af det ene høje Grantræ ved den lille Dam. Er tiltaget meget her som alle Steder i Landet.

Ruticilla phoenicura, Rødstjert. Stort Træk $^{9}/_{5}$ 09 og følgende Dage; yngler ikke, da der ingen gamle Træer findes til Redehuller.

Erithacus rubecula, Rødkjælk. Sikkert ynglende. Almindelig hele Aaret.

Luscinia philomela, Nattergal. Meget almindelig; her yngler

mindst ca. 20 Par, saa Hannernes Sang i Rugetiden næsten kan være for stærk. Ankomsttid 09 $^{11}/_{5}$.

Muscicapa atricapilla, Broget Fluesnapper. Stort Træk $^{1}/_{5}$ 09 og følgende Dage.

Muscicapa grisola, Graa Fluesnapper. Stort Træk $^{1}/_{5}$ 09. Enkelte Par yngler; har set dens Rede paa et gammelt Skur.

Passer domesticus, Spurv. Har set dens Rede anbragt i en stor Kristtjørn.

Fringilla coelebs, Bogfinke. Almindelig ynglende.

Ligurinus chloris, Svenskirisk. Ligeledes.

Cannabina linota, Tornirisk. Ligeledes.

Emberiza citrinella, Gulspurv. Ret almindelig, ogsaa som ynglende.

Naar det lakker ad Aften og Tusmørket bryder frem, efter at Solens Straaler har kastet det sidste lysende Skær over de friske, løvrige Kroner, da forstummer alt undtagen Drossel, Nattergal og Ugle.

En Tur ad de mange Stier og Gange i Maaneskin en stille Sommeraften er ganske fortryllende; thi fra alle Kanter synger Nattergalene deres Serenader — den ene søger ligefrem at overgaa den anden i Strofernes Længde og Klang; af og til lyder Skovhornuglens højtidsfulde Tuden, hvormed den minder en om Livets Alvor.

Enhver Fugleven anbefales et Besøg paa Vestre Kirkegaard.

MINDRE MEDDELELSER.

STÆRE, MÆRKEDE I SKOTLAND. Hr. A. Landsborough Thomson, meddeler mig, at Universitetet i Aberdeen i Vinteren 1909—1910 har ladet indfange og mærke Stære i Skotland. Da det er at vente, at adskillige af disse Fugle er danske, tillader jeg mig herved at henlede Medlemmer af D. O. F.s Opmærksomhed paa Sagen. Hvis der bl. a. langs ned gennem Jylland oprettedes en Række Fangststationer nu i Foraaret, er der Haab om der at fange nogle af de ved Aberdeen mærkede Stære (der bærer en Ring med Indskriften »Aberdeen Univ.« om den ene Fod). En »selvvirkende Napper«, saaledes som den er angivet i D. O. F.s Tidsskrift III p. 96 flg., lader sig fremstille med ringe

Bekostning, og giver, tilset een eller højst to Gange daglig, ikke megen Ulejlighed.

Idet jeg udsteder denne Opfordring, tilføjer jeg, at jeg fremdeles er villig til at sende Ringe til de M. D. O. F., der kunde have Lyst til selv at mærke Stære (se D. O. F.s Tidsskr. III. p. 90; en Centralisering af Forsøget, som der angivet, er praktisk for ikke at sige nødvendig).

Viborg. H. CHR. C. MORTENSEN.

MÆRKEDE EUROPÆISKE STORKE TRUFNE I SYDAFRIKA. Ungarische ornithologische Centrale har foretaget en Del Mærkningsforsøg med Storke og har allerede haft betydeligt Udbytte heraf, idet i Maanederne November—December 1909 er truffet fire, i Januar 1909 en i Sydafrika mellem 26 og 30° s. Br. i Transwaal, Natal og Oranje; det er en Afstand af omtrent 1100 danske Mil, Storkene har fløjet fra deres Fødested.

TILFØJELSE TIL MEDDELELSER OM FUGLENE I STEVNS. *Loxia curvirostra* (Korsnæb). Efter Meddelelse fra Godsejer cand. jur. Scavenius og Skovrider Anthon ses Korsnæb jevnligt i Gjorslev Skove, og Skovrider Anthon mener en Gang i et fældet Lærketræ at have fundet en gammel Rede af Fuglen. I Skolens Fuglesamling findes 3 Eksemplarer fra Skovene i Stevns, og selv har jeg nu til Overflødighed set en Flok i Gjorslev Bøgeskov 1 Februar d. A. A.

Endvidere er der meddelt mig fra Hr. Gaardejer Kauslund, Kohavegaard pr. Herfølge:

Falco subbuteo (Lærkefalk). Fandtes ynglende i Gjorslev Skov den $^5/_6$ 1897 og $^8/_6$ 1898.

Astur nisus (Spurvehøg) fandtes Reden af i Maj 1897.

Pernis apivorus (Hvepsevaage) saas ved Reden i Juni 1898. Reden indeholdt 2 Æg.

Disse Fugle findes ikke mere ynglende i Gjorslev Skovene, ligesaalidt som

Buteo vulgaris (Musevaagen), som Hr. Kauslund ogsaa den Gang fandt ynglende. H. ARCTANDER.

EN NY FARE FOR FUGLENE. Forskellige Blade beretter, at der ved Wilbur Wrights Flyveforsøg i Avours er omkommet over et Dusin Fugle; ogsaa under Blériots Flyvning ved Chevilly

fandt man døde Fugle paa Jorden. Disse blev iøvrigt ikke saarede af selve Flyvemaskinen, men Propellernes Lufthvirvler slyngede dem ned mod Jorden med en saadan Voldsomhed, at de dræbtes derved.

ABNORMT FARVEDE GRAAÆNDER. Under et Besøg jeg aflagde paa Knabstrup d. 12 Okt., blev der af Professor Js. Schou skudt to mærkeligt farvede Stokænder i en tæt op til Gaarden liggende lille Sø. Begge Eksemplarer var ens farvede og øjensynlig begge Hunner. Medens de paa Bugen havde en smuk gul Farve, noget kraftigere, men ellers som hos Stor Skallesluger *(Mergus merganser)*, var Ryggen gulligbrun, som man ofte ser det hos tamme Ænder. Spejlet var blaat, og om Halsen var der en gullighvid Ring, idet Tegningen paa Undersiden temmelig nøje svarede til den Hefte III, 3. Aarg., Pag. 119 afbildede Farvevarietet.

Efter hele Udseendet laa det nær at formode, at der forelaa en Krydsning med tam And, men herimod syntes at tale, at Fødderne var af normal Størrelse og Vægten den sædvanlige for unge Stokænder paa denne Aarstid, nemlig 240 Kvint pr. Stk.

Ved en Andejagt i Gamborg Sø her paa Grevskabet Wedellsborg sidst i Juli 1906 skød jeg en Roandrik, der paa Brystet var meget lys, næsten hvid, medens den ellers var i normal Sommerdragt.

Wedellsborg Skovriderbolig pr. Ejby $^{16}/_{10}$ 09.

VILHELM LARSEN.

»SE TIL HIMLENS FUGLE ...«. Det er en velkendt Sag, at flere Ravnefugle samler sig Forraad. Dette gælder for Kragen, hvilket enhver, der har haft en tam Krage, har erfaret. Hvad den har formeget, gemmer den hen, lægger Straa og Blade derover og forsikrer sig ogsaa om, at det er godt gemt, idet den betragter Gemmestedet fra flere Sider og retter paa samme, hvis der er noget, som ikke er rigtig skjult, hvilket ser meget pudsigt ud, og den husker godt Stedet igen.

Om dette ogsaa kan siges om Skovskadens Hengemmen af Agern om Efteraaret er tvivlsomt, men den bjerger saa meget, at den vel nok finder tilstrækkeligt i trange Tider paa sine daglige Runder.

Ogsaa Spætmejsen er meget forsynlig. Den gemmer Nødder og Olden, men samler mere paa et enkelt Sted, saa man kan

sige, at den danner sig et Forraadskammer. Spætmejsen æder ogsaa Kernen i Taxtræets Bær.

Solsorterne æder jo Bærrene, men Kernerne gylpes op, og saa vidt jeg ved, er Spætmejsen den eneste Fugl, som tager Taxtræets Kerner.

At den lille Sumpmejse er en meget profitlig Samler er vist ikke almindelig bekendt.

Ved mit Foderbrædt kommer der hver Vinter 2—3 Par Sumpmejser. Jeg fodrer med 10 ℔ Hampefrø og 15 ℔ Solsikkekerner pr. Sæson, men jeg overdriver vist næppe, naar jeg regner, at de 4—6 Sumpmejser tager Halvdelen deraf, skønt Foderstedet besøges af betydelig flere Bogfinker og Musvitter.

Jeg har ogsaa overbevist mig om, at de smaa Fyre gemmer saa meget de kan, og saa længe der er noget at tage til, ved Roden af Træer og under sprukken Bark, og hver Gang tager de hele Struben og Næbbet fuldt.

H. GODSKE-NIELSEN.

IAGTTAGELSER AF SYRNIUM ALUCO'S YNGLEFORHOLD I 1896. Efter Opfordring af Hr. Arkitekt Hagerup paatog jeg mig at undersøge, hvor længe Natuglen ruger sine Æg. Til Undersøgelsen valgte jeg en gammel Eg en halv Mil fra Horsens; her havde jeg tidligere fundet Natuglen rugende, og der var temmelig let Adgang til Reden, der befandt sig ca. 6 Alen fra Jorden.

$^{6}/_{3}$ saa jeg til Reden; den var tom.

$^{9}/_{3}$	Kl.	12	Middag,	Uglen	paa	Reden,	1	Æg.
$^{10}/_{3}$	—	6	Efterm.,	—	-	—	1	—
$^{11}/_{3}$	—	6	—	—	-	—	1	—
$^{12}/_{3}$	—	4	—	—	-	—	2	—
$^{13}/_{3}$	—	6	—	—	-	—	2	—
$^{14}/_{3}$	—	5	—	—	-	—	3	—
$^{15}/_{3}$	—	5	—	—	-	—	3	—
$^{16}/_{3}$	—	8	Morgen	—	-	—	3	—
$^{16}/_{3}$	—	6	Efterm.	—	-	—	3	—
$^{17}/_{3}$	—	8	Morgen	—	-	—	4	—
$^{18}/_{3}$	—	6	Efterm.	—	-	—	4	—
$^{19}/_{3}$	—	6	—	—	-	—	4	—
$^{20}/_{3}$	—	6	—	—	-	—	4	—
$^{7}/_{4}$	—	6	—	—	-	—	4	—
$^{9}/_{4}$	—	6	—	—	-	—	4	—
$^{11}/_{4}$	—	6	—	—	-	—	4	—

$^{13}/_{4}$ Næbbet af en Unge ved at bryde Skallen.
$^{14}/_{4}$ Nr. 2 Unge ved at komme frem. 3 Mus laa i Reden.
$^{15}/_{4}$ 4 Mus laa i Reden.
$^{16}/_{4}$ 7 — — —
$^{9}/_{5}$ Uglen fløj i Hovedet paa mig og tog min Hat med sig.
$^{20}/_{5}$ var Reden tom; de to af Æggene var fordærvede.

Resultatet af mine Iagttagelser blev følgende: Uglen havde ruget i 36 Dage; den lægger sandsynligvis sine Æg om Natten mellem 6 Eftermiddag og 8 Morgen; den ligger paa Reden fra det første Æg er lagt, anretter et vældigt Nederlag paa Mus, naar den har Unger, samt har Mod til at anfalde Mennesker, som bliver for nærgaaende. — Natuglen er omtrent fuldstændig forsvunden her paa Horsensegnen, hvor den tidligere har været saa almindelig; heri er Rovfuglekrigen for en Del Skyld; men en anden Aarsag er, at alle de gamle, hule Egetræer, som er Uglens kæreste Redepladser, er fældede her paa Egnen. Dette Savn kunde afhjælpes, hvis d'Hrr. Skovejere vilde lade ophænge Kasser af samme System som Stærkasser; der skulde være et Indgangshul 6 Tommer i Diameter, Kassens Sider være hver 9 Tommer brede og 20 Tommer lange. For Ulejligheden og Udgiften ved saadanne Kassers Ophængning skulde Uglerne nok kvittere ved at fange Mus. At det ikke vilde være vanskeligt at faa Natuglen til at tage Ophold et saadant Sted, vil efterfølgende vise. Tæt ved Horsens staar der i en stor Herregaardshave en meget svær og flere hundrede Aar gammel Eg, overgroet med armtykke Vedbendranker. Træet var hult, og man kunde for Aar tilbage knibe sig gennem en Revne ind i Stammen, hvor der var Plads til en tre, fire Mand. 1 Marts for en Snes Aar siden var jeg oppe i Træet for rigtig at faa det undersøgt og saa da, at Topgrenen manglede, den var ødelagt af Lyn eller Storm, og hele Stammen var hul og trøsket indvendig. Det gjorde mig ondt for det smukke, gamle Træ, og jeg fik af Ejeren Tilladelse til at reparere Skaden. Af 50 Mursten og et Par Spande Cement lagde jeg et Plaster paa Saaret, men under dette Arbejde opdagede jeg et lille Hul paa Stammen længere nede; dette Hul udvidede jeg til en passende Størrelse, stoppede afbrækkede Grene ind til Underlag og jævnede det hele med Trøsk fra Træet; 10 Dage efter laa Uglen med Æg derinde. I nogle Aar var det et interessant Træ at bese, indvendig var der Rede af Natuglen og udvendig Rede af enten

Solsort, Graa Fluesnapper eller Rødkælk. Nu er Uglerne borte, men Træet staar med fornyet Livskraft, thi Plasteret er overgroet med Bark, og Revnen har lukket sig, saa man ikke kan stikke en knyttet Haand igennem den. Maaske det gamle Træ atter kan blive Opholdssted for Natuglen, naar engang Krigen mod Rovfugle ender.

Horsens 18 Februar 1910. TH. JØRGENSEN.

FOLKELIV VED HANSTHOLM FYR EN »FUGLENAT«. Det er sidst i Oktober. Min gode Ven derude i Ræhr ringer mig op i Telefonen og melder: Vinden er Nordøst, Himlen er overtrukket, det smaaregner og det ser stærkt ud til at blive »Fuglenat«. Kom herud i Aften, saa følges vi ad til Fyret.

Jeg har 3 Mil til Hanstholm; afsted paa Cyklen, det kniber at komme fremad, men »Lysten driver Værket«. Imidlertid er dog baade min Ven og jeg naaet til Hanstholm. En stor Del af »Holmen«s Beboere er allerede mødt, de har ogsaa lugtet, hvad der kan ventes, især er Ungdommen mødt talrig frem, der er Forretninger at gøre; men endnu synes det at være temmelig tidlig. Fyret kaster sine Straaler ud i Mørket, og Fugletrækkene, der snart vil indfinde sig, flyver den visse Død i Møde. Omkring Fyrtaarnet er anbragt en Mur; hvad der falder indenfor denne betragtes som tilhørende Fyrpersonalet, hvorimod det, der falder udenfor Muren, straks bliver annekteret af det talrige Publikum, som for Tilfældet har medbragt »Vrejler« (Fiskenet paa Stokke) til at fange Fuglene med. Det er nemlig ikke alle Fugle, der flyver mod Lanternen; en stor Mængde kommer ikke længere end i Straalerne, hvor de ser ud som blinkende Stjerner, og ligesom bedøvede og fortumlede falder til Jorden, hvor de bliver Bytte for den letbenede Ungdom, som med Vrejlen indfanger Fuglene, inden de ret faar Tid til at besinde sig. — Det største Kontingent en saadan Nat afgiver utvivlsomt Droslerne, som sælges til Købmanden for 8—10 Øre Stykket. Smaafugle interesserer man sig ikke for; disse er jo nemlig ingen Handelsvare. — Jeg saa en særdeles ihærdig Fiskerdreng løbe rundt og kapre Drosler og putte dem ind under sin Bluse, hvor de løb rundt spillevende baade paa Ryg og Bryst; der var nemlig — af Hensyn til den store Konkurrence — ikke Tid til at aflive dem. En lille Pige var saa heldig at faa fat paa en Sneppe, hvormed hun straks pilede afsted ad Hjemmet til, for at Drengene

ikke skulde fratage hende den; her gælder nemlig »den stærkeres Ret«. — —

Det er imidlertid blevet henad Morgenstunden, og vi forlader derpaa Skuepladsen, rige paa Erfaringer og Indtryk.

Man kan jo næppe være i Tvivl om, at hvis alle de mange Fugle, som blot er fortumlede og blændede af Lysstraalerne, fik Lov til at være i Fred, saa vilde de, naar Morgenen oprandt, nok finde sig til Rette igen; men ret mange slipper vist ikke fra dette skæbnesvangre Sted med Livet.

En saadan »Jagt« er vel i Grunden ikke ganske lovlig, skulde man synes, og det er da ogsaa undertiden sket, at de paagældende er blevet draget til Ansvar derfor; men Havboen er ikke saa let at fravriste gamle Skikke, og med Loven tages det mindre strengt.

M. EWALD HANSEN.

AFDØD ORNITHOLOG.

Den 22 Febr. d. A. døde fhv. Telegrafbestyrer i Stege, N. P. Petersen. Denne elskværdige, gamle Mand bør mindes i D. O. F.s Tidsskrift.

Født i Stege 13 Juli 1827 kom P. efter Konfirmationen paa Apoteket i Vordingborg; efter endt Eksamen tog han til Augustenborg og efter overstaaet Militærtjeneste som en af de første frifødte, 1850 atter til Augustenborg og derfra til Flensborg for at uddanne sig til Telegrafist. Her gjorde han Bekendtskab med Apoteker Mecklenburg; fra denne og en Forstraad Behrmann skriver sig P.s ornithologiske Interesser. Sidst i 50'erne kom han til Kjøbenhavn, han stod Kjærbølling nær og har assisteret denne ved Indretningen af zoologisk Have. I 1861 kom han til Stege som Telegrafbestyrer.

Telegrafstationen var et fornøjeligt Sted for os unge Stegensere; i Forstuen stod store Skabe med opstillede Fugle; inde i Kontoret blev Telegrammerne besørget af Fru Petersen og Døtrene, men Resten af Kontoret var altid fuldt af helt eller halvt behandlede Fugle, som blev sendt til Udstopning fra alle Egne af Landet; men særlig leverede den møenske Fauna, som han kendte ud og ind, ham et stort Materiale.

I 1899 tog han sin Afsked men levede til sin Død i den gamle »Provstegaard« i Stege; han var skrøbelig i adskillige

Aar, og sin kæreste Syssel havde han forlængst maattet lade ligge. Alle hans udstoppede Fugle er spredte for alle Vinde; de fleste er solgt, men en stor Del er foræret bort til Venner og bekendte.

En Lungebetændelse gjorde Ende paa hans Liv.

JOH. SPÄTH.

FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER.

EN ORNITHOLOGISK UDFLUGT TIL DOBRUDSCHA'EN AF DIONYSIUS LINTIA.

(»Aquila« XII Bind 1909.)

Hvor Donau løber ud i det sorte Hav, danner den et Delta og optager umiddelbart forinden flere Bifloder baade nord- og vestfra, idet den gaar igennem den rumænske Provins Dobrudscha. Ved dette Navn forstaas ligesaa ofte Donauens Oversvømmelsesgebet med alle dens Forgreninger samt de mange »Haffer« langs Kysten, som selve Provinsen.

Dobrudscha er bekendt for sin Fuglerigdom. Her mødes Østens og Sydens Fugleverden med Vestens og Nordens, Trækfugle overvintrer her i Mængde, Balkans Ørn med Syriens Grib.

Forfatterens Rejse ned ad Donauen i Maj Maaned er allerede meget lovende. Han noterer en Mængde Skarver, Sølvhejren *(Ardea garzetta)*, den hidtil saa skammelig forfulgte Fugl, som nu heldigvis synes at gaa bedre Tider imøde, Kejserørn *(Aquila melanaëtus)* i flere Eksemplarer, Vandrefalk *(Falco peregrinus)*, Havørn *(Haliaëtus albicilla)*, Hvid Hejre *(Ardea alba)*, Biæder *(Merops apiaster)* m. m.

Efterat have passeret Braila erfarer han i Tulcea, at hele Oversvømmelsesdistriktet lige fra Cernavoda i det sydlige Dobrudscha tilhører Staten med samt Jagten og Fiskeriet.

Der maa ikke jages fra April til Juli, hvorved der er sat en Stopper for de tidligere Myrderier i Fuglekolonierne.

Han maa derfor, indtil der er indhentet Tilladelse til at »samle« med Hagl og Krudt, nøjes med at iagttage uden disse Hjælpemidler, og Udbyttet er en ung Havørn og forskellige Kuld Æg. Paa Grund af høj Vandstand foretages Ekskursionerne pr. Baad, hvilket muliggør, at han kan komme saadanne Steder hen, hvor det ellers ved almindelig Vandstand er umuligt at færdes.

Af de Arter, som navnlig giver Landskabet Karakter, nævnes foruden Skarver, Hejrer og Graagæs: Hættemaage *(Larus ridibundus)*, Terne *(Sterna hirundo)*, Sortterne *(Hydrochelidon nigra)*, Graa-, Krik-, Knar-, Pibe-, Taffel- og Hvidøjet And *(Anas boscas, -querquedula, -strepera, -penelope, Fuligula ferina, -nyroca)* samt 4 Lappedykker Arter.

Ogsaa en Hejrekoloni paa 300 Reder undersøgte han og bemærker, at de fleste Reder endnu er tomme, skal vel snarere hedde allerede

tomme, thi 12 Maj skulde man tro, at samtlige Hejreunger af *Ardea cinerea* paa en saa sydlig Breddegrad var flyvefærdige.

Interessant er det, at der ofte paa ét Træ i Sumpen findes Reder af saa forskellige Fugle som Graaand, Krage og Rørsanger eller Huldue, Stær og Taarnfalk eller Taarnfalk, Skovspurv og Skarv. Paa en urgammel Poppel fandt en anden Rejsende i dette Gebet: Gul Grib, Havørn og Sort Glente ynglende.

Endelig ankommer den længe ventede Jagttilladelse, og Forf. begiver sig ud pr. Baad, i hvilken han ogsaa overnatter. Han nedlægger 1 krøltoppet Pelikan *(Pelecanus crispus)* og straks samler der sig 15—16 Stk. af disse Fugle saaledes, at han endnu kan nedlægge 4 til, idet de kommer ganske tæt, tilsyneladende for at hjælpe deres Kamerat, og medens han forfølger en vingeskudt, kredser der 50—60 Pelikaner omkring ham, men da han dog nu har 5 godt udfarvede Eksemplarer indstiller han ædelmodigt Skydningen! — Forhaabentlig slipper den rumænske Regering ikke mange af den Slags Samlere ind i Dobrudscha'en i Yngletiden. Mange Ornithologer og Oologer er slemme Farisæere; de har til daglig Munden fuld af alskens Fuglebeskyttelse, men ved given Lejlighed er de ofte værre end de ivrigste Sportsskydere. En Gentleman-Jæger vilde i dette Tilfælde have nøjedes med at skyde en Pelikan. —

I Balta, et af de større Haffer ved Kysten, besøger han en Koloni Skarver som indeholder 1,700—2,000 Reder. Ved at regne 2 gamle Fugle og 3 Unger pr. Rede kommer han op til 10,000 Stk. Fugle af denne Slags paa dette ene Sted og regnes der 1 Kg. Fisk pr. Individ daglig bliver det 10,000 Kg. eller en stor Jernbane-Vognladning Fisk. Naar dertil endnu regnes, hvad alle de Tusinder og atter Tusinder af Hejrer, Maager o. s. v., som daglig færdes i Baltaen fortærer, undrer man sig over, at Fiskerigdommen, trods dette, er saa stor i dette Haf.

Naar man imidlertid husker paa, at Skarvens andet Navn med Rette er Aalekrage, og vi ved, at Aalen er al Fiskeyngels værste Fjende, er det ikke saa ubegribeligt, at der er mange andre Slags Fisk end Aal, hvor der færdes mange Aalekrager, og det er et Spørgsmaal, om vi her i Landet ved at ødelægge Aalekragekolonierne har gavnet Fiskeriet (derunder ogsaa Rejefiskeriet) i sin Helhed, selv om ogsaa specielt Aalefiskeriet giver større Udbytte.

Den rumænske Regering har et stort Udbytte af Fiskeriet i Dobrudscha'en, og der indrettes Bassiner med Sluser til Fiskefangst, naar Vandet er gaaet tilbage. Saaledes var Nettoindtægten af Fiskeriet alene for Distriktet Braila-Galatz for Aaret 1906 en Million Francs. Det er at haabe, at Fiskene vil holde til denne Brandskatning, og at det ikke, hvis Indtægten gaar tilbage, da skal gaa ud over de »skadelige« Fugle.

Efter at være hjemkommen med denne Dags Udbytte bestaaende af 5 Pelikaner, 6 Skarver, 3 Graagæs m. m. ialt 26 Fugle tilendebringer han Præpareringen af alle disse Skind i Løbet af 2 Dage, hvilket maa betragtes som en overordentlig Præstation, men hans Fingre er

saa ødelagte af dette anstrængende Arbejde, saa han igen maa indskrænke sig til kun at betragte Fuglene.

Paa Hjemvejen opad Donauen bemærkede han en Ynglekoloni af Biæder og en Hejrekoloni med mange Sølvhejrer, faa Hvide Hejrer og tillige Skehejrer, Ibis og Skarv. Forf. ender sin Beskrivelse med at opregne 328 Arter Fugle for Kongeriget Rumænien; men dette er ikke saa mærkeligt, eftersom Rumænien baade har Bjærgskove i de transsilvanske Alper, et frugtbart Sletteland og et Kystland med Delta og Haffer som Dobrudscha'en.

H. GODSKE-NIELSEN.

OM TRAPPER, OTIS TARDA L., I BRANDENBURG AF H. HOCKE.

(Zeitschrift für Oologie und Ornithologie).

For os Danske staar Trappen som noget af en Eventyrfugl, denne prægtige, næsten strudsagtige Skabning, for hvilken der i vort tætbebyggede og opdyrkede Land, ikke vil være Plads. Mange har sikkert med Interesse læst en Skildring, O. Haase gav her i Tidsskriftets forrige Aargang af hans Sammentræf med Trapperne. Hocke, en af de bedste Kendere af Brandenburgs Fauna, giver i sit Tidsskrift en nærmere Beretning om Trapperne, deres Antal, Ynglesteder og Levevis, hvoraf følgende er et kort Uddrag.

I Tyskland forekommer Trapperne hyppigst i Brandenburg, desuden i Anhalt, Hertugdømmet Altenburg, Provinsen Sachsen, og i Kongeriget Sachsens Fladland. I 1887—88 blev der i Brandenburg skudt 325, i Sachsen 265, i Aaret 1900 blev der paa de kongelige preussiske Hofjagtdistrikter alene skudt 820 Trapper. For 50 Aar siden fandtes endnu en ret stor Bestand af Trapper omkring Berlin; endog indenfor det nuværende Berlins Grændser fandtes de enkeltvis, og i Løbet af 1 Time kunde man tilfods naa Steder, hvor de første Trapper kunde ses. Endnu i 1887 omtales, hvorledes der omtrent 1 Mil fra Berlin blev set 30 Stykker, og paa en Trappejagt paa det Kgl. Jagtrevier Buckow blev der i 1891 nedlagt 6 Stykker.

Nutildags træffes Trapperne ikke i Hovedstadens umiddelbare Nærhed, men langt bort skal man dog ikke. Kører man med Østbanen 1 Time, og saa begiver sig tilfods nordpaa, kan træffes Trapper, og ligeledes med en kun kort Kørsel ad Berlin-Hamburgbanen. Grunden til at Trapperne er aftagne, skyldes ikke Jagten, da de altid har været stærkt fredede med rigelig Fredningstid og høj Straf for deres Nedlæggelse udenfor denne Tid. Handelsvare er Trappen ojensynlig heller ikke, thi paa Berlins Centralhalle sælges aarlig kun omtrent 6 Stykker, Hannen for en Pris af 20 Mk., Hunnen for omtrent det halve; det er dog ikke deres Kødværdi, der lokker Køberne, de bruges som Dekorations- og Udstillingsgenstande.

En anseelig Fugl er den gamle Trappe, naar en højere Vægt end vel nogen anden evropæisk Fugl, idet den udvoksne Hans Gennemsnitsvægt kan være 15—16 Kg., medens man endogsaa ikke helt sjældent har truffet Eksemplarer paa 20 Kg. og derover.

O. H.

FUGLEFREDNING.

Ornithologisk Forening har nu i de snart 4 Aar, den har levet, vokset sig saa stor, at den maa anses for at have nogenlunde fast Grund under Fødderne. Hvad der blev lovet i Foreningens Program er holdt, kun paa et Punkt har Virksomheden været noget mindre end ønskeligt, og det er Fuglebeskyttelsen. Vi ser, hvorledes Fredning og Beskyttelse af Fugle i de senere Aar kommer op i alle Kulturstater, og Danmark maa ikke længere staa tilbage. Vi har et Udvalg for Naturfredning, hvis Opgave det er at sørge for Fredning af Naturmindesmærker, men det kan ikke overkomme alt; vi har en Fugleværnsforening »Svalen«, hvis Arbejde for Fredning af Fugle med Tak skal anerkendes. Men hvad der er gjort hidtil, er ikke nok, og Ornithologisk Forening vil søge i højere Grad end tidligere at drage Fuglefredningen frem. I alle vore Nabolande, i alle civiliserede Lande Verden over gøres der Anstrængelser for at bevare sjældnere Fugle og Fuglekolonier, og det er paa Tide at vi ogsaa her hjemme træder ud af vor forholdsvise Uvirksomhed i saa Henseende. Danmark er et velstillet Land, og de Ofre der skal til, er kun ringe. Hvad man særlig kunde ønske, vilde være let og overkommeligt: Vi maa have fredet en større sammenhængende Skovstrækning, hvor de store Fugle, særlig Rovfuglene, kan faa Fred og absolut Fred, og hvor den forstlige Behandling og det økonomiske Udbytte maa træde tilbage for Hensynet til Fuglene. Vi maa have en eller nogle fredede store Moser, hvor der ikke jages, græsser Kreaturer eller skæres Tørv, hvor Sumpfuglene kan have et Fristed, og sidst men ikke mindst, vi maa have fredet den Ejendommelighed, som Danmark har fremfor noget evropæisk Land: Fuglelivet paa de Hundreder af Øer og Holme, som ligger spredt i vore Farvande; her er noget at tage fat paa, og det er paa høje Tid, thi overalt, hvor man vender sig hen,

hører man her kun om Tilbagegang, Ægplyndring, Jagen og Ødelæggelse af enhver Art, med eller oftest mod Loven. Her har Staten paa et enkelt Punkt grebet ind og fredet Arealer ved Ringkøbing Fjord; men for at Fredningen der skal være fuldstændig, bør der ansættes en fast Opsynsmand med Bolig paa Øerne. Og Fredningen bør ikke indskrænkes til denne enkelte Strækning; Staten ejer Øer andet Steds og kan i hvert Tilfælde let skaffe sig Adgang til at frede nogle, idet den igennem sine Fyrmestre let kan holde Opsigt med Fuglene paa Øen. Men ogsaa til andre end til Statsmyndighederne er der Bud. Adskillige af vore Godsbesiddere ejer Øer, hvor de iforvejen har Opsyn; vilde de fuldstændig frede Fuglelivet her, vilde de gøre en fortjenstfuld Handling, ikke at tale om, hvis de vilde frede Fuglelivet paa en større Skov- eller Mosestrækning. Til alt dette vilde Ornithologisk Forening gærne yde sit Raad og Hjælp.

Vore Nabolande er langt forud for os, Sverrig har faaet en Lov om Naturfredning, og Grænserne for den første Nationalpark til Fredning af Naturejendommeligheder og Dyreliv er just afstukne; det var paa Tide, at vi ogsaa herhjemme fik en lignende.

Det Hefte af Foreningens Tidsskrift, som nu udgives, handler i alt væsentligt om Beskyttelse og Fredning af Fugle i Ind- og Udland; det vil blive trykt i ret stort Oplag, og uddelt til Mænd og Institutioner, der kan antages at have Interesse for Sagen. I den kommende Vinter vil man søge afholdt et Fredningsmøde, hvortil ogsaa Medlemmer af andre Foreninger vil blive indbudte; Det er Hensigten paa dette Møde at fremlægge de Ønsker og Forslag, som Ornithologerne har med Hensyn til Fuglefredning her i Landet.

FUGLELIVET PAA TIPPERNE I MAJ 1910.

AF

M. KLINGE.

Da Hr. Axel Koefoed og jeg i adskillige Aar har korresponderet, men kun sjældent haft Lejlighed til at se hinanden, langt mindre til at foretage Ekskursioner sammen, foreslog jeg, at vi i Aar skulde mødes paa et eller andet interessant Sted her i Jylland, og som Mødested blev aftalt Tipperne i Ringkøbing Fjord. Turen blev bestemt til 27—29 Maj, nemlig det Tidspunkt, vi mente, maatte passe bedst med Hensyn til Fuglenes Ynglen. Da en stor Del af Tipperne ejes af Staten, og da der af Hensyn til Fredningen af det rige Fugleliv udkræves en særlig Tilladelse for at færdes derovre, indgav vi Ansøgning til Landbrugsministeriet om Tilladelse til at tage derover, hvilket blev os bevilget. Samtidig havde ogsaa Englænderen Mr. P. G. Ralfe, Castletown, ansøgt om og erholdt Tilladelse til at tage derover, og han arrangerede nu Rejsen saaledes, at han kunde være her i Landet paa det af os fastsatte Tidspunkt, hvorefter vi foretog Turen i Fællesskab. Det blev en meget vellykket og højst interessant Udflugt; hertil bidrog ogsaa vor elskværdige Vært og Værtinde, Hr. Mejeribestyrer Vinge og Hustru, S. Bork, samt vor udmærkede Ledsager, Opsynsmanden for Tipperne, Hr. Sognefoged H. Jepsen i S. Bork, der alle tre Dage kørte for os. Vi bringer dem alle vor bedste Tak. — Vejret kunde vi have ønsket lidt bedre; om Aftenen til 27 Maj havde vi stærkt overtrukken Himmel, og i Løbet af Natten samt i Morgenstunden havde vi under Rejsen til N. Nebel stærk Regn. Op paa Dagen hørte Regnen dog op, men Himlen var stadig overtrukken, Temperaturen lav, og der blæste en stærk Nordvestvind. Den 28 og 29 Maj blev Vejret dog bedre, Temperaturen steg, Vinden tog en Del af, og Skyerne delte sig, saa at Solen nu og da kunde komme frem. Men skønt det havde været nok saa hyggeligt med klart og stille Vejr, var vi dog meget tilfredse. Vi havde nu set Forholdene derovre under forskellig Belysning, set, hvorledes Fuglenes Livlighed aftog og tiltog med Barometrets og Thermometrets Falden og Stigen. Særlig paa Ungerne gav dette sig til Kende. Den første Dag, medens Vejret var

stormfuldt og koldt, var det en Tilfældighed at træffe paa en Unge; saavidt jeg erindrer, saa vi kun fire den Dag, nemlig 1 Vibe- og 3 Kobbersneppeunger; de sad sammenkrøbne og gemte i Græsset; de efterfølgende Dage saa vi derimod adskillige baade af Vibe, Kobbersneppe, Klyde, Graaand og andre.

Paa omstaaende Kort vises den Landsdel, der hører ind under Fællesnavnet »Tipperne«. Hvad der benævnes »Polde«, var oprindelig Smaaøer i Ringkøbing Fjord, nu fremtræder de fleste af dem som lave Bakkestrøg. Iøvrigt skal jeg ikke komme ind paa nogen nærmere Beskrivelse af Landsdelen, men henvise Læseren til »Ringkøbing Fjord« af S. H. A. Rambusch, hvori alt er nøje beskrevet. Kun maa det siges, at omstaaende Kort, der er taget efter nævnte Bog, der udkom i Aaret 1900, ikke mere er ganske tidssvarende. Store Arealer af Sandene beplantes aarlig med Siv og lægges derved efterhaanden ind under Landjorden. Særlig er dette Tilfældet omkring Adamspold, hvor der derfor stadig sker store Forandringer; den er ogsaa nu ganske landfast med Tippepoldene. Yderligere er der dannet en ny Pold N. Ø. for Adamspold og S. Ø. for Fuglepold, altsaa langt til Søs paa Tippesandene. Den blev anlagt af Sognefoged H. Jepsen i Aaret 1900, og det skete paa den Maade, at han kørte en Del Jord derud, saa at der dannedes en Ø, hvorefter denne blev beplantet med Siv. Under vort Ophold derovre benævnede vi den »Hans Jepsens Pold.« Naar undtages Poldene er Størstedelen af Tipperne lav og flad Eng, der i Vintertiden helt staar under Vand og ogsaa til andre Tider paa Aaret nu og da oversvømmes. Vandstanden veksler i det hele taget stærkt i Fjorden. Den 12 og 13 Maj, altsaa 14 Dage før vort Besøg, havde den været høj; næsten hele Skidenbugt, den østlige Del af Tipperne samt den østlige Del af Stenpold havde været oversvømmede. Vinden havde været i Vest, hvorved betydelige Vandmasser havde samlet sig i Fjorden, og den var derefter gaaet om til Nord og Nordøst, hvorved Vandet blev presset til Fjordens sydlige Del ned mod Tipperne. Under vort Ophold derovre var Vandstanden derimod under det normale, endog saa lav, at man kunde færdes tørskoet næsten overalt paa Sandene. Om det nye Udløb fra Fjorden ved Hvide Sande paa Holmsland Klit vil foraarsage stærkere skiftende Vandstand i Fjorden end hidtil, er maaske vanskeligt at afgøre, men det er i hvert Fald en almindelig Anskuelse blandt den omboende Befolkning.

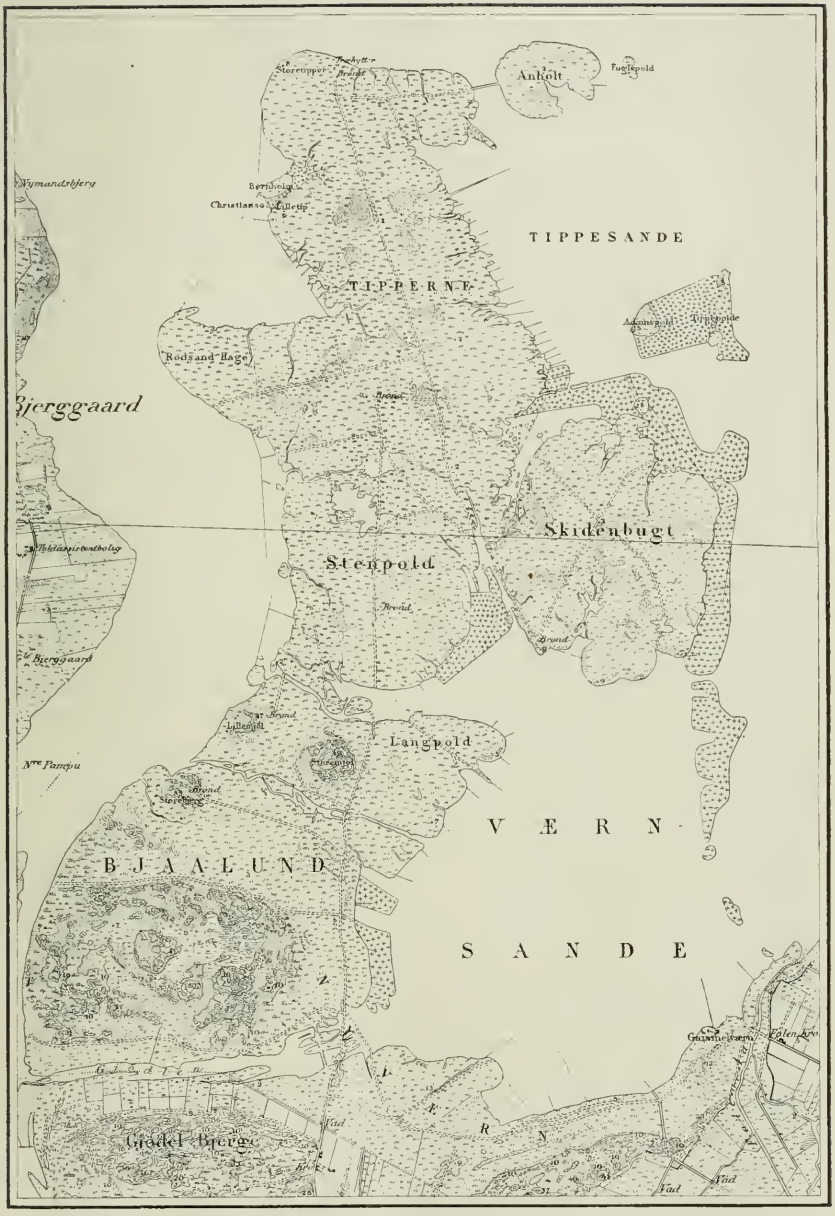

Anholt
Fuglepold
Storetipper
Bernholm
Christiansø
Lilletip
TIPPESANDE
TIPPERNE
Rødsand Hage
Bjerggaard
Skidenbugt
Stenpold
Brønd
Langpold
Lillemjøl
Nre Pampu
VÆRN
BJAALUND
SANDE
Gjødel Bjerge
Vad

Et herligere Sted for en Ornitholog at færdes paa end »Tipperlandet« vil vi vanskeligt kunde opvise herhjemme. Fuglelivet er her saa rigt og saa forskelligartet som intet andet Sted. I Træktiderne er det Tilholdssted for uhyre Skarer af Svømme- og Vadefugle, om Sommeren beboes det af Tusinder af ynglende Fugle. Vort særlige Ønske med Turen var at undersøge Fuglenes Yngleforhold, og vi havde ment, at 3 Dage nogenlunde kunde strække til i saa Henseende. Dog var den første Dag ikke til Ende, før vi kunde se, at vi havde gjort fejl Beregning; vi vilde have haft haardt Brug for den dobbelte Tid. De store Strækninger omkring og Sønden for Store- og Lillemjøl maatte vi helt opgive, og paa andre Strækninger maatte vi nøjes med et flygtigt Overblik.

De Arter, der i Yngletiden særlig sætter deres Præg paa Fuglelivet, er blandt Vaderne: Klyde, Kobbersneppe, Rødbenet Klire, Brushøne og Ryle og blandt Svømmefuglene: Sandterne, Splitterne, Hætteterne, Kystterne, Hættemaage og Stormmaage, men foruden disse ses adskillige andre Arter, deriblandt forskellige Andearter, Toppet Lappedykker, Sort Vandhøne, Vibe, Strandskade, Præstekrave, Gul Vipstjert, Sivsanger, Rørspurv, Engpiber og Sanglærke. Disse Arter foruden enkelte andre yngler utvivlsomt paa Tipperne; dog lykkedes det os ikke at finde Rede af dem alle. Foruden disse kan langt ind i Yngletiden ses Skarer af vandrende Vadefugle, ligesom man nu og da ser enkelte Individer af Arter, der med Vished vides ikke at yngle derovre. I efterfølgende skal jeg meddele nærmere om de enkelte Arter; forinden maa dog bemærkes, at naar jeg herefter nævner Navnet »Tipperne«, gælder det kun den paa Kortet angivne Del, beliggende Nord for Stenpold og Skidenbugt.

Klyden *(Recurvirostra avocetta)*. Næppe havde vi forladt Værnet ved Falen Kro og over Værn Sande taget Retning mod Skidenbugt, før Klyden kunde bringe os sin »Velkomsthilsen«; den færdedes talrigt derude paa Sandene. Der er noget saa ejendommeligt indtagende ved denne Fugl; det er ikke dens prægtige, rene, sort- og hvidbrogede Dragt alene, der tiltaler, ej heller dens lange, spidse, opadbøjede Næb samt Maaden, hvorpaa den bruger det, som om den skummede Vandet skiftevis til højre og venstre, men der hviler over hele dens Væsen noget saa kærligt og tiltalende, at den straks vækker Beundring. Jeg tror næppe, nogen besøgende første Gang kan tilbagelægge

Strækningen over Sandene uden gentagne Gange at holde stille for i Ro at kunne tage Kikkerten i Brug. Klyden er ved første Øjekast blevet »Kælebarnet« og ingen anden Fugl formaar at fravriste den denne Plads. Man føler Længslen efter at naa til Land og at se dens Hjem, og det første, man gør, er uvilkaarligt at spejde efter dens Yngleplads. — Af Hensyn til Vejret fortsatte vi den første Dag pr. Vogn til Tipperhuset, beliggende paa Tippernes nordligste Del, og herfra begav vi os til Fods mod Øst. Længe havde vi imidlertid ikke vandret, før vi kunde se, at vi maatte have en Klydekoloni for os, thi vi saa en Flok Fugle, der tydeligt tilkendegav, at de frabad sig Besøg. Havde vi ikke paa Forhaand haft lidt Kendskab til Fuglen, maatte vi næsten tro, at det var en Flok Invalider, vi havde for os, thi de indtog næsten alle mulige Stillinger. En Fugl løb med »knækket« Vinge, en anden havde saa »syge« Ben, at den næppe kunde staa, en tredje vilde tilsyneladende flygte, men gik stadig paa Hovedet, o. s. fr.; det var i det hele taget et ynkeligt Syn. Hverken Hr. Koefoed eller jeg, der var Flokken nærmest, tvivlede om, at vi havde Kolonien for os, og da vi, efter at have betragtet Fuglene en Stund, mente at maatte afbryde Forestillingen, gik vi rask til for at søge Rederne; det blev imidlertid en lille Skuffelse for os; vi fandt ikke en eneste Rede. Først nu forstod vi ret Situationen, men samtidig tror jeg ogsaa nok, vi begge fik Følelsen af, at vi var blevet holdt grundigt for Nar. Sagen var den, at Klyderne havde opdaget os, længe før vi havde bemærket dem, og for at afværge den øjensynlige Fare, havde de skyndsomst forladt Rederne og til Bens begivet sig til det Sted, et Par Hundrede Meter borte, hvor Komedien blev udspillet. Hensigten dermed, at lede os paa Vildspor, lykkedes altsaa alt for vel. Gentagelser heraf saa vi daglig, og det var altid lige interessant; men vi var dog nu blevet klogere og tog os fremtidig lidt bedre i Vare. — Klyden søger sin Føde udelukkende paa Sandene og i Dammene, dog kun hvor Vandstanden ikke er dybere, end at den kan vade, og tillige kun, hvor der findes fast Sandbund. Paa saadanne Steder traf vi altid de ledige Fugle, og da dens Redekolonier oftest fandtes i Nærheden af Fiskepladserne, kunde vi tillige som Regel herfra se de rugende Fugle paabegynde deres Forsigtighedsforanstaltninger. Den yngler fortrinsvis i Kolonier, tæt eller spredt efter Pladsforholdene, og den anbringer helst Reden paa højtliggende og tørt Terrain.

Særlig Poldene paa Tippernes østlige Side ynder den som Opholdssted, hvorimod den sjeldent ses paa Halvøens Vestside. Rederne var højst forskellige; nogle Par havde dannet sig en tæt og hyggelig Rede af visne Siv og Græsstraa, andre havde kun samlet sig et ganske tyndt Underlag, og atter andre havde taget til Takke med en lille Fordybning i Jorden. Æglægningstiden var en Del forskellig. I de fleste Reder var fuldt Kuld, 4 Æg, men i nogle var Æglægningen ikke endt, i andre var Ungerne ved at komme frem. En enkelt Fugl havde været saa tidlig paa Færde, at den allerede havde faaet sine ret store Unger ført til Dammene mellem Skidenbugt og Stenpold, hvor den nu var i Færd med at oplære dem i Fiskekunsten. Dens Kolonier, der oftest var paa 20—50 Reder, fandtes paa følgende Steder: Den nordøstlige Del af Tipperne, den nordlige samt den sydøstlige Del af Anholt, Fuglepold, Adamspold, Tippepolde, den sydøstlige Del af Tipperne, omkring Dammene paa den sydvestlige Del af Tipperne, omkring Dammene mellem Skidenbugt og Stenpold og ligeledes omkring Dammene paa Stenpold, den sydøstlige Del af Stenpold samt paa den østlige Del af Langpold. Men foruden disse kunde hist og her ses et enkelt Par, der havde trukket sig bort fra de øvrige og samtidig længere fra Vand end normalt. Saaledes fandtes 6 à 7 Par spredt over Skidenbugt, og et enkelt Par havde bosat sig paa Tipperne Øst for Rødsand Hage. Den største Koloni fandtes paa Langpold, men desværre fik vi ikke denne Del undersøgt. Kun som en ringe Erstatning lagde vi den sidste Dag Hjemturen derover. Vi talte fra Vogn over 100 Fugle ved Rederne, der var spredt over stort Terrain, og paa Sandene ud derfor færdedes et endnu større Antal. At opgive det samlede Antal Par, der findes derovre, er vanskeligt, men jeg tror ikke, der tages meget fejl, naar det anslaas til 6 à 700 Par. Naar man har lært Klyden at kende, forstaar man, at den er en Fugl, der i højere Grad end andre Arter føler sig knyttet til sit Hjemsted, men det undrede mig dog, da Hr. Jepsen paa min Forespørgsel meddelte, at han ikke havde set den paa Landjorden Sønden for dens yndede Fiskeplads, Værn Sande.

Kobbersneppen *(Limosa ægocephala).* Omend Kobbersneppens Dragt i Forhold til mange af de andre Arters er ret beskeden, er Fuglen dog en af de prægtigste af Tipperbeboerne. Dens Legemsbygning er ualmindelig smuk, og dens lange Næb

og Ben bidrager meget til at give den et stateligt Udseende. Men dertil kommer, at Fuglen er af stolt Natur; den forstaar at føre sig med en Værdighed, som ingen anden. Om det saa er de smaa, dunede, uerfarne Unger, der tripper om i Græsset, er det, som om de vil give deres Følelser til Kende; de indtager en Holdning, som ejede de det hele Tipperland. Kobbersneppen er meget sky og forsigtig; længe før man kommer den nær, forlader den sin Rede eller sin Plads paa Engen, og som Regel bliver den ikke iagttaget, før den, højt svævende over de andre Fugle, kommer Urostifteren i Møde. Som ægte Engfugl foretrækker den til Opholdssted lave, ikke for tørre Strækninger, og navnlig paa saadanne Steder søger den sin Fode. Dog ynder den ogsaa de tyndt bevoksede Sande, særlig naar den Tid kommer, da den kan føre Familien med sig; at der her gives de spæde Unger Læ mod Vinden, er formentlig en af Aarsagerne dertil. Derimod saa vi ikke Fuglen vadende; vi traf den hverken i Dammene eller paa de aabne Sande. Kobbersneppen forekommer næsten overalt paa Halvøen, men ret sparsomt og i ulige Antal efter Lokaliteterne; forholdsvis talrigst er den paa Skidenbugt. Paa Anholt og Fuglepold fandtes den ikke: det nordligste Par opholdt sig ca. 1000 Meter Sydøst for Tipperhuset. Enkelte Steder havde flere Par samlet sig, saaledes paa den østlige Side af Lilletip, hvor 4 Par havde bragt Ungerne i Læ for den stærke Nordvestvind, og paa Adamspold, hvor 2 Par havde Ungerne løbende i Sivene. Deres Yngletid falder tidligt; de fleste Par havde Unger, og efter disses Udvikling at dømme maa Rugningen være paabegyndt i første Uge af Maj. Kun 4 Reder fandt vi med Æg, 4 i hver, og det er sandsynligt, at det er andet Kuld; det vilde være utænkeligt, at ikke en Del Reder skulde være gaaet til Grunde ved Oversvømmelsen midt i Maj. Rederne, der er brede og meget aabne, er dannet med vissent Græs til Underlag; de findes meget spredt, næsten som om hvert enkelt Par i Rugetiden vaagede over sit bestemte Landområde. Om dens Talrighed er det vanskeligt at opgive noget bestemt, men paa det paa Stedet tagne Oversigtskort over Arten har jeg angivet Opholdssted for 31 Par, deraf 12 Par paa Tipperne, 1 paa Rødsand Hage, 5 paa Stenpold, 2 paa Adamspold, 1 paa Tippepolde, 9 paa Skidenbugt og 1 paa Langpold. Jeg antager, at dette Antal nærmest vil komme til at svare til Halvdelen af, hvad der findes derovre, alle Dele af Tipperhalvøen

indbefattet. Men Kobbersneppens Hjem indskrænker sig ikke til Tipperhalvøen alene; der yngler adskillige Par paa de store Engstrækninger Sønden for Ringkøbing Fjord. I Sivene, paa den korte Vejlængde fra Falen Aa til Værn Sande, opholdt sig 4 Par, tilsyneladende alle med Unger. Arten er ret ny for Tipperhalvøen; saavidt Hr. Jepsen erindrede, fandt dens Indvandring Sted ved Aaret 1900, og Rambusch, hvis Beskrivelse som nævnt udkom i 1900, nævner den ikke blandt Ynglefuglene derovre.

Rødbenet Klire *(Totanus calidris)*, er overmaade talrig. At tage noget Skøn over dens Antal vil næsten være umuligt; kun kan det siges, at man faar Indtryk af, at den er langt den talrigste af Vaderne derovre. Den ses og høres overalt saavel paa tørt som paa fugtigt Terrain, ligesom den færdes talrigt i Dammene og paa Sandene. Den er ikke særlig sky, og færdes man til Vogns, føler den sig ligesom de andre Fugle endnu mere tryg end ellers; den er da mangen Gang, naar den opholder sig paa Vejen, ret uvillig til at forlade den Plads, hvorfra den med sin ejendommelige næsten uafbrudte Nikken har staaet og betragtet os. Den yngler spredt overalt, og vi fandt mangfoldige af dens Reder, de fleste med tilsyneladende friske Æg; i adskillige var Æglægningen dog endnu ikke endt. Reden, der ligger dybt, bestaar af vissent Græs; den anlægges snart paa Poldene, altsaa paa tørt Terrain, hvor Græsset er mere eller mindre afsvedet, og snart paa Engene, hvor Græsset staar frodigt. I første Tilfælde er Reden aaben, i sidste derimod lukket, idet Fuglen bøjer de omstaaende Græsstraa sammen i Pyramideform. En saadan tillukket Rede er vanskelig at se, selv om man staar over den; men kender man Fuglens Vane, undgaar dens Rede dog næppe at blive iagttaget, thi Græspyramiden kan som Regel ses i mange Skridts Afstand.

Brushønen *(Machetes pugnax)*, er almindelig særlig paa den sydlige Halvdel af Halvøen, og vi har ikke andetsteds haft saa god Lejlighed til at iagttage Bruskokkens Kampe som her. Skoggerpladserne, der særlig findes paa ophøjede Punkter langs Vejene, var oftest besat med 4 til 6 Kokke, der, naar vi passerede dem til Vogns, ofte uforstyrret kunde fortsætte deres Leg. Som Regel kunde vi da samtidig se en enkelt Høne trippe om i Græsset i Nærheden, tilsyneladende ganske optaget af at søge Føde. En veludrustet Bruskok er en »mægtig« Skabning; den har store Tanker om sig selv. Vi saa adskillige Gange enkelte

Kokke stille sig op paa Vejen forude med Front imod os og antagende et saa skrækindjagende Ydre som muligt. Det var dem sikkert ikke tilpas, at vi uden at respektere deres »Værdighed« fortsatte vor Kurs og viste vor Overmagt. Den yngler spredt overalt, og vi fandt mange Reder, de fleste med fire tilsyneladende friske Æg, enkelte med paabegyndt Æglægning. Reden ligner Rødbenet Klires; den ligger dybt og har Græs til Underlag; tillige anvender Brushønen oftest samme Fremgangsmaade som Rødbenen, nemlig at samle Græsset i Pyramideform over Reden.

Rylen *(Tringa alpina)*, er ret almindelig paa de lave Engstrækninger, og hist og her over Sandene kunde den ses flokkevis. Den yngler derovre, men mærkværdigvis fandt vi ikke dens Rede; særlig den sidste Dag anstrengte vi os derfor, da vi nødig vilde tage bort uden at have set dens Æg eller Unger. At de helt har kunnet undgaa vor Opmærksomhed, er nærmest tilfældigt. En Mulighed er der dog for, at Yngletiden er faldet tidlig som Følge af det gunstige Foraar, og at en stor Del af Yngelen er gaaet til Grunde under Oversvømmelsen.

Viben *(Vanellus cristatus)*, er almindelig, men den gør et saa svagt Indtryk paa den besøgende, at man er tilbøjelig til næsten helt at overse den. Der er saa meget andet, der tager Opmærksomheden og Interessen fangen. Vi saa adskillige af dens Unger, fra ganske smaa til næsten voksne, ligesom vi fandt tre Reder med Æg.

Strandskaden *(Hæmatopus ostreologus)*, forekommer kun sparsomt, men det har sin naturlige Aarsag i Forholdene derovre. Den fordrer højtliggende og tørt, helst sandet Terrain, men opholder sig dertil kun i umiddelbar Nærhed af Vand med fast Sandbund. Paa mit Oversigtskort over Arten har jeg angivet Opholdssted for 10 Par, nemlig 1 Par mellem Skidenbugt og Stenpold, 1 Par paa den sydvestlige Side af Skidenbugt, paa Adamspold, paa Tippepolde, paa Nordsiden af Anholt samt Nordsiden af Tipperne, ved Lilletip, i Bugten mellem Tipperne og Rødsand Hage, ved den store Dam paa Stenpold samt i Bugten mellem Stenpold og Langpold. Parret, der opholdt sig ved Rødsand Hage, havde Rede med 1 Æg.

Præstekraven *(Ægialitis hiaticula)*, ynder ej heller Engbund og forekommer derfor ligesom foregaaende Art kun sparsomt. De fleste, 6—8 Par, opholdt sig paa den sandede Vej

mellem Skidenbugt og Stenpold og enkelte Par paa Vejen gennem Stenpold. Vi fandt ikke dens Rede, men saa flere Fugle med voksne Unger vadende paa Værn Sande. Baade for Strandskadens og Præstekravens Vedkommende maa det erindres, at vi ikke undersøgte Egnen Sønden for Stenpold. Det er muligt, at begge Arter er almindelige ved Mjølerne samt i Bjaalund Klitter. I hvert Fald afgiver disse Pladser set gennem Kikkert tilsyneladende gode Betingelser for dem.

Blishønen *(Fulica atra)*, forekommer paa Tipperhalvøen, men dog næppe i stort Antal, thi der gives kun en enkelt Lokalitet, der er passende for den, nemlig den tætte og frodige Sivbevoksning mellem Skidenbugt og Adamspold. Vi saa ikke Fuglen, men havde dog ej heller ventet det, thi ikke alene kender vi, hvor vanskeligt det er at faa den paa Vingerne, men tillige var det paa Forhaand givet, at vi maatte opgive at søge den. Vi kom til Terrainet paa tredje Dag, men Tiden var os for kostbar til, at vi kunde faa gennemsøgt det store Areal, og yderligere var vor Udrustning ikke indrettet paa at færdes paa blød og dyb, sivbevokset Mudderbund. Ikke desto mindre opnaaede vi dog at kunne notere Arten, thi paa en Bunke Siv ved Sivkrattets sydligste Grænse fandt vi et Kuld døde og halvraadne Unger. De afgav Eksempel paa Oversvømmelsens Ødelæggelser, thi det er utvivlsomt Vand og Kulde, der har gjort det af med dem. De var saa spæde, at det maa være Fuglen, der har ført dem hertil i Haabet om derved at kunne redde dem.

Toppet Lappedykker *(Podicipes cristatus)*, saa vi heller ikke noget til, men den forekommer sparsomt. Den har Opholdssted og Rugeplads fælles med Blishønen, altsaa Vandet og Sivene mellem Skidenbugt og Adamspold; forøvrigt er det ogsaa den eneste Lokalitet, der med stærkt skiftende Vandstand kan synes at passe for den. I Sivene Øst for Skidenbugt, hvor jeg som Følge af den lave Vandstand kunde færdes nogenlunde tørskoet, søgte jeg forgæves Fuglen. Derimod fandt jeg en enkelt afbenyttet Rede Nordøst for Skidenbugt i Nærheden af dens rette Territorium. En Del Æggeskaller laa endnu i Redematerialet. Det var altsaa kun til Nød, at vi fik Fuglens Tilstedeværelse konstateret.

Hættemaagen *(Larus ridibundus)*, er meget talrig, og efter Hr. Jepsens Sigende er den i stadig og stærk Tiltagen. Den yngler kolonivis ofte mange Hundrede Par sammen, og den

vælger til Redeplads fortrinsvis tørre Sivbevoksninger i umiddelbar Nærhed af Vandet. Af dens Kolonier har jeg noteret 8. Langt det største Antal ynglede i Sivene mellem Adamspold og Tippepolde, og her fandtes 4 af dens Kolonier. De øvrige fire fandtes paa den sydøstlige Del af Anholt, paa Fuglepold, i Sivene Sydøst for Stenpold samt i og ved Sivene Nordvest for Skidenbugt; den sidstnævnte Koloni var dog kun paa ca. 20 Par. De fleste Reder indeholdt stærkt rugede Æg, og mangfoldige Unger kom til Verden i de Dage, vi var derovre. Ligeledes saa vi adskillige Unger i forskellig Størrelse løbende omkring i Sivene.

Stormmaagen *(Larus canus)*, er almindelig særlig paa den østlige Del af Halvøen. De fleste Par ynglede i spredt Koloni, og jeg har noteret tre af disse, nemlig to paa den nordøstlige Del af Tipperne og een paa Tipperpolde. En enkelt Rede fandtes paa Skidenbugt, og nogle faa Par ynglede paa smaa Holme i Dammene paa den sydvestlige Del af Tipperne. Dens Reder indeholdt Æg, ret stærkt rugede.

Hætteternen *(Sterna hirundo)*, og Kystternen *(Sterna macrura)*, skal begge være almindelige paa Tipperhalvøen, men vi formaaede ikke med Sikkerhed at skelne imellem dem, og jeg maa derfor nævne begge Arter sammen. Taget under et er de talrige, og næsten overalt, hvor vi opholdt os, havde vi dem svævende om os. Dog foretrækker de til Opholdssted lav Eng, og her anlægger de deres yderst tarvelige Rede, der bestaar af en lille Fordybning i Græsset, enten helt nøgen eller med et ganske ringe Underlag. Saa vi ud over de store Engstrækninger, kunde vi skelne hvide Prikker hist og her i Græsset, og tog vi Kikkerten til Hjælp, kunde vi se, at det var Terner, der rugede. Mange Fugle foretrak dog mere Selskabelighed og havde samlet sig i spredt Koloni paa 20—40 Par. Jeg har noteret 5 af disse, nemlig 2 paa den nordøstlige Del af Skidenbugt, 1 paa Tippepolde, paa Anholt og paa den nordlige Del af Tipperne. Om det er Kystternen, der ynglede spredt, og Hætteternen i Koloni eller omvendt kan altsaa ikke siges, men det er vel sandsynligt, at Arterne har holdt sig nogenlunde for sig. Vi fandt nogle enkelte døde Terner i Græsset; de var alle Hætteterner. Rugningen var just paabegyndt.

Sandternen *(Sterna anglica)*, er den Terneart, der forekommer sparsomst af de fire, vi saa derovre. Saavidt jeg erin-

drer, kan den i Antal anslaas til op imod 100 Par, men desværre ser jeg, at jeg ved en Forglemmelse intet har faaet noteret derom. Den yngler i spredt Koloni, og dens eneste Rugeplads er den høje, tørre, med liden Græsvækst forsynede Halvø, Anholt, ud fra Tippernes nordøstligste Del. Sandternen, der ogsaa kaldes Latterternen, er let kendelig fra de andre Ternearter ved ren latterlignende Stemme, men ogsaa dens Rede afviger fra de andre Arters. Underlaget er rigeligere, men det ejendommelige ved Reden er dog, at den som Regel er omkranset af Graagaasens Ekskrementer. Det skal her bemærkes, at Graagaasen er uhyre talrig i Ringkøbing Fjord paa Foraarstrækket. Efter Hr. Jepsens Sigende kan den paa Tipperhalvøen sidde saa tæt, at alt, saa langt Øjet rækker, er sort af Gæs. Men det vises ogsaa af den uhyre Mængde Fald, der findes overalt, hvor Terrainet er saa højt, at det ikke overskylles af en almindelig Oversvømmelse. Ternen behøver derfor ikke at gaa langt for at samle de hyggelige Genstande; den kan ved kun at tage af de nærmestliggende faa rigeligt at fryde sig over. Dog er det ikke det eneste, der pryder Reden; omkring i Kransen ses smaa, sortglinsende Genstande, som ved nærmere Eftersyn viser sig at være ufordøjelige Dele, Vinger og Ben, af Skarnbasser, Fuglens Opgylp. Dette sidste forklarer maaske, hvorfor Fuglens »Skønhedssans« gaar i den besynderlige Retning; thi det er vel sandsynligt, at den maa opsøge en stor Del af sin Føde i Gødning omkring paa Markerne. Men Opgylpet viser ogsaa, hvilke Vejlængder Fuglen maa tilbagelægge for at skaffe sig Føde, og naar man staar ved dens Rede og ser Land som en Stribe i Horisonten, maa man undres over, at den vælger en saa afsidesliggende Plet til Yngleplads. Under mit tidligere Ophold i Vestjylland har jeg ofte set Sandternen afsøge Marker flere Mil inde i Landet, ligesom jeg mod Aften har set den, stadig søgende efter Bytte, tage Retning mod Fjorden. Dens Reder indeholdt Æg, oftest 3, der tilsyneladende var friske eller svagt rugede.

Splitternen *(Sterna cantiaca)*, er den talrigste af Ternerne og tillige en af de talrigste af Arterne derovre. Vi anslog dens Antal til op imod 1000 Par. Men i Forhold til dens Antal ser man kun meget lidt til Fuglen, naar man ikke netop staar ved dens Yngleplads. Den er en af de selskabeligste af vore Fugle, om i det hele taget nogen anden Art kan sidestilles med den. Til Yngleplads havde den valgt den nordligste Pold af Tippe-

polde, og her fandtes hele Bestanden fordelt i 6 Kolonier, alle i Nærheden af hinanden. De var anlagt paa tørt og næsten nogent Terrain, umiddelbart op til Siv, flere af dem som smalle Striber langs Sivene. Rede bygger den ikke, danner kun højst en svag Fordybning i Jorden eller i det afsvedne Græs. Staar man over for en saadan Koloni, ser man et Syn, man ikke glemmer; man ser Æg ved Æg saa tæt, at man nøje maa vogte paa hvert Skridt, hvis man vil undgaa at nedtræde Æg. Og at se Kolonien paa Afstand, er et pragtfuldt Skue. Snart er Fuglene paa Æggene, og de danner som en enkelt stor hvid Plet, snart letter de alle som en og stiger til Vejrs. I mildt Vejr med Solen højt paa Himlen er de i næsten stadig Uro; saa længe man kan øjne Kolonien, ser man dem bevæge sig fra og til Rederne. Men lige saa pragtfuld en saadan Koloni kan være paa Afstand og interessant at iagttage paa nært Hold, lige saa uhyggelig kan den dog ogsaa være, thi Fuglen er i højeste Grad malproper. Hele Ynglepladsen er som hvidkalket, overalt dækket af Fuglens Ekskrementer, og en gennemtrængende harsk og trannet Fiskestank stiger op derfra. Hvorfra denne stammer, er ved første Øjekast vanskeligt at opdage, men undersøger man Bunden nøje, vil man se den tæt oversaaet med Fuglens Opgylp, smaa Boller af Størrelse som et lille Fugleæg og af en graagulagtig Farve omtrent svarende til det visne Græs. De bestaar af Fiskeben, der næsten alle vender Spidsen indadtil, men er tillige iblandet Hørestene (Otolither), gennemsnitlig 4 à 5 i hvert. Ligeledes fandtes i en af Kolonierne nogle faa Madrester, der, saavidt vi kunde dømme, udelukkende bestod af Smelten. Rederne indeholdt fra 1 til 3 Æg, som Regel dog 2; de var friske eller svagt rugede.

I Forbindelse med Splitternen finder jeg Anledning til paany at nævne Hættemaagen, thi denne Fugl har, efterhaanden som den tiltager, faaet et daarligt Ord paa sig. Man siger om den, at den er splidagtig og ond og nærgaaende mod de andre Arter endog i den Grad, at den skal kunne fordrive disse, og samtidig har jeg hørt mange Udtalelser om, at der af den Grund bør gøres noget for at begrænse dens Udbredelse. Den yngler som tidligere nævnt overordentlig talrigt ved og paa Tippepolde, og mangfoldige af dens Reder laa i Sivene umiddelbart ind paa Ternekolonierne, adskillige endog mellem Ternens Æg, men jeg maa dog sige, at vi ikke saa et eneste Eksempel paa, at Arterne

lever i indbyrdes daarlig Forstaaelse. Ganske vist laa der hist og her i Ternekolonien et ituslaaet Terneæg, hvoraf Indholdet var borte, men noget Bevis for at dette maa tillægges Maagen, hvilket almindeligt antages, saa vi dog ikke. Heller ikke paa Fuglepold, hvor Klyde- og Maagekoloni laa i Nærheden af hinanden, var der Tale om nogen Splid mellem Arterne. Alle Klydens Reder var i god Behold. Lige saa sandsynligt synes det mig derfor, at det kan være Ternen selv, der anretter Ødelæggelsen, thi hvor Rederne ligger saa tæt som her, vil der jo let kunne findes Stridsemne. Vi saa saaledes et Par Reder med 4 Æg og een med 5, altsaa Reder, der med lige Ret kan tages i Besiddelse af to Hunner. Men forøvrigt gives der jo saa mange Maader, hvorpaa et Æg kan gaa til Grunde i en Koloni af Omfang som Splitternens. Skulde Maagen være Ægrøver, er jeg tilbøjelig til at tro, at det vilde komme til at staa anderledes sørgeligt til i Ternekolonien. Men det maa ogsaa erindres, at det ikke er Maagen, der her er den paatrængende. Jeg gaar nemlig ud fra, at begge Arter straks efter deres Ankomst til Landet opsøger sig den Plads, der passer dem bedst, og benytter den til Hvilested, indtil Yngletiden kommer; men forholder det sig saaledes, er Maagen jo den, der er kommen først, og altsaa den, der maa have Retten paa sin Side. Yderligere viste det sig, at Maagens Reder indeholdt Unger eller stærkt rugede Æg; de maa altsaa være anlagt og taget i Brug mindst 1 à 2 Uger, før det første Terneæg er lagt.

Fra Tippepolde kunde vi se »Hans Jepsens Pold« langt ude i nordøstlig Retning, og ved Hjælp af Kikkert saa vi, at hele dens østlige Del var hvid; den var dækket af Fugle. Vi havde stor Lyst til at tage derud men maatte desværre opgive det, da vi i modsat Fald vilde forsømme saa meget andet. Hr. Jepsen mente, at det maatte være Stormmaagen, der opholdt sig derovre, da den skal have en særlig Forkærlighed for Polden, men meget tyder dog ogsaa paa, at det er Splitternen, der har taget Øen i Besiddelse.

Stokanden *(Anas boscas)*, saa vi kun lidt til. To Kuld Ællinger opholdt sig i Sivene ved Skidenbugt, og af Reder fandt vi 7, hvoraf de to var afbenyttede. Af de fem laa to i Sivene ved Adamspold med 9 og 7 Æg, en Nord for Lilletip med 9 Æg og to paa Lilletip med 11 og 5 Æg. Kuldet paa 11 Æg, der var tildækket med Dunene, havde været stærkt ruget, men

var forladt. Vi undrede os herover, men da vi eftersaa Redebunden, kom en Del Rødbaandede Aadselgravere frem, og vi ansaa det nu for sandsynligt, at det er dem, der har ængstet Fuglen. Reden med 5 Æg var anlagt i Nærheden, muligt af samme Fugl.

I det hele var Ænderne yderst sparsomme. En Flok Stokænder paa ca. 30 Stk. opholdt sig ved Anholt og drog ud over Fjorden, nogle enkelte Par af Spidsanden *(Anas acuta)*, blev set, og nogle faa Par af Gravanden *(Tadorna cornuta)*, opholdt sig paa Sandene, men det var ogsaa næsten alt.

Smaafuglene er kun svagt repræsenterede paa Tipperhalvøen, og de faa, der findes, er saa velkendte Arter, at de mangen Gang næsten helt undgaar Opmærksomheden. Nævnes kan: Rørspurv *(Emberiza schoeniclus)*, Sanglærke *(Alauda arvensis)*, Engpiber *(Anthus pratensis)*, Sivsanger *(Acrocephalus phragmitis)*, og Gul Vipstjert *(Motacilla flava)*, hvoraf særlig de to sidstnævnte er almindelige. Nogen Opmærksomhed vakte dog 2 Par Forstuesvaler *(Hirundo rustica)*, idet de tog sig ret ejendommelige ud i den rige Samling af Svømme- og Vadefugle; de opholdt sig ved en Træhytte paa den sydlige Del af Tipperne og havde formentlig til Hensigt at yngle der; en gammel Rede fandtes derinde.

Af andre Arter har jeg noteret Svartbag *(Larus marinus)*, hvoraf 3 Stk. opholdt sig paa Værn Sande og 3 mellem Tipperne og Adamspold, Graa Havmaage. *(Larus argentatus)*, der særlig holdt sig til Halvøens Vestside, Graagaasen *(Anser cinereus)*, der blev set i lille Flok Øst for Fuglepold, samt Svalekliren *(Totanus ochropus)*, hvoraf en enkelt Fugl opholdt sig paa Stenpold. Rødbrun Kobbersneppe *(Limosa lapponica)*, havde ifølge Hr. Jepsen været talrig indtil 3 à 4 Dage før vor Ankomst.

Til Slut vil jeg bringe Hr. Axel Koefoed og Mr. P. G. Ralfe min bedste Tak; de har begge bistaaet mig ved mine Optegnelser; yderligere har Hr. Koefoed gennemgaaet Artiklen i Manuskript.

FUGLEFRISTEDER.

AF

A. HAGERUP.

Som kortelig refereret i dette Tidsskrift (3. Aarg. Hefte II) har man nylig i Tyskland taget fat paa at oprette Fuglefristeder. Efter forskellige Artikler i »Ornith. Monatsschrift« meddeles nedenfor noget nærmere om disse Bestræbelser.

Efter Ansøgning til den preussiske Regering fra den tyske Forening for Fuglebeskyttelse blev Øen Memmert ved Weserens Munding givet i Forpagtning paa 12 Aar til Foreningen ved 2 befuldmægtigede Medlemmer. Af Kontraktens Bestemmelser fremhæves: Den aarlige Afgift er 3 (tre!) Mark; Foreningen faar Ret til at opføre et Vogterhus og forpligtes til at plante Hjelme. Et af Foreningens Medlemmer, O. Leege, der bor paa den nærliggende Ø Juist, inspicerer jævnlig Memmert og giver Beretninger om Fuglebestanden. Staten giver et aarligt Tilskud paa 600 Mark, der anvendes til Lønning for en Vogter, der i Fuglenes Yngletid bor paa Øen. — Der blev dernæst opført en primitiv Bolig og ansat en Vogter, der velbevæbnet og ledsaget af glubske Hunde møder frem for at hindre enhver uberettiget Landgang. Da der allerede hersker Mangel paa Redepladser, forsøger man nu at opnaa Landvinding ved Dæmninger og Hjelmeplantning. Kun undtagelsesvis tilstedes Besøg. Tilladelseskort faas hos Landraad Bayer i Norden.

Som Filial af den nævnte Forening dannedes i 1907 Foreningen »Jordsand«, der samme Aar oprettede et Fuglefristed paa den lille ubeboede Hallig Jordsand, der ligger midtvejs mellem Sylt og Sønderjylland. Senere har Foreningen for at danne nye Fristeder for 12,000 Mark købt den nærliggende ubeboede Hallig Norderoog og forpagtet »Albuen« paa Sylt. Paa Foranledning af Foreningen er der god Udsigt til, at den lille Ø Frieschen i Elbmundingen og Øen Werder ved Kysten af Pommern vil blive fredede. Endvidere har den udvirket, at den Mecklenburgske Regering for nylig har udstedt en Forordning, hvorefter Øen Langenwerder ikke maa betrædes i Tiden fra 15 April til 15 August hvert Aar under Straf af indtil 10 Mark eller 5 Dages Fængsel samt Konfiskation af Jagtredskaber. Fisker Schwartz i Gollwitz ansættes som Vogter, hvis Anordninger ubetinget skal lystres!

Paa hver af Halligerne Jordsand og Norderoog bor der nu hvert Aar i 3 à 4 Maaneder en Vogter (Løn 150 Mk. om Maaneden), der skal paase at ingen uberettiget lander paa Øen; desuden skal han 1 à 2 Gange om Ugen tælle alle Rederne.

Vogteren paa Norderoog, en dansktalende Mand fra Bredebro ved Navn Vand er man særdeles tilfreds med. Han vogter Fristedet med Nidkærhed og er endda ikke bange for, bevæbnet med en lang Bambusstang at træde op imod Militærpersoner, der lander for i Embeds Medfør at foretage Opmaalinger. Han elsker Fuglene, skelner de forskellige Arter og er fortrolig med deres Levevis. Over hans Dør staar et dansk Vers, som i Beretningen gengives i tysk Oversættelse.

Med Hensyn til Albuen (den nordligste Spids af den lange Ø Sylt) har man benyttet en anden Fremgangsmaade end ved Halligerne. Foreningen har forpagtet hele den Strækning, hvor Fuglene yngler kolonivis og overdraget en af Fyrmestrene ved de derværende 2 Fyrtaarne Opsynet mod en aarlig Løn af 90 Mk. og Ret til Jagt paa Agerhøns, Harer, m. m.

Besøg paa Fristederne Jordsand, Norderoog og Albuen tilstedes alle Fuglevenner. Tilladelseskort faas hos Foreningens Formand, Dr. Dietrich i Hamburg. Det forventes, at de Besøgende vil give ham Meddelelse om de fundne Arter, Redeantal o. l., hvorved opnaaes nogen Kontrol med Vogterne.

Paa efterstaaende Tavle er anført de ynglende Par, som oftest efter de af Vogterne talte Reder, af og til kontrolleret af Bestyrelsesmedlemmer. Paa Memmert foregaar Tællingen med ægte tysk Grundighed: paa de 2 egentlige Ynglesteder i Klitterne er hver Rede bogført og betegnet ved en numereret Pæl; kun de forholdsvis faa Reder paa fladt Land udenfor Kolonierne er talte skønsmæssigt. Det fremgaar af Tallene, at det hovedsagelig er Maager og Terner, der tiltager under Fredningen; desværre gælder dette dog ikke om Rovternen, der kun lige kan holde Stillingen. Det menes, at Albuen er dens sidste Yngleplads i Nordeuropa og at Norderoog er det eneste Sted paa tysk Omraade, hvor Splitternen nu ruger. Det er vel endnu, efter saa faa Aars Fredning, for tidligt at danne sig et paalideligt Skøn over Fredningens Virkninger; man maa haabe, at ogsaa disse Arter maa gaa frem i Antal og, udbredende sig fra Fristederne, danne nye Kolonier.

I andre Lande er man ogsaa (ifølge det nævnte tyske Tidsskrift) godt i Gang med at indrette Fristeder. I Sverige er der

	Memmert			Jordsand				Albuen			Norder- oog	
	tid- ligere	1907	1908	tid- ligere	1907	1908	1909	1907	1908	1909	1908	1909
Anas boscas											yngl.	21
Tadorna cornuta ..			1					10				2
Som. mollissima ..							1	60-80	tilfr[1]	tilt.		
Aegial. cantiana ...	30	50	50	2-3	10	12	?	15-20		tilt.	yngl.	25
— hiaticula...							8				?	3
Hæm. ostreologus .	20	30	50	7-8	12	10	20		tilfr.		yngl	130
Totanus calidris...	2	1	3	2-3	2	4	2				yngl.	13
Larus canus		1	3					10	aft.	16-18		
— argentatus..	80	300	600				1	250	tilfr.	tilt.	yngl.	70
Sterna minuta	100	100	50		25	30	70	50	tilfr.	tilt.	yngl.	70
— hirundo ...	200	500	1000	120	500-	700	1200	150	tilfr.	aft.	yngl	450
— macrura ...				150	550							
— cantiaca ...	100						(2)				600	2300
— caspia								13	9	11		
Alauda arvensis ...	3	5	5	talr.	talr.	talr.	3				yngl	
Sturnus vulgaris ..			4									20
Anthus pratensis ..	5	5	5									
Motacilla alba	1		1									
Saxicola oenanthe .	1											

1. Jan. 1910 traadt en Lov i Kraft, hvorefter der paa Statens Grund bliver 14 Fristeder, hvis Størrelse varierer mellem 20 Hektarer og 19 Kvadratmile (?). I de Nordamerikanske Fristater gaar det endnu mere storslaaet til: »Audubon Association« havde i 1904 paa købte og forpagtede Fristeder ansat 33 Vogtere, og Forbundsregeringen har i 1903—1907 bestemt 16 Distrikter til Fristeder for Fugle.

I Danmark har vi jo de af Staten fredede Arealer ved Ringkjøbing Fjord, nemlig Tipperne og Klægbanken. Det er langt større Arealer end de tyske Fristeder, og de beboes af langt flere Fugle, baade hvad Arter og Individer angaar; men til Gengæld bliver Fredningen neppe saa energisk haandhævet, idet der ikke bor noget Opsyn paa de fredede Steder. Tipperne bestaar af saa vidtstrakte, afsides beliggende Flader, at omboende Folk vistnok uden større Risiko kan plyndre Rederne. Klægbanken ligger nærmere ved Opsynet, men der kan dog let ske Landgang og plyndres, uden at Sognefogeden altid kan hindre

[1] Tilfredsstillende.

det eller kende de Skyldige. Imidlertid betyder den Beskyttelse, som Fuglene nu nyder her, et stort Fremskridt imod tidligere Tider, da ikke blot Egnens Folk, men ogsaa danske og engelske Samlere huserede paa Tipperne og hjembragte rigt Bytte. Medens det neppe kan nytte at tænke paa at faa ansat Vogtere, der i Yngletiden skulde bo paa Tipperne og Klægbanken, kunde et Par mindre kostbare Ønsker maaske realiseres, nemlig for det første periodiske — helst aarlige — Beretninger om Fuglebestanden med omtrentlige Tællinger af de rugende Fugle, mulig ved Samvirken mellem Opsynet og vor Forening eller »Svalen«. Det andet Ønske angaar Pladsmangelen. Siden jeg i Halvfemserne besøgte Klægbanken, har dens Rørbevoksning, saa vidt jeg ved, udbredt sig stærkt paa Bekostning af de græsbevoksede Arealer, der egner sig for Reder af Terner og flere andre Arter. Mon der ikke kunde gøres noget for at begrændse Rørvæksten, saaledes at navnlig Splitterne og Sandterne ikke kom til at savne Redepladser. Det maatte vel kunne gøres uden helt at forandre Klægbankens Karakter af Fristed ogsaa for Planter.

Staten har ogsaa paa andre Maader vist sin Interesse for vore Fugle. For en halv Snes Aar siden bevilgedes 2000 Kroner til »Optælling« af Vestjyllands Fugle. Senere er en Del Smaaøer med Statstilskud blevne undersøgte af en Ornitholog paa Statens Regning. Resultatet af disse Optællinger og Undersøgelser er desværre endnu ganske ukendte for Offentligheden, maaske ogsaa for Zoologisk Museum? Endvidere bærer Staten Udgifterne ved Indsendelse til Zoologisk Museum af de ved danske Fyr faldne Fugle, der danner Grundlaget for H. Winges Aarsberetninger.

Der er en Maade, hvorpaa Staten uden nævneværdig Udgift kunde yde et væsentligt Bidrag til Fredning af Fugle, nemlig ved at beordre Fyrmestrene paa de Smaaøer, hvor der ikke bor andre (eller dog kun faa andre) end Fyrpersonalet, til at sørge for at Fuglene fik fuldstændig Fred til at yngle paa de Fyrmestrene undergivne Øer. Det har vistnok tidligere været saaledes, at Fyrmestrene ligefrem gjorde sig Fordel ikke blot ved selv at spise Æg af de ved Fyrene ynglende Fugle, men ogsaa ved at sælge mange sjældnere Æg til Samlere. Et Paabud alene vilde maaske ikke være tilstrækkeligt; der maatte vistnok ved Tilsyn sørges for, at det overholdtes. Maaske kunde der ogsaa ad privat Vej ydes Fyrmestrene noget Vederlag, dels for even-

tuelt Afsavn af Jagtret, dels for Tilsyn med og Beretning om Fuglebestanden, altsaa en Ordning i Lighed med den ovenfor omtalte med Fyrmesteren paa Albuen. Der er flere Fyrøer, der har været og sikkert igen kan blive ypperlige Ynglesteder for mange, tildels sjeldne Fugle; jeg skal blot nævne Hirtsholmene, Nordre Rønner ved Læsø, Hjelm, Sprogø, Hyllekrog og Christiansø.

Ad privat Vej er der ikke gjort meget for at skaffe Fuglene Fristeder. De fleste Ejere holder sig vel nok Loven efterrettelig, men Loven tillader jo Ejerne at borttage de tidligt lagte Maageæg og denne Ret benytter vist mange Ejere sig af, hvorved Fuglene forstyrres, og andre Fugles Æg gaar vel med i Løbet. Selv hvor Ejeren ikke indsamler de Æg, han har Lov til at tage, mangler vel overalt et effektivt Tilsyn, saa at der intet Sted i Danmark findes et Fuglefristed i den Forstand som de nævnte tyske. Af Foreningen »Svalen« er der etableret et Fristed paa Svaneklapperne ved Saltholm, men der bor ingen i Yngletiden paa disse Holme og de kan vel neppe helt vogtes af de paa Saltholm boende Folk. De klassiske Fugleholme ved Samsø ejes af Grevskabet Samsø. De er fredede, og en gammel Pakhusforvalter i Langøre skal paase, at Fredningen overholdes. Det kan nogenlunde lade sig gøre ved de tæt ved Langøre liggende Holme i Staunsfjord, Hjortholm, Mejlholm o. s. v. De fjernere Øer Kyholm, Lindholm, Vejrø og Bosserne ligger imidlertid saa langt ude i Havet, at de er stærkt udsatte for Plyndringer; da jeg i Maj 1899 besøgte Bosserne, var der ikke et Æg at se paa hele Øen; der var gjort rent Bord, vistnok af Stenfiskere. Paa Vejrø stod et ret solidt bygget Hus, der tidligere havde tjent til Sommerbolig for en Hyrde. Det kunde vist med ringe Bekostning indrettes til Bolig for en Opsynsmand, der kunde værge baade denne Ø og Bosserne.

Dansk ornithologisk Forening er i økonomisk Henseende saa haardt spændt for, at den neppe kan tage virksom Del i Bestræbelserne for at oprette Fristeder, men ethvert af dens Medlemmer ser sikkert med største Sympathi paa »Svalens« Arbejde i den Retning. Lad os haabe, at den snart maa faa Held til at faa oprettet nye Fristeder; der er Øer nok, der egner sig dertil. En lille Henstilling tør man maaske tillade sig: kunde det ikke gøres til Regel, at der om ethvert Fristed aflagdes aarlige Beretninger, saa at man kunde se, om Fuglene ved at tiltage i Antal viste, at de paaskønnede Fredningen?

MEJSER OG MEJSEKASSER.

AF

M. KLINGE.

I højere Grad end de fleste andre Smaafugle bidrager Mejserne til at live op i vore Skove, ikke alene ved deres Stemme, men ogsaa ved deres overordentlig livlige Væsen og ved deres tiltalende Dragt. Og dertil kommer, at de ikke, som næsten alle vore smaa Sangere, drager bort, saasnart Tiden begynder at blive dem ugunstig; de forbliver hos os Aaret rundt, og de er de samme livlige, muntre og tillidsfulde Fugle i den kolde Vinter som i den varme Sommertid. Enhver Fugleven vil have haft Lejlighed til at glæde sig over disse smaa Væsener, naar de om Efteraaret drager om med deres mange Unger efter sig, eller naar de Vinter og Foraar ivrigt afsøger Træ efter Træ for at finde Føden. Men i langt højere Grad end hidtil vilde vi dog kunne glædes over dem, om vi selv vilde gøre lidt for dem og hjælpe dem til Rette; og det lader sig let gøre, thi de er højst beskedne; de fordrer kun èt, nemlig Husly — en Bolig, hvor de om Sommeren kan bygge deres Rede og om Vinteren søge Nattely og Beskyttelse mod Uvejr. Deres naturlige Bolig er hule Træer med et lille Indgangshul svarende til deres Krops Størrelse, men de er ikke vanskelige; mangler naturlig Bolig, tager de højst gerne til Takke med en kunstig — en Kasse af Form som en Stærekasse, men noget mindre og uden Siddepind; Indgangshullet højst 32 mm. i Diameter. En saadan Kasse vil enhver let kunne sammentømre, thi den behøver langtfra at være noget fint Snedkerarbejde. Fuglene ser mere paa Bekvemmeligheden end paa den ydre Pragt. Ogsaa en hul ikke for tyk Træstamme vil med Fordel kunne anvendes; den afsaves i Stykker ca. 24 ctm. lange. Naar et saadant Stykke forsynes med Laag og Bund samt Indgangshul, giver det en fuldendt Mejsekasse; men, som sagt, Mejserne er ikke fordringsfulde; de er glade ved, hvad man vil give dem. Kasserne, der kan ophænges til enhver Aarstid, dog helst før April, anbringes paa Træstammer i Mandshøjde. Af forskellige Hensyn maa det tilraades at fastgøre Laaget saaledes, at det kan drejes til Side.

Næsten overalt maa der siges at være Bolignød for Mejser, og den, der vil anvende nogle Fritimer til at sammenslaa og

ophænge nogle Kasser, vil derfor altid kunne paaregne at faa Glæde af sit Arbejde. Han vil se dem blive tagne i Brug, flere og flere for hvert Aar, og han vil faa sin Belønning i livlige Fuglestemmer ogsaa i den Tid af Aaret, da alt ellers ligger saa dødt og stille.

Kun en sjælden Gang kan man se et særlig opfindsomt Mejsepar indrette sit Bo paa usædvanlig Vis, naar Nøden tvinger det dertil. Saaledes har jeg engang truffet en Musvitrede anlagt i et Løvtræs Grene, dog under særlige Omstændigheder. Grenene, der hang ud over en stærk rindende Bæk, havde i Vintertiden været tildækkede med Sne og tyngede ned i Strømmen, hvorved en Del Plantedele, førte med Strømmen, havde indfiltret sig i dem. I dette Materiale samt af nyt tilført havde Musvitten *(Parus major)* dannet sin Rede; den var helt tillukket, havde kun et lille Indgangshul paa Siden; den var fyldt med flyvefærdige Unger. En anden ejendommelig Musvitrede fandt jeg i Endrupholm Skov ved Esbjerg 11 Maj 1906; den var anlagt i en Gran i Bunden paa en nyopført Solsortrede, hvis retmæssige Ejere Musvitten sandsynligvis først har maattet fordrive. Materialet var Uld og Haar, og Reden var ganske aaben oventil; den indeholdt 7 friske Æg. Baade Rede og Æg findes nu paa zool. Museum. Ogsaa Blaamejsen *(Parus coeruleus)* har jeg truffet ynglende i Gran i en Solsortrede, nemlig i Lundberg Skov ved Randers 19 Maj 1891. Dog har den været lidt mere fredelig anlagt end Musvitten, idet den havde taget til Takke med en gammel Solsortrede. Den havde udført denne med Mos og Fjer, og for at faa »Hullet« saa naturtro som muligt havde den oventil dækket Reden med et Laag af Mos; den indeholdt 8 nylagte Æg.

Saadanne Beviser paa Boligmangel er dog sjældne, thi den Art af Redebygning er ikke alene imod Mejsernes Natur, men kræver jo ogsaa lidt mere end almindelig Opfindsomhed. Sandsynligvis sker det langt oftere, at Fuglene strides om de faa Redehuller, der findes. Jeg har set enkelte Eksempler derpaa. Saaledes fandt jeg 4 Maj 1902 i Løjstrup Skov ved Randers en Træløberrede *(Certhia familiaris)* indeholdende 3 Æg; men da jeg nogle faa Dage senere tilsaa Reden, var den dækket af en Musvitrede med 8 nylagte Æg. Ved flere andre Lejligheder har jeg set Musvitreder med et enkelt Blaamejseæg, og det er sandsynligt, at det er Tilfælde af samme Art: Blaamejsereder, der

er røvede og afbenyttede af Musvitten. I saadanne Stridstilfælde er det jo som Regel den svageste, det kommer til at gaa ud over; den maa fortrække og se, om den kan finde sig en anden Redeplads, hvis ikke maa den pænt vente, til Pladsen frivilligt overlades den. Disse Eksempler giver ikke Musvitten det bedste Skudsmaal; de tyder tvertimod paa, at den er en fræk og hensynsløs lille Skabning og tillige ualmindelig dristig, at den tør indlade sig paa Røvertogt mod en tilsyneladende saa overmægtig Modstander som et Solsortpar. Men hvor modig den end er, kan det Tilfælde dog ogsaa gives, at den møder sin Overmand og maa trække det korteste Straa. Et saadant saa jeg i Dronningborg Skov ved Randers 19 Maj 1907. I en hul Bøgestamme havde et Musvitpar fundet sig en rummelig og bekvem Bolig; alt var bragt i den hyggeligste Orden, Reden bygget og det første Æg lagt, da et Spetmejsepar *(Sitta europœa)*, der ligeledes har været rundt for at se paa Lejligheder, har fundet et saadant Behag i den, at det straks har bemægtiget sig den. Da jeg undersøgte Reden, var den fyldt med gammelt Løv, Spetmejsens Redemateriale, og gemte 7 Spetmejse- og 1 Musvitæg, alle friske. Dog var Spetmejsen ikke dermed Eneherre i Træet; thi paa den modsatte Side fandtes en Spalte, hvori Træløberen havde bygget sin Rede; men saa nære Naboer var for meget for Spetmejsen; den tvang Træløberne til at forlade Hus og Hjem, just som de kunde glæde sig over deres 3 første Æg. I Indgangen til Træløberreden laa et frisk og helt Spetmejseæg; det vidnede om Kampen.

At ophænge Kasser er langtfra noget nyt; det har paa enkelte Steder været anvendt i mange Aar; men som Læseren vil forstaa, var det ønskeligt, om det maatte ske i langt større Omfang end hidtil. Der er ej heller noget til Hinder for, at man i Yngletiden kan have Glæde af sit Arbejde ved nu og da at tilse Kasserne; den, der nærmest skulde nedlægge Protest derimod, er jo Mejsen; men den bekymrer sig ikke stort derom; dog maa dens Tillid selvfølgelig ikke misbruges. Et Eksempel paa, hvor trofaste Rugere Mejserne er, kan jeg give fra Endrupholm Skov, hvor jeg i 1907 ophængte en Del Kasser. Da jeg første Gang kom for at tilse dem, midt i Maj 1907, og ønskede at kende Redeindholdet, var det nødvendigt i hver enkelt beboet Kasse at række Haanden ned for at fjerne Fuglen; godvilligt vilde den ikke forlade Reden. At se en Mejsekasse med halvvoksne Unger er ogsaa et interessant Skue; det kniber da altid med Pladsen.

Flere Gange har jeg set dem liggende i Rækker 3 Gange 3, trykkede saa tæt sammen som muligt, medens de, der var over Antallet 9, nødvendigvis maatte ligge ovenpaa.

Naar Kasser ophænges for Musvit, Blaamejse og Sumpmejse, maa Pladserne helst vælges i Udkanten af Løvskove, hvor der er Underskov og fugtig Bund eller Fugtighed i Nærheden; thi saadanne Pladser er Mejsernes Yndlingsopholdssteder. Men i langt højere Grad end disse tre Arter er dog vore to mindste og »nyeste« Mejsearter: Sortmejsen *(Parus ater)* og Topmejsen *(Parus cristatus)* lidende af Bolignød; deres Yndlingsopholdssteder er Granskove, altsaa Skove, hvori der mangen Gang ikke vil kunne opdrives en eneste naturlig Redeplads. De trænger mere end nogen anden til at vises lidt Gæstfrihed. Betegnende herfor er det ogsaa, at Sortmejsen ifølge N. Kjærbølling en af de første Gange, den blev funden ynglende her i Landet, byggede under en Bro, en anden Gang i et Rottehul. Selv gjorde jeg i 1909 mit første Forsøg med Kasser for Sortmejsen, idet jeg sammen med cand. pharm. A. Hansen ophængte 16 Kasser i Lundberg Granplantage ved Randers, hvor vi havde truffet Fuglen i Vinterhalvaaret, men derimod ikke i Yngletiden. Resultatet blev, at 3 Kasser blev tagne i Brug; de øvrige stod tomme. Topmejsen har endnu ikke meldt sig som Kassebeboer her; men den vil sandsynligvis snart komme; thi den har holdt sit Indtog i Randersegnen. Denne Mejse har jeg forøvrigt hidtil kun truffet fire Gange, nemlig i Esbjerg Plantage i 1903, i Endrupholm Skov 11 Maj 1906, hvor den havde Rede med store Unger, i Ulstrup Skov 2 Januar 1910, hvor den efter Skyttens Udsagn havde opholdt sig i 2 Aar, og i Lundberg Granplantage 6 Marts 1910.

At Kasserne ogsaa i Vintertiden tages i Brug, har jeg set i Aar ved flere Lejligheder. Enkelte beboes af Sortmejsen; nærmer man sig til disse, vil Fuglen som Regel straks indfinde sig for at give sit Mishag til Kende. I en enkelt Kasse, dannet af en hul Træstamme, var Indgangshullet udhugget til det tredobbelte; den tjente øjensynligt som Herberg for et Par omrejsende Flagspetter *(Picus major)*, der just opholdt sig i Nærheden. I tre andre Kasser var der ligeledes Beboere, omend ikke saa kærkomne; de indeholdt Skovmus, den ene af dem, ophængt i Løvskov, endog en Familie paa ikke mindre end 10 Medlemmer. Endelig var to Kasser i Brug som Forraadskamre; de var, da vi 6 Marts 1910 undersøgte dem, fyldte til Indgangshullet med

ganske smaa og lette, fuldstændig afpillede Grankogler, og ovenpaa Resterne laa et lille Oplag af nye, endnu uberørte Kogler. En nærmere Undersøgelse af Affaldet viste, at det var Musene, der havde taget sig denne Frihed.

I ANLEDNING AF ARTIKLEN »BETRAGTNINGER OVER JAGTLOVEN«.

Hr. Overlæge Helms har i Foreningens Hæfte II 1910 i en Artikel »Betragtninger over Jagtloven« bedt Medlemmer af D. O. F., der tillige var Jægere, om at udtale sig om nævnte Artikel. Skønt jeg ikke er Jæger, beder jeg dog om Plads for et Par Ord.

Hr. Overlæge Helms foreslaar i Artiklen bl. a., at alle Fugle af Finkeslægten skal være fredede hele Aaret, og at den nuværende Undtagelse i Jagtloven: »Finker og Dompaper efter særlig Tilladelse fanges i November—December« udgaar.

Jeg vil som Fugleven gærne have Lov at gøre Indsigelse mod de Bestræbelser, der — navnlig fra d'Hrr. Jægersmænds Side — stadig gøres for at forhindre, at Stuefuglevenner har Lejlighed til at holde Fugle i Bur.

»Dyrplageri« er ofte Hovedordet ved disse Bestræbelser, men tror da nogen, at der er Dyrplageri ved at holde en Fugl som Stillidsen eller Dompapen eller Grønsiskenen i Bur, Fugle, der efter faa Ugers eller Dages Forløb bliver saa tamme, at de med stor Lyst æder af Haanden, og som synger af Hjertens Lyst og forplanter sig i Buret?

Der findes ganske vist Smaafugle — forholdsvis faa — der hører til sarte Arter, som ikke befinder sig vel i Fangenskabet, men disse Arter holdes overhovedet ikke i Bur; Fuglehandlerne fører dem ikke, da Publikum naturligvis langt hellere vil have en stærk, livsglad Stillids i Buret end f. Eks. en Svale, der vilde dø i Løbet af Timer og rimeligvis forinden have slidt Fjerene af sig i Buret.

Og selv om man vilde undlade at lade Fugleliebhaverne have den Fornøjelse at holde Fugle i Bur, maa man erindre, at der mangen en Gang er gjort Videnskaben og Fagornithologerne Tjenester af samme Liebhavere.

Hvad Kendskab vilde man f. Eks. have til mangfoldige tropiske Smaafugles Væsen og Yngleforhold, om ikke Fuglene var

holdt i Fangenskab og bragt til at yngle der; mange Vildfarelser er berigtigede ved Fugleholdet — f. Eks. ved Ædelpapegøjer, hvor man tidligere antog den grønne Han og den røde Hun for 2 forskellige Arter.

I den sidste Tid har Fuglehold oplyst om Væsen og Yngleforhold ved den nyopkomne sodbrunhovede Dværgpapegøje, og Spørgsmaalet om, hvorvidt den rødhovede og den sorthovede Goulds-Amandine er to selvstændige Arter eller Varieteter af samme Art, undersøges af Fugleliebhaverne i Øjeblikket.

Med Hensyn til Finkerne skal jeg blot i al Beskedenhed bemærke, at jeg personlig meget nødig vilde skilles fra dem — jeg har i Aarevis af Interesse for Arvelighedslæren opdrættet Bastarder mellem Finker og søgt at finde avledygtige Bastarder for at fremskaffe Bastarder af højere Led, ligesom jeg foretager Sammenligning mellem Æg, lagte af Bastarder, og Æg, lagte af de respektive Stamformer, og jeg har saaledes i Aar i Hæk haft 40—50 Finker og Finkebastarder.

Og selv om jeg, hvis Jagtloven blev forandret, som Hr. Overlæge Helms ønsker det, nok kunde skaffe mig det tilstrækkelige Antal Fugle selv, vilde jeg dog være afskaaret fra en Del af det Materiale, som Bastardopdrættere i Ind- og Udland nu forsyner mig med.

Langt snarere vil jeg gaa den modsatte Vej af Hr. Overlæge Helms og tillade, at flere Fuglearter med Tilladelse maatte fanges — f. Eks. Fugle som Rødkælk, Munk, enkelte Mejsearter o. fl.

Morsomt nok kan jeg ved Omtalen af disse Fugle vise, at Burhold af disse ogsaa kan være af ornithologisk Interesse:

Som bekendt har man ingensinde set Rede og Æg af Mejsen »*Parus pleskei*«, og da den kun forekommer i Egne, hvor baade Blaamejsen og Lazurmejsen opholder sig, er mange af den Opfattelse, at »*Parus pleskei*« er en Friluftsbastard (i Smag med Rakelhøns) mellem nævnte to Mejsearter — men Bevis derfor kan naturligvis vanskeligt leveres.

Fuglen er af Udseende og Størrelse som en Mellemform af nævnte 2 Mejser. Ved at holde en Blaamejsehan i et stort Bur sammen med en Lazurmejsehun er det imidlertid — saa vidt jeg ved kun een Gang — lykkedes at faa Bastarder derimellem. En af disse Bastarder er i min Besiddelse, og ved Sammenligning mellem et i Naumanns tyske Fugleværk værende Billede af »*Parus pleskei*« ses en stor Overensstemmelse.

Ved Henvendelse til Hr. Prof. Jungersen ved Zoologisk Museum blev min Bastard sammenlignet med udstoppede Eksemplarer af Blaamejse og Lazurmejse samt flere Illustrationer af »*Parus pleskei*« (Museet ejede desværre ingen Eksemplarer af *Parus pleskei*).

Der viste sig da særdeles stor Overensstemmelse mellem min Bastard og Illustrationerne, kun havde Illustrationerne en Smule gul Farve, som Fuglen manglede. Hertil maa bemærkes, dels at Fuglen var ung, og dels, at Illustratorer af Fugle ofte er tilbøjelig til at lægge for stærke Farver i; i hvert Fald er nogle af de forholdsvis faa Eksemplarer af *Parus pleskei*, der er fundne, opdagede i Fuglehandleres Sendinger af Lazurmejser, uden at Fuglehandlerne har opdaget noget gult hos dem, og i hvert Fald enkelte tyske Farvebeskrivelser af *Parus pleskei* nævner intet gult.

Som det vil ses, har man altsaa ved at holde Mejser i Bur kunnet, om end ikke bevise, saa dog støtte Antagelsen om, at *Parus pleskei* er en Bastard. Og, forbydes det at fange Fugle som Stillidser o. lign., vil det næppe nogensinde lykkes for Fugles Vedkommende at faa Mendels Love efterviste, thi et nogenlunde stort Materiale af Fuglebastarder faas ikke, naar Finkerne fradrages, og det maa huskes, at endda er ikke 1 af 100 Finkebastarder brugelige, idet de næsten alle er ufrugtbare.

Til Slut blot en, maaske overflødig, Bemærkning:

Næstefter »Dyrplageri« hører man nu og da fremsat, at al det meget Burhold fjærner saa mange Fugle fra det frie, at det tynder alt for meget ud — Paastanden er selvfølgelig taabelig, idet Antallet af f. Eks. burholdte Stillidser kun er en latterlig lille Brøkdel af en Pro mille af Stillidser i det frie.

O. DYRHAUGE.

Naar der i »D. O. F.'s Tidsskrift« for Fuglenes Vedkommende skal anstilles Betragtninger over Jagtloven, forekommer det mig, at vi Fuglevenner uvægerligt maa opstille et Princip, som vi bør kæmpe for og fastholde til det yderste: nemlig de nuværende Arters Bestaaen og Muligheden for, at nye Arter ad naturlig Vej kan finde Boplads her.

Dette Princip kan ikke opretholdes, saa længe der er noget, der hedder Fredløshed hele Aaret for ikke at tale om Præmiering for Udryddelse. Gang paa Gang er det paavist, at det væsentligt er Fredløsheds- og Præmieringssystemet, der har ud-

ryddet adskillige af vore smukkeste Fuglearter, og skal vi derfor haabe paa, enten at vinde nogle af disse tilbage, hvad der vel desværre kun er liden Udsigt eller dog bevare, hvad vi har tilbage, maa vi hævde foranstaaende Standpunkt.

Der bør derfor ved Diskussionen om Forandring af Jagtlovens Bestemmelser fra vor Side kæmpes for, at der gives alle Fugle en — om end begrænset — Tid, hvor det dog er muligt for nogle af dem at faa Yngelens Udklækning fuldendt, med andre Ord, at der er en Tid paa Aaret, hvor Nedskydning og Giftudlægning er forbudt. Og efter min Mening maa denne Tid hellere sættes lidt sent og ophøre noget senere, end omvendt, idet det, humant set, er mindre oprørende, om Æg, selv stærkt rugede, gaa til Grunde ved de gamle Fugles Ødelæggelse, end at de store og udvoksede Unger, der endnu i Uger trænge til Forældrenes Hjælp for at faa Føden, skal dø en ynkelig Hungersdød.

Jeg kan derfor ikke være med til, at der fra Fuglevennernes Side opstilles en Paragraf som Nr. 1 af Hr. Overlæge Helms, nemlig: Ikke fredede: Kragefugle, Graaspurve, Skarver, Heirer, Spurve- og Duehøge, Vandrefalke.

Dertil kommer, at Begrebet »Kragefugle« er endnu mere omfattende end i selve den gamle Jagtlov. Hvad forstaar Publikum nemlig ved Kragefugle? Naturligvis Ravne, Krager, Korn-Krager, Skader, Alliker, Skovskader, Ellekrager og Nøddekriger. Men det er vel dog ikke Dr. Helms Mening! Men saaledes vil det opfattes. Og nu Heiren. Skal den ogsaa fremdeles have selve Ornithologernes Fredløshedsstempel paa sig. Den gamle Jagtlov var noget usikker i sin Dom herom, og det var først den bekjendte Høiesteretsdom, der fastslog, at den var fredløs. Og Vandrefalken? Hvad Skade gør den, naar man ikke er svært smaalig.

Nej lad os holde paa dette og kæmpe for det, alle vi som elske den danske Naturs rige Fugleliv: I Yngletiden skal her være Fred.

H. ARCTANDER.

MINDRE MEDDELELSER.

TO REDEFUND. Da jeg 4 Maj 1910 kom ind paa Byggepladsen ved det under Opførelse værende Alderdomshjem i Kolding, hørte jeg nogle faa Toner af den sorte Rødstjerts simple

Sang, som jeg i flere Aar ikke har hørt. Det glædede mig atter at høre et Livstegn fra denne Fugl, der tidligere, undertiden med adskillige Par, har været Ynglefugl i Kolding. Jeg saa mig om efter Sangeren, men kunde ikke faa Øje paa den. Dog, da jeg lidt efter gik omkring inde i Huset, saa jeg et lille Glimt af en graa Fugl, der smuttede ud af en Vinduesaabning. Hvis jeg ikke havde hørt og kendt de omtalte Toner, vilde jeg vel sagtens have antaget Fuglen for en Spurv og — gaaet videre; men nu blev jeg staaende; efter et Øjebliks Forløb kom Fuglen tilbage med et Straa i Næbet. Det var *Ruticilla titys* ♀. Jeg trak mig et Par Skridt tilbage, og Fuglen fløj saa til Reden og arbejdede i denne, skønt jeg stod i 4 Meters Afstand fra den og saa paa den.

Huset havde i nogen Tid været under Tag; der var Indskud og Forskallingsbrædder paa Træbjælkerne; kun i nogle faa Rum, hvor der skulde være Betongulv (Monier), var der endnu ingen Etageadskillelse. I et saadant Rum, der strakte sig som en Skakt gennem 4 Etager, var Reden bygget tæt ved Loftet i et Murhul, der var 15 cm. i Højde og Bredde, 12 cm. i Dybde. Da Hullet snart skulde tilmures, blev Redebygningen desværre spildt Ulejlighed for de tillidsfulde Fugle.

Efter at jeg 6. Juni 1910 om Eftermiddagen havde cyklet 30 km. i stærk Sol og Hede, nød jeg Solnedgangens svalere Luft i Ringive Præstegaards Have, der ved en Aa deles i en ældre skyggefuld Del og en for 6 Aar siden anlagt Køkkenhave, hvis Hegntræer er omtrent 4 Meter høje. Medens Præsten havde travlt med at plante Kaal, drev jeg om i Haven og lyttede til Heltens Plask i Aaen, Solsortens, Havesangerens og Gulbugens Sang i den gamle Have, hvor flere Gjøge efterhaanden samlede sig og bragte Uro, inden de satte sig til Hvile for Natten. Fra Engen hørtes Vibens Skrig og Tinksmedens Jodlen; af og til hørtes Susen fra Stærflokke, der ilede mod Sovestedet. Paa min Vandring i den nye Have kom jeg til Børnenes Have og standsede lidt for at se paa den, da jeg pludselig fik Øje paa en Fugl, der tæt ved mig listede sig hastig langs Jorden bort fra mig — om den til at begynde med løb eller fløj, kunde jeg ikke afgøre, det kom saa overraskende, at jeg ikke rigtig sandsede, før den ved Hegnet hævede sig netop saa meget fra Jorden, at den kunde smutte bort mellem 2 Trætoppe. I samme Nu stod for

mig Fischers livfulde Skildring af, hvorledes han i 1872 under en Stikkelsbærbusk i Haven ved Dronninglund fandt den første danske Rede af Mudderkliren. Inden jeg tabte Fuglen af Syne, var jeg paa det Rene med, at det var en Mudderklire *(Actitis hypoleucus)*, og jeg vidste ogsaa, hvor jeg skulde lede efter Reden. Denne fandtes da ogsaa det første Sted, jeg søgte den, under en halv Meter høj Pimpenillerosenbusk, tæt ved Stammen og delvis skjult af Grenene. De 4 Æg, som den indeholdt, faldt udmærket godt sammen med Omgivelserne, saa at Reden i Virkeligheden var fortrinligt beskyttet mod Opdagelse. Buske og Urter stod her temmelig spredte, og den løse, sandede og fugtige Jordbund (tidligere Eng) havde mange bare Pletter. Børnene færdedes dagligt i et eller faa Skridts Afstand fra Reden, saa at jeg undredes over at Fuglen ikke havde valgt et roligere Sted. Reden stod temmelig dybt i Jorden og var solidt udført med visne Græsstykker. Redeskaalen var i Størrelse omtrent som Solsortens og Æggene maatte for at faa Plads staa omtrent paa Spidsen. At Mudderkliren ynglede ved Ringive var forøvrigt ingen Nyhed for mig; for en halv Snes Aar siden fik jeg derfra nogle havarerede Æg af denne Fugl.

Man vil maaske sige, at det udelukkende skyldes heldige Træf, at jeg fandt disse Reder; men jeg mener dog, at adskillige Ornithologer i det ene eller det andet af disse Tilfælde vilde have ladet Tilbudet gaa sig forbi uden at vide, at et saadant var gjort dem. Jeg har ofte nok erfaret, hvad det betyder, dels at kende Fuglene ved Hjælp af Øje og Øre, og dels at vide, hvor man skal søge efter Reden. Min første Gransangerrede ledte jeg saaledes jævnlig efter i 14 Dage, før jeg fandt den; men hver af de følgende 2 Reder fandt jeg straks, det første Sted jeg søgte.

A. HAGERUP.

Kolding, Juni 1910.

EN UGLEHISTORIE. Fra i Vinter hørte jeg jævnlig om Aftenen Uglerne *(Syrnium alucco)* omkring min Bolig; i Marts og April var de hver Aften umiddelbart udenfor Vinduerne, og Hannens og Hunnens Skrig hørtes stadig; der fandtes ikke i min Have eller i Nærheden hule Træer, saa jeg forstod ikke ret, hvor Uglen byggede, og mente at den maatte have sin Rede længere borte i Skoven, men underligt var det ganske vist, at den stadig holdt til saa nær omkring Bygningen. I de første

Dage af Maj var der tidlig om Morgenen Kl. 4—5 en frygtelig Skrigen og Spektakel af Krager og Raager, saa vedholdende, at jeg tog mit rustne Gevær frem, for om muligt at skaffe os Nattefred. Aarsagen forstod jeg den Gang ikke, men snart efter blev det opdaget, at en Ugle holdt til oppe i en gammel Raagerede, der fandtes i en høj Bøg i min Have: det var den, Kragerne var efter om Morgenen. Omkring 10 Maj opdagedes det, at der sad en Ugleunge op i Reden, og et Par Dage efter viste der sig en til. 1. Pintsedag blæste det en stærk Østenstorm, og Træerne svajede voldsomt i Blæsten; om Eftermiddagen blev der mig præsenteret en halvvoksen Unge, der var falden ned af Reden; 2 Dage efter fandt jeg selv dens Kammerat siddende ved Foden af Træet. At faa dem anbragt igen oppe i Reden var umuligt, og overlade dem til Forældrenes Omsorg frit ude i Skoven, syntes jeg heller ikke jeg kunde; jeg anbragte dem derfor i en Kasse med Staaltraadsfletning foran, og satte denne paa Taget af Udhuset i min Gaard. Om Dagen sad de ganske rolig og lod sig ret villig fodre, men om Aftenen fandt deres Moder dem og opholdt sig stadig i Nærheden af dem, ustandselig kaldende paa dem, medens de flagrede mod Burets Tremmer. Om Morgenen laa en Solsortunge udenfor Buret. Den følgende Aften blev de slupne ud paa Taget, og vi saa da, hvorledes Moderen kom og fodrede en af dem. Den ene slap nu bort og den anden blev anbragt i et større Bur, men jeg havde den Glæde et Par Dage efter, at se den bortfløjne Unge siddende sammen med Moderen i et Træ lige over det Bur, hvor den anden Unge opholdt sig. Moderen blev stadig dristigere og sad om Aftenen ganske nær ved den indespærrede Unge og udstødte vrede Skrig, naar man gik hen imod den. Ungen i Buret blev sikkert fodret af den hver Nat, og der laa ogsaa en Morgen en Mus i Bunden af Buret. I Slutningen af Maj var den indespærrede Unge flyvefærdig, og da Moderen stadig sammen med den anden Unge holdt sig i Træerne derover, slap jeg den ud til dem; de hørtes endnu nogle Dage efter skrige der i Nærheden, men er saa formodentlig draget til andre Jagtdistrikter. Hannen syntes ikke at tage sig synderligt af Ungerne, dog hørtes den enkelte Gange i Nærheden. — Som et lille Kuriosum skal jeg blot anføre, at der ynglede Skovspurve inde i Siden af den Raagerede, oppe i hvilken Uglen udklækkede sine Unger.

O. HELMS.

Sanatoriet ved Nakkebolle Fjord.

FRUESKOV VED FLENSBORG. I forrige Hæfte af D.O.F.'s Tidsskrift meddelte jeg S. 40 (efter Brev fra en tysk Forstelev), at min Ringmusevaage Nr. 57, »Frantz«, var skudt i »Marienhölzung ved Flensburg«. Jeg er bleven gjort opmærksom paa, at denne kønne Skov, hvor saa mange af vore Trækfugle tager sig et lille Hvil paa deres Rejser, fra gammel Tid hedder Frueskov.

H. CHR. C. MORTENSEN.

FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER.

FUGLEBESKYTTELSE I UNGARN I 1908—09. AF TITUS CSÖRGEY.

(»Aquila« 1909.)

Tre Aar er hengaaet, siden den ungarske Landbrugsminister Dr. Ignaz v. Darányi, i Anledning af den, 30 Maj 1906, afholdte Fuglebeskyttelse-Enquête, overdrog den kgl. ungarske ornithologiske Centralstation at indrette en regelret Fuglebeskyttelse i Statens Skove. Dette Arbejde skulde ikke alene gøres for at bringe den stærkt reducerede Fuglebestand paa Fode, men tillige for ved Eksemplets Magt, at søge at vinde saa mange Lag af Befolkningen som muligt for en regulær Fuglebeskyttelse.

De allervigtigste af dennes Virkemidler havde vi dengang allerede Beroring med. En Redekassefabrik i Baranyakáráz, som med Statstilskud havde kastet sig over Fabrikation af Redekasser og Fodringsapparater af Frih. Hans v. Berlepsch's prøvede System, var allerede i Gang. To vigtige forestod dog endnu; den første bestod i Tilpasningen af de eventuelle Virkemidler til de territoriale Ejendommeligheder, som allerede ved den første Begyndelse viste sig at maatte afvige fra de i Tyskland gjorte Erfaringer. Den anden Opgave var: at give de allerede i Observationer af Fugletrækket vel indøvede Forstmænd og det underordnede Personale Interesse ogsaa for den praktiske Fuglebeskyttelse, samt hverve Proselyter og Medarbejdere for Sagen ogsaa i andre Lag af Befolkningen.

I det Øjemed viste sig Forst- og andre Embedsmænds Haver som ideale Iagtagelsespladser. I 1907 blev der derfor anbragt 6000 Stk. Redekasser i 1000 Haver saavel i Bjergegne som i mindre kuperede Egne og tillige fordelt en tilsvarende Mængde Vinterfodringsapparater.

Samtidig satte man sig i Forbindelse med de Privatfolk, som allerede havde Fuglebeskyttelsesstationer, og opfordrede dem til videre Forsøg samt Indberetning over vundne Resultater.

Af de paa denne Maade indhøstede Erfaringer var hovedsagelig de fra Lavlandene sendte Beretninger interessante, da netop der en kunstig Fremelskning af Fugleliv syntes nødvendig men tillige ogsaa yderst vanskelig.

Forf. meddeler endvidere. at man 1908 kunde begynde at udsende Spørgeskemaer, af hvilke 165 viste sig egnede til videre Behandling.

Ved Undersøgelsen viser det sig, at det næsten er umuligt, at faa Insektædere til at benytte Redekasserne i Lavlande, hvor Spurveplagen har taget Overhaand, da Spurvene bemægtiger sig alle Kasserne. Saaledes i de berømte Vin- og Frugthaver i Kecskemét. I saadanne Egne nytter det kun at ophænge Kasserne i tæt sluttede Skovkomplekser og nøjes med at indrette Vinterfoderpladser i Frugthaverne, for at fængsle Mejserne om Vinteren til disse — altsaa paa den Tid de menes at gøre mest Nytte ved at fortære Æg og Larver af Insekter[1].

For Rigtigheden af denne Fremgangsmaade taler Resultaterne af de i Szentlörinczer Skoven i Kecskemét indrettede Redekasseanlæg, hvor Mejserne har formeret sig i høj Grad.

Paa Grund af de ved Spørgeskemaer og Undersøgelser paa Stedet indvundne Erfaringer kan man nu skride til Løsningen af den for 3 Aar siden paabegyndte Opgave, nemlig Installering af Redekasser i stor Stil i Statsskovene.

Ifølge indhentede Oplysninger fra et Overførsteri, et Skovriderdistrikt, samt 40 Skovfogeddistrikter findes der disse Steder saadanne Skovarealer, paa hvilke man kan begynde med 100 Redekasser. Paa disse 42 Steder bliver der derfor ophængt 2866 von Berlepsch'ske Redekasser (20 % af Façon A og 80 % af B) i en gennemsnitlig Højde af 3 Meter fra Jorden. Til Vinterfodring installeres Foderhuse m. m. i Forstembedsmændenes Haver.

Efterat der i det foregaaende Aar er sørget for, at Statens Landbrugsskoler er bleven forsynet med Materiale, bliver der i dette Aar taget fat paa Statens Badekursteder og som første i Rækken det ved Landets Sydøstgrænse liggende Herkulesbad, som under Ledelse af Otto Herman og Overforstingeniør Franz v. Schjmessy bliver forsynet med 210 Redekasser og 40 kunstige Murhuller (hvorledes disse indrettes beskrives senere).

Ved beskrivende Tavler paa ungarsk og fransk søges paa denne Maade Interessen for Fuglebeskyttelse spredt i vide Kredse gennem Badestedets talrige Besøgende.

For at sprede Interessen for Fuglebeskyttelse i videre Kredse forsendes i dette Aar 558 Kasser, 13 Foderborde og 150 Kg. Solsikkekerner gratis, hovedsagenlig til Folkeskolelærere.

Endelig bliver der begyndt paa Fremstilling af farvetrykte Fuglebilleder, af hvilke Hulebyggerne komme først i Rækken.

[1] Overs. Anm. En saadan Foderplads bør dog kun indrettes som en Slags Samaritan, som Hjælp til Selvhjælp. Man bør daglig i Magsvejr kun fodre lidt og helst med naturlige Fødeemner som Frø af forskellige Planter og kun fodre stærkt i strenge Tider, som stærkt Snefald og Islag, thi det er dog højst undskyldeligt, om Mejserne give Larver og Æg en god Dag, naar de kan hugge saa meget Talg og Fedt i sig, som de lyster. Fugle er vel i saadanne Tilfælde ikke bedre end Mennesker.

Resultater fra 1908.

Bearbejdelse af de 165 Sporgeskemaer.

Antallet af ophængte Redekasser var:
2490 A, 1005 B, 181 C, 32 D, tilsammen 3708 Stk.
Af disse blev 2041 Stk. tagne i Besiddelse:
af 1334 = 36 % nyttige Fugle
- 665 = 18 % Spurve
- 52 = 1 % Pattedyr og Insekter
1667 = 45 % forblev tomme

Da imidlertid adskillige Kasser blev hængt forkert op i dette Forsøgsaar, kan man gaa ud fra, at et større Procenttal end 36 % har været beboet af nyttige Fugle, naar kun Hensyn tages til de Kasser, som har været hængt rigtigt.

Næstefter Spurvene, hvoraf der var 655 i Indkvartering, er Musvitten *(Parus major)* den talrigste med 504, andre Mejser med 387, andre nyttige Fugle 146, derefter Vendehals *(Jynx torquilla)* 150, 150, Spætmejse *(Sitta europœa)* 34, Hvidhalset Fluesnapper *(Muscicapa collaris)* 22, Træløber *(Certhia familiaris)* 12, Hærfugl *(Upupa epops)* 2 o. s. v.

Ved Kontrollen af Redekasserne til Fjærnelse af Spurve har man konstateret et Gennemsnit af Unger for:

Musvit	9 Unger	Spætmejse	6 Unger
Blaamejse	6-7 —	Træløber	6 —
Graamejse	6 —	Vendehals	8 —

Hvilke Indretninger tjente til Vinterfodringen?

Der blev i samtlige Statsstationer sørget for Vinterfodring: paa 57 Steder med Apparater fra Fabrikken i Baranynkárász, paa 37 Steder hjemmelavede Fodertag eller andre Indretninger. Hos Private befandt sig 52 Fabrik-Foderapparater tilligemed talrige andre.

Fodringsemnerne vare: Talg, Solsikkekerner, Hampe- og Græskarfrø, »Fodersten«, kogt Ris o. s. v.

De overvintrende Insektædere blev fortrinsvis fodrede med olieholdigt Frø (Hamp, Solsikke, Græskar, Agurk og Salatfrø[1]) med dyriske Fedtstoffer (Talg og Spæk) og hakket Kød. Disse Stoffer blev enten lagt for sig eller smeltet ind i Talg som »Fodersten«, dels hjemmelavet, dels forskrevet fra ovennævnte Fabrik i 1/2 Kg. Stykker.

I Statsskovene blev der i Træerne hængt Kadavere op af skadelige Rovdyr (Ræv, Vildkat og Maar) saavel som af Rovfugle. I et Tilfælde blev der ogsaa hængt Ost paa Træerne, som navnlig gerne toges af Musvit og Blaamejse. Til Frøædere blev der givet Avner og Smaakorn, Majs, Hirse, Raps, Græsfrø. Rester fra Kanariefugleburet og i nogle Tilfælde Brødkrummer.

[1] Foruden disse Ting kan anbefales Fedtegrever, som man hertillands saa let kan skaffe sig fra Svineslagterierne. De tages gerne af Solsort, Stær, Spætmejse, Rødkælk og Jernspurv. Overs. Anm.

Efter mange Iagttagelser og navnlig ogsaa efter Forf. egne Erfaringer fra Margareteøen i Buda Pest er Solsikkekerner Mejsernes kæreste Spise, som de endog foretrækker fremfor Fodersten, derefter Græskarfrø, og begge Slags Frø har den Fordel, at Spurvene ikke kan aabne Kernerne (af samme Grund har Anm. ogsaa foretrukket Solsikkefrø, men har dog i Vinter gjort den Erfaring, at Spurvene noje passer paa, naar en Bogfinke har knækket et Frø og saa ganske simpelt bemægtiger sig Kernen). Et henrivende Syn er det tillige at se en Mejse spalte og hakke en saadan Kerne op.

Imidlertid maa der ikke mangle Fodersten paa en saadan Plads, at ogsaa Solsorter og Spætter kan finde et passende Foder.

Hvor Spurvemængden er saa stor, at den virker afskrækkende paa Mejser og andre Insektædere, maa man helst indrette en Strøplads til disse i nogen Afstand fra Foderhuset og kun belægge dette med saadanne Foderemner som Spurvene ikke kan magte, thi der er endnu ikke opfundet et saadant Foderhus, som afskrækker disse, ikke engang det i Tyskland saa stærkt anbefalede »Parus« Foderapparat.

Hvilke Forholdsregler blev tagne for at understøtte de i det frie ynglende Fugle? (Anlæg af Remiser eller Hække, i Egne med lutter Løvskov Indplantning af Granbusketter, Indretning af Drikkesteder.)

Hvor Naturen ikke selv sørger for den Slags Ting, bliver Mangelen afhjulpen; saaledes bliver der i Statsskovene plantet Remiser og Bærbuske, og Løv- og Naaletræbusketter saaledes beklippede, at de ved deres Tæthed kunne indbyde til Redepladser m. m. I udelukkende Løvskov bliver der plantet Fyr- og Granbusketter til Sove- og Vintertilflugtsteder. Ligeledes bliver der arbejdet paa at formindske Antallet af saavel forvildede Katte som Krager, Skader og Skovskader.

Ogsaa fra privat Side er der gjort meget ved Anlæg af Remiser og Hække. En Beretning fra v. Chernel's Forsøgstation i Köszeg lyder ordret: »Hele Distriktet er omgivet af et levende Hegn fra hvilket hist og her Buskgrupper med Træer og enkelte Fyrrer rager frem. I det levende Hegn befinder sig gennemsnitlig for hvert 20de Skridt en Rede. Der yngler i disse: Svenske, Gulirisk, Bogfinke, Tornirisk, Gulspurv, Høgesanger, Tornsanger, Solsort og Tornskade.« Efter en Beretning er det lykkedes, ved Sammenbinding af flere Skud paa en Busk, at danne tætte Steder i Buskenes Vækst, som indbyder til Anlæg af Reder. Mere Held har man haft med at udlægge Redemateriale som Mos, Hestehaar, Kohaar, Bomuld og Raffia Bast, det sidste til Pirolen[1].

Videre omtaler Forfatteren den v. Berlepsch'ske Redekasse, Façon F, som ikke kan maale sig med Arpad v. Plathy's kunstige Murhule, og at Vipstjert og Rødstjert langt foretrækker denne for hin.

Forf. udbreder sig derefter meget vidtløftig om Spurveplagen og dennes Bekæmpelse. 70 Beretninger, som omtaler Spurven, udtaler

[1] Bomuld egner sig ikke til Reder som er anlagte i det frie, thi det skyder ikke Vand som Dyrehaar (Faareuld), og Rederne bliver efter Regn fugtige i lang Tid til Skade for Æg og Unger. Overs. Anm.

sig med kun faa Undtagelser om dens Skadelighed, og at den navnlig lægger Beslag paa de for andre Fugle bestemte Redekasser. Kun de Kasser, som ophænges i sluttede Skovkomplekser, er man sikker paa ikke bliver optagne af Spurvene navnlig Skovspurv.

Angaaende Placeringen af Redekasserne, om disse skal hænge højt eller lavt, paa frie Stammer eller skygget af Løvværk eller Busket, er Meningerne meget delte, og maa maaske ogsaa rette sig efter de lokale Forhold, men Forf.s personlige Mening er, at de skal hænges lavt, $1^1/_2$ Meter over Jorden, og beskyttes af Busket, da det saa ogsaa bliver et mere overkommeligt Arbejde at tilse Kasserne og rense disse for Spurvereder.

Angaaende Størrelsen af de Redekasser, som er bleven mest foretrukne, afviger Beretningerne ogsaa, men Forf. er af den Mening, at dette Forhold retter sig efter hvilken Spætteart, stor eller lille, som i den paagældende Egn er almindeligst, da Spætten jo er Kvartermager for de mindre Huleynglere, saadan at forstaa, at hvor f. Eks. Sortspætte *(Picus martius)* eller Grønspætte *(P. viridis)* i en Egn er overvejende, de smaa Arvtagere da ogsaa er vante til rummelige Boliger og foretrækker de større Redekasser.

Efterat have omtalt Hyppigheden af de forskellige Fuglearter, som indfinder sig ved Foderbordene, kommer Forf. til Beretningernes Meddelelser om Fuglenes Fjender, af hvilke Huskat og Spurvehøg gør sig mest bemærkede.

Ved et Foderhus blev der nedlagt 3 Spurvehøge i en Vinter. Særlig opfindsom viste en saadan sig ved Skovfogedelevskolen i Görgenyszentimre, idet den satte sig i et Hjørne af Foderbordet bag en Glasrude, hvorfra den saa overraskede de intet anende Fugle. Der omtales flere af denne kække Fugls Streger, som ogsaa er noksom bekendte herhjemme. Foruden Spurvehøg nævnes ogsaa Hønsehøg, Dværgfalk og Skovskade som Fjender ved Foderbordene[1] og det anbefales at efterstræbe dem med Fælder og Bøsse.

[1] Danske Fuglevenner kan ikke være enige med denne, skal vi kalde det den tyske Opfattelse af Fuglebeskyttelse, med dens Fremhæven af Nytte- og Skadeligheds Theorien. Naar vi ved Ophængning af Redekasser boder paa den ved det moderne Skovbrug indtraadte Mangel paa naturlige Redehuler, og søger at skaffe Smaafuglene saa megen Ro som muligt ved deres Formering, samt holder graa Krager, Spurve og omstrejfende Katte nede paa et passende Minimum — thi disse har kun kunnet formere sig, som sket, ved Menneskets Hjælp — og tillige tænker paa Fuglene i strenge Vintre — saa har vi gjort nok og bør ikke blande os videre i Naturens Orden. Det nytter ikke at tale om Nytte og Skadelighed, thi nærmere betragtet er der saa godt som ingen helt nyttig Fugl, saavel som heller ingen helt skadelig i sit Forhold til Mennesket. Den Fugl, som synes nyttig for Landmanden, kan Gartneren maaske ikke taale at se i sin Have. Kærligheden til Fuglene maa helst være af ren ethisk Art og Fuglelivet i sig selv, saaledes som det daglig viser sig, er ogsaa af tilstrækkelig Værdi for os, uden at vi paa den ene Side behøver at henfalde til Sentimentalitet, eller paa den anden Side slaa paa Nyttetheoriens mere materialistiske Tromme. Vi er ikke heller sikre paa, at en gennemført Massefodring er af det gode, og det er ikke umuligt, at man derved kan skabe mindre duelige Slægter. Hverken Dyr eller Mennesker kan taale altfor megen Medgang uden at degenerere.

For at beskytte Redekasserne mod Kattenes natlige Angreb foreslaas Hybenrosekviste og Hvidtjørn bundet om de Stammer, hvorpaa Kasserne hænges, eller at beslaa disse palissadeagtig med Søm, hvis Hovederne er knebet af. En Korrespondent foreslaar at smøre Larvelim i en bred Ring om Stammerne og paastaar, at Katte ikke holder af at faa Poterne tilklistrede.

Forf. mener allerede i det korte Tidsrum, hvorover Beretningerne spænder, at kunne paavise en materiel Nyttevirkning af de tagne Forholdsregler, og umuligt er det jo ikke paa Steder, hvor den insektædende Fuglebestand før har været under Lavmaalet. Man kan maaske mene, at en rigelig Sangfuglebestand event. kan forhindre eller forsinke et større Larveangreb, men er dette først indtraadt — og deri er det moderne Forstbrug selv Skyld og ikke Mangelen af Fugle — saa kan ikke nok saa mange Fugle bringe det til at standse. Disse bryder sig ikke om disse Masser af Larver, dertil, alle af en Slags, og æder sig snart lede ved dem, ja nogle Forskere paastaar, at de hovedsagelig foretrækker de Larver, som allerede er befængt med Maddiker af Snyltehvepsen! Naar saaledes en af Beretningerne skriver: »De Smaafugle, som paa Grund af Vinterfodring var holdt i Live i den strenge Vinter 1906, formindskede allerede i 1907 paa haandgribelig Maade og fik i 1908 næsten fuldstændig Bugt med den almindelige Larveplage! Hos mig mangler næppe et Blad paa Træerne«, saa har vel snarere andre Forhold som Formerelsen af Snyltehvepsen eller Bakteriesygdom gjort Arbejdet, saaledes som det jo gaar, naar et Larveangreb har varet en 5—6 Aar.

BERETNING OM INDEVÆRENDE AARS YNGLE-RESULTATER PAA JORDSAND, ALBUEN OG NORDEROOG AF Dr. F. DIETRICH I HAMBURG.

(Ornithol. Monatsschr. Nr. 1, 1909.)

I. Jordsand.

Den 29 Maj iaar opholdt jeg mig en Dag paa Jordsand, og 31 Maj besøgte jeg den igen et Par Timers Tid fra List. Ved mit første Besøg sendte jeg Skipperen til Opsynsmanden, der kom os imøde, og lod spørge, om vi maatte gaa i Land paa Jordsand. I Henhold til sin Instruks formente han os dette, hvis vi ikke var i Besiddelse af en skriftlig Tilladelse, og da jeg præsenterede mig for ham som Formand for Foreningen Jordsand, forlangte han ganske korrekt en Legitimation, som jeg saa foreviste ham. For saa vidt gjorde han sine Sager helt godt, men angaaende Yngle-Forholdene var han ret daarlig orienteret, hvad der snart viste sig, skønt han Dagen igennem ikke havde andet at gøre end at bekymre sig om Rederne. Jeg spurgte ham straks, om ikke Havmaager, Bjergænder og Ederfugle havde taget Ophold paa Øen; men det vidste han intet om. Vi skred nu til at tælle de Reder, der var tagne i Brug, og hvis Tal han havde angivet til omtr. 200, og fandt, idet vi afsøgte den flade Klitrand meget nøje, paa Engen indenfor dog kun

de Steder, der fra tidligere Aar var mig bekendte som Rugepladser, 449 Reder af Alm. Terne *(Sterna hirundo)* og Kystterne *(Sterna macrura)*, der indeholdt 1, 2 eller 3 Æg, 11 Reder af Strandskaden *(Hæmatopus ostreologus)*, 3 Reder af Dværgterne *(Sterna minuta)* og 4 Reder af Præstekraven *(Ægialitis hiaticula)*. Paa Vestsiden af Øen, forklarede Opsynsmanden mig, skulde der være 2 Reder, hver med 1 Æg, om hvilke han ikke vidste, hvilken Fugl de tilhørte. Det var Reder af Splitterne *(Sterna cantiaca)*, der her paa det gamle Ynglested efter Aars Forløb igen havde gjort et Forsøg paa at yngle. Desværre er Rederne blevne forladte, inden Æggene var fuldtallige.

Med Resultatet var jeg meget tilfreds, thi vi havde 6 Juni Aaret før, altsaa 8 Dage senere, kun talt 420 Reder, der var taget i Brug, og tilmed var i indeværende Aar Vejret i Maj endnu ugunstigere end i det foregaaende Aar. Antallet af de benyttede Reder beløb sig 6 Juni d. A. til 501.

Efter at vi paa en noget omstændelig Maade havde tilberedt og spist vor Middagsmad, begav jeg mig endnu en Gang paa Vej, for at afsøge nogle flere Pladser. I Nærheden af Øens nordøstlige Hjørne hæver der sig paa Engen talrige, omtr. 20—30 cm. høje Græstuer, paa hvilke tidligere Havternerne gerne ynglede. Jeg fandt ogsaa adskillige Reder af denne Art. Da blev jeg pludselig opmærksom paa en mørk Genstand ved Siden af en af særlig højt og tæt Græs bestaaende Tue, og da jeg uden at ane noget traadte nærmere, strøg en Ederfugl *(Somateria mollissima)* afsted, som rugede paa 6 Æg. Jeg afsøgte nu denne Lokalitet nærmere og opdagede endnu en Havmaagerede *(Larus argentatus)* med 3 Æg. Det faldt mig da ind, at en Havmaage, forfulgt af Ternerne, havde opholdt sig der under Middagspausen. Saaledes havde jeg altsaa den Glæde at kunne konstatere 3 nye Ynglefugle paa Jordsand: Splitternen, Ederfuglen eg Havmaagen.

Ved mit andet Besøg, 31 Maj, fandt jeg de tomme Skaller i Ederfuglereden. Ungerne var udrugede og er forhaabentlig godt og vel blevne store. Dværgterne-Kolonien var vokset til 28 Reder, ogsaa Strandskaderederne var forøgede i Antal; dog lykkedes det heller ikke denne Gang at finde Reder af Hvidbrystet Præstekrave og Rødben, af hvilke to Arter der fandtes flere Par.

Højdepunktet for Ynglevirksomheden falder i Tiden fra 16 til 23 Juni. Det samlede Antal af dette Aars Ynglefugle paa Jordsand beregner jeg til 2600—2700, det samlede Antal af udrugede Unger til omtr. 2800. Ved denne Beregning er jeg gaaet frem paa følgende Maade: Den 23 Juni fandtes 796 Reder med Æg i. Da Havternen og Alm. Terne ruger 16, højst 17 Dage og lægger deres Æg med Dags Mellemrum, saa kan de samtlige 489 Reder fra 2. Juni ingen Æg have indeholdt til den ovennævnte Termin (23 Juni). Thi selv i det mindst gunstige Tilfælde, at hver Rede 2 Juni kun indeholdt 1 Æg, saa er Kuldene 6 Juni fuldtallige og senest udrugede 23 Juni. Iblandt de 796 Reder fra 23 Juni kan der altsaa ingen være af de 489 Reder fra 2 Juni. Derefter andrager det samlede Antal af Reder

og Ynglepar mindst 1250. Paa samme Maade har jeg beregnet Tallene for de øvrige Ynglefugle og er saaledes kommet til den samlede Sum af 2600—2700 Ynglefugle.

II. Albuen.

I den lille By List indfandt sig i indeværende Aars Pintse en Række Medlemmer og Venner af Foreningen Jordsand, som ønskede at gøre Bekendtskab med det interessante Fugleliv paa Albuen. Det var mig en stor Glæde at kunne gøre de Besøgende opmærksomme paa vore Skatte dér, og jeg ved ogsaa, hvilken Nydelse de har haft af de Timer, som vi tilbragte paa Albuen og List. Da jeg kom fra Jordsand og landede ved List, fandt jeg Hr. Dr. Konrad Guenther, Privatdocent ved Universitetet i Freiburg, allerede tilstede. Den næste Dag indfandt sig Hr. Dr. Hendel med Frue fra Hamburg og Hr. Forstassessor Domeier fra Barnestedt og om Tirsdagen Hr. Landmaaler Cordes fra Hamburg. Saaledes var jeg 3 Gange paa Albuen og har erhvervet et nøje Indblik i dette Aars Yngleforhold. Og hvad jeg saa, var højst fornøjeligt. Havmaagerne er tagne betydeligt til i Antal, ligeledes Dværgternerne, Hvidbrystet og Alm. Præstekrave og Ederfuglene. Stormmaagerne *(Larus canus)*, af hvilke jeg ifjor kun var i Stand til at opdage 1 Rede, udgjorde to smaa Kolonier, en imellem Albuspidsen og Østfyret, en anden ved Vestfyret, tilsammen med 16—18 Par. Rovternen *(Sterna caspia)* har iaar haft 11 Reder. Desværre er i Følge Hr. Otto's Iagttagelse straks i Begyndelsen to Reder blevne plyndrede af Havmaager. En Tilbagegang bemærkedes i Bestanden af Alm. Terne og Havterne, og denne forklarer jeg mig af en Udvandring til Jordsand, hvor der iaar har ynglet c. 600 Par flere end ifjor.

En ejendommelig Forskydning af Redepladserne har fundet Sted hos Havmaagerne. Tidligere foretrak de den anden og tredje Klitkæde, regnet fra Havet; iaar stod de fleste Reder paa den første Klitrække, ja et ret stort Antal endogsaa paa den flade Forklit, der kun sparsomt var bevokset med Klitgræs. Derved er de komne i ret nært Naboskab til Rovternerne, hvad der synes betænkeligt. To Gange har jeg iaar set en Havmaage flyve afsted med en Ederfugle-Ælling; fra en Ederfugl, der havde ruget i Nærheden af det østlige Fyrtaarn paa Yderskraaningen af den første Klit, var samtlige Unger røvede. Maagerne havde, som de plejer, benyttet Ællingernes Marsch fra Reden til Vandet til at falde over dem. Hr. Otto vidste Besked med flere lignende Tilfælde. Under disse Omstændigheder synes det nødvendigt at fjerne Havmaagerne fra det altfor nære Naboskab med Rovternerne. Da jeg var der i Oktober afstak jeg en Linie ved Rovternernes Redeplads og paalagde Hr. Otto at forhindre Yngleforsøg af Havmaagerne indenfor denne Linie ved i rette Tid at fjerne Rederne. Endvidere er det taget under Overvejelse at forlægge Kolonien af Rovterner til Jordsand paa den Maade, at man anbragte enkelte Æg under dertil egnede Ynglefugle paa Jordsand.

Desværre mangler endnu en saadan Ynglefugl paa Jordsand. Med Splitternen kunde man vente et godt Resultat.

III. Norderoog.

Den 5 Juni vandrede vi tidlig om Morgenen fra Hooge tilfods over Vaden til Norderoog. Den tidligere Ejer, Hr. Feddersen, var vor Fører paa denne Vej, der tog omtr. halvanden Time. Da vi nærmede os Øen kom Opsynsmanden Vand, om hvis Interesse for sin Post Hr. Feddersen allerede havde fortalt mig en hel Del godt, os imøde, bevæbnet med en lang Bambusstang. Han førte os først til Hytten, der af Hensyn til Stormfloderne om Vinteren, staar paa 3 m. høje Bjælker. Foran Hytten laa de af ham samlede Træsager, Bjælker, Brædder, Fiskekasser og Bambusstænger stablede op i den skønneste Orden. Tilhøjre for Stigen, der førte op, havde han anbragt et Skilt med et Vers i det danske Sprog, der i Oversættelse lyder omtr. saaledes: »Ich bin hier allein mit meinen Vögelein; uns darf niemand stören, des wollen wir uns freuen und glücklich sein«. Oppe i Hytten saa alting meget ordentligt og renligt ud: Sengen i et bredt Aflukke ved Bagvæggen, Bordet med Redskaberne langs Væggen, Arnestedet o. s. v. For at kunne iagttage »sine« Fugle fra Hytten uden at forstyrre dem, overse hele Øen og i rette Tid at kunne lægge Mærke til, naar en Baad nærmer sig, havde han udenfor lagt Løbeplanker rundt om Hytten. Fra dette ophøjede Udkigssted kunde man fuldstændig overse ikke blot Øen, men ogsaa det flade Vand i Miles Omkreds; derfra bemærkede jeg allerede Splitternernes Ynglested, der ligesom det foregaaende Aar fandtes paa Øens Nordvestkant. Der vendte vi os først hen. Som Snefnuggene i en Snestorm hvirvlede de opskræmte Splitterner over os imellem hverandre i Luften, men satte sig straks igen paa Rederne, saa snart vi bare havde fjernet os nogle Skridt fra Yngleplads en. Det var dog ikke en enkelt sammenhængende Plads, men 4 i Nærheden af hverandre liggende Pladser, der var tagne i Brug til Rederne, hver omtrent 30 m. lang og 15—20 m. bred. To af disse Pladser naaede fra den indre Eng ud over den flade Klit til Forstranden. Rederne staar som bekendt meget tæt ved hverandre, saa at der kommer en Flade paa højst 9 □ cm. paa hver. Det var nu paafaldende, at mange Æg var lagt mellem Rederne. tildels meget snavsede og allerede gaaede i Forraadnelse; efter Fradrag af disse Reder, der af Opsynsmanden fejlagtig var talt med, blev der tilbage en Bestand af omtr. 1600—1800 Reder med normalt rugede Æg. Jeg paalagde Opsynsmanden at fjerne de Æg, der var lagt udenfor Rederne, for at de ikke skulde forpeste Luften, og kun at notere de rigtige Reder i sin Liste. Heraf forklares Tilbagegangen fra 1980 Reder 2 Juni til 1882 10 Juni. Da jeg det foregaaende Aar, i hvilket den tidligere Ejer havde samlet, kun havde talt omtr. 700 til højst 800 Reder, saa formoder jeg, at en Del af Parrene ganske opgiver at yngle for det Aar, efter at der er taget 2 eller 3 Æg fra dem. Thi det vilde ellers være mig uforklarligt, hvorfra der pludselig var kommet endnu ca. 1500 Par Splitterner.

Havmaagerne yngler i den sydvestlige og sydlige Del af Øen i det høje Græs paa Engen og paa den flade Klitvold. Ogsaa her er der flere Gange iagttaget Røverier. Jeg havde derfor paalagt Opsynsmanden at samle Havmaageæggene indtil 1 Juni og aflevere dem til Hr. Feddersen, for at Havmaagerne paa denne Maade kunde blive sat lidt tilbage i deres Ynglevirksomhed, Splitternerne derimod faa et Forspring; ellers var det at frygte, at Splitternerne med deres Unger kom til at bære hele Omkostningen med Ernæringen af de unge Havmaager. Men paa denne Maade fik Splitternerne et Forspring paa idetmindste 14 Dage, saaledes at deres Unger paa den Tid, da Havmaagerne tvinges til at skaffe Føde til deres egne Unger i større Mængde, allerede var voksede nogenlunde til og derved ikke blev udsat for den Fare at blive røvede. De første Æg finder man hos Havmaagerne saavel som hos Splitternerne mellem 16 og 18 Maj.

Havternen og Alm. Terne yngler hovedsagelig ved Priel i den sydøstlige Del, enkelte Par dog spredt over hele Øen, Strandskaden paa hele Klitkransen. En Strandskade havde opslaaet sit Bo i en ilanddreven Fiskekasse, der halvvejs var fyldt med Sand.

Dværgternekolonien findes paa N. og N. V. Stranden, ikke langt fra Splitternernes Ynglepladsen; den har en ret lang Udstrækning, da Stranden kun er smal.

Af Hvidbrystet Præstekrave havde Vand opdaget 21 Reder. Den, der selv engang har ledt efter saadanne Reder, ved, hvor vanskeligt det er at finde dem, ikke blot fordi Æggene er temmelig smaa og paa Grund af deres Farve meget let overses, men ogsaa fordi denne Præstekrave ikke binder sig til nogen bestemt Lokalitet. Saaledes stod nogle i Sandet mellem det sparsomme Klitgræs tæt ved Strandbredden, andre i Græsset paa Engen, andre i det opdrevne tørre Affald, et Stykke borte fra Stranden. Paa Süderoog fandt jeg en Gang en Rede under den ca. 25 cm. høje, sandede Brudkant af Halligen, fuldstændig dækket ovenfra, og paa Sylt en, der stod paa Lerjord, der var sprunget i Stykker som Følge af Tørken, og fra hvilken man havde bortfjernet Grønsværen. Maaske endnu besværligere er det at finde Rødbenens Reder; dog ogsaa af disse havde den utrættelige Vand fundet 10. Han fortalte mig, at Fuglene om Dagen altid forlod Reden endnu, mens han var langt borte, og at han derfor ikke havde kunnet finde nogen. Tilsidst var han om Aftenen gaaet ganske sagte omkring og havde saa nøje afsøgt det Sted, hvor en Rødben fløj op i hans Nærhed, og havde for det meste ogsaa fundet Reden.

Stokænderne *(Anas boscas)* var for største Delen færdige med at ruge. I en Rede, der efter Vands Mening endnu skulde indeholde Æg, var Ungerne lige krøbne ud: den gamle var, da vi kom derhen kun fløjet nogle Skridt ind paa Engen, og da vi efter at have kastet et Blik paa Reden gik bort, vendte den straks igen tilbage til Ungerne.

Meget interessant var Gravændernes *(Tadorna cornuta)* Reder. Da der ikke findes Huler paa Norderoog, havde den ene And anlagt sin Rede ganske frit i det høje Græs, hvor den frembød et prægtigt

Skue med de store elfenbenshvide Æg og Indfatningen af graahvide Dun. De to andre Reder stod noget dækkede fraoven under det af Vinterens stærke Bølgeslag sammendrevne Affald, der paa den ene Side var hævet noget af Græsset, der skød tilvejrs. Vi vil næste Aar forsøge at skaffe Gravænderne bedre Lejlighed til at yngle ved Hjælp af omvendte Fiskekasser. Den ene And havde desværre forladt sin Rede, der indeholdt 11 Æg. Jeg formoder, at den samme And da havde gjort et andet Forsøg paa at yngle, og at Reden med de 5 Æg tilhører den. De 11 forladte Æg tog jeg med, for at lade dem ruge ud i Hamborg; dog viste det sig her, at Blommen, som det sker ved længere Henliggen, havde sænket sig paa den ene Side og der var klæbet fast.

Ganske mærkværdige Redesteder havde Stærene udsøgt sig paa Norderoog. Et Par havde indlogeret sig i Komfurets Rør. Vand, der bemærkede det i rette Tid, tog Reden tilligemed Ungerne ud og satte dem indeni en Kasse, som han i en Fart fik lavet til, og i hvilken Ungerne lykkelig og vel alle blev store. Seks Reder stod under omvendte Fiskekasser paa Jorden. Fiskekasserne har paa begge Smalsider Huller til at stikke Haanden ind i, naar de skal bæres bort. Disse Huller benyttede Stærene som Flyvehuller. Det vide Rum indenfor var for største Delen fyldt med Redemateriale. Men nogle Reder stod, hvad jeg ikke havde anset for muligt, frit paa Jorden i Græsset. Hr. Feddersen har hvert Aar iagttaget den Slags Reder.

Sluttelig betroede Vand mig, at han havde endnu en Rede af Dværgternen, der mærkværdigvis indeholdt 4 Æg og ikke stod paa den fri Strand, men imellem løst Halm. Jeg lod ham vise mig den og fandt en Rede af Alm. Præstekrave. Efter at jeg havde vist Vand Forskellene i Æggenes Form og Farve samt Fuglen, der befandt sig i Nærheden, har han senere været i Stand til at adskille disse Reder og Æg fra Dværgternens. Medens Alm. Præstekrave er fremherskende paa Jordsand og Albuen og Hvidbrystet Præstekrave er mere sparsomt repræsenteret, er Forholdet omvendt paa Norderoog.

Hvad nu Resultatet i det hele taget af Rugningen paa Norderoog angaar, saa er det faldet meget tilfredsstillende ud. Efter min Beregning har der paa Norderoog ruget ca. 6300—6400 Fugle = 3150—3200 Par, og de har opfødt ca. 6200 Unger. Næste Aar vil vise, paa hvilken Maade det har indvirket paa Koloniernes Forstørrelse, at man har undladt at samle Æg.

Opsynsmanden Vand, der har hjemme i Brede ved Bredebro, bad mig give ham Posten paa Jordsand næste Aar, da han der er nærmere ved sin Familie, og Provianteringen dér er nemmere og mindre bekostelig for ham. Det stemmede overens med mine egne Ønsker. Posten paa Jordsand er den mest ansvarsfulde, da der stadig igen fra Sylt bliver gjort Forsøg paa, ogsaa uden Legitimationskort, at besøge Øen og om muligt medtage Æg, selv om det kun er enkelte til Erindring. Men Vand tillader Ingen at komme paa Øen uden Kort og sørger rørende for »sine« Fugle. Om Eftermiddagen, mens jeg opholdt mig paa Norderoog, nærmede en Baad

sig Øen. nogle Personer steg ud og gik over den tørre Vade til Øen. Jeg kunde gennem min Kikkert se, at der var en eller to Militærpersoner imellem. Det var, som jeg senere erfarede, en Officer af Generalstaben, der skulde paany optage de trigonometriske Punkter og havde nogle Soldater med til Assistance. Vand var gaaet dem imode og havde afkrævet dem en skriftlig Tilladelse, ellers maatte de ikke betræde Øen. Det var allerede kommet til en temmelig heftig Forklaring, da Sagen blev ordnet ved min Mellemkomst. Jeg er overbevist om, at Vand kun var veget for Magten, hvis jeg ikke heldigvis havde været tilstede paa Norderoog. Han er helt ud Mand for at træde i Skranken for sine Myndlinge, og saadan en Mand behøver vi frem for alt paa Jordsand. Norderoog ligger mere afsides og er mindre udsat for Besøg af Badegæsterne; tillige tager Hr. Feddersen sig endnu stadig af Norderoog, saa at Faren for Uregelmæssigheder eller Overskridelser af Instruksen ligger meget fjernere.

Besøg i Fuglekolonierne paa Jordsand, Albuen og Norderoog er ikke blot velsete f. s. v. det gælder Medlemmer af Foreningen Jordsand, men alle Venner af vor Fugleverden er velkomne, ikke blot fordi Interessen for vore Bestræbelser bliver vækket og befordret derved, men ogsaa fordi disse Besøg kan tjene til at kontrollere Opsynsmanden, naar nemlig de Besøgende vil give mig nojagtige Oplysninger om hvad de ser, navnlig om Antallet af Reder, Æg eller Unger. Legitimationskortene, der bliver udleverede af mig, skal afleveres til Opsynsmanden, naar man betræder Kolonien; tillige anmodes man om at indføre sit Navn tillige med Bolig og Datum for Besøget paa en Liste, der henligger hos Opsynsmanden.

FUGLEKOLONIEN PAA LANGEOOG. AF OTTO LEEGE, OSTERMARSCH.

(Efter Ornilhologische Monatsschrift. 1909. Nr. 12.)

Den betydeligste og i Henseende til Flademaal mest udstrakte Fuglefredningskoloni paa hele Nordsøkysten er den paa Langeoog, den anden Ø Øst for Norderney. Den omfatter hele den østlige Halvdel af Øen i en Længde af 7 Kilometer og en gennemsnitlig Bredde af næsten 1 Kilometer, derfra dog undtaget den store, mod Fastlandssiden beliggende Græsstrækning, paa hvilken navnlig Strandskader, Viber og Rødben ruger. Midt i 70erne blev Kolonien grundlagt af Regeringen og har hurtig udviklet sig under godt Tilsyn. En bred Forstrand skiller mod Nord Fredningskolonien fra det aabne Hav, en dyb Havarm, Otzumer Balge, mod Øst fra Øen Spieteroog, mod Vest »Grosse Schloop«, et tidligere Gennembrud, der indtil den sidste Tid delte Øen i to Halvdele, der imidlertid nu atter er forenede ved en Dæmning, fra den vestlige Ende, Inselbad, og mod Syd skiller en frodig Græsstrækning den fra Fladvandet.

En kløftet, indtil 15 Meter høj, bevokset Klitrække, hvis vestlige Del, Melkhörn, navnlig er floristisk interessant, udfylder Kolonien mod Syd, mod Nord derimod de af Sandstorme sammenblæste, kun

med stift Marehalm tyndt bevoksede gulhvide, sønderrevne Strandklitter, og imellem begge strækker sig en vid Længdedal, som byder Fuglene velkommen Rugeplads. Paa mange Steder har Stormfloden gennembrudt Klitdæmningen, og efter saadanne Gennembrud forvandler den omtalte Dal sig til en Saltvandssø i længere Tid, ikke egentlig til Gavn for Vegetationen.

Medens et Vildnis af Strandtorn gør de fleste Dale paa Borkum og Juist utilgængelige, mangler denne, navnlig for Smaafuglene yderst vigtige Busk næsten paa de østlige Øer, og i Kolonien paa Langeoog finder man kun en mere udstrakt Bestand i Melkhörn. Ogsaa Krybepilen, som ikke maa undervurderes, mangler næsten, endvidere mangler forannævnte Øers tætte Brombærranker paa Langeoog, og disse Omstændigheder forklarer tilstrækkeligt Mangelen paa de i Buske boende Smaafugle.

Efter at jeg i flere Aar ikke havde besøgt Langeoog, var jeg i Aar ude at tilse Kolonien 26 og 27 Juli. Forholdene er forbleven nogenlunde uforandrede, selv om man ikke kan undlade at lægge Mærke til en Aftagen af næsten alle Fuglearter til Gunst for Havmaagen.

Havmaagerne *(Larus argentatus)*, der tidligere beboede den vestlige Ende af Kolonien, har fornylig udvidet deres Rugeplads længere mod Øst; efter mit Skøn turde Antallet af Par paa ingen Maade overskride 5000, selv om der i Folkemunde saavel som i »Vejviser paa Langeoog« er Tale om »Hundretusende (!) af Søfugle«, som ruger her tidligt (!) om Foraaret, svæver kredsende højt oppe i Æteren over vore Hoveder og med deres Vinger fordunkler Solen (!) eller i talløse (!) Skarer omkredser Damperen til Langeoog. Skade kun, at det ikke er Virkelighedsbilleder, og at den nøgterne Kritiker maa ødelægge dette Blændværk af alt for lokalpatriotiske Fantaster. Ganske vist fordeler Maagerne sig over en ikke let overskuelig Strækning, og man faar mindre Indtryk af »den store Masse« end f. Eks. paa Memmert, hvor henimod 1000 Par trænge sig sammen paa nogle faa Hektarer Land, men enhver, der for Alvor anstrenger sig med at anstille Sammenligning mellem Antallet af Reder og de til disse hørende, i Luften kredsende Indehavere, han vil efterhaanden bringe det til en tilnærmelsesvis rigtig Angivelse. De første Æg fandt Opsynsmanden i Aar 3 Maj, dog saa jeg endnu 27 Juli enkelte forsinkede Kuld. Ved Ebbetid søger de flyvefærdige Unger med de Gamle ud paa Vaderne, men søger ved Flodtid tilbage til deres Fødesteder, hvor de da gerne samler sig paa den store Længdedals Forhøjninger eller anbringer sig i Rækker paa de højere Klitkamme. Henimod Slutningen af Læggetiden finder Opsynsmanden hvert Aar enkelte Dvergæg imellem Æggene, men væsentlig Farveforskel i Sammenligning med de første Kuld er ham ikke paafaldende.

Stormmaagen *(Larus canus)* hører nu med til Langeoogs stadige Ynglefugle. Som Svar paa en skriftlig Forespørgsel i Juni meddelte Opsynsmand Lüken mig, at der befandt sig henimod 10 Par i Kolonien. Ønsket om at undersøge denne Opgivelse var for mig

bestemmende til, desværre noget sent, at opsøge Langeoog; thi jeg holder en klar Oversigt over Udbredelsen og den successive Tiltagen af disse vor Kolonis yngste Borgere for meget betydningsfuld. Til Dato er der altsaa for det østfrisiske Gebets Vedkommende konstateret 2 Rugepladser for Stormmaagen, Memmert og Langeoog, hvorimod de ikke, efter Meddelelse fra den derværende Opsynsmand, endnu har holdt deres Indtog paa Borkum, hvor jeg ogsaa troede, de fandtes. Hr. v. Pelt-Lechner skriver til mig om deres Ynglen — foruden paa Rottum — paa Øen Schouwen ved den hollandske Vestkyst; altsaa en endnu videre Fremtrængen mod Vest.

Den 26. Juli besøgte jeg Langeoogs Sydvesthjørne, det ensomme Flinthörn, som først dannedes efter Stormfloden i 1825 og viser en vis Lighed med Memmert. Straks da jeg betraadte Klitterne, blev jeg modtaget med ængstelige Skrig af et Stormmaagepar, og Fuglene, som stødte heftigt efter mig, viste den samme Adfærd som Memmerts Ynglefugle, saa jeg blev sikker paa, at de havde deres Rede i Nærheden. Jeg afsøgte alle dertil egnede Pladser, men fandt den ikke og skjulte mig derfor i det høje Marehalm for at afvente, hvor Fuglene vilde slaa sig ned, men trods flere Timers Venten satte de sig ikke til Ro, men omkredsede mig ganske lavt, stadig ængstelig skrigende. Under alle Omstændigheder holdt Ungerne sig skjult i det høje Klittag, thi der, hvor dette var højest og tættest, tiltog de bekymrede Forældres Angst synligt.

Den følgende Dag fik jeg baade Gamle og Unger at se indenfor Koloniens Omraade. De vover sig ikke midt ind imellem de store Maager, men de holder sig ligesom paa Memmert mere afsides. I Klitterne paa Melkhörn og i den brede Sænkning Nord for »Klostermeierei«, hvor kun nogle faa Strandskader gør dem Selskab, finder man deres Rugepladser. Ungerne var allerede flyvefærdige, men Opsynsmanden førte mig til de forladte Reder, som var anbragt paa en Fod høje, flade Forhøjninger (»die Bülten«) som hist og her hæve sig fra den næsten vegetationsløse Lavning. De ved Rugetidens Begyndelse næsten nøgne Forhøjninger viser nu en svag Plantevækst; kun de forkrøblede, børsteagtige Blade af *Weingärtneria canescens* stritter i Vejret, og Kællingetandens krybende Stængel søger forgæves at dække det smudsiggraa Sand. Her saa jeg de af kun faa, tørre Straa bestaaende Reder, i hvilke Opsynsmanden altid kun fandt 2 Æg. Af de 5 Par, som i Aar beboede Memmert, havde derimod 4 Reder hver 3 Æg, medens den ene havde 2 Æg, ligesom de stærkt forede Reder var anbragt midt i frodigt Græs. Ikke langt fra Rederne sad 4 Unger, der, da vi nærmede os, fløj op sammen med deres Forældre og deltog i de voksne Maagers Koncert. Jeg saa lige saa mange flyvefærdige Unger med deres Forældre i Klitterne paa Melkhörn. Man maa nu være spændt paa Stormmaagens videre Tiltagen.

Hos Ternerne sporer man ogsaa her som overalt ved Kysten en stadig Aftagen. I Kolonien har de allerede manglet længe, og saa at sige kun ved Osterhook, den yderste, østlige med Muslinge-

skaller dækkede Sandtunge, ruger endnu højst 100 Par, nogle faa paa Flinthörn. Den almindelige Terne *(Sterna hirundo)* synes at være den fremherskende, thi næsten alle Rederne skal efter Opsynsmandens Udsagn have indeholdt 3 Æg, medens Kystternen *(Sterna macrura)* hos os kun lægger 2 Æg. Nogle Dusin Dvergterner *(Sterna minuta)* ruger sammen med disse.

Stokanden *(Anas boscas)* ruger i et Antal af ca. 10 Par paa Øen, og det saavel paa de sumpede Steder som paa alle øvrige Steder.

Ogsaa Gravanden *(Tadorna cornuta)* er, ligesom de øvrige Fugle, aftaget i Antal, og kun henimod 30 Par findes endnu paa Øen. Kaninerne har allerede været udryddede i mange Decennier, men der findes endnu adskillige Huler, der almindeligvis finder Anvendelse som Rugeplads. En Rede, som allerede var forladt af Ungerne for 14 Dage siden, saa jeg anbragt i en Krybepil. Ogsaa i tidligere Aar er der af og til funden Reder, anbragt i Græsset, ligeledes i den ret yppige Bevoksning af Dueurt. Nogle faa kunstige Huler, beregnede til enkelte Par, er anlagte og benyttes ogsaa.

Strandskaden *(Hæmatopus ostreologus)* yngler spredt over hele Øen, med Forkærlighed paa den yderste Græsstrækning højere Steder, ligesom ogsaa gerne paa Lille Schloop. Antallet af ynglende Par er større end paa de fleste andre Øer; der maa paa det nærmeste være 50 Par. Ogsaa her finder man stadig Kuld med fire Æg.

Præstekraven *(Ægialitis hiaticula)* lever spredt, hvor Stranden er dækket med Sand eller Muslingeskaller, i mindre Antal end tidligere, men hyppigst paa Osterhook.

Viber *(Vanellus cristatus)* træffer man næsten overalt paa de fugtige, græsbevoksede Steder, mindre i Dalene mellem Klitterne, men saa meget desto mere paa den ydre Græsstrækning. Deres Antal beløber sig til omtrent 30 ynglende Par.

Brushønsene *(Machetes pugnax)*, der tidligere var ret hyppige, forsvinder efterhaanden fra Øerne. Paa den ydre Græsstrækning blev i Aar iagttaget endnu 2 Par.

Rødbenen *(Totanus calidris)* er endnu hyppig, først og fremmest sammen med Viben paa den ydre Græsstrækning, men mange yngler ogsaa i Klitstrækningen imellem Pil.

Fasanerne, der ligesom paa Naboøerne er sat ud af Jagtejerne, holder sig trods den ringe Dækning ret godt, og deres Reder finder man navnlig paa Klitrækkens sydlige Skraaninger, sjældent i selve Klitterne, medens de ligeledes udsatte Agerhøns har været forsvundne i ca. 4 Aar.

Gøgen *(Cuculus canorus)* forekommer ganske vist, men mindre hyppig end paa vestlige, buskrige Øer.

Forstuesvalen *(Hirundo rustica)* ser man ret talrigt i Landsbyen; 2det Kuld synes endnu at være langt tilbage, formodentlig som Følge af det ugunstige Vejr i Juli.

Bysvalen *(Hirundo urbica)*, som savnes paa de fleste Øer, har sat Bo ret talrigt paa Kuranstalten, hvor dens Reder næsten al-

tid er anbragt parvis paa Forsiringerne over de massivt byggede Verandaers Rundbuer.

Graaspurven *(Passer domesticus)* fodrede navnlig sine Unger i Hospitalets efeubevoksede Vægge; Stærenes *(Sturnus vulgaris)* andet Kuld Unger opholdt sig paa de omliggende Enge, og Unger af Tornirisk *(Cannabina linota)* havde anbragt sig paa Landsbyens faa Buske.

Lærker *(Alauda arvensis)* og Engpibere *(Anthus pratensis)* er lige saa talrige som paa de andre Oer, sidstnævnte saa man endnu overalt parre sig. Af den hvide Vipstjært *(Motacilla alba)* saa man kun faa, den gule overhovedet ikke; af den graa Digesmutte *(Saxicola oenanthe)* traf jeg kun et Par ved Klitslottet. Det er ret paafaldende med denne engang saa almindelig udbredte Arts Forsvinden overalt, medens derimod den her tidligere næsten ukendte brunstrubede Digesmutte *(Praticola rubetra)* tager til i Antal.

DEN SVENSKE LOV OM NATURFREDNING.

(Fauna och Flora, Häft 4, 1909.)

Af den svenske Lov om Naturfredning aftrykkes efter »Fauna och Flora« nedenstaaende Uddrag:

Vil nogen udvirke Fredlysning af et Omraade, som er af særlig Interesse for Kendskaben til Landets Natur, eller som iøvrigt paa Grund af mærkelig Naturbeskaffenhed skønnes at burde beskyttes for Fremtiden, skal Ansøgning derom indgives til Lensmanden for det Len, hvorunder det paagældende Omraade hører.

Ansøgningen skal indeholde:

Oplysning om Naturmindesmærkets Beskaffenhed og Beliggenhed.

Angivelse af, hvem der er Stedets Ejer samt dem, der ejer Brugsret, Servitutsret eller anden Ret.

Forslag til Fredningsbestemmelserne.

Forslag til den Maade, paa hvilken Stedet bør kendetegnes og, hvor dette fordres, indhegnes.

Ansøgningen skal, naar den ikke indgives af Stedets Ejer, vedlægges en skriftlig Erklæring fra denne.

Overgaar Stedet, efter at Ansøgningen er indgivet, til anden Ejer, er det ikke til Hinder for Ansøgningens Bevilling.

Er Ansøgningen indgivet i Overensstemmelse med foranstaaende, bekendtgør Lensmanden ved offentlig Kundgørelse dette; de der maatte have noget at erindre derimod, skal senest 2 Maaneder efter Kundgørelsens Offentliggørelse bevisliggøre deres Krav for denne.

Ovennævnte Kundgørelse indrykkes paa Ansøgerens Bekostning ufortøvet i Lenskundgørelserne og de stedlige Aviser samt oplæses i den stedlige Kirke; desuden sendes den med Posten til alle kendte Indehavere af Brugsret etc.

Omkostningerne skal paa Opfordring erlægges forskudsvis af Ansøgeren.

Saafremt der indenfor den fastsatte Tid gøres Indsigelse af nogen, der beviser, at han ejer (og har ejet før Ansøgningens Indgivelse) Brugsret etc. af Stedet, hvilken lider Skade ved Ansøgningens Bevilling, maa denne ikke bevilges, saafremt nævnte Skade ikke er at anse for uvæsentlig. Undlader Brugsejerne at nedlægge den foreskrevne Protest, har de ikke senere nogen Indflydelse paa Fredningsbegæringen.

Naar en Ansøgning ikke er indgivet ved Vetenskapsakademien, eller vedlagt en Udtalelse derfra, skal der indhentes en saadan fra nævnte Akademi, og Ansøgningen maa ikke bevilges, naar den ikke anbefales af Akademiet.

Har Vetenskapsakademien anbefalet Ansøgningen, og der ikke fra anden Side nedlægges Protest, underretter Lensmanden Ansøgeren om, at Ansøgningen vil være at bevilge, naar Stedet paa Ansøgerens Bekostning er afmærket, og hvor dette gøres nødvendigt, indhegnet efter de Bestemmelser, Lensmanden foreskriver desangaaende.

Naar disse Fordringer er sket Fyldest, bliver Stedet af Lensmanden erklæret for fredlyst Naturmindesmærke.

Kundgørelse om Fredlysningen, indeholdende nævnte Bestemmelser, skal ufortøvet indrykkes i Lenskundgørelserne og de stedlige Aviser samt, hvor det skønnes nødvendigt, meddeles ved Opslag paa Stedet.

Fyldestgør Ansøgeren ikke Betingelserne, eller gøres der Indsigelse mod Ansøgningens Bevilling, skal denne afslaas.

Over fredlyste Naturmindesmærker skal Lensmanden føre Register, indeholdende de nærmere Bestemmelser, der meddeles af Kongen.

Afskrift af, hvad der i Aarets Løb er indført i dette Register, skal inden en Maaned efter Aarets Udgang tilstilles Vetenskapsakademien, som skal indføre alle paa denne Maade indgaaede Bestemmelser i et Generalregister over Naturmindesmærker.

En Fredlysning skal af Lensmanden fordres hævet i følg. Tilfælde:

I. Hvis dette fordres af nogen, der beviser, at han i Tiden før Ansøgningens Indgiven ejede bedre Ret til Stedet eller Del deraf end den, som i Følge Ansøgningen antoges for at være Stedets Ejer eller Indehaver af Brugsret etc., og mener at lide Indgreb i sine Rettigheder (saafremt dette ikke er at anse for uvæsentligt).

II. Hvis Stedet hører under Fideikommis eller lign. og Fredlysningen fordres ophævet af Indehavere, som ikke har medgivet Ansøgningen deres Anbefaling.

III. Hvis Stedet er Boplads og Beboerne fordrer det.

IV. Hvis Vetenskapsakademien skønner, at Stedets naturlige Beskaffenhed er undergaaet en saadan Forandring, at dets Bibeholdelse som Naturmindesmærke ikke mere har Betydning.

V. Hvis Naturmindesmærket viser sig at være beliggende indenfor et Omraade, der ekproprieres til andet Formaal og dette ikke kan ske, uden at Naturmindesmærket lider Skade derved, og Fredlysningens Ophævelse begæres af den, som ved Ekspropriationen har erhvervet Jorden.

Er der gennem Lensmanden kommmen Meddelelse om, at Fredlysningen er ophævet, skal denne Meddelelse indrykkes i Lenskundgørelserne og oplæses i den stedlige Kirke.

Er Beslutning om Ophævelse af Fredlysningen taget, skal Mindesmærket slettes af Registret og Meddelelse derom ufortovet sendes Vetenskapsakademien.

Er Fredlysningen ophævet af anden Grund end Forandring af Stedets naturlige Beskaffenhed, maa Bestemmelse, hvorved Skade tilføjes Naturmindesmærket, ikke tages, før Vetenskapsakademien, paa Stedet har ladet foretage den Undersøgelse, der maa antages for ønskelig; dog skal denne Bestemmelse ikke gælde mere end 6 Uger efter at Beslutning om Ophævelse er taget.

Skønnes det ønskeligt af Hensyn til et sjældent Dyr, hvis Fangst eller Drab ikke er at henføre til Jagt eller Fiskeri, at nedlægge Forbud uden fuldstændig Fredlysning, mod Efterstræben paa Stedet, kan Lensmanden udstede et saadant efter Ordre fra Vetenskapsakademien.

Til Fremme af videnskabelige Formaal maa Vetenskapakademien meddele Dispensation fra Fredningsbestemmelserne, om hvilket det paalægges Vetenskapsakademien at give Lensmanden fornøden Underretning.

Overtrædelse af Forbudene straffes med Bøder fra 5 til 1000 Kr. Enhver er berettiget til at paatale saadan Overtrædelse. Af Bøder, som idømmes i Følge denne Lov, tilfalder $^2/_3$ Anklageren og $^1/_3$ Vetenskapsakademiens Fredningskasse.

Findes der en særlig Angiver, faar han Halvdelen af Anklagerens Del. Ikke betalte Bøder afsones efter den almindelige Straffelov.

I Tilslutning til foranstaaende Lov fremkommer: »Den svenske Naturfredningsforening« med følgende Spørgeskema:

I. Findes der i Omegnen af Deres Hjem eller kender De iøvrigt noget hidtil mindre kendt Sted, som fortjener at beskyttes?

II. Kan De give Oplysning om Steder, hvor man finder:
   a. Ejendommelige Bjergformationer, Vandfald etc.
   b. Ejendommelige, for vor Planteverden sjældne Vækster.
   c. Sjældne Pattedyr, Fugle eller hele Kolonier af saadanne, som løber Fare for at udryddes, hvis de lades uden Beskyttelse.

III. Kan De anføre Eksempel paa, at Natursjældenheder af ovennævnte Art er kommen under Beskyttelse, eller i Modsætning hertil kan De give Oplysning om noget Tilfælde, hvor et Naturmindesmærker er bleven tilføjet Skade eller fuldstændig forstyrret.

IV. Har De Kendskab til noget Sted, hvor en uforsvarlig Handel med sjældne Plante- eller Dyrearter, Fugleæg etc. finder eller har fundet Sted?

Meddelelse herom bedes indsendt til Bestyrelsen for den svenske Naturbeskyttelsesforening.

DANSK JAGTFORENINGS REPRÆSENTANTSKABSMODE.

(Dansk Jagttidende, Juli 1910).

Vi gengive nedenstaaende Udtalelser fra Dansk Jagtforenings Aarsmode; de ville sikkert interessere vore Læsere, og mange ville glædes over at erfare, at Jægerne have truffet den Bestemmelse, at Præmieringen for Nedlæggelsen af Rovfugle ophører med Udgangen af Aaret 1910.

»...Justitsraad Hald fik derpaa Ordet og vilde foreslaa, at man gik over til en ny Anvendelse af det Beløb, der bevilgedes til Præmier. De større Rovfugles Tal var nu bleven saaledes reduceret, at de ikke længere var en Fare for vor Vildtbestand, medens derimod Kragerne tog til og voldte store Ødelæggelser. Han ønskede derfor, at man skulde støtte lokale Jagtforeninger, som selv optog Kampen mod denne Plage ved at udsætte Præmier for Nedskydning af Kragerne og Indsamling af deres Æg.

Baron H. Rosenkrantz vilde gerne slutte sig til dette Forslag. Rovfuglene var taget meget af i Tal, og blandt Ornitologer havde Præmieringen af dem i de senere Aar vakt en Del Animositet, som man nu nok kunde tage Hensyn til.

Godsejer Lichtenberg vilde ligeledes støtte Halds Forslag. Rovfuglene vilde nok blive skudt alligevel, hvor de gjorde følelig Skade. Kragerne fik derimod Lov til at gaa fri, undtagen paa de forholdsvis faa Steder, hvor der var indført rationel Jagtpleje.

Skorvider Steenberg var af samme Mening, men vilde kun have Præmierne til at gælde for de første Foraarsmaaneder, dels fordi man da ramte vore egne Krager, dels fordi der ellers kunde opstaa Fare for, at Kragerne blev skaanede som Ynglefugle for Præmiernes Skyld.

Hofjægermester Collet vilde ogsaa slutte sig til Halds Forslag, ikke af ornitologiske, men af rent jægermæssige Hensyn. Rovfuglene faldt nok alligevel, men det gjorde Kragerne ikke, og de var nu langt den største Fare for Vildtet. Men man skulde ikke indlade sig paa at støtte Indsamlingen af Æggene, dels fordi dette let kunde blive uoverkommeligt, dels fordi der skulde særlig Sagkyndighed til for at kende Graakragens Æg fra Raagens.

Baron Rosenkrantz sluttede sig til de sidste Bemærkninger, og Hofjægermester Collet pointerede, at det var Hjælp til Selvhjælp, der burde bringes, hvortil Justitsraad Hald bemærkede, at det netop var hans Forslag.«

Efter at endnu en Del Talere havde haft Ordet, »vedtoges det at støtte lokale Jagtforeninger, saa langt Bevillingen paa Part 6 rækker, i at præmiere Nedlæggelsen af Krager i Maanederne April og Maj med indtil Halvdelen af de Beløb, disse Foreninger selv vilde anvende paa denne Sag, og at denne Beslutning skulde træde i Kraft i Aaret 1911, medens Præmieringen for Nedlæggelse af Rovfugle ophører med Udgangen af 1910.«

E. L. S.

HOLDER FUGLENE OP AT SYNGE TIL SANKT-HANS?

AF

O. HELMS.

Der er vel ikke noget, der i den Grad som Fuglesangen bibringer os Fornemmelsen af Foraarets Komme; kommer man Nytaar forbi og mærker, at Dagene hen imod Januars Midte kendelig begynder at længes, saa kan man ogsaa allerede paa en solklar Dag faa den første Hilsen af Aarets Fuglesang i Musvittens *(Parus major)* beskedne og dog saa tiltalende Strofe, der oftest bestaar af to Toner, som minder om en Sav, der files; sikkert er dette en ganske død Lignelse for de fleste Byboere, men enhver, der har levet paa Landet, kender saa inderlig godt Lyden, naar Brændet skæres, og Saven trænger til at bide lidt bedre. Allerede ved Januars Slutning kan i mildt Vejr det Grønne begynde at titte frem i Haverne, men det følger man fra Dag til Dag, og her kommer ingen Overraskelser. Et helt andet Indtryk gør det, naar man paa en mild Dag sidst i Januar, eller først i Februar første Gang hører Lærken *(Alauda arvensis)*; lad saa være, at det endnu er koldt, og at man nok ved, at Sommeren ikke kommer lige straks, der er dog som et Pust af Foraaret, et lille Haab om at den triste mørke Vintertid snart er forbi. Hen i Februar kommer Bogfinke *(Fringilla coelebs)* og Gulspurv *(Emberiza citrinella)* til, Solsorten *(Turdus merula)* lader sine dejlige Fløjtetoner høre paa milde Dage, og Stæren *(Sturnus vulgaris)* synger ved Kasserne. Marts bringer yderligere Forøgelse i de syngende Fugles Tal, først og fremmest kommer Droslen *(Turdus musicus)* tilbage sydfra i Begyndelsen af eller henimod Midten af Maaneden. Medens April kun bringer lidt nyt til af Sangfugle, kommer fra Begyndelsen af Maj Hovedstyrken af de egentlige Sangere. Omkring Midten af Maaneden har vi dem da alle, og Skove, Haver, Krat og Moser vrimler af de syngende Skarer. Men Øret begynder nu allerede at sløves og forvænnes, Lærkernes ustandselige Syngen bliver næsten trættende, naar man gaar over Marken, og man forlanger en finere Koncert end Bogfinkens gjaldende Trille. De egentlige Sangere lader dog kun Røsten høre en stakket Stund; allerede hen imod Midten af Juni

begynder Sangen at tage af, og det gamle Ord siger jo, at Fuglene kun synger til Sankt-Hansdag. Hvis det er rigtigt, saa er der mange Arter, som hos os kun synger en god Maaned; en Del af dem kommer jo først langt hen i Maj, og skal de holde op til 24 Juni, saa maa man rigtignok skynde sig lidt at faa dem at høre; Vejret er jo heller ikke altid lige sikkert, det kan falde i med Regn, køligt Vejr og Blæst, og de sidste 2 Ting holder Fuglene ikke af. Men er Vejret godt, saa kan man unægtelig i Maj og Juni svælge i Fuglesang. Gaar man ud i det fri og lytter, saa høres talrige Stemmer fjærnt og nær fra det aller tidligste Daggry til sent paa Aftenen, for nogle Arters Vedkommende Natten med. Vil man høre Fuglesangen i al dens Styrke og Fylde, saa maa man tidlig op, længe før Solen, men da kan man ogsaa tilbringe uforglemmelige Timer. Fuglene synger med mest Udholdenhed i den tidligste Morgenstund og er lettest at iagttage paa den Tid. Aftentimerne kan ogsaa gaa, og falder jo i Almindelighed noget mere belejligt; midt paa Dagen tier de fleste Sangere. Omkring Midten af Juni holder nogle af Sangerne op; paa den Tid forstummer Nattergalen *(Luscinia philomela)* allerede, naar den da ikke narrer os helt, thi det kan ogsaa hænde, saaledes som jeg saa her ved Sanatoriet i Aar. Nattergalen kom hertil 13 Maj og havde allerede sin Rede halvt færdig 16 Maj, men forlod den. Den sang et Par Aftener, saa hørtes der ikke mere til den, og jeg sørgede allerede over, at den havde forladt sin vante Yngleplads, hvorfra jeg kendte den i 3 Aar, men hen i Juni var den der gødt nok igen, og jeg saa den mange Gange om Dagen samlende Føde til Ungerne og flyve ind med den paa et bestemt Sted i det tætte Krat; den havde altsaa lagt Æg, ruget dem ud og faaet Ungerne store, alt uden at lade sin Sang høre, et ret besynderligt Tilfælde, naar man tænker paa, hvor ihærdig en Sanger den ellers er.

Vi er nu naaet over Sankt-Hans, og for det opmærksomme Øre er det kendeligt nok, at der virkelig er noget i det gamle Ord: Sangen har ikke mere sin fulde Kraft og Styrke, der begynder at mangle Stemmer i Koret, en efter en faar Forfald. For 3 Aar siden sad jeg ofte om Eftermiddagen ude paa Sanatoriet ved Haslev i Juli Maaned med noget skriftligt Arbejde; jeg morede mig da med at høre paa de talrige Munke *(Sylvia atricapilla)*, der sang i Sanatoriets Park, hvorledes Sangen i Begyndelsen af Maaneden var kraftig, senere efterhaanden tog af,

saa at kun den sidste Del af Strofen blev tilbage, efterhaanden blev svagere og svagere, for tilsidst helt at forsvinde. Siden har jeg stadig tænkt paa, at det kunde være morsomt at skrive lidt op om, hvorledes Fuglesangen tog af i Sommerens Løb; jeg omgikkes endog med nogle Planer om hver Dag Aaret rundt at tegne op, hvad jeg hørte af Fuglesang. Det er nu ikke blevet til noget, men jeg har i Aar gjort et lille Forsøg paa at finde ud af, naar de Arter, der er almindelige her omkring min Bopæl, ophører med deres Sang. For nu ikke at tage det altfor nøje, gav jeg dem en Uges Frist efter Sankt-Hans og begyndte mine Optegnelser 1 Juli. Hvad jeg har faaet med, er naturligvis ikke udtømmende; det drejer sig om de Arter, som daglig forekommer her omkring ved Sanatoriet, sammen med hvad jeg har hørt paa Ture andet Steds; mange andre kan have gjort andre Erfaringer, thi sikkert gør paa de forskellige Steder mange forskellige Forhold sig gældende. En Del Fugle er nu allerede færdige med Sangen til 1 Juli; det viser sig tydeligt nok, naar man hører lidt opmærksomt efter. To af vore aller hyppigste og flittigste Sangere, Stæren og Bogfinken, er bleven tavse. Stæren er jo en af de tidligste Foraarsbebudere, men til Gengæld holder den tidlig op at synge; naar Ungerne er komne ud af Ægget midt i Maj, saa bliver der lagt Beslag paa alle Hannens Kræfter til at fodre dem, og den faar kun Tid til at synge i en tidlig Morgentime; saa kommer der en kort Opblussen af Sangen, naar Ungerne i Slutningen af Maj er fløjne ud, men saa gemmes Instrumentet hen, og kommer først frem igen hen i September. Bogfinken, en af vore hyppigste og mest iørefaldende Sangere i Skove og Haver, er ogsaa væsentlig færdig med Sangen inden Udgangen af Juni. Af de egentlige Sangere, Sylviernes Gruppe, har Gærdesangeren *(Sylvia curruca)* allerede tidlig hørt op.

Hvad angaar Fuglesangen som Helhed i Juli, da kan man sige, at der ikke som tidligere paa Aaret høres hele det jublende, kvidrende Kor; men des gladere bliver man for de enkelte, der er tilbage, man lytter mere opmærksomt nu, da man ved, at det er paa Heldingen med Aarets Sang, og man lærer bedre den enkelte Sanger at kende. I efterstaaende Tabel er nu ligefrem opstillet i kronologisk Orden Arter, der har sunget Juli Maaned igennem, men et saadant Skelet maa iklædes Kød og Blod for rigtig at give Indtryk af, hvad det betyder. De første 5 Dage af Maaneden var Sangen endnu fyldig; af de egentlige

Sangere hørtes Tornsanger *(Sylvia cinerea)*, Havesanger *(Sylvia hortensis)*, Munk, Gulbug *(Hypolais icterina)* og Løvsanger *(Phyllopseustes trochilus)*, medens Drossel, Solsort og Rødhals *(Erithacus rubecula)* sang med nogenlunde umindsket Kraft. Saa faldt Gulbug og Rødhals fra 7 Juli, medens Løvsangeren hørtes sidste Gang 13 Juli, Droslen 15 Juli. Fra det tidligste Foraar havde en Drossel holdt til i Træerne lige udenfor mit Undersøgelsesværelse og sunget med ualmindelig smuk Tone og Foredrag, og hermed blev den ved, ivrigt syngende Dagen igennem, til midt i Juli. Solsorten holdt ikke ved meget længere; den havde sunget alle Vegne, i Skoven, i Parken og i Hækkene paa Marken lige til Maanedens Midte; endnu d. 13 sang den Kl. 9 om Aftenen efter en stærk Tordenbyge, hørtes sidste Gang d. 17. Denne Dag var endnu ret god, hvad Sangen angik: Havesanger, Munk, Solsort, Gærdesmutte *(Troglodytes parvulus)* og Træpiber *(Anthus arboreus)* hørtes i Skoven, i Mosen Rørsanger *(Acrocephalus arundinaceus)* og Tornirisk *(Linota cannabina)*, medens Tornsanger *(Sylvia cinerea)*, Lærke, Gulspurv og Kornverling *(Emberiza miliaria)* sang langs Vejene. At en Art kan synge længere paa et Sted end et andet, fik jeg tydeligt Bevis paa den Dag, idet Bogfinken, der hjemme i min nærmeste Egn slet ikke var hørt i Juli, sang flittigt paa Taasinge, hvor jeg hørte en 3—4 Stykker.

Nu gaar det rask ned ad Bakke, Munken, hvis Stemme har tabt det meste af sin Kraft, og hvis Sang i den sidste Tid kun lød brudstykkeagtig, høres sidste Gang d. 21, medens Havesangeren hørtes svagt d. 21 og sang sidste Gang d. 22 om Morgenen; dog hørte jeg den i Nordsjælland d. 24. Den er en af de flittigste og mest udholdende Sangere; i et Bøgekrat lige overfor mit Værelse sang en hele Foraaret og Sommeren igennem, fra Morgen til Aften, med uformindsket Kraft lige til midt i Juli; med Havesangeren forsvinder en af de Sangere, som giver Parker og Haver deres sanglige Tiltrækningskraft i Juli. Der blev nu stille omkring Sanatoriet; i den sidste Uge af Juli hørtes kun Gærdesmutte, Tornirisk, Stillids *(Cardnelis elegans)* og den utrættelige Gulspurv, der vedbliver til over Midten af August med sin jævne, korte, troskyldige Sang. I Mosen var Rørsanger endnu d. 29 fuldt ved Stemme og Tornsangeren, hvis Sang Maaneden igennem havde lydt fra alle Hække og Telegraftraade ved Vejene, sang endnu d. 28, omend svagt. Lad os dog ikke glemme Lær-

ken, tidligt begynder den, og sent hører den op, ja, den er vel sammen med Gulspurven den, der overhovedet har den længste Tid at synge i. Til Midten af Juli hørtes den overalt paa Markerne, tidligt og sent, 13. Juli endnu Kl. 10 om Aftenen; d. 24. var dens sidste Sangdag.

Men hvorledes gik det saa med Sangen i August, og hvornaar hørte Fuglene helt op at synge? Ja, naturligvis fortsatte nogle hen i August, og endnu i Dag, 14 August, synger Gulspurven flittigt. Men naar jeg valgte at slutte af med 1 August, saa er det, fordi der paa den Tid begynder at høres Sang paany, og der saa kommer Forvirring ind i Regnskabet. Smaafuglene begynder nu at trække, Haver, Hegn og Skovrande fyldes med Sangere, der gør et kort Ophold undervejs, før de drager videre til sydlige Lande; paa klare varme Dage lader de atter Stemmen høre, omend ikke saa fyldig som i Foraarstiden, og de unge Fugle begynder allerede nu at øve sig til det næste Aars Felttog. Men den Sang, som nu høres, er af en anden Art og har et andet Formaal end Foraarssangen, som gradvis dode hen i Juli; den hører ind under det fornøjelige og interessante Begreb, som kaldes Fuglenes Efteraarssang, og som fortjener en særskilt Behandling.

FUGLESANG I JULI.

Dato.	
1—5	Løvsanger, Gulbug, Tornsanger, Havesanger, Munk, Drossel, Solsort, Rødhals, Gærdesmutte, Skovpiber, Lærke, Gulspurv.
7	Løvsanger, Havesanger, Munk, Drossel, Solsort, Lærke, Grønirisk.
8	Løvsanger, Havesanger, Rørsanger, Solsort, Drossel, Lærke, Tornirisk, Stillids, Gulspurv.
10	Solsort, Drossel.
11	Havesanger, Drossel, Lærke, Gulspurv.
12	Havesanger, Løvsanger, Drossel, Gulspurv.
13	Havesanger, Løvsanger, Munk, Drossel, Træpiber, Gærdesmutte, Gulspurv, Tornirisk, Grønirisk, Lærke.
15	Havesanger, Munk, Tornsanger, Solsort, Lærke.
17	Havesanger, Munk, Tornsanger, Rørsanger, Solsort, Gærdesmutte, Skovpiber, Lærke, Gulspurv, Kornverling, Tornirisk, (3—4 Bogfinker).
21	Havesanger, Munk, Stillids, Gulspurv.

Dato.

22 Havesanger, Stillids.
23 Gulspurv, Lærke.
24 Havesanger, Lærke.
28 Rørsanger, Tornsanger, Gærdesmutte, Tornirisk, Stillids, Gulspurv.
29 Rørsanger, Gulspurv, Gærdesmutte.

NYE ARTER FOR ØSTGRØNLAND.

AF

O HELMS.

Kolonibestyrer Johan Petersen har sendt mig en Del Optegnelser om sine Iagttagelser 1908—09 og deri meddelt om nogle Arter, der hidtil ikke var trufne ved Angmagsalik. Skindene af nogle af dem var sendt til Zoologisk Museum, der velvilligst har tilladt mig at benytte dem.

Bjærgand (*Fuligula marila* L. *typica*). En gammel Han i Pragtdragt fik Petersen fra en Grønlænder, der havde skudt den ved Strandkanten i Nærheden af Angmagsalik 12 Maj 1909.

Det er første Gang, Arten er truffet i Østgrønland, medens paa Vestkysten saavel den typiske som den nordamerikanske Race *Fuligula marila affinis* af og til er sete. Bjærganden yngler almindelig i det nordlige Europa og Asien op til 70° n. Br. Paa Island, hvorfra vel snarest den paa Østkysten trufne er kommen, er den en overordentlig hyppig Ynglefugl.

Rodstrubet Lappedykker (*Podicipes griseigena* Bodd. var. *major* Temm. & Schl.), (*Podicipes holboelli* Rhdt.). Skindet af en gammel Fugl i Vinterdragt blev af Petersen sendt til Zoologisk Museum; ifølge Meddelelse til mig fik P. det 23 Januar 1909 fra Cap Dan, hvor Fuglen var skudt et Par Maaneder i Forvejen. Skindet var af en gammel Fugl i Vinterdragt og var, som Maalene tydelig viste, af den amerikanske Race, som er betydelig større end den europæiske. Maalene var følgende: Næbryg 52 mm., Vinge 200 mm., Mellemfod 65 mm., Ydertaa 80 mm.

Til Sammenligning anføres Gennemsnitsmaalene for 6 danske Skind: Næbryg 39 mm., Vinge 166 mm., Mellemfod 54 mm., Ydertaa 73 mm.

Det vil af de anførte Maal ses, at den amerikanske Form er en Kæmpe ved Siden af den europæiske, som den iøvrigt ligner

meget. Den hører hjemme i det arktiske Nordamerika, uden at man iøvrigt ved noget nærmere om dens Ynglepladser. I Vestgrønland træffes den af og til særlig om Vinteren; dog fik jeg en Fugl i fuldstændig Sommerdragt fra Arsukfjorden i Sommeren 1899. Den hører til de faa nordamerikanske Arter, som har forvildet sig om paa Østkysten, hvor det er de europæiske Gæster, der langt har Overvægten.

Rødben *(Totanus calidris)*. 24 April 1909 fik Petersen en Rødben af en Dreng, som havde skudt den ved Kililtorajivit inde i Bugten ved Angmagsalik. Skindet blev ikke hjemsendt.

Det er første Gang, Arten overhovedet er truffet i Grønland; antagelig er den kommen dertil fra Island, hvor den er en yderst almindelig Ynglefugl.

Vandrefalk (*Falco peregrinus* Tunst. var. *anatum* Bonap.). Petersen fik 29 Maj 1909 en Fugl af en Grønlænder, som havde skudt den 23 Maj ved Ignortalik paa Vestsiden af Semilikfjorden, hvor den havde Rede med 2 Æg; Æggene, som var spiste af Grønlænderne, havde været ganske friske. Reden fandtes paa et Maagefjæld. Vandrefalken var kun en Gang tidligere set ved Angmagsalik, hvorimod Petersen har skudt den ved Itivdlek paa den sydligste Del af Østkysten. Det nedsendte Skind, der af Petersen blev skænket til Museet, er af en udfarvet, dog næppe meget gammel Fugl, hvis Dragt med det næsten uplettede Bryst nærmest ligner den amerikanske Form. Vandrefalken er jo en saa kosmopolitisk Fugl, at der intet mærkeligt er i, at den en enkelt Gang bosætter sig i Østgrønland. Paa Vestkysten er den amerikanske Race ret almindelig som Ynglefugl, medens den europæiske Form yngler almindelig i Nordeuropa.

ISFUGLEN (ALCEDO ISPIDA) YNGLENDE VED BRAHETROLLEBORG, FYN.

AF

I. LEHN SCHIØLER.

Som omtalt i sidste Hæfte af D. O. F.s Tidsskrift blandt Foreningsmeddelelser lykkedes det paa den lille Udflugt for fynske Medlemmer 22 Maj i Aar at paavise Ynglestedet for *Alcedo ispida*.

Den saakaldte Mølledam ved Brahetrolleborg gaar omtrent helt op til Slottet. Sit Tilløb modtager den dels gennem en Aa fra de store Mose- og Engdrag nedenfor Korinth, dels gennem en, paa en stor Strækning underjordisk, Rende fra den Øst for Slottet liggende Nørresø. Afløbet sker gennem to Render, der i

den nordvestlige Ende af Dammen er ført under Hovedlandevejen til de betydelig lavere liggende Enge paa den anden Side. Renderne er lukkede med Sluseværker, og den ene driver den gamle Mølle, som er bygget i 1792. Ved Sluseværket til den anden Rende, ligeoverfor Slottet, hæver Bredden sig til en ca. 6 Alen høj, stejl Brink, og her, hvor nogle Bøgetræer strækker Grenene ud over Vandet, fandt jeg Isfuglens Rede. Allerede et Par Maaneder før havde jeg set Fuglene paa dette Sted, og senere saa hyppigt iagttaget dem dér, at min Mistanke var vakt.

Et Par Alen over Vandfladen fandtes et Hul, ca. 3 Tommer i Diameter, hvis Indgang var ganske hvidplettet af Ekskrementer, og som stank meget af de Fiskeknogler, som i stor Mængde var efterladt der. Af hosstaaende Fotografier viser det første Hullet og dets Omgivelser, som jeg fandt det, det andet den udgravede Rede. Billederne er taget paa meget nært Hold. Hullet var $^3/_4$ Alen dybt og udvidede sig i Bunden til en Hule, stor nok

til at Fuglen kunde vende sig derinde. Æggene, 6 i Tal, laa uden noget Underlag af Fjer, Dun el. lignende, kun omgivet af en lille Vold af smaa, skarpe Fiskeknogler. De ere udpustede hvide, men faa, ved at Blommen skinner igennem, et svagt rødligt Skær. Kuldet er af Lensgreve Reventlow skænket til Zoologisk Museum. Jeg har senere haft Lejlighed til at iagttage det samme Isfuglepar et andet Sted ved Mølledammen, hvor det valgte sig en ny Yngleplads.

Saavidt vides er det ikke før ved Fund af Æg fastslaaet, at Isfuglen yngler her i Landet. Ved imidlertid at omtale mit Fund for andre paa Egnen har jeg bragt i Erfaring, at Isfuglen er set flere Steder paa Syd-Fyen og tilmed paa alle Tider af Aaret, hvorfor Sandsynligheden taler stærkt for, at den ogsaa vil kunne findes ynglende andre Steder her i Omegnen.

MINDRE MEDDELELSER

INDSENDTE TIL REDAKTIONEN I 1909—10, SAMMENSTILLEDE

AF

O. HELMS.

Efter Forslag af Prof. O. G. Petersen paa sidste Generalforsamling bestemte man sig til at indføre en anden Form for Tidsskriftets staaende Rubrik »Mindre Meddelelser«, saaledes at de smaa Meddelelser, der kun omhandlede en enkelt Arts Forekomst paa et Sted el. lign. sammenstilledes, saa de udgjorde et Helè og fremkom samlede. Men desuden vil stadigt i hvert Hæfte som »Mindre Meddelelser« fremkomme Smaastykker, som i Følge deres Karakter ikke gør Krav paa at blive betragtede som Hovedartikler; Grænsen kan jo undertiden være vanskelig at drage, da det ikke er Artiklens Længde, der bliver det afgørende.

Hermed foreligger nu den første Sammenstilling af de indsendte smaa Meddelelser. Vil nogen anke over, at det er lidt, da kan jeg kun sige, at jeg ikke har faaet væsentlig mere, og paa det indstændigste lægge Medlemmerne paa Sinde at indsende noget mere. Det bliver naturligvis et Skøn, hvad der skal tages med; nogle vil vel finde, der er overflødige Ting, andre, at der gerne kunde være kommet mere med; ved kommende Sammenstillinger vil jeg gerne rette mig efter Henstillinger herom. — En Del Meddelelser har jeg faaet fra Foreningen »Ornithologia«, en Kreds af yngre Ornithologer, der velvilligst har overladt mig Foreningens Arkiv.

LILLE SKALLESLUGER *(Mergus albellus)*. Hr. C. Fold købte i Nykøbing paa Falster en smuk, gammel Han 22 Marts 1909; den var skudt samme Dag i Guldborg Sund. Maveindholdet bestod af Aalekvabber, 7—10 ctm. lange, foruden en Masse andre Fiskerester. — Selv saa jeg i en Mose her ved Sanatoriet 13 og 14 Marts 1910 Han og Hun, der laa i Flok sammen med ca. 60 Hvinænder *(Clangula glaucion)*. Jeg iagttog dem i lang Tid baade paa Vandet og flyvende; naar Hannen ligger paa Vandet, skelnes den paa lang Afstand ved sin stærkt hvide Farve fra Hvinænderne; i Flugten ligner den baade i Omrids og Vingeslag samt Størrelse ganske Hvinænderne og adskiller sig mindre fra dem, end naar den ligger paa Vandet.

BLISGAAS *(Anser albifrons)*. Hr. P. Jespersen saa 31 Marts 1909 en, som blev falbudt paa Odense Torv, og 20 Marts samme Aar saa han samme Steds en

BRAMGAAS *(Anser leucopsis)*.

STORMFUGL *(Fulmarus glacialis)*. I Efteraaret 1909 blev der paa Stranden ved Korsør fundet et raaddent, næsten skeletteret Eksemplar af denne Fugl efter Meddelelse fra Hr. Cand. phil. E. Rendtorff.

TRANE *(Grus cinerea)*. Hr. C. Fold meddeler, at han 25 Oktober 1906 købte en ung Fugl, der var skudt d. 23 paa Horreby Lyng, Nordfalster.

SORTKLIRE *(Totanus fuscus)*. Den 15 August 1907 blev en skudt ved Botø Nor, Sydfalster, efter Meddelelse fra Hr. C. Fold.

HAVØRN *(Haliaëtus albicilla)*. Efter Meddelelse fra Hr. Skovrider Weismann ynglede den i 1908 paa 3 Steder i nørrejyske Skove.

FLODØRN *(Pandion haliaëtus)*. Hr. H. Weis meddeler, at en Flodørn i Foraaret og Sommeren 1907 opholdt sig i Skovene omkring Sorø, og mener ogsaa at have fundet Reden der. Hr. G. Scholten oplyser, at den indtil 1898 ynglede i en stor Eg i Vallø Storskov, i hvilket Træ ogsaa en Stork *(Ciconia alba)* havde sin Rede; i mindst 20 Aar havde Flodørnen ynglet der, men i 1898 blev Reden plyndret, og senere er den ikke set. Ved Helsingør saa samme Meddeler den i Vinteren 1908.

RINGDUE *(Columba palumbus)*. Fra 2 Steder er der blevet meddelt om en usædvanlig tidlig Ynglen i Foraaret 1910. Hr. M. Klinge fandt 28 Marts 3 Reder med rugende Fugle i Lundberg Plantage ved Randers, og Skovrider Weismann fandt i Lindenborg Skove 16 April en Rede med næsten fuldvoksne Unger.

TURTELDUE *(Turtur auritus)*. En lille Flok blev set i Slutningen af Juli 1910 i Ørbæklundes Skove (Fyn) og et Eksemplar ved en Fejltagelse skudt efter Meddelelse af Hr. G. Scholten.

ISFUGL *(Alcedo ispida)*. For Isfuglen gælder sikkert i høj Grad, hvad Professor O. G. Petersen bemærkede i et Foredrag i Ornithologisk Forening, at de sjældnere Fugles Forekomst og Udbredelse her i Landet er afhængig af Ornithologernes Forekomst og Udbredelse. Isfuglen er øjensynlig om Efteraaret og Vinteren langt fra nogen sjælden Fugl her til Lands; der meddeles nu fra alle Egne i Landet om dens Forekomst, saa disse

enkelte Tilfælde har jeg ikke fundet det rimeligt at optegne. Jeg har selv erfaret her paa Sydfyn, hvor almindelig Isfuglen er, og hvor velkendt den er af en meget stor Del af Befolkningen. Som Ynglefugl er den ganske utvivlsomt heller ikke helt sjelden her i Landet, selv om den første Meddelelse om Fund af dens Æg først fremkommer i indeværende Hefte. Hr. K. Hammer meddeler, at en Ven i Vinteren 1908—09 ved Furesøen viste ham en Rede, som han saa gravede ind til; i Bunden af den godt 70 ctm. lange Gang fandtes en større Redehule, med 3—4 Haandfulde Fiskeben og gamle Ekskrementer i jævn Blanding. Hullet var ca. 3 Meter over Vandets Overflade, og godt skjult under nogle nedhængende Tjørnegrene.

GØG *(Cuculus canorus).* Hr. Aksel Koefoed fandt 24 Juni 1910 ved Jægerspris en Gøgeunge i Reden af Rødkælk *(Erithacus rubecula)*, hvilket her til Lands skal være en stor Sjældenhed; tidligere har han i Kongelunden fundet dens Æg i Rede af Gulbug *(Hypolais icterina)*

SORT STORK *(Ciconia nigra).* Medens den sorte Stork i Nordjylland heldigvis endnu yngler ret almindeligt, findes den næppe noget Steds ynglende paa Øerne, og det maa regnes for en Sjeldenhed overhovedet at træffe den her; 15 August 1909 blev en set ved Stranden i Nærheden af Svendborg af Hr. Proprietær Hempel (efter Meddelelse af Hr. Skovrider V. Clausen).

GULDPIROL *(Oriolus galbula)* faar man jo jevnlig Meddelelser om fra forskellig Side. Hr. Cand. phil. E. Rendtorff oplyser saaledes, at den for et Par Aar siden blev skudt ved Korsør, og Hr. G. Scholten har truffet den i 1903 ved Nyborg, hvor den skal have ynglet det paagældende Aar.

VANDSTÆR *(Cinclus aqvaticus)* blev i Følge Brev fra Hr. Poul Jespersen skudt ved Odense Aa 17 December 1909.

TOPMEJSE *(Parus cristatus).* Medens Sortmejsen nu maa regnes for en af vore faste Fuglearter, der efterhaanden har bredt sig som Ynglefugl over det meste af Landet, hører Topmejsen jo dog endnu til Sjeldenhederne hos os, omend den i de senere Aar synes at være tiltaget stærkt i Tal. Hr. Skovrider Weismann skod 11 Februar 1910 en ved Skørping. I Silkeborgskovene skal den, efter hvad der er meddelt mig fra forskellig Side, ingenlunde være ualmindelig, og det maa vel antages, at det efterhaanden vil gaa med den som med Sortmejsen, at den vil brede sig over det meste af Landet.

SORT RØDSTJERT *(Ruticilla titys)* fører jo en underlig Tilværelse her i Landet, idet den dukker op hist og her, yngler i nogen Tid og saa atter synes at forsvinde. I det foregaaende Hefte fandtes saaledes en Meddelelse om dens Ynglen i Kolding, fra Arkitekt Hagerup. Hr. C. Fold iagttog en gammel Fugl 23 August 1908 ved Gedser og meddeler, at den hvert Aar yngler ved Sukkerfabrikken i Nykøbing F. og jevnlig ses andet Steds der i Byen.

HVIDVINGET KORSNÆB *(Loxia leucoptera)*. Den 3 December 1909 saa Hr. R. Cridland i en Have i Valby, en gammel Han, der sad og pillede i Jorden under nogle Grantræer; det er den eneste Meddelelse, der er kommen om denne Art, medens derimod følgende Art som bekendt var ret almindelig i Sommeren 1909, hvorom der ogsaa i dette Tidsskrift har været Meddelelser.

ALM. KORSNÆB *(Loxia curvirostra & pityopsittacus)*. Professor O. G. Petersen saa efter Sommerferien 1909 jevnlig Korsnæb i Landbohøjskolens Have; de spiste bl. a. smaa Paradisæbler; efter 30 Oktober saas de ikke mere. I Juli Maaned var Korsnæbbene meget almindelige i Løgstøregnen og holdt sig mest til Elmetræer, der var angrebne af Larver el. l. (efter Brev fra Hr. Aage Vedel Taaning). — Hr. R. Thygesen saa en Flok i Nærheden af Ebeltoft 24 Juli 1909; de holdt sig mest ved en Skrænt, bevokset med Rødgran og Bjærgfyr. Nedenfor Skrænten løb en Aa, langs med hvilken der stod en Del Popler, og Fuglene fløj uafbrudt fra Granerne over i Poplerne og tilbage igen. Der var øjensynlig Unger i Flokken, idet enkelte blev madede; nogle Dage senere saas en Flok der i Nærheden. — 24 Juli 1909 blev der efter Hr. Poul Jespersen skudt en ved Odense. — Til Hr. R. H. Stamms Artikel i forrige Hefte af Tidsskriftet »Korsnæb som Galleædere«, hvori der meddeles, at en ung Fugl blev truffet i en Gaard i København 22 Juli, bemærker Hr. O. Dyrhauge, at »københavnske Fuglehandlere i det sidste Aar (1909) nu og da har haft usædvanlig mange Korsnæb til Salg. Det ligger nær at antage, at den omtalte Fugl, der efter Hr. Stamms Mening var forkommen og kun med Besvær kunde flyve op i Træerne i en Have ved Siden af Gaarden, har været et burholdt Individ, der er bortfløjet«.

FRA MAAGERNES LIV. En Dag i Begyndelsen af Juli, da jeg sad i mit Fotograferingshus i Stormmaagekolonien *(Larus canus)* paa Egholm, kom en Maage hjem til Redestedet, der laa

ca. 4 Meter fra mit Hus. Parret havde 2 Unger, ca. 12 Dage gamle. Da disse begyndte at bede om Mad, trak Fuglen sig hen til mit Hus fulgt af den ene Unge. Lige op ad dette, kun en halv Alen fra mit Øje, gylpede den med Besvær en lang, sort Ting op, som Ungen begyndte at nappe til, men maatte opgive at faa ned, da den var for stor. Jeg saa nu, at det var en halvvoksen Muldvarp med fuldstændig Pelsklædning og af Størrelse som en Markmus. Klokken var da omtrent 2. Lidt efter kom den gamle Fugl tilbage, idet den gik søgende omkring, og da den havde fundet Muldvarpen, slugte den denne igen. Omtrent Kl. 3 bad Ungerne om Mad igen, og Muldvarpen kom op igen, men forgæves søgte Ungerne at faa den ned. Den gamle slugte den da igen (altsaa tredie Gang). Kl. 4 blev Muldvarpen igen serveret for Ungerne, som nu havde mere Mod paa den og tog fat i hver sin Ende af den. Desværre saa jeg ikke Resultatet denne Gang, da jeg nu vilde fotografere dem, og jeg derfor var fuldt optaget af Fotografiapparatet. — Paa Egholm findes ikke Muldvarpe.

Under mit Ophold paa Egholm i Juli Maaned saa jeg flere Tilfælde af Eksekution af en Maage af dens Kammerater. I det ene Tilfælde fik jeg fat paa den eksekverede Maage, der havde søgt hen under en Busk. Den var hakket i Nakken, saaledes at Halsen var blottet for Fjer paa en Strækning af 1 à 2 Tommer. Den klagede sig ganske ynkeligt. Jeg tog den med mig; den var i god Foderstand og havde tilsyneladende ingen Skade paa Lemmerne. Den døde 5 Minutter efter.

København, 29 Juli 1910.

CARL RUBOW.

FORSTUESVALEN *(Hirundo rustica)* VED ODENSE I EFTERAARET 1909. I det forløbne Aar bemærkede jeg, at Forstuesvalerne omkring Odense rejste paafaldende sent i Sammenligning med tidligere Aar.

Flere Steder havde Ungerne endnu i Midten af September ikke forladt Rederne, hvad maaske den kolde og fugtige Sommer for en Del har været Aarsag til. Det var imidlertid ikke blot Udrugningen, der foregik senere end sædvanligt, men ogsaa Svalernes Bortrejse synes for Odenses Vedkommende at have været forsinket en Del (dette gælder kun *H. rustica*).

Hele September gik hen, uden at der var nogen synlig Aftagen

i Svalernes Tal at spore, og først omkring 1 Oktober og de paafølgende 6—7 Dage syntes en Del at have forladt Egnen, men overalt saa man dog daglig mange Forstuesvaler, blot i ringere Mængde. $^{8}/_{10}$—$^{20}/_{10}$ var der mange Svaler i Odense hver Dag. Flere Steder traf man dem i nævnte Tidsrum i Hundredevis, saa det har sikkert været Fugle, der har været paa Gennemrejse. $^{21}/_{10}$ var det svundet betydeligt i Svalernes Mængde, og $^{21}/_{10}$—$^{27}/_{10}$ var Antallet en Del forskelligt, men hver Dag opholdt der sig mindst en Snes Forstuesvaler, undertiden betydeligt flere, i Odense. I de sidste Dage af Oktober saa jeg kun 5—6 Stykker her i Omegnen, og 1ste November bemærkede jeg endnu 4 i Odense. I Odense saa jeg selv ingen Svaler senere, men fra paalidelig Kilde har jeg erfaret, at der daglig paa et bestemt Sted i Byen opholdt sig enkelte Svaler til omkring 10 Novbr. At Svalerne imidlertid har haft Vanskelighed ved at klare sig saa sent, fremgaar deraf, at der adskillige Dage ind i Novbr. fandtes døde Svaler (og som det syntes udelukkende unge Fugle) flere Steder i Byen. Den 16 November saa jeg den sidste Forstuesvale. Svalen, der synlig urolig fløj rundt i Gaarden, saa jeg intet til senere.

Oktober Maaned var meget mild, hvorimod Temperaturen om Natten i Novbr. ofte gik betydeligt under Frysepunktet. Man forstaar vanskeligt, hvorledes Svalen fra 16 November har kunnet klare sig i saa vinterlige Omgivelser. Faa Dage før var der med Storm faldet en Del Sne, og Termometret viste om Natten Minimumsgraderne $^{14}/_{11}$: $\div 5^{0}$, $^{15}/_{11}$: $\div 1^{0}$, $^{16}/_{11}$: $\div 5^{0}$ C.

For at faa undersøgt, om en Forsinkelse af Forstuesvalens Bortrejse i Efteraaret ogsaa gjaldt andre Steder end netop Odense, henvendte jeg mig til flere i forskellige Egne af Landet bosiddende Fuglekyndige og modtog paa Forespørgsel beredvilligt en Del Oplysninger vedrørende Svalernes Efteraarstræk.

Viborg: De sidste, en Flok paa 45, Landsvaler iagttaget 2 Oktober. Flest unge, enkelte gamle Fugle.

Kolding: I Oktober Maaned kun observeret Svaler i mindre Flokke.

Nakkebølle: Svalerne talrige til midt i Oktober, hvorpaa der kun blev set enkelte.

Hellerup: Svalernes Antal kun ringe i første Halvdel af Oktober, undtagen paa enkelte Dage, hvor der var Flokke paa Gennemrejse.

De sidste Forstuesvaler blev iagttaget: Viborg $^{2}/_{10}$, Kolding $^{30}/_{10}$, Nakkebølle $^{27}/_{10}$ og Hellerup $^{19}/_{10}$.

Ovenstaaende Meddelelser fra fire forskellige Steder i Landet viser i Korthed Forstuesvalens Forekomst inden Bortrejsen sidste Efteraar og godtgør, at omtalte Forsinkelse kun er lokal og ejendommelig for Odenseegnen.

Næsbyhoved, Maj 1910.

P. JESPERSEN.

LØVSANGER *(Phyllopseustes trochilus)* OG HUGORM. Da jeg en Dag i Juni gik i en af Holstenshuus Skove, blev jeg opmærksom paa to Løvsangeres gentagne klagende »hyid«. Jeg listede mig nærmere og saa nu Fuglene, som uroligt hoppede omkring paa Grenene af nogle Vidiebuske. Jeg blev staaende, og Fuglene syntes slet ikke at lægge Mærke til mig. Uafbrudt gentog de deres klagende »hyid«, hoppede om paa Grenene ikke en Alen fra mig. Endelig opdagede jeg Aarsagen til Fuglenes Uro; en Hugorm laa i Græsset tæt ved mine Fødder. Nu fløj ogsaa en af Fuglene ned og holdt sig svævende over Hugormen. Jeg slog Hugormen ihjel og saa nu, at den havde ligget hen over Løvsangernes Rede; Hovedet havde den holdt lige ved Indgangen. I Reden var syv Unger, der lige var kommen ud af Æggene.

Jeg kastede Hugormen til Side og fjernede mig lidt. Nu kom begge de gamle. De turde dog ikke gaa ned til Reden, men satte sig i Grenene og strakte Hals, fløj af og til hen og holdt sig svævende over Reden. De kunde sandsynligvis ikke forstaa, hvor Hugormen var bleven af.

Saa forsvandt den ene af de gamle og kom lidt efter tilbage med en grøn Sommerfuglelarve i Næbet. Men det varede en halv Times Tid, før den dristede sig ned til Reden og madede Ungerne.

Reden var bygget under en lille Ædelgran paa et Kvarters Højde. Der var dannet et Indgangsrør paa ca. 8 ctms. Længde af visne Græsstraa. Oven over Reden laa vissent Løv; den var udmærket skjult.

Egsmark Strand i Septbr. 09.

R. THYGESEN.

FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER.

HVAD SKAL DER BLIVE AF »VOGELWARTE« HELGOLAND?

Af Dr. H. WEIGOLD, Helgoland.

(Ornithol. Monatsschr. Nr. 1 1910).

Oversat af P. JESPERSEN.

Naar man mellem Videnskabsmænd i Udlandet taler om Helgoland, saa forbinder man dermed sikkert Forestillingen »Vogelwarte Helgoland«. Hvorfor? Jo, de to Ord er Titlen paa en Bog, som i den engelske Udgave har gjort Navnet Helgoland berømt mellem alle Zoologer over den ganske Jord. Denne den gamle Gätkes Bog fortæller os om næsten utrolige Ting, om et Fugletræk og om Sjældenheder, som man andetsteds endnu aldrig har set! Den skildrer denne lille Klippeø netop som »Vogelwarte«, som et Sted, hvor man kan iagttage Fugleverdenens mægtigste Masseudfoldelse og samtidig de sjældneste og mest fremmedartede Gæster fra fjerne Zoner! Og det klinger saa æventyrligt at man næsten daarligt kunde tro det, hvis ikke de paalideligste Beviser blev givet paa de næsten 500 Sider og hvis man ikke endnu den Dag i Dag i et Museum kunde se de fremmede Gæster.

Hvorfor er Helgoland nu saa egnet til et »Vogelwarte«? Det er let at sige og dog vanskeligt at forstaa; thi endnu den Dag i Dag ved vi ikke helt Grundene dertil. I Hovedsagen er det tre Punkter: Beliggenheden, Øens ringe Størrelse og Fyrtaarnet. Lad os tænke os Øen, hvorledes den med sine 50 Meter høje Klippevægge rager i Vejret i den vidtstrakte Nordsø, saa langt ude paa Havet, at man ikke mere kan se de nærmest liggende Kysters lave Land. Som en knejsende mørk Blok er den synlig overordentlig langt borte, i Modsætning til Kystens flade Bred. En Fugl, der flyver om over Nordsøen eller kommer fra rum Sø ind i den tyske Bugt, vil saaledes i alle Tilfælde se Helgoland som første Land og sætte Kursen i den Retning. Gør vore Søfolk og Fiskere ikke ogsaa ofte noget lignende? de sejler netop først til Helgoland som det sikreste og tydeligste Sømærke. At Helgoland i Virkeligheden ved sin fremskudte Beliggenhed paa en vis Maade indfanger alle Landfugle, der — frivilligt eller ufrivilligt — befinder sig over den sydøstlige Del af Nordsøen, fremgaar af nogle ganske mærkelige Tilfælde, som ikke kan forklares paa anden Maade, end ved at Fuglene er undsluppet fra hjemvendende Amerikadampere; der er nemlig her paa Helgoland bleven dræbt to nordamerikanske Risfugle og en sydamerikansk Kostær, som dog vel næppe — i det mindste ikke den sidste — kan tænkes at være fløjet over det mægtige Ocean, især da begge Arter hyppigt bliver indført.

Men ved et stort Antal næsten ligesaa fremmede Gæster, nordamerikanske og øst- eller centralasiatiske Fugle svigter denne Forklaring fuldstændig, fordi de aldrig eller næsten aldrig forekommer i Handelen og umuligt kan være undsluppet Fangenskabet i saa

stort Antal, som de her mange Gange er forekommet til stor Overraskelse for Ornithologerne. Disse Fugle er nu for en stor Del en Specialitet for Helgoland og har just bidraget til at gøre Øen berømt. Paa Fastlandet har de næsten aldrig vist sig, men her delvis regelmæssigt. Der maa altsaa virkelig gaa visse Trækveje over Helgoland. Det er jo intet Under for Arter, som vandrer Øst—Vest og omvendt og ikke skyr det aabne Hav; thi Helgoland er netop det eneste Land, som byder Fuglene Hvil paa Vejen fra Jylland til England. Det gælder ikke alene for de sjældne siberiske Fugle, men ogsaa for Arter som Kragerne, der regelmæssigt Aar efter Aar drager denne Vej. Stadig væk er det netop dette Punkt, altsaa Spørgsmaalet, om der virkelig gaar Trækveje over Helgoland, der endnu vil give Forskeren meget Arbejde. Men det, der først rigtig gør Helgolands fortrinlige Beliggenhed betydningsfuld, er Øens ringe Størrelse. Hvis vi antog, at hine Helgolands sjældne, i det fjerne Siberien hjemmehørende, Gæster drog over Fastlandet ad bestemte Trækveje, saa vilde de der spredes; men her kan de det ikke. De vilde der skjule sig i Kornet, i Krat og Skov; alt det kan de ikke gøre her. Hvad enten de vil eller ej, maa de her ligesom paa en Præsenterbakke stille sig til Skue for Iagttageren, hvis de overhovedet vil holde Hvil. Thi Helgoland er saa lille, at man i en Time kan afsøge hver Fodsbred og saa bar, at en Lærke næppe kunde skjule sig saaledes, at man ikke kunde finde den. De faa Haver med deres Smaakrat kan heller ikke skjule, tværtimod, just der samler alt sig og præsenterer sig særlig godt. Saadanne Forhold er netop enestaaende og findes ingen andre Steder. Helgoland er saaledes en lille Plet Jord, der ligesom en Magnet udøver en hemmelighedsfuld Tiltrækningskraft paa alle Fugle og bringer dem ogsaa saaledes til Iagttagelse, som intet andet Sted — forudsat, at en kyndig Iagttager er tilstede. Deraf kommer det, at Gätke paa denne lille Plet Jord med i det højeste 0,35 □ km. ubebygget Fladerum kunde paavise flere Fuglearter end alle øvrige Ornithologer i hele Tyskland.

Til alt dette kommer desuden, at der paa Helgoland — nu snart i et Aarti — har virket et af Verdens lysstærkeste Fyrtaarne, hvis tre, rastløs drejende, Straaler behersker en meget stor Del af Nordsøen. Naar om Natten Vinden pludseligt bliver ugunstig, eller mørke Regnskyr gør Himlen fuldstændig mork, saa begynder Fyrtaarnets magiske Kraft at virke. Tusinder og atter Tusinder, ja vel Millioner af vandrende Trækfugle kommer bort fra deres Trækretning, som — hvem ved hvor? — overskærer Havet og viser sig her til Iagttagelse: overvældende Timer for Naturvennen! Endnu kender man ikke Sammenhængen mellem de meteorologiske Tildragelser og Tilstedeværelsen af et saadant Massetræk paa Helgoland, fordi endnu ingen har haft Tid og Midler til at gøre Studier, der vel er vanskelige, men just fra dette Sted love godt Resultat. Gätke har i 50 Aar af sit Liv samlet et enestaaende, mægtigt, positivt Materiale, men hans Iagttagelser er — for at tale med Lederen af den kongelige Ungar-

ske Ornithologiske Central, Otto Hermanns Ord: — endnu den Dag i Dag ikke videnskabeligt bearbejdet. Vel har Gätke i sin Bog fremsat hine Slutninger, som han uden videre langvarig videnskabelig Undersøgelse drog ud fra den umiddelbare Iagttagelse, men saa smukt han har lagt alt til Rette for sig, og saa bestikkende det end klinger, saa lyder Videnskabens Dom over denne Del af hans Arbejde dog tildels »noget naiv«. Meget deraf er rigtigt, men meget ogsaa i vore Dage paavist som forkert, uden at man dog har kunnet sætte noget bedre i dets Sted. Der mangler paa dette Punkt netop fornyet objektiv Iagttagelse paa dette samme Sted, paa Helgoland.

Hvorledes viser nu egentlig Fugletrækket paa Helgoland sig? Ganske anderledes end paa noget andet godt Iagttagelsessted, som f. Eks. »Vogelwarte« Rossitten paa den kuriske Nehrung. Dér drager Aar efter Aar tilnærmelsesvis det samme Antal Arter og Individer over, her derimod viser det ene Aar Mængder, der ikke kan takseres, — Helgolænderen taler da om »Milliarder« — det næste kun et saa ringe Antal, at aabenbart kun en ganske lille Brøkdel af Trækfugle bliver bemærket her, medens i første Tilfælde øjensynlig den hele Mængde af nordiske Fugle synlig passerer her. Fuglenes Optræden er saaledes her højst uregelmæssig. Det afhænger netop i høj Grad af Vejret; og det synes netop at være pludselige Uvejr eller overhovedet stærke Forandringer i Atmosfæren i en Periode med gunstig Trækvind, der paa Helgoland fremkalder hine berømte og berygtede store Fugledage — ofte er det kun Timer. Andre Arter kommer jo regelmæssig her, men ligeledes i den strengeste Afhængighed af Vejret. Og det er netop et af de vigtigste Punkter ved Vurderingen af Helgoland som »Vogelwarte«. Intet andet Sted kan man vel saa skarpt og præcist kontrollere Aarsag og Virkning som her; intet andet Sted lader Fugletrækkets Afhængighed af de enkelte meteorologiske Faktorer sig studere saa nøjagtigt som her. Det er jo ikke alene Vinden, som kommer i Betragtning, nej ogsaa Lufttryk, Skymængde, Fugtighed, Sigtbarhed, alt Ting, som er af den samme Vigtighed, og som aldrig paa Fastlandet eller selv ved Kysten staar i saa nøje Sammenhæng med Fugletrækkets Tilsynekomst som her. Det er jo ogsaa saa selvfølgeligt, at det næppe behøver videre Forklaring. Hvad der altid mest imponerer den, der besøger Helgoland, og hvad der faar ham til at blive maalløs er, mere end Fuglenes ubeskrivelige Mængder, deres forunderlig pludselige Opdukken og Forsvinden i den stille Nat. Hvis saadanne Tildragelser gik for sig paa Fastlandet, vilde de spredt over uendelige Flader blive ubemærket, her sørger den mægtige Forræder, Fyrtaarnet, for, at ingen Fugl ubemærket passerer forbi, heller ikke i den mørke Nat, fordi netop alt bliver trængt sammen paa en minimal Flade.

Derfor har de uendelig møjsommelige og af den Grund sjældent længe gennemførte Forsøg paa Fastlandet med at udforske Forholdet mellem Fugletræk og Vejrlig jo ogsaa stadig maattet lade sig nøje

med ret beskedne Fremskridt. Ganske anderledes her! Allerede Gätkes flygtige Forsøg paa at udgrunde Sammenhængen mellem Fugletræk og Vejret har vist, hvad her var at udrette, hvis man havde Lejlighed til at forarbejde det ypperlige Materiale, som de moderne meteorologiske Iagttagelsesnet i vore Dage frembringer, med Henblik paa Fugletrækket paa Helgoland. Det vilde være en mægtig Opgave; men den vilde give forbausende Resultater.

Men bliver der da overhovedet endnu iagttaget saa mange Fugle paa Helgoland, som tidligere, paa Gätkes Tid? Et vanskeligt Spørgsmaal! Mange Helgolændere mener, at der endnu passerer ligesaa mange Fugle som tidligere, men Flertallet er overbevist om det modsatte. Begge Parter har Ret. Ganske vist er det samlede Antal af de Nord og Øst for Helgoland ynglende Fugle, altsaa de, der kommer i Betragtning, naar der er Tale om Helgoland, sikkert ikke formindsket i synlig Grad, og under de samme Vilkaar vil vel ligesaa mange komme indenfor Helgolands Tryllekreds som tidligere; men betegner vi hver Time, som en Fugl her faar til Iagttagelse, som en Iagttagelsesenhed, kan vi være sikre paa, at man — Antallet af Individer ufortalt — dog næppe opnaar en Tiendedel saa mange Iagttagelsesenheder som i Halvfjerdserne. Hvad Grunden dertil er, vil næste Afsnit fortælle. Der er vel ikke nogen Tvivl om, at »Sjældenhederne« paa Helgoland forekommer sjældnere og sjældnere: utallige Fugle, der tidligere holdt Hvil her mange Timer, ja hele Dagen, forbliver her nu kun et Par Minutter eller drager videre uden at gøre Ophold.

Det er derfor intet Under, at Iagttagelserne er blevet overordentlig vanskeliggjort mod tidligere, og fra Aar til Aar vil de stadig blive vanskeligere. Det er det mest triste Kapitel, ved Studiet af hvilket man bliver smerteligt berørt. Idyllen Helgoland er forsvundet for længst; i vore Dage kan man bedre tale om Helgoland som et Turiststed og en Fæstning. Har man som Ornitholog studeret Gätkes Bog med dens fængslende Skildringer og kommer over paa vore Dages Helgoland, ja saa kan intet skildre den sønderknusende Skuffelse, der bemægtiger sig en. En Sammenligning mellem den svundne Tid og nu vil forklare det.

Helgoland er overordentlig lille, $^1/_2$ □ km. Deraf indtog paa Gätkes Tid — fra Begyndelsen af Fyrrerne — Bebyggelsen paa Højlandet ikke mere end en Fjerdedel. Lavlandet var ogsaa dengang fuldstændig bebygget. Men oppe strakte der sig bag den beboede Plads en stor, vid, aaben Flade: den egentlige Klippe. Klippeblokken var endnu paa den Tid, da Tyskland tog den i Besiddelse, fuldstændig fri, bestod for det meste af Græsland med Græsgange til Faar, var tildels ogsaa beplantet med Grøntsager og Kartofler. Bopladsens Rand mod det frie Land var indhyllet i Grønt; der strakte sig et Bælte af udadtil fritliggende Haver, af hvilke nu kun to har Betydning, og af hvis Ejere en Ornitholog paa Helgoland er fuldstændig afhængig. Hvem der kun kender Helgoland i Nutidens Skikkelse og ser et Fotografi af Landskabet om Fyrtaarnet fra 1890, genkender sikkert ikke

Stedet; thi det samme Land, der dengang strakte sig vidt og aabent ud, det er nu bebygget, for største Delen med Kaserner og andre Tjenestebygninger, som nu allerede er rykket frem til Øens Midte. Og videre udefter er Halvdelen af det endnu ubebyggede Omraade indgærdet som Statsjord og berøvet al Naturlighed ved alle Slags Militæranlæg. Dertil kommer desuden Vagthuse, Skur og Barakker, lagt lige midt i det sidste Stykke frie Land og ved Nordspidsen en Restauration; hele Vejen rundt, ligesom midt igennem, er en brolagt Vej. Klippens smukke Fremspring er omhyggeligt ved Beton og Murflader beskyttet mod Forvitring — saaledes er det nuværende Højland. Af den ikke saa smukke Sydspids er der snart ikke mere tilbage; thi kun nogle Tusind Kvadratmeter er endnu frie Marker; Resten, en for Helgoland mægtig Flade, vil i den nærmeste Tid forsvinde bag et mere end mandshøjt Plankeværk. Og dog var Sydspidsen engang næsten det bedste Iagttagelsessted. Til alt det øvrige tænke man sig dernæst en veritabel Jernbane med pustende Lokomotiver, Tog, som slæber Jord og Mursten frem og tilbage, Træstabler, Jern-, Murstens- og Sandhobe, hvor hen man vender sig; italienske Arbejdsfolk gravende fra den tidlige Morgenstund, manøvrerende Matrosafdelinger eller endog stor Øvelsesskydning af Artilleriet. Det er Helgoland i Nutiden!

Og i gamle Dage? Slet intet af alt dette eksisterede da! Et stort frit Landskab paa Sydspidsen og frem for alt paa den nordlige Del indbød de Fugle til Hvile, der trak hen over Øen. Det eneste, der afbrød Fladen var henved 20 kunstige Drosselbuske, i hvilke Droslerne, der vilde søge Beskyttelse, styrtede sig for uden Larm eller Ophævelser at blive fanget. Fremmede sky Fugle, som den centralasiatiske Piber *(Anthus Richardi)* eller den afrikanske Digesmutte *(Saxicola deserti)* slog sig ned, fordi de havde Plads om sig til at flygte i rette Tid, som just Steppens og Ørkenens Børn vil have, store, frie Strækninger. Brokfugle og Pommerantsfugle satte sig i Mængde til Hvile om Morgenen. Alt havde Rum, Plads til at slaa sig ned og ogsaa til at undvige. Hvis nu virkelig en af hine sky »Sjældenheder« i vore Dage sætter sig paa en af de endnu frie Pladser, vil den utvivlsomt inden 10 Minutter være jaget op, finder ingen anden tilfredsstillende aaben Plads og drager skyndsomst bort fra dette utiltalende Sted, i det højeste endnu engang aflæggende Besøg i Klitterne. Engang fordelte de faa Jægere og Duglefængere sig paa hele Klippen: nu, hvor de er blevet formeret til mere end det femdobbelte, har de kun en Tredjedel af Øen og træder næsten paa hinanden deroppe saa at, naar dertil endnu kommer Arbejderne og Militæret, ingen lidt sky Fugl alene paa Grund af Menneskevrimlen kan opholde sig der længere end en Time. En Mængde Arter besøger overhovedet ikke Helgoland mere, d. v. s. de slaar sig ikke længere ned der, f. Eks. alle Ferskvandsfugle, som Klirer og Ferskvandsænder. De forsvinder med de eneste Lokaliteter som paa Helgoland kunde lokke dem, de tre »Sapskuhlen« d. v. s. Ferskvandspytter.

Men ikke alene Højlandet er berøvet al sin Naturlighed, nej,

ogsaa Klippens mægtige, barske Skønhed, som den engang viste sig paa Vestsiden, er allerede tildels tilintetgjort og vil i Løbet af kortere Tid næsten være ganske ødelagt. Man har allerede plomberet Bugterne, som Brændingens Raseri og Vejrets Ugunst har brudt ud af Klippen, med beskyttende Mure for at standse det videre Forfald ved naturlig Opdyngning af en Skraaning. Ved saadanne Skraaninger gaar naturligvis alle de romantiske, vilde og maleriske Klippepartier tabt. Men ikke nok dermed, allerede til næste Aar skal paabegyndes Bygningen af en uhyre Parallelmur i en Afstand af 20 Meter fra Klippens Fod, et Foretagende, som vil sluge mange Millioner, men — ligeledes ved en stor Skraaning — skal redde Øen for Aarhundreder. Naturligvis bliver saa den enestaaende, imponerende Vestside til en Grushob. Den berømte »Lomvieklippe« kommer derved i stor Fare, et mægtigt Naturmonument af uvurderlig Værdi, et Stykke højnordisk Fugleliv i vort Fædreland. Hvis Muren blev gennemført i samme Afstand under »Lomvieklippen«, vilde dette storslaaede Naturmindesmærke med et Slag være tilintetgjort; thi de unge, ikke flyvefærdige Fugle vilde ved Nedstyrtningen — i Stedet for uden Fare at dale ned i Vandet — knuses mod Klippen. Dog er der sikker Udsigt til, at Lederne af Byggeforetagendet vil gøre deres bedste; de haaber, at Lomviekolonien ikke skal blive udsat for Fare. Hvis Arbejdet bliver foretaget, efter at Lomvierne i Slutningen af Juli er trukket bort, er der al Sandsynlighed for at bevare denne Skat for Helgoland. Ved denne Lejlighed er ogsaa fra mange Naturvenner udtalt Ønsket om, at den saakaldte store Lomviejagt enten bliver ganske afskaffet, eller dog først bliver saa sent ansat, at ingen hjælpeløse Unger for Fremtiden bliver prisgivet Døden paa Grund af Sult. Det bedste vilde være, at overhovedet al Skydning paa Lomvierne indenfor en vis Afstand fra Klippen blev forbudt. Udenfor kan man saa — udenfor Fredningstiden — skyde saa meget, man har Lyst til!

Om Forandringen af den vestlige Kyst vil blive meget skadelig for Fuglelivet, lader sig endnu ikke sige. Sikkert vil hele Klippefodens karakteristiske Natur, Dyreliv og Plantevækst, som den ingen andre Steder i Verden optræder, blive stærkt forandret og tildels uigenkaldelig tilintetgjort, og et Felt for de interessanteste Studier vil blive forringet for Videnskaben, ja, maaske endog fuldstændig forsvinde for den endnu er blevet tilstrækkeligt bearbejdet. At der til Gengæld bliver skabt nye og i sin Art ligesaa interessante Livsbetingelser, vedkommer ikke denne Sag og har ikke Interesse for Ornithologerne. Thi utvivlsomt vil ogsaa Vestsidens Specialiteter indenfor Fugleverdenen forsvinde. Hverken Muddersnæppens muntre Piben, Svaleklirens herlige Fløjtetoner eller Hvidklirens melodiske Stemme vil da genlyde i de skumle Huler og Kløfter, som til den Tid vil være begravet under Grus.

Med Kæmpeskridt drager Tilintetgørelsen af Helgolands Natur fremad. Allerede er to af de for Ornithologien vigtigste Egne, i Forhold til Øen mægtige Strækninger, gaaet tabt. Stadig bliver der

bygget mere og mere, saa at Jorden her allerede har en fabelagtig Værdi.

Sammenligner man paa et Kort de frie Strækninger paa Gätkes Tid og nu, viser det sig, at i vore Dage (nøjagtigt beregnet) Halvdelen endnu er frit Land. Men enhver Kender vil straks ved første Øjekast se, at en fuld Tredjedel deraf er smalle Strimler eller ligger mellem Husene, saa at man som Ornitholog næsten altid med raske Skridt kan gaa over det; thi fraset nogle almindelige Arter er der aldrig noget at finde. Af Resten taber en stor Del i denne Henseende sin Værdi derved, at det er gennemskaaret af Veje og overhovedet opviser altfor livlig Færdsel (»Østlandet«). Vil man beregne den Rest, der praktisk talt kan komme i Betragtning, maa man lægge en neutral »død« Zone om hver Bygning, hvert Gærde og hver Vej, som enhver nogenlunde sky Fugl respekterer.

Men Billedet vilde blive ufuldstændigt og give et ganske forkert Begreb, hvis man ikke kender Befolkningens Livsforhold og Virksomhed i disse Omgivelser. Paa Gätkes Tid talte Befolkningen noget over 2000 Hoveder (1851: 2180 Mennesker); da fandtes der ingen Besætning, og fremmede Arbejdere kendte man heller endnu næppe. Nu bor der paa det lille Terræn mindst 2750 Mennesker, og dertil kommer, at Besætningen i en nær Fremtid bliver vældig foroget. Man kan tænke sig, hvorledes det ser ud, naar disse Tropper holder Øvelser paa Højlandet. Havnebygningsforetagender og de øvrige Statsanlæg har trukket et stort Tal af Bygmestre, Teknikere og italienske Arbejdere hid, og det er langt fra Helgolænderne mere, der giver Helgoland sit Præg. Alle disse Mennesker gaar selvfølgelig ud at spadsere eller færdes i det fri — for slet ikke at tale om Menneskevrimlen i Sæsonen. Overalt bliver der gravet og rodet, arbejdet og sviret.

Engang tilhørte Helgoland udenfor Sæsonen Helgolænderne, som her førte et idyllisk Liv. Endnu var Badelivet ikke saa stærkt, Helgolænderne maatte endnu arbejde. Fiske- og Hummerfangst var et Hovederhverv, medens den Fremmede nu ganske skaffer Befolkningen Opholdet, og Hummerfangst mere er en Tilgift. I hine Tider fandtes en Flok Jægere og Fuglefængere, tildels samtidig Fugleudstoppere, som næsten dannede et Laug og ved Jagten tjente en stor Del af deres Brød, men frem for alt sørgede for en fornuftig Jagthusholdning. Gätke har foreviget disse enestaaende Skikkelser frem for alt de tre Brødre Aeuckens. De var saa at sige fødte Ornithologer; som Fugleskytter og Fuglefængere havde de lige fra deres Barndom lært Fugleverdenen at kende. Deres utroligt skarpe Øje og den indgaaende Interesse for deres Fag havde gjort dem til udmærkede Fuglekendere, som søgte deres Lige i skarp Iagttagelsesevne. Utalte Tusinder af Fugle passerede gennem deres Hænder, saa at den mindste Afvigelse i Fjerdragten ikke mere undgik deres Blik. Der havde Gätke let Spil. Saadanne Folk behøvede han slet ikke først at interessere for Sagen, han behøvede kun at sikre sig deres Hjælp. Da han havde bosat sig paa Helgoland og saaledes blev betragtet som Helgolænder, skabtes der

snart en Venskabsforbindelse, der gjorde et intensivt Samarbejde muligt. Da Jagtlove paa den Tid ikke kendtes, blev der ogsaa nedlagt og fanget Smaafugle i Tusindvis. Men havde man paa samme Tid saadanne Mængder foran sig, var det for de gamle Fuglefængere med de skarpt ovede Øjne et let Arbejde at udvælge de ogsaa kun ganske lidt afvigende Eksemplarer. Og Gätke gjorde det mest mulige for systematisk at oplære sine Folk. I fortroligt Samvær paa lange Vinteraftener snakkede han med sine Medhjælpere og gjorde dem ved Hjælp af sine Bøger særlig opmærksom paa alle de Arter, som muligvis engang kunde berøre Helgoland. Og da Gätke trods ringe Midler dog altid havde en Drikkeskilling, ja efter Omstændighederne endog et Guldstykke parat til den, der bragte ham noget paafaldende, saa blev der da ogsaa bragt ham alt. Man var endnu beskeden, ikke forvænt og frem for alt selv interesseret i Sagen.

Hvorledes er det da nu? At nogen i vore Dage kunde leve af Fuglefangst og Jagt er ganske udelukket, dertil gives der altfor ringe Lejlighed. Desuden er Jagtloven jo indført, saa ingen Fugl, mindre end Drossel, kan skydes eller fanges, eller i det mindste maa blive det! Fuglejagten er saaledes blevet en Sport. Hvad skal Helgolænderen ogsaa stille op med de mange Penge, han har faaet af de Fremmede, og hvorledes skal han frem for alt slaa Tiden ihjel om »Vinteren« (d. v. s. udenfor Sæsonen)? Thi medens en Del af Helgolænderne nu tager Del i eller arbejder i Befæstningens Tjeneste paa Højlandet, er det for en anden og rigtignok en stor Del, ikke mere nødvendigt at arbejde. Saa bliver et Jagtkort købt for 25 Mark, og — naar der kun er Gnist af Haab om at faa Fingre i en Sneppe, ja endog kun en Drossel — Bøssen taget med paa Spadseretur den hele udslagne Dag, eller man staar med ladt Bøsse mellem Baadene paa Stranden eller ved Hushjørnet. Der kommer dog maaske en Sneppe! Men er der virkelig engang noget paa Færde, nemlig hvis der er Fugletræk, saa foregaar en støjende Jagt. Det futter og knalder værre end i en Fægtning; enhver Sangdrossel, der viser sig i den dobbelte Skudvidde, bliver der skudt efter tre Gange, indtil den falder, efter enhver Krage fem Gange, efter enhver Sneppe ti Gange. Men skudt bliver den. Af de Snepper, der kommer hertil, slipper ikke 10 % levende væk igen. Helgolænderne er ingenlunde slette Skytter. De gamle Fuglejægere paa Gätkes Tid og ogsaa nogle af Nutidens var og er sande Mesterskytter, som vel næppe noget andet Sted bliver overtruffet. De skyder med Sikkerhed i mørk Skumring de lavt hen over Jorden strygende Snepper midt i Menneskevrimlen. Men da der nu gives over 50 Indehavere af Jagtkort (paa højt regnet 0,2 □ Klm. Jagtterræn!) saa er der derimellem netop ogsaa en Masse unge og uerfarne Skytter, som giver Ild paa den mest afsindige Afstand. Thi enhver vil skyde. Men da der ofte er færre Drosler end Jægere, bliver der afskudt tre eller flere Skud efter hver Drossel. Enhver er glad, naar han faar et Maaltid sammenskrabet. Hvis én virkelig engang skulde have noget usædvan-

ligt men ikke altfor paafaldende mellem sit Bytte, ja saa mangler tre Fjerdedel af »Jægerne« det nødvendige Kendskab. Men har han virkelig fundet noget mærkeligt mellem sit Bytte, saa forlanger han ofte af Museets Ledelse de mest utrolige Priser derfor. »Staten har jo nok« tænker enhver. Hvis den forlangte Pris ikke bliver udbetalt, indfinder der sig ofte nok en naiv Badegæst, hvem man for en latterlig høj Pris kan prakke »Sjældenheden« paa. Eller ogsaa bliver Fuglen — af Stivsindethed — hellere plukket og spist end solgt for en fornuftig Pris. Men Følgen for Museet er i alle Tilfælde den, at Manden aldrig indleverer noget senere. Der gives jo ogsaa Præparatorer paa Øen, som man kan spille ud imod Museet, hvis Omstændighederne kræver det, skønt man netop maa rose disse Folk for en anstændig Optræden. Det er her som overalt: Omgangen med Fremmede har fordærvet mange af Befolkningen og gjort dem havesyge. For at være retfærdig, maa man naturligvis ikke slaa dem alle i Hartkorn. Endnu findes der en Del dygtige Jægere og Fuglekendere, hvem det er en Glæde at understøtte Videnskaben, som kender den virkelige Værdi af deres Bytte, og med hvilke man altsaa endnu kan arbejde sammen med Glæde. Skade kun, at disse Mænd næsten ikke mere har Lejlighed dertil.

Iøvrigt skal det ikke glemmes, at Øvrighederne, Militærforvaltningen og den kongelige biologiske Anstalt har gjort meget mod de om sig gribende Ulemper. Kun har der med den bedste Villie ikke været meget at udrette. Saaledes er det meget anerkendelsesværdigt, at Kommandantskabet har forbudt Skydning og Fangst paa det sømilitære Territorium for i det mindste paa dette Omraade at skaffe Fuglene Ro, selv om det ikke er meget egnet dertil. Følgen er imidlertid blevet den, at Jægerne trænger sig endnu mere sammen paa det øvrige Terræn. Ogsaa Civilforvaltningen sørger nu for streng Overholdelse af Jagtbestemmelserne og har fra 1910 forhøjet Prisen paa Jagtkort til 40 Mark, en Forholdsregel, som ikke noksom kan anerkendes, men hvis Følger man maa afvente. En Drager sagde endog: »Ja, selv om »Kortet« bliver tre Gange saa dyrt, saa køber jeg mig dog alligevel et!« Det vilde heller intet skade, hvis ogsaa den natlige Fuglefangst var knyttet til Besiddelsen af et Jagtkort. — Og for Bevaringen af »Lomvieklippen« er alle Institutioner, med den biologiske Anstalt i Spidsen, i skøn Endrægtighed og ikke uden Virkning traadt i Skranken.

Tidligere maa Helgoland virkelig have været beboet af lutter, om end ikke lærde, Ornithologer. Endnu i vor Tid er Kendskaben til Fuglene og Interessen derfor saa udbredt, som man ingen andre Steder i Verden vil træffe den. Men det er dog intet mere imod tidligere. Allerede kan man næsten ikke længere forlade sig paa hver tiende, naar det kun angaar halvvejs usædvanlige Arter. Der er nu ikke mere Lejlighed der som før, og man er ikke mere som tidligere henvist til Fiske- og Fuglefangst. Desuden finder man nu langt fra den Understøttelse, som man fandt i tidligere Tider. Gätke

behøvede sandelig slet ikke at gaa ud af Stuen for at skrive Beretninger, som alligevel var paalidelige. Nu maa en Ornitholog paa Helgoland selv gøre Hovedarbejdet. Han maa i det mindste tre Gange om Dagen afsøge Øen; thi Fuglene har som sagt ikke saa meget Ro her mere, at man kan gøre Regning paa ved en Tur om Dagen at støde paa alle de mere sky Fugle, som overhovedet paa den Dag har slaaet sig ned paa Øen. Der hører virkelig Held til, at være der netop paa den Tid, da saadan en *Anthus Richardi* f. Eks. har slaaet sig ned for nogle faa Minutter. Thi da er den sikkert allerede jaget op af Arbejdere, Spadserende eller, som det oftest sker, af »Jægere«. Men er den først engang skræmmet op, finder den vel næppe endnu en anden lille Plads, som synes den tilstrækkelig sikker, og saa tager den til Klitten eller trækker straks bort. Ingen Ro hverken Dag eller Nat! det er netop Nutidens Motto.

Klitten synes saaledes endnu at være det bedste Sted, og den er det da ogsaa i Virkeligheden. Men den er meget, meget lille, saa at en eneste Jæger kan bortjage alle mere sky Fugle i Løbet af en Timestid. I Sæsonen kommer den saa godt som slet ikke i Betragtning, da den indtil Kl. $4^1/_2$ om Eftmd. vrimler af Badegæster, og da efter den Tid Fremmede, der ofte aldrig før har haft fat paa et Gevær, forsøger deres Jægerlykke paa enkelte Ryler eller Præstekraver. Desuagtet kan virkelige Sjældenheder ogsaa nu snarest overlistes mellem Klitterne.

Naar der er Træk, bliver der nu skudt lige fra den tidligste Dæmring, medens man tidligere holdt strengt paa, at lade Flertallet af Fuglene roligt sætte sig, før man ved fuldt Dagslys først rigtig begyndte Jagten. Nu kan det være saaledes, at det i den tidlige Morgendæmring vrimler med Snepper og Drosler — naar det er blevet ordentligt lyst, er der paa Grund af Knalderiet næsten intet mere tilbage; eller, hvis der er nogle, er de utrolig sky ogsaa selv om det er Arter uden Interesse, som Stære eller de i Begyndelsen saa fortrolige Snespurve. Man har saaledes slet ingen Lejlighed mere til at gennemmønstre f. Eks. et større Antal Drosler for at undersøge om der ikke maaske mellem dem skulde findes en *Turdus Swainsoni* eller en *iliacus Coburni*.

Men endnu vedbliver den natlige Fuglefangst med Blændlygte og Kætscher. Tidligere blev der derved fanget alt, som det blot kunde betale sig at plukke. Nu maa der kun fanges mere jagtbare Fugle, altsaa hovedsagelig Drosler og Snepper. Ganske vist smager den paa denne Maade tilvejebragte Drosselsuppe ofte i forbausende Grad af Lærke og Stær, som jo ogsaa ofte nok bliver fundne døde, men man drister sig dog ikke mere til at gaa i Lag med andre Smaafugle. Tværtimod, i vor Tid siger Helgolænderen, naar han ser en Ornitholog skyde paa en Bjergirisk eller Graasidsken — hvad enten det nu er Hykleri eller maaske den ved Forbudet genvakte Kærlighed til Fugleverdenen? —: »Det er en Skam at skyde saadanne smaa Væsner!« Tidligere havde enhver Knos sit Pusterør eller

Slangebøsse og nedskød hver eneste Smaafugl. Og mellem de mange paa den Maade erhvervede Fugle fandtes netop da hine berømte Sjældenheder, som endnu den Dag i Dag, om end falmede, pryder Nordsømuseet. Paa den Maade faar man altsaa slet ingen Smaafugle mere. Kilden, hvorfra Gätkes verdensberømte Sjældenheder stammer, er udtørret. Nu maa man selv møjsommeligt søge efter »Sjældenhederne«. Møjsommeligt er virkelig ikke for meget sagt! Lad os som Eksempel tage den gule Vipstjert: Sky ved den megen Færdsel, stryger en Flok af disse smukke Fugle om, næsten stadig i Luften. Da man nu ikke i Flugten selv med den bedste Vilje kan skjældne de vanskelige Kendetegn paa de enkelte Vipstjertarter, løber man i timevis om efter de omkringflyvende Fugle; endelig sætter de sig, man har lykkeligt sneget sig saa langt frem, at man med Kikkerten kan skjælne Tegningen paa Hovedet hos de enkelte Fugle. Endelig finder man mellem Flokken en *borealis* eller endog en *campestris;* man vil skyde; da kommer der netop en Arbejder eller Matros og bortjager, maaske med Vilje, Fuglene. Har man virkelig endelig glædestraalende nedlagt et saadant sjældent Eksemplar. saa kan man muligvis endda høre en Badegæst mumle: »Sikken en gemen Søndagsjæger! Skyder saadan nogle smaa Skabninger! Der er jo knap en Mundfuld paa dem!« — Det er Ornithologens Arbejde paa Nutidens Helgoland!

Hvad betyder nu alt dette for Fugletræksforskningen? Helgoland mister for hvert Aar, der gaar, mere og mere af sin begunstigede Stilling, som gjorde det saa uendelig værdifuldt for Forskning af Fugletræk. Denne Tilbagegang er ikke til at standse ved nogensomhelst Forholdsregel; thi hvad der her drager Jorden bort under Videnskabens Fødder er for største Delen praktisk-nationale Anliggender. Helgolænderen har kun altfor meget Ret, naar han siger: »Der vil ikke gaa ti Aar hen, før en Fuglekonge ikke kan slaa sig ned paa Helgoland.« Egentlig gælder dette Eksempel allerede nu. Derfor er hvert Aar tabt, der ikke bliver udnyttet paa det kraftigste til, hvad der endnu kan blive gjort til Udforskning af det mægtige Træk paa dette Europas bedst beliggende Sted. Endnu vil der kunne udrettes meget her, men hvert Aar medfører et nyt uerstatteligt Tab af Lejlighed. Hvis man ogsaa lader de sidste Aar gaa hen uden at tage fat, saa vil Bebrejdelser og Anger over den tabte Tid og Lejlighed aldrig kunne skaffe den tilbage. Og her er der absolut intet at oprette. Et Naturmindesmærke er for det meste allerede tilintetgjort, naar man med Skræk bliver opmærksom derpaa. Lad derfor Videnskaben i det mindste redde saa meget som muligt til Erkendelse af Sandheden, før det fuldstændig er for silde!

Men hvad kunde der nu her være at gøre, hvilke Opgaver skulde man først se at løse? Naturligvis er det første — som overalt det uundværlige Grundlag — Anskaffelse af paalide-

ligt Iagttagelsesmateriale. Flere Gange hver eneste Dag maa saa vidt muligt hvert Punkt af Øen kontrolleres. Kun af et fuldstændigt Stof kan man drage paalidelige Slutninger. Ved Mangler i denne Henseende kan Billedet kun blive galt, ja for det meste bliver der slet intet Billede. Det ser man af næsten alle de hidtidige Forsøg paa at udforske Fugletrækket. En Forsker maa saaledes stille hele sin Tid, under særlige Omstændigheder ogsaa sin Nattero, fuldstændig til Disposition. Da han nu kun i ringe Grad kan regne paa Hjælp fra Beboernes Side, maa han ogsaa selv med Iver arbejde med den praktiske Del af Ornithologien d. v. s. Fuglejagt og Fuglefangst, ligesom han selv maa føre Kontrol med de Fugle, der flyver mod Fyret. Under saadanne Omstændigheder vil han fuldstændig kunne udnytte de gunstige Forhold, som ligger i den vidunderlige Sammentrængthed og kan være sikker paa, at faa et saa fuldstændigt, nøjagtigt Billede af Fugletrækket, som der ingen andre Steder, heller ikke ved Rossitten, kan opnaas. Thi selv om enhver Helgolænder langt fra mere er Ornitholog, kan man dog være sikker paa, at 20 Øjne vaager for en, naar man engang, bøjet over Bøgerne, forsømmer noget. Man kan trostig sige: naar man kan vie hele sin Tid til Sagen, kan saa godt som intet her undgaa en, i det mindste hvad der angaar Land- og Strandfugle. Og hvad paafaldende der endnu forekommer af de større Fugle, bliver ogsaa endnu den Dag i Dag med Sikkerhed nedlagt. Det er stedse en vanskelig Sag at kontrollere Fuglene, der opholder sig ude paa det aabne Hav. En stor Del af Befolkningen paa Helgoland ligger næsten daglig paa Vandet, og sjældent mangler Bøssen i Baaden. Man kan saaledes efter Fiskernes og deres Folks Beretninger gøre sig et godt Begreb om det aabne Havs Fugleliv. Naturligvis tager man ogsaa selv derud, saa ofte Iagttagelserne paa Land tillader det.

Nu vil man sige, at efter denne pessimistiske Skildring kan der dog ikke være ret meget Arbejde at udrette. Men for at forstaa det rigtigt, maa man stadig huske paa Helgolands særlige Ejendommeligheder. Det er allerede bleven sagt, at Fuglene endnu kommer til Helgoland i massevis, men at de er meget vanskeligere at iagttage. Det betyder straks mere Arbejde end tidligere. Klagerne angik først og fremmest hine 200 eller flere sjældnere Arter, hvis tidligere Forekomst har gjort Helgoland saa berømt. Af dem vil man trods den mest anstrengende Virksomhed nu kun kunne paavise saa faa, at en Retfærdiggørelse og en Begrundelse af disse ringere Resultater gøres nødvendig overfor Videnskaben. Af de øvrige 200 Arter kan den største Del endnu paavises her, og en Mængde Arter kan endnu den Dag i Dag i givne Tilfælde optræde i utrolig Mængde. Man kan blot tænke paa Arter som Digesmutter, Rødstjerter, Lovsangere, Fluesnappere, Fuglekonger, Bog- og Kvækerfinker, Sidskener Stære og flere andre. Naar disse Fugle engang af et Uvejr er blevet forslaaet til Helgoland, er det dem ogsaa næsten fuldstændig ligegyldigt, hvordan Helgoland ser ud; de slaar sig just

ned, fordi de paa Grund af særlige Omstændigheder er blevet tvunget dertil. Der er jo en hel Række af Arter, der er meget beskedne i deres Fordringer, som i mange Aar vil byde Ornithologien interessant Lejlighed til Arbejde. Og om Fyrtaarnet vil det da ogsaa om Natten stadig vrimle, selv om der ikke findes en Kvadratmeter frit Land paa Helgoland mere. Følgende vil saaledes være at paavise og at begrunde: at ifølge Tilintetgørelsen af Helgolands Natur vil der nu med ulige større Arbejde kun kunne opnaas ulige ringere Resultater, end paa Gätkes Tid. Men da det fra Aar til Aar bliver slettere, skulde i det mindste en Videnskabsmand kunne ofre hele sin Arbejdskraft og Tid paa endnu at redde, hvad der er at redde for vor Indsigt i Fugletrækkets store Gaade.

Et relativt fuldkomment Iagttagelsesmateriale er meget værd, men man maa aldrig, aldrig glemme, at det ikke skal være Endemaalet, men blot Grundlaget for Arbejdet. Nu først skal det egentlige Studium begynde, den blotte Registrering nytter endnu ikke meget, naar Bearbejdelsen ikke følger efter. Og der kniber det jo altid. Bind, ja endog hele Biblioteker, indeholder intet andet end saadant registreret Materiale, som endnu stadig venter paa Bearbejdelse. Derfor maa Hovedopgaven for en Ornitholog paa Helgoland være først at sammenligne alt meteorologisk Iagttagelsesmateriale paa Helgoland med sit ornithologiske. Da Helgoland er en meteorologisk Station af 2den Klasse, og der ogsaa fra Marinesignalstationen bliver anstillet Iagttagelser, som staar til Disposition, saa er der intet til Hinder — det skulde da være at ønske en Udvidelse og oftere Gentagelse af Iagttagelserne, særlig ogsaa om Natten, allerbedst ved selvregistrerende Instrumenter. Helgoland vilde iøvrigt være egnet til at besidde en første Klasses meteorologisk Station. Kan man saa desuden skaffe sig alle meteorologiske Iagttagelser, der er blevet anstillet saavel mod Nordøst som Sydvest, — og det kan ikke være umuligt, — skulde det dog gaa underligt til, hvis man ikke skulde kunne faa noget nøjere at vide om Fugletrækkets Afhængighed af Vejrets forskellige Faktorer. Det vilde være at løfte det Slør, der er udbredt over Fugletrækkets Hemmelighed et godt Stykke; ja det vilde overhovedet være det højeste, den eksakte Forskning vil kunne frembringe. Derud over er Hypothesernes Rige. —

Selvfølgelig skulde der hvert Aar offentliggøres en udførlig Beretning om Fugletrækket. Men ikke alene det fremskaffede Materiale skulde forarbejdes, ogsaa en Mængde Optegnelser, som foreligger siden Gätkes Død, saavel som de interessante Forekomster fra den Tid, som de i Museet opstillede Eksemplarer indestaar for, skulde offentliggøres og derved gøres tilgængelig for Videnskaben. Det vilde ogsaa være i højeste Grad ønskeligt, naar Tiden og de meteorologiske Grundlag dertil fandtes, videnskabeligt at bearbejde Gätkes for Størstedelen overordentlig nøjagtig førte Dagbøger.

Som bekendt kom Gätke til ganske mærkværdige Anskuelser,

hvad angaar Fugletrækkets Højde og Hurtighed, og er af den Grund stødt paa stærk Modstand. Ja, man har endog gjort hans paa 50aarig Iagttagelse baserede Anskuelser latterlige. Ligeledes er hans Bemærkninger om Trækkets Retning og Træk efter Alder og Køn langtfra anerkendt paa ethvert Punkt. Efter Gätkes Død (1896) staar Sagen nu saaledes, at alle Landes Ornithologer fordrede en objektiv Genundersøgelse af Gätkes Paastande paa Stedet. Men denne er indtil vore Dage stadig ikke sket. Hvis man venter en lille Tid endnu, vil den aldrig kunne ske; thi da er den ikke mere mulig, som den allerede nu er vanskelig. Men ikke alene ved Iagttagelse maa man revidere dem, men frem for alt ogsaa ved Eksperimenter. Fuglestationen Rossitten har allerede nu skaffet et yderst værdifuldt, nøjagtigt Materiale til Bedømmelse af disse Spørgsmaal, uden dog at have løst Problemet. Helgolands Fuglekendere vil f. Eks. ikke lade Rossittens Eksperiment om Kragernes Flyvehastighed gælde, fordi de er fast overtydet om, at Kragerne flyver meget hurtigere over Havet end over det sikre Land. Helgoland har jo overhovedet saa ejendommelige Forhold, at de her vundne Anskuelser kun her kan blive undersøgt igen. Saaledes vilde vel Forsøg med Synsvidden, saa overmaade vigtig for Gendrivelse af Gätkes Argumenter vedrørende Trækkets Højde, her ved Luftens store Klarhed og Helgolændernes bevislig utrolig skarpe Øjne, give et ganske andet Resultat, end paa Fastlandet. Man maatte i det Øjemed have Drager, eventuelt smaa Balloner og meget lange Reb, som de meteorologiske Stationer bruger dem. Det vilde dog — som man passende kunde bemærke ved denne Lejlighed — være overordentlig vigtigt her ved Hjælp af saadanne Instrumenter regelmæssigt at udforske de øvre Luftlag! Ogsaa ellers vilde man ved alvorlig Anstrengelse — forudsat den tilstrækkelige Hjælp — sluttelig ved Eksperimenter kunne komme Problemerne til Livs.

Først og fremmest er da det storartede Mærkningsforsøg, som blev paabegyndt med megen Energi og velfortjent glimrende Resultat af Dr. Thienemann* fra Rossitten, bestemt til her at give vigtige Oplysninger, som vilde være af den allerstørste Interesse. Man kunde nemlig saa med et Slag sætte den positive Sikkerhed i Stedet for Gätkes Formodninger, der i sin Tid vakte saa uhyre Opsigt blandt Ornithologerne. Man ved allerede om nogle af Rossittens Trækfuglearter med forbløffende Nøjagtighed, hvorledes deres Træk forløber, og en stor Del af Hemmeligheden ved disse Arters Træk er blevet oplyst. Men derved har det ogsaa vist sig, at Rossitten maa have et ganske andet Opland end Helgoland; thi Fuglene ved Rossitten undgaar — det ved vi nu positivt — Nordsøens tyske Bugt. Hvis man saaledes vilde mærke Fugle paa Helgoland, vilde man opnaa ganske andre Resultater, som paa det lykkeligste vilde fuldstændiggøre Rossittens og sandsynligvis endog skaffe endnu interessantere Oplysninger, alene fordi man her kunde sammenligne Resul-

* Som bekendt er det H. Chr. C. Mortensen, Viborg, der er Skaberen af Ringmærkningsforsøgene. Red.

tatet af 50aarig Iagttagelsesvirksomhed med Virkeligheden. Ganske vist bliver saadanne Mærkninger paa Helgoland som al anden ornithologisk Virksomhed vanskeligere fra Aar til Aar. Thi for at fange Fuglene hører først og fremmest til, at de slaar sig ned, og det gør de større jagtbare Fugle, som alene kan komme i Betragtning, netop sjældnere og sjældnere. Tidligere, da der endnu blev fanget mere, end der blev skudt, vilde det have været let at faa Snepper, Krager og Drosler i tilstrækkeligt Antal, men nu er det allerede meget vanskeligt. Og har man saa endelig lykkeligt faaet mærket nogle, saa vil Halvdelen af dem blive skudt paa selve Øen, hvis det netop falder ind med daarligt Vejr. Og dog trods alt: Hvis man havde tilstrækkelig Tid og Understøttelse, vilde man dog endnu kunne opnaa meget. —

Paa Helgoland forekommer, som allerede omtalt, undertiden utrolige Undtagelsestilfælde, som er af største Interesse for Biologien. At Skovsnepperne her sidder i Klippehuller, at Vandrikser og Steppehøns kan gribes paa Vejene med Hænderne, er Ting, som kun forekommer paa Helgoland. Desværre har man endnu stadig undladt at fasttrylle saadanne Optrin paa den fotografiske Plade. Derfor, og ogsaa fordi der her overordentlig ofte frembyder sig sjældne Lejligheder, maatte en Ornitholog her foretage Optagelser af Fugle saa vidt muligt med dertil egnede moderne Apparater.

Endelig vilde ogsaa Nordsømuseet, i hvilket den prægtige Fuglesamling staar, fordre rigeligt Arbejde, meget mere end den nuværende Ledelse paa Grund af en Mængde andre Arbejder nogensinde kunde overkomme. Siden Gätkes Død har man holdt Fuglesamlingen i dadelfri Stand og udvidet den i betydelig Grad ved Køb. Men den kan ikke blive systematisk fuldstændiggjort, før den bliver nøje katalogiseret. Desuden maatte der anlægges en Skindsamling efter videnskabelige Principer til nærmere Detailstudium af Racer (og følgelig altsaa Fuglenes Herkomst), Fjerbeklædning og Overgangsdragter. Begyndelsen er forøvrigt allerede gjort. Frem for alt skal ogsaa enkelte af Gätkes Beviseksemplarer, om hvis korrekte Bestemmelse andre Ornithologer har tvivlet, gennemgaa en Efterprøve, og overhovedet skal der foretages en Sigtning af tvivlsomme Data fra Gätkes Bog.

Ved saadan Anerkendelse, Udnyttelse og Fortsættelse af Gätkes Livsværk vil man gøre det højtansete »Vogelwarte Helgoland«s Navn større Ære, end naar man kritikløs bøjer sig for hans Autoritet, og antager, at han er ufejlbar og intet har efterladt til sine Efterkommere at udrette.

Men endnu er ikke nævnt alle de Opgaver, som der kunde være at løse paa Helgoland. Der aabner sig her lokkende Udsigter: Helgoland som Nordsøens ornithologiske »Centrale«. Det giver sig egentlig af sig selv: vil man forstaa, hvilken Rolle Helgoland spiller, maa man i Forvejen desuden studere hele Nordsøens og de tilstødende Landes Fugleliv.

Først vil Iagttagelser paa det aabne Hav være en paatrængende Nødvendighed. Hvor bliver de Millioner af, som paa Helgoland flagrer om Fyrtaarnet og ved deres Skrig ødelægger Folks Søvn, hvor er de paa deres Træk over Havet? Det er et Spørgsmaal, som det snart er paa høje Tid at faa løst.

Det vilde være et let Stykke Arbejde at udføre Ringmærkningen i meget stor Maalestok, naar man sejlede et Par Sømil over til de frisiske Øer og der forsynede de næsten flyvefærdige Maage-, Terne- og Vadefugleunger med de fjerlette Aluminiumsringe. Eller man kunde maaske ogsaa der fange Strandfuglene paa Fladvandet med Net — man kunde da gøre et Forsøg. Hvis man vilde anvende en større Pengesum derpaa, vilde det være let at mærke Ænder i Fuglekøjerne*; de vilde egne sig ganske fortræffeligt til dette Eksperiment, som langttrækkende og jagtbare, meget efterstræbte Fugle.

En umaadelig interessant Opgave vilde det ogsaa være om Vinteren at foretage Farter langs Kysten paa Statens Tjenestefartøjer, for paa en vis Maade at holde en Folketælling blandt de overvintrende Fugle, eller med andre Ord: at fastslaa, hvilken Rolle den tyske Nordsø med sine Kyster og Øer spiller som Overvintringskvarter for nordiske Svømmefugle. Hidtil har man ikke vidst mere derom, end hvad lejlighedsvise Stikprøver fra enkelte Steder kan give.

Men til Slut maa en vigtig Opgave ikke blive glemt, nemlig den ethiske Side! De mægtige Indtryk, som Fugletrækket paa Helgoland giver, kan anspore mange hidtil ligegyldige Mennesker til Kærlighed til Naturen og Dyrene, naar Interessen først er bleven vakt gennem Ord og Skrift. Derfor maa Publikum ogsaa erfare om Forskningerne, alene for at det kan lære ved Iagttagelse og Tilbagesendelse af muligvis fundne Ringe at understøtte Videnskaben. I det Øjemed er nogle Beretninger om interessante Resultater, Opraab eller Naturskildringer til Dagspressen og frem for alt Sportsliteraturen fra Tid til anden nødvendige, ikke alene i vort eget Land, men ogsaa om muligt i Skandinavien, Frankrig og England; vore Trækfugle drager jo i Løbet af faa Dage gennem det halve Europa. At et saadant Kulturarbejde ikke forbliver uden smukke Frugter, derpaa har vi i vor Tid allerede Eksempler nok.

Saavel Tysklands som Udlandets Ornithologer har Ret til at forlange Regnskab og Beretning fra Tysklands berømteste Iagttagelsesstation. Maatte nu ogsaa denne Beretning finde den Paaagtelse og Opmærksomhed, som Sagen fortjener.

* Som bekendt er der med fortrinligt Resultat gjort Forsog hermed af H. Chr. C. Mortensen.

IAGTTAGELSER OVER MURSEJLEREN (CYPSELUS APUS).

AF KARL BERTRAM, KAISERSLAUTERN.

(Ornithologische Monatsschrift. 1906. Nr. 5 & 6.)

Oversat og noget forkortet af A. CHRISTIANI.

Blandt de pfalziske Ynglefugle, der i de sidste Aartier er tiltaget i Antal, maa i første Række nævnes Mursejler og Stær. Sejlerne har i den senere Tid ogsaa taget vore Landsbyer i Besiddelse og udbreder sig stadigt mere og mere. I de større Byer, navnlig i Fabriksbyerne Kaiserslautern og Ludwigshafen yngler Sejlerne i Mængder; her findes talrige Bygninger, som afgiver gode Redesteder, i upudset Murværk. under Vinduer, i Murhuller og bag Tagrendernes Træforskalning. I mange af de mest foretrukne Gavle findes hele Ynglekolonier. Mere end nogen anden Fugleart — Spurven ikke fraregnet — passer Mursejleren med sin mørke Dragt, sin utæmmede Flugt, sit lidenskabelige Skrig og sin evindelige Uro ind i den moderne Fabriksbys Milieu. Der er intet i disse urolige Bybeboeres Færd, der leder Tanken hen paa Forstue- eller Bysvalens idylliske Landsbytilværelse, og det er maaske ikke med Urette, at man har lagt noget af Ansvaret for Svalernes Aftagen i Byerne over paa de støjende og paatrængende Sejlere.

I Landsbyer og smaa Kobstæder plejer Mursejleren at yngle i Kirketaarne, og først efterhaanden som Kolonien bliver større, tager den andre Bygninger og i Nødsfald Stærekasser i Brug. I Wolfstein rugede det første Par i 1894 i den protestantiske Kirkes Taarn; i 1903 var der 4 Par, i 1904 6 Par og i 1905 vist 7 Par, som rugede i Kirketaarnet og i et nærliggende Bryggeris upudsede Mur.

De Wolfsteiner Mursejlere har den onde Skæbne, at de hvert Aar paany maa tilkæmpe sig deres Redepladser fra Stære og Spurve. Særligt omstridt er Redepladserne under Kirketaarnets Tag og i dets højeste Murhuller. Liebhaverne til disse Pladser indfinder sig efterhaanden; Graaspurvene bor i Hullerne i den kolde Aarstid, og begynder i de smukke Marts- og Aprildage at indrette sig et Hjem her; uden nævneværdig Modgang bor de her indtil sidste Halvdel af April, hvor Stærene kommer og meget eftertrykkeligt gør deres formentlige Ejendomsret gældende og efter haarde Kampe sætter Spurvene paa Porten. Men ej heller Stærene faar Lov til at beholde Herlighederne ret længe, thi i Begyndelsen af Maj indfinder Sejlerne sig, sætter sig uden videre i Besiddelse af de Redepladser, som Stærene saa møjsommeligt har tilkæmpet sig, og tvinger dem til at forlade den færdigbyggede Rede, som undertiden allerede indeholder Æg: i disse Kampe stifter Stærene et ubehageligt Bekendtskab med Sejlernes skarpe Kløer. Det er værd at lægge Mærke til, at Stærene, der saa eftertrykkeligt er i Stand til at fordrive Spurvene, temmelig hurtigt rømmer Valpladsen for Sejlerne; Sejrherrerne faar imidlertid snart nye Modstandere i Spurvene, der atter trænger sig frem, efter at Stærene er slaaet af Marken. Sejlerne synes ganske vist ikke at være saa ømtaalelige overfor Spurvenes umiddelbare

Naboskab, som Stærene er, og i visse Tilfælde har de to Arter opfødt deres Unger ganske tæt ved hinanden. Ikke desto mindre kæmper Mursejler og Spurv ofte en forbitret Strid, især naar de skal bruge den samme Indgangsaabning til deres Reder. Jeg har ofte iagttaget, hvorledes en Spurvehan har siddet og kvidret paa et Tag eller en Urviser og der ganske uventet er blevet angrebet og forfulgt af en Mursejler, og omvendt har jeg ogsaa set Spurve støde efter Sejlere, der dog altid let undgaar et saadant Angreb. Lykkes det Sejleren at overraske sin Modstander i Indgangsaabningen til Reden, saa farer den lynsnart imod Spurven, og klamrer sig fast til denne, og de to Kæmpende falder da lodret ned langs Ydersiden af Taarnet, til de næsten har naaet Jorden. I disse Tvekampe synes Spurvene altid at trække det korte Straa.

Sejlerne ankommer om Foraaret i Slutningen af April eller Begyndelsen af Maj og drager atter bort i Slutningen af Juli eller Begyndelsen af August.

Mærkværdigt nok lader Sejlerne ofte hengaa en ret lang Tid efter deres Ankomst, inden de skrider til Forplantning; det er mig ikke muligt at se nogen indlysende Grund hertil. Maaske er Hannerne meget i Overtal, og deres lidenskabelige Kampe om Hunnerne forhaler maaske Tidspunktet for Æglægningen. Faktisk er det, at Æglægningen i visse Tilfælde ikke finder Sted før i Juli Maaned.

Det er næsten overflødigt at beskrive selve Reden; ofte benyttes den samme Fordybning Aar efter Aar, uden at den bliver forsynet med nye Redematerialer; hertil bruges de Straa og Trævler, som Stære og Spurve har samlet sammen. Derimod bliver Reden hvert Aar forsynet med nyt Overtræk af Spyt. Medens Hunnen — eller Hannen — ruger, er den næppe rolig et eneste Minut, og der findes vist ikke nogen Fugleart, der i den Grad er plaget af forskelligartet Utøj som denne Luftens Behersker; den maa ustandselig skutte og klø sig, og stadig har den sit lille Næb i søgende Bevægelse — man kommer til at føle en inderlig Medlidenhed med det ulykkelige Dyr, som under saadanne Forhold i time- og dagvis maa udholde Tilværelsen under et glohedt Tag. Blandt de større Snyltere er Lusefluer af Slægten *Crataerhina* — vist *Cr. pallida (oliv.)* — særlig hyppige. I Løbet af de tre Maaneder, i hvilke Sejlerne opholder sig her, bliver disse robuste Snyltere halv saa store som en Ært og er paa Grund af deres Størrelse en frygtelig Plage. Den 17 Juli 1903 hentede jeg en halvvoksen Unge ned fra Taarnet og befriede den for ikke mindre end 30—32 saadanne Blodsugere. De sætter sig paa alle Dele af deres Værtdyrs Legeme og bevæger sig her med stor Hurtighed og Stedkendskab; de forstaar ogsaa udmærket godt at klamre sig fast paa Fjerene og ligeledes paa Klæder. Det er et ejendommeligt Syn at se disse letbenede Plageaander kravle omkring paa Æggene, som om de knap kunde afvente det Øjeblik, hvor deres Ofre kommer til Verden. Iovrigt tror jeg at have bemærket, at Ungerne bliver skaanet i den første Tid, efter at de er krøbet ud af

Ægget. og at de først bliver angrebet af Snylterne, naar de begynder at faa Fjer.

End ikke, naar Mursejleren ligger paa Reden, tøjler den sit støjende Væsen; saasnart en Artsfælle flyver forbi Indgangshullet til Reden, tilraabes der den straks et skingrende »Skrie, Skrie« og naar en Sejler flyver ind til sin rugende Mage, bliver den modtaget paa samme Maade, og Parring fuldbyrdes under stærke Skrig af begge Fugle; derpaa ligger de begge stumme i længere Tid kun optagne af at fange Snyltere, ved hvilket Arbejde de hjælper hinanden.

Det Mørke, der hersker i Taarnets Indre, tillader Iagttageren at nærme sig Reden uden at foraarsage megen Forstyrrelse; den Smule Lys, der trænger ind gennem Indgangshullet og andre Sprækker, forslaar knapt til at oplyse Redens Omgivelser. Til stærkere Belysning plejede jeg at anvende en elektrisk Lommelampe, da Brugen af Tændstikker forbod sig selv paa Grund af Brandfaren ved den store Mængde af sammenhobede Redematerialer. Overfor Iagttageren viste Sejlerne en paafaldende Tryghed, som vel maa tilskrives deres fuldstændige Ukendskab med Mennesket. I Virkeligheden er det jo ogsaa ret sjældent, at Menneskets og Mursejlerens Veje krydses, og Fuglen lever som en Fremmed iblandt os, skønt den bor i vore Bygninger. Medens Hunnen ruger eller ligger paa Ungerne, finder den sig roligt i enhver lettere Berøring, og holder man Haanden hen foran den, snapper den blot uroligt efter denne eller tager en Finger i sit store Gab; kun naar Fuglen ser sig indesluttet fra to Sider, stormer den mod Udgangen. Overfor Støj er Sejleren langt mere ømfindtlig; ganske vist skræmmes den ikke af Kirkeklokkernes haarde Slag, men en fremmed uvant Lyd er ofte Aarsag til dens Flugt; en Gang faldt saaledes mit Uhr ud af Lommen og ned paa en Skiferplade og skræmmede derved Hunnen af Reden, skønt den flere Minutter havde fundet sig i, at jeg rørte ved den. Jeg var bange for at have forstyrret den i Rugningen, men den vendte dog tilbage.

Hvor forskellig fra Sejlerens elegante Bevægelser i Luften er ikke dens Færd ved Reden! Medens den i Luften daglig gennemfarer Hundreder af Kilometer, maa den ved Reden anstrænge sig af yderste Evne for møjsommeligt at tilbagelægge den korte Afstand fra Indgangshullet til Reden. Ingensinde viser det krybdyragtige i Fuglenes Væsen sig saa aabenbart, som naar Mursejleren krybende bevæger sig fremad — end ikke i Vendehalsens Forvridninger og mærkelige Drejninger; denne bedste Flyver af alle vore Landfugle har ganske afgjort noget af et Krybdyr i sin Holdning og sine Bevægelser ved Reden.

IAGTTAGELSER FRA AARET 1904.

I dette Aar rugede i Kirketaarnet i Wolfstein to Par Mursejlere, som i det følgende er betegnet *a* og *b*, og to Par Spurve.

16 Maj. Der er endnu intet Tegn paa, at Fuglene er begyndt paa at yngle.

24 Maj Kl. 4—5 Em. I Parret *a*'s Rede ligger et Æg; derimod er der intet Spor af nogen Rede *b*. Stærene er begyndt at bygge Rede, efter at deres første Kuld 20 Maj er fløjet af Reden i den nye Skole. Begge Sejlerne er til Stede og tumler om i Stærenes Straa. De næbbes og renser deres Fjer og finder sig roligt i min Nærværelse.

24 Maj Kl. 7^{25}—8^{15} Em. Lidt efter Kl. 7^{30} kommer en Stær ind i Reden og pusler derinde, idet den piber sagte; efter et Minuts Forløb flyver den ud, men sidder endnu længe pibende paa Taget nærved Indgangsaabningen. Man hører de forbiflyvende Sejleres høje Skrig. Kl. 7^{37} kommer en Sejler ind i Reden *a* og gør Toilette. 12 Minutter efter kommer Magen og bliver hjerteligt modtaget; de lægger sig lige over for hinanden, Ansigt til Ansigt, og skriger. Kl. 8 forlader den sidst ankomne atter Reden, hvorpaa den anden — vel Hunnen — lægger sig paa Ægget. Kl. 8^{26} flyver en Sejler ind i Reden *b;* den forholder sig roligt, og kun naar Skrigene uden for lyder ganske nær, svarer den sagte. Kl. 8^{32} kommer Hannen *a* og kryber ind til Hunnen i Reden; de skriger en Tid lang, næbbes og bliver saa rolige. Da jeg Kl. 8^{45} belyste dem (dette fandt de sig gerne i, kun gjorde de stødvis Bevægelser med Hovedet henimod Lampen), laa de ved Siden af hinanden paa den Maade, at den enes Hoved laa ved den andens Hale; dette er en Stilling, i hvilken man hyppigt ser dem. Den ene af Parret *b*'s Fugle har atter fjernet sig. Fra Gaden bemærkede jeg senere, at den forsøgte at flyve ind, men til Slut opgav dette og søgte sig en anden Soveplads.

5 Juni. *a* Det ene Æg ligger der endnu.

b De gamle Fugle ses ikke, derimod findes en fuldstændig færdig og overklistret Rede med et Æg. Stærene er forsvundne.

11 Juni. *a* Reden er tom; jeg opdagede intet Spor af Ægget.

b Hunnen ruger paa to Æg; den lader sig roligt belyse og berøre.

27 Juni. *a* Hunnen ruger paa to Æg.

b Hunnen ligger paa Ungerne, som er fuldstændig nøgne. Paa de Steder, hvor de første Fjerposer vil trænge igennem, viser der sig sorte Punkter. Ungerne er vistnok komne frem 23 Juni. Den Gamle gaar først af Reden, da jeg holder Lommelampen tæt op under Øjnene paa den. I den gamle Stærrede har en Spurv bygget; Hunnen ruger paa 7 Æg.

2 Juli Kl. 8 Em. *a* Endnu rugende; begge de Gamle paa Reden.

b Ungerne pipper; Fjerposerne er ved at stikke igennem. Øjnene er endnu helt lukkede. Spurveungerne er komne frem. Pippen.

3 Juli Kl. 6—8 Fm. *a* Hunnen paa Reden. Den lader sig berøre og leger med min Haand, som jeg holder hen til den.

b Ungerne pipper af og til. Hunnen flygter bort, da mit Uhr falder fra mig. Paa Halsen og Gumpen sidder nogle Lusefluer.

Ungerne viser ingen Tegn paa, at de føler Smerte. I Spurvereden er der nu kun 3 Unger, som skriger frygteligt efter Føde; 2 af de andre ligger døde ved Indgangshullet; de Gamle har forladt dem af ubekendte Grunde, der muligvis staar i Forbindelse med mine Forstyrrelser.

3 Juli Kl. 2^{30}—3^{20} Em. *a* Hunnen ruger videre; da jeg igen træder derhen, flyver den bort. Flere af de omtalte Parasiter kravler over Æggene.

b De Gamle fodrer; jeg tager for første Gang en Foderbolle[1] fra en af de fodrende Gamle.

3 Juli Kl. 5^{15}—6^{45} Em. *a* Hunnen paa Reden; lader sig klo.

b Ungerne pipper noget kraftigere. Naar de bydende forlanger Føde, ligner deres Stemme allerede de Gamles Skrig.

6 Juli Kl. 7^{15}—9^{15} Em. *a* Ruger endnu; Æggene ser meget mørke ud.

b Spurveungerne er alle døde og udbreder en afskyelig Lugt. Jeg renser Redestedet. Sejlerungerne er endnu blinde; for første Gang iagttager jeg hos dem de heftige Slag med Vingerne, som, fremkaldt ved Berøring eller Støj, er ejendommelige for dem, lige til de trækker bort; i de sidste Dage før deres første Flyvetur, reagerer de ogsaa med denne karakteristiske Bevægelse overfor Støj, der trænger op fra Gaden f. Eks. Vognrummel, Piskeknald og Støj af Børn, der gaar fra Skole. Kvarterslagene, der i saa umiddelbar Nærhed af Uhrene lyder pludseligt og stærkt, faar dem til at fare let sammen. Ved Klokkeringning farer de i Begyndelsen stærkt sammen, men det taber sig snart. Jeg begik denne Aften en Fejl, der blev skæbnesvanger for begge Kuldene; jeg blev nemlig for længe der oppe, da jeg absolut vilde have en Foderbolle til; en saadan — fra denne sene Tid paa Dagen — vilde afgive et særligt godt Materiale. 3 Gange efter Kl. 9 viste en af de Gamle af Parret *b* sig ved Indgangsaabningen, men hver Gang fløj den bort igen, aabenbart fordi jeg var der endnu. Kl. 9^{15}, da det næsten var helt mørkt, gik jeg ned. Parret *a* laa paa de stærkt rugede Æg.

9 Juli Kl. 7^{15}—8^{20} Em. *a* Ungerne er komne frem. De er vistnok ruget ud Dagen før[2]. Æggeskallerne ligger udenfor Reden; Hunnen paa Reden.

[1] Fremgangsmaaden herved er ganske simpel. Man maa gribe rask til med den ene Haand, saa at det mod Reden krybende Dyr ser sig fuldstændigt fanget, hvorpaa det i sin Skræk uden videre lader Foderbollen (af Størrelse som en middelstor Hasselnød) falde i den anden Haand, som man holder under. Hele Foderbollen, med sit Indhold af — for største Delen endnu levende — Dyr er omgiven af en slimet Hinde, og falder ikke fra hinanden. Bollerne har jeg opbevaret i en medbragt Flaske med vid Hals og indeholdende fortyndet Sprit. Paa Etiketten har jeg angivet Dag og Time. Det saaledes samlede Materiale vil blive gjort tilgængeligt for videnskabelig Bearbejdelse. Forf.

[2] Naar man ser hen til saadanne Eksempler paa sene Kuld, kan man ikke undres over, at der undertiden findes Unger i Slutningen af August af første og eneste Kuld, og jeg kan derfor ikke tiltræde den af Frih. v. Besserer (Verhandlungen der Ornith. Ges. in Bayern. Bind 5 Side 103) fremsatte Formodning, at saadanne Unger muligt er af andet Kuld. Forf.

b Der er kun en Unge i Reden. Da jeg rører ved den, farer den op og skriger voldsomt efter Føde. Det er mig straks paafaldende, at den ikke har udviklet sig siden 6 Juli. Den er ogsaa helt kold at føle paa, saa jeg antager, at de Gamle har ladet den i Stikken siden hin skæbnesvangre Aften. Med Lommelampen gennemsøger jeg alle Kroge i Nærheden af Reden for at finde den anden Unge, men jeg kan ikke se den. Jeg tænker mig da, at den er faldet ned og finder den ogsaa paa Gulvet under Tagbjælkerne paa noget ophobet Grus og Redemateriale; her ligger den som livløs -- den er ogsaa faldet ned fra ca. 4 m. Højde. Idet jeg berører den, løfter den Hovedet lidt, men er ikke i Stand til at give nogen Lyd fra sig, og den er ganske kold. Jeg tager den op for at lægge den tilbage i Reden. Ved Sammenligning mellem de to Unger ser jeg, at den nedstyrtede er noget tilbage i Udvikling for den anden. De ynkelige Skrig, som nu opløftes, fylder mig med dyb Medlidenhed, og min Skyldbevidsthed faar mig til at rødme. En Gang tager den kraftigste Unge hele Hovedet af den svage i sit Gab og prøver med vild Begærlighed paa sluge det. Idet jeg gaar bort, kaster jeg et Blik paa Hunnen *a*, som ligger fast paa sine Unger, og i samme Øjeblik er jeg klar over, at her aabner sig en Udvej til at redde de forældreløse, halvdøde Unger. Jeg opsætter dog Forsøget til næste Morgen for at se, om Forældrene virkelig ikke vilde flyve ind i deres Rede. I Skumringen plejer Sejlerne hver Aften at jage efter hinanden med høje Skrig, og først henad Kl. 9 — i de korteste Nætter endogsaa efter Kl. 9 — at opsøge deres Sovepladser. Efter at alle Dyrene var fløjne ind denne Aften, saa jeg endnu et Par, som jeg antog var Forældrene til det forladte Kuld. Flere Gange fløj de ganske nær forbi Indgangshullet til Reden, men gjorde ikke Tegn til at flyve ind. Kl. 9^{15} fløj de lige efter hinanden ind i et Murhul over en Uhrskive, hvor et andet Par med næsten voksne Unger boede, Dette Par var fløjet ind lidt før Kl. 9 og forsvarede nu Indgangen mod de to andre. Efter flere Minutters Skrigen fløj sidstnævnte Par bort Kl. 9^{20} og vendte ikke mere tilbage til Taarnet; det var da næsten helt mørkt.

10 Juli Kl. 7^{30}—10 Fm. Ungerne af Kuld *b* ligger i Reden kolde og endnu mere udmattede end den foregaaende Aften. De gaber kun ganske mat og løfter knap Hovederne. Der er intet Utøj at se paa dem. Parret *a* fodrer; Hunnen flyver netop bort og kommer efter et Kvarters Forløb tilbage med fyldt Kro. Efter at have fodret Ungerne lægger den sig over dem; jeg sætter nu en af de forladte Unger derover. Den ligger som livløs i min Haand — i 3 Dage og 4 Nætter har den savnet Føde og moderlig Varme. Jeg skubber det udsultede Væsen ind under Hunnen, der føler sig ilde til Mode ved denne uhyggeligt kolde Gæst: den vender og drejer sig til højre og venstre og befoler den fremmede Unge fra alle Sider. Med en Energi, som jeg ikke havde tiltroet Ungen, skubber denne sig dybere ind i Reden og indretter sig hyggeligt. Det er næsten ikke til at beskrive, hvorledes den halvdøde Unge paa en

Gang fik Liv, da den følte Varmen fra den fremmede Moderfugl; næppe var den bleven lidt opvarmet, før den skreg frygteligt efter Føde. Den gamle Fugl kunde knapt værge sig imod det udsultede Kræ, der angreb baade dens Hoved og Fjer. Jeg hentede nu den anden Unge derhen, og den samme Scene gentog sig; Hunnen holdt dog ud i Reden trods alle Angreb af Skiftingene. Kl. 9^{05} kommer Hannen hjem med fyldt Kro, den er øjensynligt forbavset over Forandringen i dens Bolig; da den kryber ind i Reden, anfalder de fremmede Unger den med vildt Begær. Hunnen flyver imidlertid bort; medens Hannen fodrer, bemærker jeg til min Forundring, at den skubber Skiftingene til Side eller rettere undgaar deres Angreb og fodrer sine egne Unger; disse lider mest ved de Fremmedes rasende Opførsel, der maa opfattes som en sidste Opblussen af Kræfterne, thi knapt er et saadant Udbrud forbi, før de igen ligger som døde. Da Hannen har fodret, lægger den sig ikke paa Ungerne, men tager Plads ved Siden af Reden aabenbart i den Hensigt at afvente Hunnens Tilbagekomst; da denne lader vente paa sig, flyver Hannen bort Kl. 9^{30}. Hunnen flyver ind Kl. 9^{45}; ligesom Hannen fodrer den sine egne Unger, idet den paa lignende Maade værger sig imod de Underskudtes Paatrængenhed; derpaa lægger den sig over Ungerne. Ved enhver Bevægelse af Hunnen farer de to forsultne Dyrs Svælg i Vejret med en svag Jamren. Kl. 10 maa jeg afbryde mine Iagttagelser.

16 Juli Kl. 9^{30}—10^{45} Fm. Allerede paa Stigen, der fører op i Taarnet, hører jeg Ungernes Pippen og glæder mig over, at de ikke er forladt. Stærkt spændt træder jeg hen til Reden og ser, at begge mine Plejebørn ligger og breder sig i Reden. De har udviklet sig godt, men er paa dette Stadium ret grimme, og man genkender knapt Luftens pragtfulde Sejlere i disse Klumper. Mellem de to velnærede Unger trænger en stærk Pippen og Jamren sig frem, og til Slut stikker ogsaa et Hoved frem paa en lang Hals. Den anden Unge af det retmæssige Kuld er derimod ikke til at se, og først en nøjere Undersøgelse af Redens Indre giver det Resultat, at den ligger fuldstændigt fladtrykt og udtørret paa Bunden af Reden. Disse Iagttagelser tyder paa, at Fremtidsudsigterne for den endnu levende Unge af det retmæssige Kuld er temmelig daarlige, og dette bekræftes yderligere, da en af de Gamle kommer med Foder; til Trods for, at dens egen Unge skreg gudsjammerligt og spærrede Næbbet højt op, skubbede den Gamle denne til Side og fodrede Plejebørnene, som nu knapt gad kæmpe om Forrangen. Jeg sluttede heraf, at Ungen fra det retmæssige Kuld allerede i nogle Dage var bleven forsømt. Den havde ogsaa kun udviklet sig lidt siden 10 Juli, og den syntes at være Dødens sikre Bytte. Jeg mente alligevel ikke at burde gribe ind og gøre Ende paa dens Lidelser. To Gange til saa jeg de Gamle fodre uden at tage Notits af deres egen Unge.

16 Juli Kl. 11^{30}—12 Fm. Der fodres ikke; den ulykkelige Unge jamrer sig uafladeligt.

19 Juli Kl. 5—6^{15} Em. Nu er der kun de to underskudte

Unger tilbage og intet Spor af Ungerne af det retmæssige Kuld. Jeg søger forgæves efter dem i alle Kroge og paa Gulvet under Bjælkerne. Der fodres to Gange. Jeg har ikke Mod til at tage en Foderbolle, da jeg ikke vil forstyrre de Gamle. Ved Berøring eller stærk Støj (Hosten, Rømmen, Klappen i Hænderne) slaar Ungerne heftigt med Vingerne, muligvis for at skræmme den formodede Fjende.

23 Juli. I Aften talte jeg ca. 12 Sejlere. Natten til den 24 trækker de alle bort undtagen det Par, jeg iagttager, og dettes endnu ikke flyvefærdige Plejebørn.

26 Juli Kl. 8 Em. Begge de Gamle i Reden.

28 Juli Kl. 9^{30}—10^{30} Fm. Det er regnfuldt og koldt; begge de Gamle ligger i Reden ved Siden af Ungerne. Disse har nu — overfladisk set — samme Skikkelse og Udseende som de Gamle. Det ser morsomt ud, naar Gamle og Unge sidder sammen i Reden og da stikker alle 8 Vinger lodret i Vejret imellem hverandre; dette gør de ofte. I Dag ser jeg Hannen for sidste Gang, en af de følgende Dage trækker den bort og lader Hunnen alene med Ungerne.

2 August Kl. 9 Fm. Ungerne er fuldstændigt udvoksede. Den svageste af dem ligger i Reden, den anden helt ude ved Udgangen. De rækker og strækker sig hyppigt og pusler med Næbbet i Fjerene. Ekskrementerne ligger omkring Reden paa de Steder, hvor Ungerne har ladet dem falde. Jeg har ikke iagttaget, at Sejlerne — saa lidt som mange andre Fugle, der ruger i Mørke — bortfjerner disse.

6 August Kl. 8 Em. Ungerne ligger tæt op til hinanden; da jeg tænder Lys, slaar de heftigt med Vingerne, saa at de ved Stødet bliver slynget et lille Stykke fremad.

8 August Kl. 7^{30} Fm. Det regner. Hunnen i Reden hos Ungerne.

Kl. 7 Em. Hunnen jager sammen med Forstuesvaler. I disse Dage bliver Svalerne en eller flere Gange dagligt jaget af en Lærkefalk *(Falco subbuteo)*, undertiden af to. Naar Falken jager ene, omsværmer Svalerne den i respektfuld Afstand — Sejlerhunnen er den næsten altid nærmest; naar Falkene jager samtidigt, forsvinder alle Svalerne øjeblikkeligt.

9 August Kl. 10—10^{30}. Begge Ungerne ligger ved Udgangen og betragter Færdslen paa Gaden. Undertiden spærrer de Næbbet op, som om de gabede; de klør ogsaa hinanden og synes herved at hjælpe hinanden med at bekæmpe Snylterne. Man har tidligere betragtet denne gensidige Kradsen som Kærtegn, men det er dog vist ikke rigtigt. Overfor alt, hvad der fra Omverdenen tiltrækker sig deres Opmærksomhed — enten det sker gennem Øjet eller Øret — reagerer de paa samme Maade; de drejer samtidigt Hovederne efter en Svale, der farer dem forbi, eller en Vogn, der kører paa Gaden, og ved Støj farer de sammen paa samme Maade.

Kl. 11. Hunnen efter Lærkefalken.

Kl. 6 Em. Hunnen flyver ind og fodrer.

10 August. I Løbet af Dagen flyver Hunnen flere Gange ind. Kl. 8 Em. ser jeg alle tre i Reden.

11 August Kl. 11^{30} Fm. Der er kun en Unge i Reden, formentlig den svagest udviklede. Hverken i Dag eller de følgende Dage ser jeg noget til den anden Unge, som aabenbart er trukket bort.

Kl. 3^{20} flyver Hunnen ind, men kommer straks efter ud igen. Kl. 7 flyver ♀ ind i Redehullet.

Kl. 7^{45} befinder Ungen sig i Reden, medens den gamle Hun jager sammen med Svaler.

12 August Kl. 7^{30} Fm. Ungen ligger tæt ved Udgangen. Kl. 8 Em. Hunnen og Ungen i Reden. Da jeg kommer, flyver Hunnen ud, men vender straks tilbage.

13 August Kl. 11^{45} Fm. Reden er tom. Afrejsen maa have fundet Sted om Natten, thi om Morgenen er ingen Sejler at se. Omtrent et Dusin Lusefluer løber omkring i Reden, jeg fanger nogle af dem og sætter dem i Spiritus.

Af de to Unger, om hvis Skæbne jeg har fortalt, fløj den ene først ud efter omtrent 51 Døgns Forløb og den anden efter ca. 48 Døgn. Sammenlignet med normale Forhold betyder dette omtrent 14 Dages Forsinkelse. Det er værd at bemærke, at den første Udflugt fra Reden ogsaa blev den sidste.

ANMELDELSER.

H HASSELGREN: GOTLANDS FÅGLAR. DERAS FÖREKOMST OCH DRAG UR DERAS BIOLOGI.

(Uppsala 1909.)

Forf., der synes at have et grundigt Kendskab til Gotlands Fuglefauna, giver i det foreliggende Arbejde en Oversigt over samtlige — ialt 225 — paa Øen trufne Fuglearter. Omtalen af de enkelte Arter udgør Hovedparten af Bogens 124 Sider og slutter med flere Smaakapitler bl. a. om gotlandske Fuglenavne og »Några oologiska egendomligheter från Gotland«. To Arter er aldrig truffet her i Landet, nemlig Murlober *(Tichodroma muraria)* og Karmin-Dompap *(Carpodacus erythrinus)*, men iøvrigt opviser Fuglefaunaen paa Øen mange interessante Ejendommeligheder, i Særdeleshed synes der at være Ynglepladser for en Del sjældnere Vade- og Svømmefugle. Bogen viser helt igennem, at der er lagt særlig Vægt paa, og at Forf. nærer en speciel Interesse for Oologien, hvorfor der findes mange gode oologiske Iagttagelser. De fleste Arter faar en ganske kort Omtale, men ved sine mange Iagttagelser bliver Bogen af Interesse for enhver, der vil stifte Bekendtskab med Fuglelivet paa denne langt ude i Østersøen beliggende Ø.

P. JESPERSEN.

ORNITHOLOGISCHE MONATSSCHRIFT.

34 Aargang Nr. 12.

Foruden den i et tidligere Hæfte af »D. O. F.'s« Tidsskrift i Oversættelse gengivne Artikel om Fuglekolonierne paa Langeoog inde-

holder Hæftet en Artikel af Jul. Michel om, hvorvidt udstoppede Dyr er skadelige for Sundheden; Forf., der er mangeaarig Konservator, kommer til det Resultat, at der absolut ikke er nogen Fare paa Færde, selv naar de frisk udstoppede Dyr er opstillet til Tørring i Opholdsrummet. — Endvidere en etnografisk Studie: Fugleknogler, af Karl Sprenger, om disses Anvendelse af Naturfolk til forskellige Øjemed, som Vaaben, Smykker, Legetøj etc. samt Solhvervs Sange af O. Karrig, en begejstret, ægte tysk, Skildring af Fuglesangen en Juniaften, som gennemlæses, uden at Begejstringen forplanter sig til den mere kolde, nordiske Læser.

Hæftet afsluttes med en Litteraturoversigt.

WILD BIRDS AT HOME IV.

(Gowans nature books Nr. 24).

Af de velkendte Gowans nature books er som Nr. 24 udkommen 4. Serie om Fuglene; ligesom Forgængerne indeholder denne 60 for største Delen fortrinlige Billeder af disses Liv i det Frie.

Af Indholdet kan fremhæves Fotografier af Mursejleren og Hejren; særlig interessant er en Serie, 6 Billeder, af en Kamp mellem 2 Skraaper *(Puffinus anglorum)* samt denne i og ved sit Redehul.

»BRUNO LILJEFORS«.

I Smag med ovennævnte Smaahæfter har Glerupska Universitets Bokhandeln i Lund paabegyndt Udgivelsen af en Serie illustrerede Smaabøger »Små konstböker«, hvis Nr. 5 bærer Titlen »Bruno Liljefors«. Som Titlen »konstböker« angiver, er dette dog ikke Fotografier efter Naturen, men efter Malerier, og Forlaget fortjener Tak, fordi det her til en billig Pris (1 Kr.) giver Lejlighed til, at Bruno Liljefors' fortrinlige Billeder kan finde en større Udbredelse end Tilfældet hidtil var.

Her findes 60 Gengivelser af hans bedst kendte Malerier i en Udførelse, der ikke staar tilbage for den engelske; af særlig Interesse for Ornithologer er hans Rovfugle- og Svømmefuglebilleder, der ikke giver Gowans Fotografier noget efter i Henseende til Naturlighed, men der er jo ogsaa kun faa Kunstnere, der som Liljefors har haft Lejlighed til Iagttagelse efter levende Model. Bekendt er det jo f. Eks., at han ejer et Par tamme, frit flyvende Havørne, hvilket vil forklare, at han har været i Stand til at male det uforlignelige Billede: Havørne, der slaar ned paa en Lom, af hvilket der findes en Gengivelse i Hæftet.

Om dette Billede synes de danske »Lærde« forøvrigt at være uenige, idet Johs. V. Jensen i sin Anmeldelse af en Udstilling af Liljefors' Malerier i Malmö for et Par Aar siden benævner det: Havørn, slaar ned paa en Ederfugl, medens Magister Bøving-Petersen i sin Bearbejdelse af Brehm: Dyrenes Liv skriver, Havørne slaar ned paa en Delfin (!!!).

J. P. Nørgaard.

BIBLIOTHECA ZOOLOGICA DANICA 1876—1906.

Fortegnelse over Danmarks Zoologiske Litteratur 1876—1906 af Svend Dahl, Assistent ved Universitetsbibliotheket. Kobenhavn, J. L. Lybeckers Forlag 1910.

En Bog som ovenstaaende er selvfølgelig ingen Morskabsbog men er derimod et udmærket nyttigt Arbejde for enhver, der overhovedet giver sig af med Zoologi; den er, saaledes som det ogsaa angives i Forordet, en Fortsættelse af den Litteraturfortegnelse som findes i Gosch's store Værk om den danske Zoologis Historie, og omfatter »den i Tidsrummet 1876—1906 fremkomne zoologiske Litteratur, skrevet af danske (ɔ: dansk fødte) Forfattere, ligegyldigt hvor den er publiceret, og ligegyldigt om Forfatterne er bosat i Danmark eller i Udlandet, men med Udelukkelse af Afhandlinger af fremmede i Danmark bosatte, samt af Færinger og Islændere.« Ordningen er iøvrigt saaledes, at Hovedafsnittet bestaar af Fortegnelser over zoologiske Afhandlinger, samlede for hver enkelt Forfatter og ordnede kronologisk, saaledes at hver Forfatter opføres efter det Aar, hvor han første Gang har produceret indenfor den Aarrække, som Afhandlingen omfatter. Ved hver Forfatter findes angivet korte biografiske Meddelelser. Dernæst følger et Afsnit, der hedder: »Alfabetisk Fortegnelse over nye Slægter og Arter, opstillede af danske Zoologer 1876—1906«, saa en »Fortegnelse over mindre Meddelelser og anonyme Afhandlinger, ordnede alfabetisk efter den Art som Meddelelsen omhandler«, endelig et Sagregister og sluttelig et Personregister, hvor Forfatternes Navne kan findes i alfabetisk Orden.

Saaledes som Opgaven er stillet, er der, saavidt der kan skønnes, kommen alt med, hvad der med Rimelighed kunde ventes, og endda en Del mere. Det er ikke helt klart, hvad Fortegnelsen over de i den omhandlede Periode nyopstillede Arter egentlig har at gøre i Værket, og man kan ikke lade være at tænke paa, om det ogsaa var nødvendigt at medtage en Del Afhandlinger, som dog saa at sige udelukkende omhandler Fysiologi; saaledes forstaar man ikke rigtig, hvad Undersøgelser over de baktericide Lysstraalers Evne til at trænge igennem Huden, har at gøre i en Oversigt over zoologiske Arbejder. Havde en Del af de mere specielle medicinske Afhandlinger været udeladt, kunde der maaske være blevet Plads til Afhandlinger af Færinger og Islændere; at disse savnes som Forfattere, vil sikkert mange beklage, og man kan næppe være enige med Udgiveren i det rigtige heri. Der er noget højst urimeligt i, for blot at nævne et Par Eksempler, ikke at træffe Mænd som Benedikt Grøndal og B. Sæmundsen blandt danske zoologiske Forfattere.

Værket er udgivet af Naturhistorisk Forening, med Understøttelse af Carlsbergfondet.

O. H.

FAUNA OCH FLORA.

Populär Tidskrift för Biologi. Utgifven af Einar Lönnberg. Stockholm 1910.

Den nye Aargang indledes med en kort Meddelelse fra Redaktionen, hvoraf man erfarer, at Tidsskriftet i indeværende Aar har er-

holdt økonomisk Støtte fra Statens Side, hvorved dets Bestaaen foreløbig er sikret; man maa ønske, at det smukt udstyrede og vel redigerede Tidsskrift stadig maa kunne holdes oppe og ikke have for mange af de økonomiske Vanskeligheder at kæmpe med, som Redaktionen omtaler. Sine Emner søger Tidsskriftet som Titlen angiver fra hele den levende Natur; Ornithologien indtager naturligvis kun en Del af Pladsen, men i de fleste Hæfter findes større og mindre Afhandlinger om Fugle. Af Roland Nicolin findes to Afhandlinger »Små bidrag till kännedomen om Gottlands fauna« og »Faunistiske anteckninger från de jämtländska fjällen kring Enafors-Storlien 1908« begge med interessante Iagttagelser om Fuglelivet paa de nævnte Steder. — En lille Artikel beretter om Parring mellem Ringdue *(Columba palumbus)* og Tamdue i Fangenskab, og en af de saaledes fremkomne Bastarder er afbildet. C. A. Hollgren gør Rede for Trækfuglenes Ankomst i Halmstadsegnen i Foraaret 1908. — En lille Meddelelse viser at Hvidvinget Korsnæb *(Loxia bifasciata)* i 1909 var ret almindelig i Sverige.

O. H.

DANSK FUGLELIV.

Stormmaagen (*Larus canus*). Dens Liv i Billeder. Fotograferet efter Naturen af C. Rubow. G. B. N. F. 1910.

Vi have ved Forf. Velvilje haft Lejlighed til at se ovenstaaende Bog, som i disse Dage vil udkomme hos Gyldendal. Forf., der er Medejer af den lille Ø Egholm i Storebælt, som en Del af denne Forenings Medlemmer havde den Glæde at stifte Bekendtskab med paa en Udflugt ifjor, har aabenbart nedlagt et aarelangt Arbejde i dette Værk. Kun den, der selv har syslet med Fotografering efter Naturen, formaar at bedømme de Vanskeligheder, som her ere overvundne, og det foreliggende Resultat er — foruden et Bevis for Forf.s kunstneriske Smag, Taalmodighed og Dygtighed som Fotograf — et Vidnesbyrd om den gode Fred, Egholm og dens vingede Skarer øjensynlig nyde. Naturvenner ere jo snart forvænte paa Dyrefotografiens Omraade, men vi maa sige, at det her foreliggende Hæfte staar paa Højde med, ja over, det bedste, vi hidtil have set. Gengivelserne (i Zinkætsning) ere gennemgaaende overordentlig vellykkede og hele Udstyrelsen særdeles smuk og smagfuld. Det kunde være fristende at fremhæve enkelte af Billederne, t. Eks. det stemningsfulde Dobbeltsides af Plovmanden med Maageskaren efter sig — men det er i Virkeligheden en Urimelighed, thi alle ere de saa skønne og friske, at man, under Beskuelsen af dem, uvilkaarlig tror at høre Maageskrig og føler sig hensat til Stranden med dens salte Brise og Bølgeskvulp.

Det er saa sjældent, at Arbejder af denne Art fremkommer fra dansk Haand, at vi ikke noksom kunne anbefale alle Fuglevenner at skaffe sig Bogen.

E. L. S.

INDEX.

Aalekrage 7, 54, 70, 71, 102.
Accentor modularis 12, 59, 62, 108, XIX, XX, XXI.
Accipiter nisus 8, 43, 54, 60, 64, 102, 110.
Acredula caudata 12.
Acrocephalus arundinaceus 12, 71, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
— palustris 1.
— phragmitis 12, 89, XX.
Actitis hypoleuca 5, 104, XIX.
Agerhøne 3, 23, 51, 55, 61, 120, V.
Alauda alpestris 12, 57.
— arborea 11.
— arvensis 11, 23, 62, 89, 92, 121, 125, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
— cristata 11, 57, 62.
Alca torda 58.
Alcedo ispida 10, 54, 70, 72, 131, 135, XXI.
Allike 10, 60, 102, V, XIX, XX, XXI.
Alk 58.
Ampelis garrula 11.
Anas acuta 2, 89.
— boscas 2, 61, 65, 70, 71, 76, 88, 92, 115, 120, VI, XIX, XX, XXI.
— clypeata 2.
— crecca 2.
— penelops 2, 70.
— qverqvedula 70, XXI.
— strepera 70.
And, Hvidøjet 70.
— Rødhovedet 2.
Anser albifrons 135.
— cinereus 3, 52, 55, 70, 86, 89.
— leucopsis 135.
— segetum 3.
— torqvatus 3, 52, 54.
Anthus arboreus 13, 23, 128, 129, XIX, XX.
Anthus campestris 13, XIX.
— obscurus 13.
— pratensis 13, 89, 92, 121.
— Richardi 145.
Aqvila fulva 8, 30.
— melanaëtus 70.
Arctander, H. 1, 64, 102.
Ardea alba 70, 72.
— cinerea 7, 71, 102, XX.
— garzetta 70, 72.
Astur nisus 8, 43, 54, 60, 64, 102, 110.
— palumbarius 8, 42, 54, 102, 110.
Atling 1, 70, XXI.

Bekkasin, Enkelt 6.
Berger, H. V.
Bertram, K. 157.
Biæder 70, 72.
Bjergand 2, 111, 130.
Bjergirisk 1.
Bjerglærke 12, 57.
Blaahals 1, 14.
Blaakjælk 1, 14.
Blaamejse 12, 58, 59, 62, 96, 98, 100, 101, 108, V, XIX, XXI.
Blisgaas 135.
Blishone 5, 53, 54, 84 XXI.
Bogfinke 14, 58, 59, 63, 66, 109, 125, 129, V, XX, XXI.
Bomlærke 15, 128, 129, XX, XXI.
Botaurus stellaris 57, XX.
Bramgaas 135.
Brokfugl 5, 57, 145.
Brunelle 12, 59, 62, 108, XIX, XX, XXI.
Brushøne 6, 26, 51, 55, 57, 78, 82, 120.
Buteo lagopus 8, 60.
— vulgaris desertorum 7.
— — typ. 7, 33, 44, 50, 54, 55, 64.

Bysvale 11, 28, 120, 157, XIX, XX, XXI.
Bynkefugl 14, 121.

Cannabina flavirostris 1.
— linota 14, 63, 109, 121, 128, 129, 130, XX, XXI.
Caprimulgus europæus 9.
Carduelis elegans 14, 101, 128, 129, 130, XXI.
Carpodacus erythrinus 165.
Cepphus grylle 7, 25, 26.
Certhia familiaris 12, 60, 62, 96, 97, 108, V, XIX.
Charadrius pluvialis 5, 57, 145.
— sqvatarola 5.
Christiani, A. 157.
Chrysomitris spinus 14.
Ciconia alba 7, 52, 54, 64, XIX, XX, XXI.
— nigra 52, 54, 136.
Cinclus aqvaticus 12, 136.
Circus cyaneus 8.
— æruginosus 8, 57.
Clangula glaucion 2, 134, VI.
Coccothraustes vulgaris 14.
Columba oenas 9, 51, 71.
— palumbus 9, 51, 59, 60, 61, 135, 168, XIX, XX, XXI.
Colymbus arcticus 4, 31.
— septentrionalis 4.
Corvus corax 11, 15, 53, 54, 102.
— cornix 10, 23, 53, 54, 60, 65, 71, 102, 109, 110, 124, V, XIX, XX, XXI.
— frugilegus 10, 15, 53, 54, 59, 60, 102, V, XIX, XXI.
— monedula 10, 60, 102, V, XIX, XX, XXI.
Coracias garrulus 9, 102.
Coturnix communis 3.
Crex pratensis 4.
Csörgey, Titus 106.
Cuculus canorus 10, 26, 54, 61, 103, 120, 136, XX, XXI.
Cyanecula suecica 1, 14.
Cygnus musicus 2.
— olor 2.
Cypselus apus 9, 28, 61, 157, XIX, XXI.

Dahl, Svend 167.
Dalrype VI.
Dendrocopus major 10, 59, 98, VI, XX.
— minor VI.
Dietrich, F. 111.
Digesmutte, Brunstrubet 14, 121, XX.
— Graa 13, 92, 121, XX, XXI.
Digesvale 11, 28, XXI.
Dompap 14, 54.
Duehog 8, 42, 54, 102, 110.
Dvergfalk 7, 110.
Dvergpapegoje, Sodbrunhovedet 100.
Dvergrorvagtel 4.
Dvergterne 22, 25, 92, 112, 113, 115, 116, 120.
Dyrhauge, O. 101.

Ederfugl 3, 22, 25, 92, 111, 112, 113.
Ellekrage 9, 102.
Emberiza citrinella 15, 57, 59, 63, 109, 125, 128, 129, 130, V, XX, XXI.
— hortulana 15.
— miliaria 15, 128, 129, XX, XXI.
— nivalis 15.
— schoeniclus 15, 89, XXI.
Enghog 8.
Engpiber 13, 89, 92, 121.
Engsnarre 4.
Erithacus rubecula 14, 62, 78, 100, 108, 128, 129, 136, V, XX.
Eudromias morinellus 51, 55, 145.

Falco peregrinus 7, 31, 54, 70, 102, 131.
— — anatum 131.
— subbuteo 7, 15, 64, 164.
— tinnunculus 7, 61, 71.
— æsalon 7, 110.
Fasan 4, 51, 55, 60, 120.
Fiskeorn 8, 15, 29, 135.
Flagspet, Lille VI.
— Stor 10, 59, 98, VI, XX.
Flodsanger 1, 12.
Flodorn 8, 15, 29, 135.
Fluesnapper, Broget 14, 63, XX, XXI.
— Graa 14, 63.
— Hvidhalset 108.
Flojlsand 2, XIX.

Forstuesvale 11, 27, 61, 89, 120, 138, 157, 164, XIX, XX, XXI.
Fratercula arctica 58.
Friedrichsen, Einar 23.
Fringilla coelebs 14, 58, 59, 63, 66, 109, 125, 129, V, XX, XXI.
Fringilla montifringilla 14, 59, V.
Fuglekonge 13, 62, V, XX.
Fulica atra 5, 53, 54, 84, XXI.
Fuligula cristata 2, 58.
— ferina 2, 70.
— marila affinis 130.
— — typ. 2, 111, 130.
— nyroca 70.
— rufina 2.
Fulmarus glacialis 135.

Gallinago major 6.
— scolopacina 6, XXI.
Gallinula chloropus 4, 58.
Garrulus glandarius 10, 65, 102, 109, 110, V, XIX, XX.
Gecinus viridis 110, VI, XIX.
Gjerdesmutte 12, 59, 62, 128, 129, 130, V, XIX, XX, XXI.
Gjøg 10, 26, 54, 61, 103, 120, 136, XX, XXI.
Glente 8, 15, 42.
— Sort 71.
Godske-Nielsen, H. 66, 72.
Graaand 2, 61, 65, 70, 71, 76, 88, 92, 115, 120, VI, XIX, XX, XXI.
Graagaas 3, 52, 55, 70, 86, 89.
Graamaage 6.
Graamejse 12, 59, 66, 98, V, XXI.
Graaspurv 14, 54, 63, 102, 108, 109, 110, 121, 157, 161, XX, XXI.
Gransanger 13.
Gravand 2, 26, 27, 89, 92, 115, 120.
Grib, Gul 71.
Grieg, James A. 32.
Grus cinerea 5, 135.
Grønirisk 14, 63, 109, 129, XX, XXI.
Grønsanger XIX.
Grønspet 110, VI, XIX.
Gulbug 12, 62, 103, 128, 129, 136, XIX, XX, XXI.
Guldpirol 1, 11, 23, 109, 136.
Gulirisk 109.
Gulspurv 15, 57, 59, 63, 109, 125, 128, 129, 130, V, XX, XXI.
Gyps fulvus 71.
Gærdesanger 12, 62, 127, XIX, XX, XXI.
Gærdesmutte 12, 59, 62, 127, 128, 129, 130, V, XIX, XX, XXI.
Gog 10, 26, 54, 61, 103, 120, 136, XX, XXI.

Hagerup, A. T. 90, 104.
Halemejse 12.
Haliaëtus albicilla 8, 70, 71, 135.
Hansen, M. Ewald 56, 69.
Hasselgren, H. 165.
Havesanger 12, 62, 103, 127, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
Havlit 2.
Havmaage 6, 21, 25, 26, 89, 92, 110, 111, 112, 113, 115, 118.
Havterne 6, 26, 78, 85, 92, 112, 113, 115, 120.
Havørn 8, 70, 71, 135.
Hedelærke 11.
Hedin, Niels 21, 26.
Helms, O. 16, 29, 49, 105, 125, 130, 134, V.
Hejre 7, 71, 102, XX.
— Hvid 70, 72.
Hirundo riparia 11, 28, XXI.
— rustica 11, 27, 61, 89, 120, 138, 157, XIX, XX, XXI.
— urbica 11, 28, 120, 157, XIX, XX, XXI.
Hjejle 5, 57, 145.
Hocke, H. 72.
Holtsneppe 6, 51.
Horsegjøg 6, XXI.
Hortulan 15.
Huldue 9, 51, 71.
Hvepsevaage 8, 64.
Hvidklire 6.
Hvinand 2, 134, VI.
Hydrochelidon nigra 70.
Hypolais icterina 11, 62, 103, 128, 129, 136, XIX, XX, XXI.
Hæmatopus ostreologus 5, 22, 25, 83, 92, 112, 115, 117, 120, XIX.
Hærfugl 10, 108.
Hættemaage 6, 15, 27, 70, 78, 84, 87, XXI.

Hætteterne 78, 85.
Høgesanger 109.
Høgeugle 8.
Hønsehøg 8, 42, 54, 102, 110.

Ibis, Sort 72.
Irisk 14, 63, 109, 121, 128, 129, 130, XX, XXI.
Isfugl 10, 54, 70, 72, 131, 135, XXI.
Iynx torqvilla 10, 108, XXI.

Jernspurv 12, 59, 62, 108, XIX, XX, XXI.
Jespersen, P. 31, 140, 141, 165, XXI.
Jørgensen, Th. 68.

Karmin-Dompap 165.
Kejserørn 70.
Kirkegaard, Imm. 44.
Kjelland, Alexander 16.
Kjernebider 14.
Kjove 58.
— Lille 6, 58.
Kjærhøg, Blaa 8.
— Rødbrun 8, 57.
Kjærsanger 1.
Klinge, M. 75, 95.
Klyde 58, 76, 78.
Knarand 70.
Knopsvane 2.
Knortegaas 3, 52, 54.
Kobbersneppe 5, 89.
— Stor 76, 78, 80.
Koefoed, Axel 60.
Kongeørn 8, 30.
Kornverling 15, 128, 129, XX, XXI.
Korsnæb 1, 45, 64, 137.
— Hvidvinget 137, 168.
— Stor 137.
Krabbedykker 58.
Krage 10, 23, 53, 54, 60, 65, 71, 102, 109, 110, 124, V, XIX, XX, XXI.
Krognæb 15.
Krikand 2.
Kvæker 14, 59, V.
Kystterne 26, 78, 85, 112, 120.
Kærhøg, Blaa 8.
— Rødbrun 8, 57.
Kærsanger 1.

Lagopus subalpinus VI.
Lanius collyrio 11, 61, 109, XXI.
— excubitor 11, XIX.
Lappedykker, Graastrubet 4, 58, 130.
— Hornet 4.
— Lille 4, 58.
— Rødstrubet 4, 58, 130.
— Sorthalset 4, 58.
— Stor 4, 84.
— Toppet 4, 84.
Larsen, Vilhelm 65.
Larus argentatus 6, 21, 25, 26, 89, 92, 110, 111, 112, 113, 115, 118.
— canus 6, 15, 21, 27, 78, 85, 88, 92, 113, 118, 137, 168, V, XX.
— fuscus 6, VI.
— glaucus 6.
— marinus 6, 89.
— minutus 1.
— ridibundus 6, 15, 27, 70, 78, 84, 87, XXI.
— tridactylus 6.
Lazurmejse 100, 101.
Leege, Otto 117.
Lestris longicauda 6, 58.
— parasitica 58.
— pomatorhina 6, 58.
Ligurinus chloris 14, 63, 109, 129, XX XXI.
Limnocryptes gallinula 6.
Limosa lapponica 5, 89.
— ægocephala 76, 78, 80.
Lintia, Dionysius 70.
Locustella fluviatilis 1, 12.
Lom, Rødstrubet 4.
— Sortstrubet 4, 31.
Lomvie 7, 58, 146, XIX.
Loxia curvirostra 1, 45, 64, 137.
— — pityopsittacus 137.
— leucoptera 137, 168.
Lunde 58.
Luscinia philomela 14, 62, 126, XX, XXI.
Lærke 11, 23, 62, 89, 92, 121, 125, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
Lærkefalk 7, 15, 64, 164.
Lonnberg, E. 168.
Løvsanger 13, 62, 128, 129, 140, XIX, XX, XXI.

Machetes pugnax 6, 26, 51, 55, 57, 78, 82, 120.
Markpiber 13, XIX.
Mellemkjove 6, 58.
Menz, A. 32.
Mergulus alle 58.
Mergus albellus 3, 31, 134.
— merganser 3, 65.
— serrator 3, 26, VI.
Merops apiaster 70, 72.
Michel, Jul. 166.
Milvus ictinus 8, 15, 42.
— migrans 71.
Misteldrossel 13.
Mortensen, H. Chr. C. 33, 64, 106.
Mosehornugle 9, 57.
Moseterne 70.
Motacilla alba 13, 23, 92, 121, XIX, XX, XXI.
— flava 13, 89, XX, XXI.
— — borealis 151.
— — campestris 151.
Mudderklire 5, 104, XIX.
Munk 12, 62, 100, 126, 128, 129, XIX, XXI.
Murløber 165.
Mursejler 9, 28, 61, 157, XIX, XX.
Mursvale 9, 28, 61, 157, XIX, XX.
Muscicapa atricapilla collaris 108.
— — typ. 14, 63, XX, XXI
— grisola 14, 63.
Musevaage 7, 33, 44, 50, 54, 55, 64.
— Laadenbenet 8, 60.
Musvit 12, 58, 59, 62, 66, 96, 97, 98, 108, 125, V, XIX, XX, XXI.

Nattergal 14, 62, 126, XX, XXI.
Natravn 9.
Natugle 9, 66, 104.
Nucifraga caryocatactes 10, 102.
Numenius arqvatus 5, 22, 51, 57.
— phæopus 5, 51.
Nyctale funerea 8.
Nyctea nivea 9.
Nøddekrige 10, 102.
Nørgaard, Joh. P. 30, 166.

Oedemia fusca 2, XIX.
— nigra 2.
Oriolus galbula 1, 11, 23, 109, 136
Otis tarda 72.
Otus brachyotus 9, 57.
— vulgaris 9, 61.
Pandion haliaëtus 8, 15, 29, 135.
Pagonetta glacialis 2.
Parus ater 12, 62, 98, V, XIX, XXI.
— coeruleus 12, 58, 59, 62, 96, 98, 100, 101, 108, V, XIX, XXI.
— cristatus 98, 136.
— cyaneus 100, 101.
— major 12, 58, 59, 62, 66, 96, 97, 98, 108, 125, V, XIX, XX, XXI.
— palustris 12, 59, 66, 98, V, XXI.
— pleskei 100.
Passer domesticus 14, 54, 63, 102, 108, 109, 110, 121, 157, 161, XX, XXI.
— montanus 14, 71, 108, 109, 110, XX, XXI.
Pastor roseus 12.
Pelecanus crispus 71.
Pelikan 71.
Perdix cinerea 3, 23, 51, 55, 61, 120, V.
Perleugle 8.
Pernis apivorus 8, 64.
Petersen, N. P. 69.
Phalacrocorax carbo 7, 54, 70, 71, 72, 102.
Phalaropus fulicarius 6.
Phasianus colchicus 4, 51, 55, 60, 120.
Phyllopseustes rufa 15.
— sibilatrix XIX.
— trochilus 13, 62, 128, 129, 140, XIX, XX, XXI.
Pibeand 2, 70.
Pica caudata 10, 54, 57, 61, 102, 109, V, XIX, XX, XXI.
Picoides tridactylus VI.
Picus major 10, 59, 98, VI, XX.
— martius 110, VI.
— viridis 110, VI, XIX.
Pinicola enucleator 15.
Pirol 1, 11, 23, 109, 136.
Platalea leucerodia 72.
Plegadis falcinellus 72.
Podicipes auritus 4.
— cristatus 4, 84.
— griseigena 4, 58, 130.
— — var. major 130.

Podicipes holbøllii 130.
— nigricollis 4, 58.
Pommerantsfugl 51, 55, 145.
Porzana maruetta 4.
— pygmæa 4.
Praticola rubetra 14, 121.
Præstekrave 5, 25, 83, 92, 112, 113, 116, 120.
— Hvidbrystet 1, 92, 112, 113, 115.
Puffinus anglorum 166.
Pyrrhula vulgaris 14, 54.

Raage 10, 15, 53, 54, 59, 60, 102, V, XIX, XXI.
Rallus aqvaticus 4, 57.
Ravn 11, 15, 53, 54, 102.
Recurvirostra avocetta 58, 76, 78.
Regnspove, Lille 5, 51.
Regulus cristatus 13, 62, V, XX.
Rendtorff, G. 45.
Renvall, Thorsten 30.
Ride 6.
Ringdrossel 13.
Ringdue 9, 51, 59, 60, 61, 135, 168, XIX, XX, XXI.
Rovterne 91, 92, 113.
Rosenstær 12.
Rubow, Carl 27, 138, 168.
Ruticilla phoenicura 14, 62, 109, XX.
— titys 103, 137.
Ryle 6, 49, 78, 83.
— Islandsk 6, 49.
— Sortgraa 6.
Rødben 6, 22, 49, 78, 82, 92, 112, 115, 117, 120, 131, XXI.
Rødhals 14, 62, 78, 100, 108, 128, 129, 136, V, XX.
Rødkjælk 14, 62, 78, 100, 108, 128, 129, 136, V, XX.
Rødstjert 14, 62, 109, XX.
— Sort 103, 137.
Rørdrum 57, XX.
Rørhøg 8, 57.
Rørhøne 4, 58.
Rørsanger 12, 71, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
Rørspurv 15, 89, XXI.
Rørvagtel 4.

Sandterne 57, 78, 85.
Sangdrossel 13, 62, 125, 128, 129, XIX, XX, XXI.
Sanglærke 11, 23, 62, 89, 92, 121, 125, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
Sangsvane 2.
Saxicola oenanthe 13, 92, 121, XX, XXI.
— deserti 145.
Schioler, I. Lehn 131.
Scholten, Gerhard 58.
Scolopax rusticula 6, 51.
Serinus hortulanus 109.
Sildemaage 6, VI.
Silkehale 11.
Simonsen, B. 29.
Sisken 14.
Sitta europæa 11, 59, 62, 65, 97, 108, V.
Sivsanger 12, 89, XX.
Sjagger 13, 51, 55, 62.
Skade 10, 54, 57, 61, 102, 109, V, XIX, XX, XXI.
Skallesluger, Lille 3, 31, 134.
— Stor 3, 65.
— Toppet 3, 26, VI.
Skarv 7, 54, 70, 71, 102.
Skeand 2.
Skehejre 72.
Skjærpiber 13.
Skovdue 9, 51, 71.
Skovhornugle 9, 61.
Skovskade 10, 65, 102, 109, 110, V, XIX, XX.
Skovsneppe 6, 51.
Skovpiber 13, 23, 128, 129, XIX, XX.
Skovspurv 14, 71, 108, 109, 110, XX, XXI.
Skraape 166.
Skærpiber 13.
Slorugle 9, 15.
Snespurv 15.
Sneugle 9.
Solsort 13, 54, 59, 62, 66, 97, 103, 108, 109, 125, 128, 129, V, XX, XXI.
Somateria dispar 2.
— mollissima 3, 22, 25, 92, 111, 112, 113.
Sortand 2.
Sortkjre 135.
Sortmejse 12, 62, 98, V, XIX, XXI.

Sortspet 110, VI.
Sortterne 70.
Spetmejse 11, 59, 62, 65, 97, 108, V.
Spette, Tretaaet VI.
Spidsand 2, 89.
Splitterne 1, 78, 86, 92, 112, 114.
Sprenger, Karl 166.
Spurv 14, 54, 63, 102, 108, 109, 110, 121, 157, 161, XX, XXI.
Spurvehøg 8, 43, 54, 60, 64, 102, 110.
Späth, Joh. 70.
Stamm, R. H. 45, VI.
Stellers-And 2.
Stenpikker 13, 92, 121, XX, XXI.
Stenvender 24.
Steppehone 9.
Sterna anglica 57, 78, 85.
— cantiaca 1, 78, 86, 92, 112, 114.
— caspia 91, 92, 113.
— hirundo 6, 22, 26, 70, 78, 85, 92, 112, 113, 115, 120, XIX.
— macrura 6, 26, 78, 85, 92, 112, 113, 115, 120.
— minuta 22, 25, 92, 112, 113, 115, 116, 120.
— nigra 70.
Stillits 14, 101, 128, 129, 130, XXI.
Stokand 2, 61, 65, 70, 76, 88, 92, 115, 120, VI, XIX, XX, XXI.
Stork 7, 52, 54, 64, XIX, XX, XXI.
— Sort 52, 54, 136.
Stormfugl 135.
Stormmaage 6, 15, 21, 27, 78, 85, 88, 92, 113, 118, 137, 168, V, XX.
Storspove 5, 22, 51, 57.
Strandhjejle 5.
Strandskade 5, 22, 25, 83, 92, 112, 115, 117, 120, XIX.
Strepsilas interpres 24.
Strix flammea 9, 15.
Sturnus vulgaris 11, 23, 25, 53, 55, 62, 63, 71, 92, 103, 108, 116, 121, 125, 157, XIX, XX, XXI.
Stær 11, 23, 25, 53, 55, 62, 63, 71, 92, 103, 108, 116, 121, 125, 157, XIX, XX, XXI.
Sula bassana 58.
Sule 58.
Sumpmejse 12, 59, 66, 98, V, XXI.
Sumpsanger 1.
Surnia ulula 8.
Svaleklire 5, 89.
Svartbag 6, 89.
Svenske 14, 63, 109, 129, XX, XXI.
Sylvia atricapilla 12, 62, 100, 126, 128, 129, XIX, XXI.
— cinerea 12, 62, 109, 127, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
— curruca 12, 59, 62, 127, 128, 129, 130, V, XIX, XX, XXI.
— hortensis 12, 62, 103, 127, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
— nisoria 109.
Syrnium aluco 9, 66, 104.
Syrrhaptes paradoxus 9.
Sædgaas 3.
Sokonge 58.
Solvhejre 70, 72.

Taarnfalk 7, 61, 71.
Tachybaptes minor 4, 58.
Tadorna cornuta 2, 26, 27, 89, 92, 115, 120.
— vulpanser 2, 26, 27, 89, 92, 115, 120.
Taffeland 2, 70.
Taterak 6.
Tejste 7, 25, 26.
Terne 6, 22, 26, 70, 78, 85, 92, 112, 113, 115, 120, XIX.
Tetrao tetrix 54, 55, VI.
— urogallus 32, VI.
Thorshane 6.
Thygesen, R. 29, 140.
Tichodroma muraria 165.
Tinksmed 5, 29, 103.
Tjur 32, VI.
Toplærke 11, 57, 62.
Topmejse 98, 136.
Tornirisk 14, 63, 109, 121, 128, 129, 130, XX, XXI.
Tornsanger 12, 62, 109, 127, 128, 129, 130, XIX, XX, XXI.
Tornskade 11, 61, 109, XXI.
— Stor 11, XIX.
Totanus calidris 6, 22, 49, 78, 82, 92, 112, 115, 117, 120, 131, XXI.

Totanus fuscus 135.
— glareola 5, 29, 103.
— glottis 6.
— ochropus 5, 89.
Trane 5, 135.
Trappe 72.
Tredækker 6.
Tringa alpina 6, 49, 78, 83.
— canutus 6, 49.
— maritima 6.
Troglodytes parvulus 12, 59, 62, 128, 129, 130, V, XIX, XX, XXI.
Troldand 2, 58.
Trælober 12, 60, 62, 96, 97, 108, V, XXI.
Træpiber 13, 23, 128, 129, XIX, XX.
Træpikker 12, 60, 62, 96, 97, 108, V, XIX.
Turdus iliacus 13, 62.
— merula 13, 54, 59, 62, 66, 97, 103, 108, 109, 125, 128, 129, V, XX, XXI.
— musicus 13, 62, 125, 128, 129, XIX, XX, XXI.
— pilaris 13, 51, 55, 62.
— swainsoni 150.
— torqvatus 13.
— viscivorus 13.
Turteldue 135.
Turtur auritus 135.

Urfugl 54, 55, VI.
Uria troile 7, 58, XIX.
Upupa epops 10, 108.

Vagtel 3.
Vagtelkonge 4.
Vandrixe 4, 57.
Vanellus cristatus 5, 22, 53, 76, 83, 103, 117, 120, XXI.
Vandrefalk 7, 31, 54, 70, 102, 131.
Vandstær 12, 136.
Vendehals 10, 108, XXI.
Vibe 5, 22, 53, 76, 83, 103, 117, 120, XXI.
Vindrossel 13, 62.
Vintermusevaage 8, 60.
Vipstjert, Gul 13, 89, XX, XXI.
— Hvid 13, 23, 92, 121, XIX, XX, XXI.
Weigold, H. 141.

Ædelpapegøje 100.
Ægialitis cantiana 1, 92, 112, 113, 115.
— hiaticula 5, 25, 83, 92, 112, 113, 116, 120.

FORENINGSMEDDELELSER.

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS GENERALFORSAMLING.

I Henhold til en til Medlemmerne udsendt Indbydelse afholdtes ordentlig Generalforsamling Lørdagen 16 Oktober i Myginds Lokaler.

Formanden aabnede Mødet og foreslog at vælge Overretsassessor Gram til Dirigent. Dette blev enstemmigt vedtaget. Dirigenten takkede for Valget, fastslog, at Generalforsamlingen var lovligt indvarslet, og gav derpaa Ordet til Formanden, der straks gik over til Dagsordenens

Punkt I, Beretning om Aarets Virksomhed. Af Tidsskriftet vare de 3 Hefter udkomne, medens Aargangens 4. Hefte vilde følge i Løbet af nogle Dage. Der var foretaget 3 Udflugter, hvoraf den ene paa Fyn, og afholdt Møder med Foredrag, hvorom der allerede var afgivet Beretninger i Tidsskriftet. Taleren mindedes særlig Udflugten til Egholm og ønskede endnu en Gang at bringe Øens Ejere en Tak for den gæstfri Maade, hvorpaa de havde modtaget Foreningens Medlemmer. Paa sidste Generalforsamling blev det bestemt at tilstille Opsynsmanden paa Klægbanken en Pengegave; Beløbet var afsendt, og Bestyrelsen, der havde modtaget en Takskrivelse, lod hermed Takken gaa videre til Foreningens Medlemmer, hvem den rettelig tilkom. Det blev ligeledes i Fjor besluttet, at Foreningen skulde søge offentlig Understøttelse paa Grund af dens mindre gode økonomiske Stilling, og der var da ogsaa sket Henvendelse saavel til det Raben Lewetzau'ske Fond som til det Classenske Fideicommis, men Foreningen havde fra begge Steder modtaget rent Afslag. Det var Bestyrelsens Agt endnu en Gang at gøre Forsøg i den nævnte Retning, men den fandt iøvrigt ikke Anledning til at være nedslaaet over denne Modgang, idet den nærede det Haab, at det skulde lykkes at føre Foreningen videre i Fremtiden, selv om man fremdeles — hvad der i og for sig var det mest tiltalende — skulde staa paa egne Ben. I Henhold til en Bemyndigelse, der tidligere var givet Bestyrelsen, vilde et Ekskursionsudvalg nu blive dannet. Medlemsantallet var steget til 397 mod 384 i Fjor. Formanden rettede en Tak til Overlæge Helms, der som Redaktør udførte et overmaade stort Arbejde i Foreningens Tjeneste; Medlemmerne sluttede sig hertil ved at rejse sig. Formanden gik derefter over til

Punkt II, Fremlæggelse af det reviderede Regnskab, der balancerede med Kr. 2057,85. Ved at udvise stor Sparsommelighed, og navnlig ved at formindske Hefternes Storrelse, var det reelle Underskud nedbragt til ca. Kr. 415,00 mod ca. Kr. 730,00 i Fjor. Omtrent Halvdelen af Underskuddet var altsaa indvundet, og ved at fortsætte paa samme Maade, vilde Foreningen antagelig være solvent næste Aar. Der gaves Decharge. Formanden stillede Forslag om at genvælge Godsejer Valentiner til Revisor. Dette vedtoges enstemmigt.

Punkt III, Valg af 2 Bestyrelsesmedlemmer i Stedet for d'Herrer A. T. Hagerup og A. Koefoed, der efter Tur afgaa.

Formanden meddelte, at d'Herrer vare villige til at modtage Genvalg, og idet ingen andre bleve bragte i Forslag, blev Genvalget enstemmigt vedtaget.

Punkt IV, Behandling af mulig indkomne Forslag fra Medlemmer.

Fra Professor O. G. Petersen forelaa følgende 4 Forslag:

1. Haandklap efter Foredragene i Foreningen afskaffes.

Forslaget anbefaledes af Overlæge Helms, ligesom ogsaa Formanden gav det sin Tilslutning, hvorefter det blev vedtaget.

2. Der gives Forfattere af Afhandlinger eller Artikler paa over $^1/_2$ Ark 25 heftede Frieksemplarer af Afhandlingen.

Helms oplyste, at Forslaget var fremme i Fjor, og at det da blev overladt Bestyrelsen til nærmere Overvejelse; denne var resulteret i, at Bogtrykkeren nu ved Henvendelse fra Forfatterne udleverer Særtryk, dog saaledes, at Forfatterne selv maa betale disse. I og for sig kostede Særtrykkene kun en Bagatel, men saa længe Foreningen har Underskud i Kassen, maa den være yderlig økonomisk. Efter nogle Bemærkninger fra Docent Stamm og Formanden vedtoges det at overlade Spørgsmaalet til Drøftelse indenfor Bestyrelsen.

3. Det foreslaas, at et af Bestyrelsens Medlemmer (maaske naturligst Redaktøren) modtager Smaameddelelser om Iagttagelser fra Medlemmerne, underkaster disse Meddelelser Kritik, ordner dem og publicerer dem i Tidsskriftet efter en eller anden bestemt Plan og med et eller to Aars Mellemrum efter Stoffets Mængde. En saadan Oversigt kommer under dens Navn, som redigerer den, men naturligvis med hver Bidragyders Navn paa sit Sted.

O. G. Petersen anbefalede Forslaget, hvorved han haabede, at man dels vilde opnaa, at flere Medlemmer vilde føle sig opfordrede til at indsende Meddelelser, og dels at man fik Stoffet kritisk sigtet. I »Botanisk Tidsskrift« er en saadan Ordning med Held gennemført.

Helms sympatiserede til en vis Grad med Tanken. De mindre Meddelelser, som nu fremkom, bleve ofte sammenstillede, men saa længe der ikke fremkom flere, end der nu gjordes, vilde en Ændring af den bestaaende Ordning være unødvendig. O. G. Petersen henstillede, at der skete Henvendelse til Medlemmerne om at indsende flere Iagttagelser. Formanden gav dette Forslag sin Tilslutning, idet han dog fremhævede, at man, naar man benyttede Tidsskriftets Index, ikke havde Brug for anden Ordning af Stoffet end den nuværende. Det vedtoges at henstille til Bestyrelsen at tage Forslaget under Overvejelse.

4. Det henstilles til Bestyrelsen at sætte sig i Forbindelse med dertil kvalificerede Medlemmer Landet over og formaa disse til at gøre Optegnelser om Trækfuglenes Ankomst om Foraaret (ev. ogsaa Efteraaret) samt stille disse Optegnelser til Bestyrelsens Raadighed til Redak-

tion og Publikation for hvert Aar, hvorved der maaske bl. a. kunde fremkomme Materiale til Besvarelse af Spørgsmaalet om Forskel i Ankomsttid i Landets forskellige Egne.

Forslagsstilleren anbefalede Forslaget; denne Sag burde sættes i System. Fra H. Winge forelaa et stort Materiale af Oplysninger, men kun fra Københavns Omegn.

Læge Th. N. Krabbe: I det internationale Tidsskrift »Ornis« kom i sin Tid i 5 Aargange saadanne Meddelelser, indsamlede af 12 danske Deltagere, og disse Meddelelser fyldte vel ca. 50 Pagina pr. Aar. Under Hensyn til Foreningens store Medlemstal og den deraf følgende ventelige store Tilslutning til disse Undersøgelser, var Taleren ængstelig for Bekostningen ved disse Iagttagelsers Offentliggørelse.

O. G. Petersen havde tænkt sig Forslaget udført saaledes, at 10 Medlemmer anmodedes om at gøre saadanne Iagttagelser, der udelukkende begrænsedes til Trækfuglenes Ankomst.

Krabbe: 10 Iagttagere ere for faa. Det vil ogsaa være heldigt at medtage andet og mere end Trækfuglenes Ankomstdata.

Formanden gav Forslaget sin varmeste Tilslutning; det burde være saa, at mange flere Medlemmer end nu arbejdede med paa Tidsskriftet. H. Winge havde udført et enestaaende Arbejde i sine Beretninger om Fuglene ved de danske Fyr; dette Arbejde burde suppleres med indgaaende Oplysninger om de Fugle, der paa deres Vandringer unddrage sig Fyriagttagelserne. Vel burde Foreningen være sparsommelig, men kun for derved at faa Raad til at løse Opgaver som den her foreliggende.

Helms hilste Forslaget med Glæde; vel var han i al Almindelighed ikke nogen Tilhænger af Fællesforskning, men blev der her arbejdet efter en bestemt Plan, vilde et godt Resultat kunne fremkomme.

Formanden foreslog at vedtage Forslaget saaledes, at enten Bestyrelsen eller et af denne nedsat Udvalg organiserede dette Arbejde.

Dette vedtoges, hvorefter Generalforsamlingen blev hævet.

Efter Generalforsamlingen holdtes Auktion over de i Aarets Løb til Foreningen indkomne Bøger, hvorefter man havde den Glæde at se en Udstilling af Billeder af d'Herrer Johannes Larsen og N. P. Rasmussen. Udstillingen var saa righoldig, at den endog maatte foregaa i 2 »Ophængninger«. Johannes Larsens Billeder bestod mest af store Akvareller af Fugle, i naturlig eller næsten naturlig Størrelse, døde eller i Flugtstillinger, desuden en Del mindre Skitser, Tegninger og Akvareller af nordamerikanske Fuglearter, levende og døde. Johannes Larsens ypperlige Evne til at fremstille en Fugl, tegne den, gengive dens Fjerlag og naturlige Stilling i naturlige Omgivelser, er saa velkendt fra hans tidligere store Produktion, at man ikke behøver at sige mange Ord derom. Rasmussens Billeder, næsten alle i Oliefarve, ere Fritidssysler. Hans Evne til at opfatte Fuglenes karakteristiske Stilling er fortrinlig, hans Billeder vare næsten alle

fra den levende Natur, nogle af dem, f. Eks. Billederne af Viber og Skovduer, stode overordentlig højt. Ved den lille Fællesspisning, som fulgte efter Udstillingen, blev der bragt de 2 Herrer Udstillere en velfortjent Tak for deres Velvillie og Ulejlighed.

Sondag d. 17 var der Møde i Zoologisk Have, hvortil Direktionen velvilligst havde givet Medlemmerne fri Adgang. Vejret var saa uheldigt, som næsten kunde tænkes, idet det øsregnede det meste af Tiden, men ikke desto mindre havde henved 20 givet Møde. Man gennemgik hele Havens Fuglebestand og samledes derefter til en fornøjelig Frokost.

A. C. & O. H.

INTERNATIONAL ORNITHOLOGISK KONGRES.

I Følge Meddelelse fra Sekretariatet for den 5. internationale ornithologiske Kongres, vil denne blive afholdt i Berlin i Dagene fra 30 Maj til 4 Juni 1910. Der er udsendt Indbydelse til Medlemmerne af Dansk ornithologisk Forening, og forhaabentlig vil en Del af dem deltage i Kongressen. Naar det nærmere Program kommer, vil det blive offentliggjort her i Tidsskriftet.

MEDDELELSE FRA REDAKTIONEN.

Paa sidste Generalforsamling blev det af Professor O. G. Petersen foreslaaet, at der skete en Omordning af Tidsskriftets »Mindre Meddelelser« saaledes, at et af Bestyrelsens Medlemmer fik dem alle til Gennemsyn og Sigtning og saa offentliggjorde dem i Tidsskriftet efter en eller anden bestemt Plan, og med et eller to Aars Mellemrum, efter Stoffets Mængde. Selvfølgelig skulde hver Bidragyders Navn nævnes ved hans Meddelelse. Det vedtoges at henstille til Bestyrelsen at tage Forslaget under Overvejelse.

I et senere afholdt Bestyrelsesmøde blev det vedtaget at følge den af O. G. Petersen anbefalede Fremgangsmaade, og Rubrikken »Mindre Meddelelser« vil derfor for Fremtiden blive indskrænket, men saaledes, at der en Gang aarlig vil komme en Oversigt over, hvad der er kommet Redaktionen i Hænde af »Mindre Meddelelser«. Medlemmerne opfordres paa det indstændigste til at indsende, i saa rigt Maal som muligt, saadanne Meddelelser. Selv om den enkelte lille Beretning i og for sig ikke vil egne sig til Offentliggørelse alene, vil den maaske tidt kunne have Betydning i Sammenhæng med andre Beretninger om samme Art. For blot at nævne et Eksempel, er der i Aar fra nogle Steder givet Redaktionen Underretning om en Indvandring af Korsnæb, der har fundet Sted her i Landet, men for at faa det rette Udbytte, maatte Meddelelserne helst komme fra saa mange Egne som mulig.

Redaktionen opfordrer derfor Medlemmerne til at yde deres Bidrag, og indsende dem til Redaktorens Adresse.

FORENINGSMEDDELELSER.

UDFLUGT LYNGBY—HARESKOV SONDAG DEN 30. JANUAR 1910.

I Turen deltog 16 Medlemmer. Fra Banegaarden i Lyngby spadseredes til Lyngby Sø, hvor man delte sig i to Hold, hvoraf det ene undersøgte Lyngby Mose, medens det andet fulgte Prinsessestien.

De foregaaende Dages heftige Snestorme havde tildækket alt med et tykt Lag Sne, og dette Forhold satte naturligvis sit Præg paa Fuglelivet; nogle Kragefugle, Mejser og Finker bleve iagttagne her. I Frederiksdal samledes man til Frokost og gik derefter til Furesøen, der var oprørt af en stærk Vestenvind; mod Forventning saas ingen Ænder her. Turen lagdes derefter gennem Hareskov, hvor nogle Mejser og Fuglekonger samt to Rødhalse viste sig, forbi den tilfrosne Bagsværd Sø og langs Skovkanten til Hareskov Station. Undervejs bleve flere meget store Skarer af Bogfinker og Kvækerfinker sete.

Folgende 20 Arter iagttoges:

Agerhøne *(Perdix cinerea)*, Stormmaage *(Larus canus)*, Skade *(Pica caudata)* Skovskade *(Garrulus glandarius)*, Allike *(Corvus monedula)*, Raage *(Corvus frugilegus)*, Krage *(Corvus cornix)*, Spetmejse *(Sitta europæa)*, Gjerdesmutte *(Troglodytes parvulus)*, Træpikker *(Certhia familiaris)*, Musvit *(Parus major)*, Blaamejse *(Parus coeruleus)*, Sortmejse *(Parus ater)*, Graamejse *(Parus palustris)*, Fuglekonge *(Regulus cristatus)*, Rødhals *(Erithacus rubecula)*, Kvæker *(Fringilla montifringilla)*, Bogfinke *(Fringilla coelebs)*, Gulspurv, *(Emberiza citrinella)*, Solsort *(Turdus merula)*.

A. C.

MØDER I DANSK ORNITHOLOGISK FORENING.

Lørdag den 19. Februar holdt Overlæge O. Helms i Prins Wilhelms Palais Foredrag om Fugle-Faunaen ved Angmagsalik i Østgrønland.

Foredraget, der senere vil blive offentliggjort, ledsagedes af Fremvisning af Skind fra Østgrønland samt en Del Fotografier af Angmagsalik og Omegn tagne af Dr. Krabbe.

A. C.

Fredag den 25. Februar holdt Dr. Berger i Polyteknisk Læreanstalts Festsal et med Lysbilleder illustreret Foredrag om Dyreliv i det indre Afrika, hvortil Naturhistorisk Forening gæstfrit havde indbudt D. o. F.'s Medlemmer.

Dr. Berger har i Østafrika deltaget i en tysk Ekspedition, hvis Formaal det var at fotografere levende Dyr, og han fremviste her som en Del af Resultaterne en glimrende Række kolorerede Lysbilleder.

Det var især de store Pattedyr, der interesserede Doktoren, og af saadanne var ogsaa fremskaffet en smuk Serie Billeder. Af Fuglebilleder var der ikke mange, dog mindes man med Glæde nogle Fotografier af Flamingoer. Doktoren ledsagede Fremvisningen med et livfuldt Foredrag.

A. C.

Lørdag den 19. Marts afholdtes Møde i Wittmacks Lokaler, hvor mag. scient. R. H. Stamm holdt Foredrag om »Landskab og Fugleliv i den finske Skærgaard«, saaledes som det viste sig for ham, da han i August 1909 opholdt sig i Skærgaarden ved Raumo i det sydvestlige Finland.

Som ejendommelige Fugle for Skovene nævntes Urfugl og Tjur *(Tetrao tetrix* og *T. urogallus)*, sidst nævnte dog kun som sparsomt forekommende samt Sortspette *(Picus martius)*, Grønspette *(Gecinus viridis)*, Tretaaet Spette *(Picoides tridactylus)*, Stor Flagspette *(Dendrocopus major)*, og Lille Flagspette *(D. minor)*. Paa saa godt som alle Skær — selv de mindste og ikke skovbevoksede — fandtes en eller flere Flokke Dalryper *(Lagopus subalpinus)*, som her fandt rigelig Føde i de overmaade talrigt forekommende Bær og Læ for Vinden under de gamle og tætte men lave Enebuske.

Sildemaage *(Larus fuscus)*, optraadte meget talrigt og af Andefugle var især Skallesluger *(Mergus serrator)*, Hvinand *(Clangula glaucion)* og Stokand *(Anas boscas)* hyppigt forekommende. Den der forekommende Form af Stokand er noget større end den danske.

Af Vadere saas kun faa; dette Forhold tilskrev Foredragsholderen dels den sene Aarstid og dels de klippefulde, stenede Strandbredder, der mangle Klægdannelser og det dermed følgende rige lavere Dyreliv.

Foredragsholderen fremviste en Del Fugleskind, hvoraf de fleste vare indsamlede paa denne Rejse, samt i Lysbilleder en instruktiv og smuk Serie Fotografier hovedsagelig Landskabsbilleder fra de berejste Egne.

A. C.

FORELØBIG MEDDELELSE OM DE UDFLUGTER, SOM TÆNKES FORETAGNE I SOMMEREN 1910.

1. 29. Maj: Udflugt til Engelholm i Skåne.
2. 12. Juni: Natlig Udflugt til Skove i Københavns Omegn for at høre Fuglenes Opvaagnen.
3. 14. August: Udflugt til Saltholm.

Der vil desuden blive foretaget en Udflugt paa Fyen. Nærmere Meddelelse om denne saa vel som om de ovennævnte Ture vil udgaa.

Ekskursionsudvalget.

UNDERSOGELSER AF FUGLENES TRÆK I DANMARK.

Det paa Generalforsamlingen vedtagne Forslag om en Fællesforskning angaaende Fuglenes Træk her i Landet, er i Foraaret bleven iværksat paa den Maade, at der af 10 forskellige Iagttagere rundt omkring i Landet bliver gjort saavidt muligt daglige Observationer af Fuglenes Ankomst og Afrejse tilligemed meteorologiske Forhold. For at faa Stoffet saa ensartet som mulig er der blevet trykt Skemaer til Indførelse af Iagttagelserne, og Arkitekt Hagerup har paataget sig at bearbejde og sammenstille det saaledes fremkomne Materiale, der efter Aarets Slutning vil blive offentliggjort her i Tidsskriftet.

DEN INTERNATIONALE ORNITHOLOGISKE KONGRES I BERLIN 30. Maj til 4. Juni 1910.

Der er nu udsendt et Program for Kongressen, hvoraf vi uddrager følgende:

Kongressen holder Møde i Zoologisk Haves store Festsal og det tæt derved liggende Landwehroffizier-Kasino, hvor ogsaa Kongressens Bureau er. Deltagelsen i Kongressen koster 20 Mk., herfor leveres tillige et Eksemplar af Kongresforhandlingerne. Anmeldelse om Deltagelse ønskes snarest; Beløbet behøver først at betales ved Ankomsten til Berlin.

Der vil antagelig blive følgende Sektioner:

I. Anatomi, Palæontologi, Systematik Geograf. Udbredelse.
II. Træk.
III. Biologie og Oologie.
IV. Fuglebeskyttelse.
V. Akklimatisation.
VI. Fjerkræavl.

Som Indbydere til Kongressen findes omtrent 100 Ornithologer fra alle Egne paa Jorden.

Iøvrigt ser det meget lovende Program saaledes ud.

Søndag 29. Maj.

Kl. 8 Aften: Tvangfri Sammenkomst (»Begrüszungs Versammlung«) i Landwehroffizier-Kasino.

Mandag 30. Maj.

Kl. $10^1/_2$ Formiddag: Almindeligt Møde i Zoologisk Haves Festsal med Aabning af Kongressen og Aabningstale af Præsidenten (Reichenow) »Ornithologiens Fremskridt og nuværende Standpunkt.«

Kl. 3 Eftermiddag: Udflugt med Damper til Havelsøerne afsluttet af Fællesspisning, Indbydelse fra »Deutsche ornithol. Gesellschaft.«

Tirsdag 31. Maj.

Kl. 9 Formiddag i Offizier-Kasino. Møde i Sektionerne og af den permanente internationale ornithologiske Komité.

Kl. 3 Eftermiddag: Møde i Sektionerne.

Kl. 8 Aften: Forevisning af Lysbilleder og levende Billeder af Fugle i »Urania« Taubenstrasse 48-49. (Indbydelse fra Direktionen for Selskabet »Urania«). Bagefter tvangfri Sammenkomst i »Spatenbräu« Friedrichsstrasse 172.

Onsdag 1. Juni.

Kl. 9 Formiddag i Offizier-Kasino: Andet almindelige Møde.

Kl. 3 Eftermiddag: Møde i Sektionerne.

Kl. 8 Aften: Staden Berlin modtager Kongresdeltagerne med Damer paa Raadhuset, Königstrasse (Selskabsdragt).

Torsdag 2. Juni.

Kl. 9 Formiddag: Besøg i Zoologisk Have (Kongresdeltagernes Kort giver under Kongressen fri Adgang til Zoologisk Have.

Kl. 12 Middag: Frokost i Zool. Haves Restaurant (Indbydelse af Aktieselskabet »Zoologisk Have«.

Fredag 3. Juni.

Kl. 9 Formiddag i Offizier-Kasino: Møde i Sektionerne.

Kl. 2 Eftermiddag: Besøg paa Zoologisk Museum, Invalidenstrasse 43, eller Automobiltur gennem Berlin.

Kl. 7 Aften: Festmaaltid i Zoologisk Haves Restaurant (Selskabsdragt; pr. Kuvert 5 Mk. uden Vin).

Lørdag 4. Juni.

Kl. $10^1/_2$ Formiddag i Offizier-Kasino: Slutningsmøde.

Kl. 4 Eftermiddag: Tur til Spreewald (hvortil ogsaa medgaar Søndag). Nærmere Program paa 1ste Mødedag.

Af Foredrag er der hidtil anmeldt 36.

Hvis der tegner sig tilstrækkelig Deltagere vil der blive foretaget Udflugt til den ornithologiske Iagttagelsesstation Rossitten og til den »statslig autoriserede Forsøgs- og Mønsterstation for Fuglebeskyttelse« paa Godset Seebach (ca. 7 Timers Jernbanekørsel fra Berlin.)

TIL MEDLEMMERNE.

Breve og Henvendelser til Foreningen bedes sendte til Formanden, Vekselerer E. Lehn Schioler, Fredericiagade 57^3.

Artikler og Meddelelser til Tidsskriftet bedes sendte til Redaktøren, Overlæge Helms, Sanatoriet ved Nakkebølle Fjord pr. Pejrup.

Avertissementer til Tidsskriftet og Regningskrav til Foreningen bedes sendte til Kassereren, Assistent A. Koefoed, Gl. Kongevej 140^1.

Meddelelse om Flytning bedes tilstillet Kassereren.

Forfattere af større Artikler kan, naar det ønskes, gratis faa 25 Særtryk.

Ny tiltrædende Medlemmer kan, saavidt Oplaget rækker, faa Tidsskriftets første Aargang for 10 Kr. (næsten udsolgt), anden Aargang for 5 Kr. og tredje for 4 Kr.

Indmeldelse kan ske til et af Bestyrelsens Medlemmer eller til Kredsformændene. Medlemsbidraget er 4 Kr. aarlig, heri indbefattet Betaling for Foreningens Tidsskrift.

E. LEHN SCHIØLER,
Formand,
Kjøbenhavn.

A. HAGERUP,
Næstformand,
Kolding.

A. KOEFOED,
Kasserer,
Kjøbenhavn.

A. CHRISTIANI,
Sekretær,
Kjøbenhavn.

O. HELMS,
Redaktør,
Pejrup.

KREDSFORMÆND.

Ahlefeldt-Lauervig-Bille, P., Greve, Skovsbo pr. Ullerslev, Odense Amt.
Arctander, H., Distriktslæge, Præstø Amts øst. Del.
Barfod, K., Præst, Hjørlunde pr. Slangerup, Frederiksborg Amt.
Berner-Schilden Holsten, Baron, Kmhr., Holstenshus, Svendborg Amt.
Christiani, R., Forpagter, Bølling Sø, Moselund, Viborg Amts sydl. D.
Cridland, Chr., Dyrlæge, Holbæk, Holbæk Amts sydvestl. D.
Ferdinand, Joh., Adjunkt, Herlufsholm, Sorø Amts sydl. D.
Godske-Nielsen, Direktør, Silkeborg, Skanderborg Amts nordvestl. D.
Hagerup, A., Arkitekt, Kolding. Vejle Amt.
Hørring, R., mag. scient., Kbhvn., Island.
Jeppesen, J. K., Lærer, Sejerslev pr. Nykøbing p. Mors, Thisted Amt.
Klinge, M., Forretningsfører, Randers, Ribe Amt.
Krabbe, Th., Læge, Kbhvn., Grønland.
Larsen, Jens, Kommunelærer, Aalborg, Aalborg Amts nordl. D.
Lütken-Lehn, C., Sognepræst, Hørby pr. Holbæk, Holbæk Amts nordl. D.
Mortensen, H. Chr. C., Overlærer, Viborg, Viborg Amts nordl. D.
Oppermann, H. G., Skovrider, Visborggaard, Aalborg Amts sydl. D.
Scavenius, S., cand. jur., Klintholm pr. Borre, Møen.
Strange, T., Landbrugskandidat, Lundsgaard pr. Langaa, Randers Amt.
Thorsøe, H., kgl. Skovfoged, Lille Bøgeskov pr. Ringsted, Sorø Amts nordl. D.
Jensen-Tusch, kgl. Skovfoged, Lindesbjerghus, Aakirkeby, Bornholm.
Valentiner, A., Forpagter, Margretelund pr. Fakse, Præstø Amts sydl. D.

MEDLEMSFORTEGNELSE FOR DANSK ORNITHOLOGISK FORENING.

Aagaard, Carl Johan, Tesdorphsgade 55. F.
Ahlefeldt-Lauervig-Bille, P., Hofjægermester, Greve, Skovsbo pr. Ullerslev.
Albrechtsen, Olaf, Amerika.
Andersen, Plantør, Bøtøgaard pr. Nykøbing F.
Andersen, F. F., Grosserer, Amaliegade 14.
Andersen, Axel, Boghandler, Nørrebrogade 18 A.
Andersen, C. E., Præst, Storehedinge.
Andersen, C., Læge, Aidt pr. Hammel.
Anthon, L., Skovrider, Gjorslev Bøgeskov pr. Klippinge.
Arctander, H., Distriktslæge, Storehedinge. R. af Dbg.
Baagø, T., Fabrikant, Tordenskjoldsgade 30.
Balslev, H., cand. theol, Ubberup pr. Værslev.

Balslev, cand. theol. & mag., Ole Suhrs Gade 14.
Bang, T., Overlærer, Nykøbing F.
Bangert, C., Kassekontrollør, R., Østerbrogade 116.
Bardenfleth, K. S., Mag. scient., Amtsgaarden, Vejle.
Barfod, K., Sognepræst, Hjørlunde pr. Slangerup.
Barfod, Tage, Jernbaneassistent, Bagsværd St.
Bech, N. A., Handelsfuldmægtig, Thorshavnsgade 20 C.
Begtrup, stud. art., Carit Etlarsvej 5.
Bendixen, A. P., Postmester, Vestervig.
Benzon, C., Jagtjunker, Majaslund pr. Regstrup St.
Berner-Schilden-Holsten, Kammerherre, Baron, Holstenshus pr. Faaborg.
Bertelsen, Th., Købmand, Vesterbro 38, Aalborg.
Bjómdal, Th., Gymnasiast, Villavej 8, Roskilde.
Bloch, Oscar, Professor, Dr. med., Ny Toldbodgade 57.
Bobjerg, Tandlæge, Frederikssund.
Boldt, Rando, St. Mortensgade, Roskilde.
Borch, S., Distriktslæge, Allinge.
Borre, S. P., Læge, Fakse.
Brandt, Jørgen, Gaardejer, Frejlev pr. Nysted.
Brink, Hans, Gaardejer, Tarm.
Bryndum, E., cand. theol., Radsted, Sakskøbing.
Brønniche, Forvalter, Sanatoriet ved Nakkebølle Fjord pr. Pejrup.
Buchwald, Jørgen v., fh. Landmand, Vesterbrogade 100.
Buus, Proprietair, Ourø pr. Holbæk.
Bølling, D., Læge, Ringsted.
Bølling, O. V., Skovrider, Hanneslund pr. Stensgaard St.
Carlsen, Carl, cand. polyt., Harsdorffsvej 13.
Carstensen, E., Magasin du Nord, Østerbrogade 25.
Christensen, H. Chr., Maskinmester, Sanatoriet ved Nakkebølle Fjord pr. Pejrup.
Christensen, Roar, Dyrlæge, Vesterbrogade 79.
Christensen, P., Fasanjæger, Sobygaard pr. Hammel.
Christensen, W., kgl. Skovrider, Maarum Skovridergaard pr. Helsinge.
Christensen, I. C., Seminarist, Stauning ostre Skole, Skjern.
Christiani, A., Ingeniør, cand. polyt., Mariendalsvej 31.
Christiani, C., Mariendalsvej 31.
Christiani, Olaf, Styrmand, Mariendalsvej 31.
Christani, Forpagter, Bølling Sø pr. Moselund.
Christiansen, J. D., kgl. Skovfoged, Kongehus pr. Silkeborg.
Christiansen, N. G., Halte Somobito, Soemobito Hodjokerto, Java.
Christiansen, N., Portner, Amalienborg.
Christiansen, O. Rye, Assistent, Amalienborg.
Christiansen, Chr., Kommunelærer, Ringstedgade 56, Næstved.
Christiansen, I. P., Telegrafist. Vladivostok.
Christiansen, Magnus, Dyrlæge, St. Thomas Allé 11.
Clausen, M., Fugleudstopper, Lustrupdal pr. Ribe.
Clausen Skovrider, Planteskolen, Korinth.

Collett, R., Professor, Christiania.
Coopmann, Poul, Forststuderende, Bülowsvej 7 A.
Cridland, R., Kasserer, Valby.
Cridland, Chr., Dyrlæge, Holbæk.
Dahl, Chr., Grosserer, Parkvej 20, Klampenborg.
Dahl, Holger, Savværksejer, Frederiksværk.
Danneskjold-Samsøe, Aage, Greve, Amaliegade 5.
Danneskjold-Samsøe, Viggo, Greve, Klosterskovgaard, Stege.
Dinesen, Thomas, F., Rungstedlund pr. Rungsted.
Ditlevsen, T. H., mag. scient., Gerts Allé 5, Hellerup.
Drewsen, C. C., Fabrikant, Pileallé 53.
Dyrhauge, O., cand. polyt., Karl Johansgade 7.
Dyrlund, Ludvig, C., Gymnasiast, Herlufsholm pr. Næstved.
Edwards, E. F., Ingeniør, Vestergade 3.
Ejlertsen, A. P., kgl. Skovfoged, Nyhegn pr. Esrom.
Ellinger, A., Frøken, St. Knudsvej 5.
Elmkjær, Tandlæge, Vesterbrogade 10.
Elmquist, Tandlæge, Vordingborg.
Erichsen, Erik, Apotheker, Seydisfjord, Island.
Estrup, A., Godsejer, Enebo pr. Auning.
Estrup, H., Hofjægermester, R., Kongsdal pr. Mørkøv.
Fabricius, E., Landbrugscand., Forvalter, Idagaard pr. Slagelse.
Fabricius, O., Forstkandidat, Ditlevslyst pr. Korinth.
Ferdinand, Joh., Adjunkt, Herlufsholm pr. Næstved.
Fibiger, J., Professor, Dr. med., Bredgade 58.
Fibiger, Jørgen, Ingeniør, Lemvig.
Fischer, Mynster, Assistent ved Statsbanerne, Aagade 98.
Fischer, W., Maskinmester, Sjællandsgade 90, Aarhus.
Fleuron, Svend, Premierl., Forfatter, Dronn. Elisabeths Allé 8.
Fløystrup, Overlæge, Dr. med., Stockholmsgade 41.
Fold, Constantin, Gymnasiast, Nykøbing F.
Friderichsen, E., Skolebestyrer, Kalkbrænderivej 12.
Frijs-Krag-Juel-Vind, M., Lehnsgreve, Frijsenborg.
Gad, C. A. J., Grosserer, Hostrups Allé 11.
Galatius, Frode, Nejlinge pr. Helsinge.
Galle, cand. polyt., Haslev.
Gebauer, Anna, Frøken, Dr. Louises Børnehospital.
Gjelbjerg-Hansen, Gunder, stud. med., Nansensgade 90.
Gjellerup, Jul., Boghandler, Sølvgade 87.
Gleerup, Paul, Randers.
Godske-Nielsen, Direktør i Papirfabrikkerne, Silkeborg.
Gotschalk, E. F., Frøken, Ny Toldbodgade 53.
Gram, Carl, Jægermester, Vindeln, Sverrig.
Gram, R. S., Højsteretsassessor, Dr. jur., Kastelsvej 9.
Grevenkop-Castenschiold, C. H., Kammerherre, Hofjægermester, Hørbygaard pr. Holbæk.
Grevenkop-Castenskiold, H., dansk Ministergesandt, Kristiania.
Grill, Th., stud. med., J. A. Schwartzgade 28, St.

Gry, cand. pharm., Løjtnant, Odder.
Gry, Alfred, Nørrebrogade 18.
Grønbeck, cand. pharm., Østerbrogade 7 B.
Grønvold, H., Kunstmaler, British Museum, London, S. W.
Guldberg, O. Høegh, Læge, Meilgade 7, Aarhus.
×Gøtzche, H., cand. theol., Kørbersgade 1, Nakskov.
Haase, Oscar, Mittelstrasse 51, Berlin N. W. 7.
Hagerup, A., Arkitekt, Kolding.
Hage, Gustav, Grosserer, cand. polit., Stoltenbergsgade 1.
Hammer, K., stud. art., Holte.
Hammer, Knud L., Toldkontorist, Østervold 20.
Hansen, Amor, cand. pharm., Randers.
Hansen, Chr., Adjunkt, Herlufsholm, Næstved.
Hansen, C. T., Læge, Frederiksborggade 18.
Hansen, H. P., Konservator, Herning.
Hansen, Jacob P., Postfuldmægtig, Nexø.
Hansen, J., Redaktør, Frederiksberggade 34.
Hansen, Justitsraad, Apoteker, Rdr. af Dbg., Hobro.
Hansen, Laur., Ingeniør, Marievej 15, Hellerup.
Hansen, M. Ewald, Typograf, Thisted Amtstidende, Thisted.
Hansen, N., Forpagter, Masnedøgaard, Masnedsund.
Hansen, Poul Ellinger, Assistent, Skodsborg.
Haureberg, F., Ingeniør, Aaboulevard 17.
Hedin, Niels, exam. pharm., Aarhus.
Heiberg, P. W., Stiftsfysikus, Dr. med., Viborg.
Heide, Hans Peter, Forvalter, Aarupgaard pr. Korup.
Heilbuth, H., Direktør, Slotsholmsgade 16.
Heilmann, Allan, Forststuderende, Mariendalsvej 37.
Heilmann, Chr., Proprietær, Tammestrup, Skanderborg.
Heilmann, Gerhard, Tegner, Puggaardsgade 10.
Heilmann, Karen, Frøken, Taarnet, pr. Hørsholm.
Helms, Esther, Frøken, Nøjsomhedsvej 5².
Helms, G., Overretssagfører, Vestervoldgade 117.
Helms, Johs., kgl. Skovrider, Silkeborg.
Helms, O., Overlæge, Nakkebølle Fjord, pr. Pejrup.
Henningsen, A., Generalkonsul, Trondhjemsgade 15.
Henningsen, F., Forpagter, Gjorslev, pr. Storehedinge.
Hertz, Rolf, Overlæge, Kysthospitalet, Refsnæs.
Hilarius-Kalkau, H. A., Oberstløjtnant, R. og DM., Fredericia.
Hillerup, Th., Overretssagfører, Vestre Boulevard 33 B.
Hjersing, Købmand, Byraadsmedlem, Randers.
Hjort, Driftsbestyrer, Maglemølle Papirfabrik, Næstved.
Hoffmeyer, H., Brygger, cand. phil., Storehedinge.
Hoffmeyer, Proprietær, Lystrupgaard pr. Slangerup.
Holm, Olaf, Brygmester, Horsens.
Holstein-Rathlou, C. F. E. v., Hofjægermester, R., Bredgade 65.
Holstein, Vagn, stud. art., Sagasvej 14.
Hvolby, P., Kontorist, Marstrandsgade 23, Aarhus.

Hørring, A., mag. scient., Rahbecks Allé 24.
Iahn, K. R., Læge, Vestergade 26.
Irminger, J., Stationsforstander, Assens Station, Fyen.
Jacobsen, A., Naturaliehandler, Frederiksborggade 5.
Jacobsen, Sparekassedirektør, Randers.
Jansen, O. F., Kontorchef i Finansministeriet, Rdr. af Dbr., Tordenskjoldsgade 3.
Jensen, Adolf, Mag. scient.., Østerbrogade 110.
Jensen, Alfred, Birkefuldmægtig, Sorø.
Jensen, C. Govertz. Redaktør, Mynstersvej 12.
Jensen, J. P. C., Lærer, Villa »Yelmo«, Kalundborg.
Jensen, Magnus, Fabrikant, Vesterbrogade 109.
Jensen, O. Chr., Læge, Sorø.
Jensen, Sophus, Grosserer, Skovranke Hus, Gentofte.
Jeppesen, J. K., Lærer, Sejerslev Skole, pr. Nykøbing, Mors.
Jespersen, Ludvig, Gymnasiast, Carolinekilde, Odense.
Jespersen, P., Gymnasiast, Næsbyhoved, Odense.
Jessen, S. B., Kæmner, Slagelse.
Jónsson, Arni, Provst, Skutustadir, v. Myvatn, Island.
Jungersen, Hector, Professor, Dr. phil., R. p. p., Nørregade 10.
Jørgensen, A., stud. med., Ole Suhrsgade 17.
Jørgensen, A., Postekspedient, Bogense.
Jørgensen, F., Proprietær, Bromme Møllegaard pr. Munkebjergby.
Jørgensen, Kr., cand. pharm., Sanatoriet ved Nakkebølle Fjord, Pejrup.
Jørgensen, Th., Skorstensfejer, Horsens.
Jünger, Karen, Frue, Vedbæk.
X Jünger, O., Ingeniør, Vedbæk.
Kabell, Aage, Tandlæge, Nyborg.
Kalff, cand. phil., Aalborg.
Kall, Rolff, Kaptain i Artilleriet, R. af Dbg., Prinsesse Maries Allé 17.
Kanstrup, Th., cand. mag., Kongensgade 87, Esbjærg.
Karsten, William, stud. jur., Kalkbrænderivej 5.
Kirch, N. P., Prokurist, Helsingør.
Kirkegaard, Imm., cand. phil., Seminariet, Skoleinspektørboligen i Viborg.
Kirschner, Aage, Inspektør, Gentofte.
Kiær, H., Læge, Vandkunsten 6.
Klem, Oscar, Apoteker, Hammel.
Klinge, H. C., Cand. theol., Kolding.
Klinge, M., Forretningsfører, Tøjhushavevej 6, Randers.
Knudtzon, Nic. H., Grosserer, Zoar, Fredensborg.
Knuth, E. C., Lehnsgreve, Knuthenborg pr. Maribo.
Koch, Carl, Valgmenighedspræst, Ubberup pr. Kalundborg.
Kock, Oscar, Kolonibestyrer, Holstensgade 24.
X Koefoed, Axel, Revisor, Gl. Kongevej 140[1].
Koefoed, Einar, Magister scient., Bergen.
Koefoed, I., Inspektør, Borup Teglværk pr. Skævinge St.

Koefoed, I. P., Sagfører, Svaneke.
Krabbe, Th. N., Læge, Dronning Elisabeths Allé 7.
Krarup, Th., Højesteretssekretær, Rosenvængets Allé 18.
Krische, Theodor, Univ. Buchh., Erlangen, Bayern.
Krogh, Arnold, Professor, R., Smallegade 45.
Krohn, H., Schmilinskystr. 54, Hamborg.
Kæstel, Richard, Latinskolediscipel, Nykøbing p. F.
Landbrugsministeriet ved Departementschef Wulff, Kmdr. af Dbg. og Dnbrg. M.
Landmark, Fiskeriinspektør, Christiania.
Larsen, C. S., Forstkandidat, Faaborg.
Larsen, Jens, Kommunelærer, Villa »Korlund«, Aalborg.
Larsen, Johs., Kunstmaler, Kerteminde.
Larsen, Jørgen, Godsejer, Gaardbogaard pr. Frederikshavn.
Larsen, Laurits, Inspektør, Dr. Priemesvej 6.
Larsen, Vilh., Skovrider, Rørdam pr. Eiby.
Lassen, Astrid, Frøken, Nørrevold 50.
Lassen, Skovrider, Charlottedal pr. Slagelse.
Lasson, G., Læge, Guldsmedegade 22, Aarhus.
Lehmann & Stage, Forlagsboghandl., Løvstræde 8.
Lehn, C. Lütken, Sognepræst, Hørby pr. Holbæk.
Lerche-Lerchenborg, C., cand. jur., Hofjægerm., Lehnsgreve, Lerchenborg pr. Kallundborg.
Liebmann, P., Læge, St. Kongensgade 108.
Lind, John, stud. pharm., Skive.
Lippert, C. L., Lærer, Musse, Nysted.
Lund, Skovrider, Frisenborg pr. Hammel.
Lundgreen, Fr., Grosserer, Trondhjem, Norge.
Lüttichau, H., Hofjægermester, Viskum pr. Viborg.
Madsen, Carl, cand. polyt., Harsdorffsvej 13.
Magnussen, Jul., Præparator, Zoologisk Have.
Manniche, A. L. V., Forfatter, Konservator, Godthaabsvej 36.
Marcher-Korup, T., Premierløjtnant, Næstved.
Marcussen, Ad., Ingeniør, San Martin 345. Buenos Aires.
Marshal, A., Apotheker, Frøstrup.
Martens, Vilh., Ritmester, Kammerjunker, Østerbrogade 134.
Mathiassen, Therkel, Skolediscipel, Mullerup Skole pr. Slagelse.
Meldahl, U., Frøken, Ratsacksvej 15.
Meyer, Carl, Læge, Øster Farimagsgade 30.
Meyer, Jenny, Frøken, Kastelsvej 9.
Meyer, Jenny, Frøken, Kunstmalerinde, Gl. Kongevej 138.
Michaelsen, C., Lærer, Skibby.
Moltke, Aage, Greve, Forststuderende, Enighedsvej 12.
Moltke, Otto, Greve, Nørager pr. Ruds Vedby.
Monrad, F. D., Skovrider, Wedelslund pr. Skovby.
Mortensen, H. Chr. C., Overlærer, Viborg.
Mortensen, R. C., Skoleinspektør, Enghaveplads 21.
Mundt, Skovrider, Fredskovsminde pr. Sorø.

Møller, I. H., Forvalter, Ordrupgaard pr. Trustrup.
Møller, Jacob, Fuldmægtig, Odense Sodafabrik.
Møller, J. Mathias, Adjunkt, Guldsmedegade 40, Aarhus.
Møller, K., Frøken, Apotheket, Ballerup.
Naturhistorisk Forening for Aalborg ved Adjunkt Boje.
Naturhistorisk Forening for Lolland og Falster ved Lærer L. Kring, Nykøbing F.
Neergaard, Edvard, Godsejer, Førslevgaard pr. Fuglebjerg.
Neergaard, Petersen, C., kgl. Fuldmægtig, Cort Adelersgade 12.
Neergaard-Petersen, Proprietær, cand. jur., Vivebrogaard pr. Hadsund.
Neergaard, V. de, Godsejer, Gyldenholm pr. Slagelse.
Neve, S., Skoleinspektør, Skipper Clements Allé 12.
Nielsen, A. V., Læge, Amtssygehuset i Koldby pr. Hørdum.
Nielsen, Chr., Overpolitibetjent, Nyelandsvej 4 B.
Nielsen, Edv., Grosserer, Nørrevoldgade 80.
Nielsen, E., Dr., Vemmelev pr. Faarlev.
Nielsen, G., Tandlæge, Helsingør.
Nielsen, H. P., Købmand, Dampmøllevej, Holbæk.
Nielsen, I. Chr., kgl. Fuldmægtig, Nyvej 10 A.
Nielsen, Knud, Seminarist, Ranum Seminarium pr. Logstør.
Nielsen, Konservator, Frederiksgade, Aarhus.
Nielsen, Kristian, Rentier, Hvide Hus, Gl. Kongevej, Kolding.
Nielsen, Overjæger, Svenstrup, Borup.
Nielsen, P., Faktor, Ørebak, Island.
Nielsen, Rasmus, Lærer, Tranekjær Realskole.
Nielsen, Th., Direktør, Rønne.
Nilson, C. I., Gravør, Østergade 1.
Nørgaard, J. P., Boghandlermedhj., Østergade 16.
Oberholser, Harry C., Biological Survey, Washington D. C.
Olsen, C., Plantør Emmedsbo, Grenaa.
Olsen, Carl Chr., Typograf, Slotsgade 55 [1], Nykøbing p. F.
Olsen, O. C., Sognefoged, Villingerød pr. Esrom.
Olsen, R. Jul., Assistent v. Statsbanerne, Jagtvej 25.
Oppermann, H. G., Skovrider, Visborggaard pr. Skelund.
Otterstrøm, L. N. H., Skolebestyrer, Hollændervej 5.
Ottosen, Forstkandidat, Nøddebo, Fredensborg.
Palmén, I. A., Professor, Helsingfors, Finland.
Paludan, Aage, Bygmester, Viborg.
Pedersen, Carl, Apotheker, Karise.
Pedersen, H., Hørkræmmer, Istedgade 50.
Pedersen, Kr., Kommunelærer, Viborg.
Pedersen, L., Stud. art., N. Søgade 39.
Permin, Aage Chr., Forvalter, Vesterbrogade 107.
Petersen, Proprietær, Holmstrupgaard pr. Brabrand.
Petersen, Irene, Frøken, Kommunelærerinde, Hartmanns Allé 12.
Petersen, Johan, Kolonibestyrer, R. af Dbg., Ingolfs Allé 5.
Petersen, J. V., Bygningsinspektør, R., Odense.

Petersen, Kjer, Reservelæge, Dr. med., Øresundshospitalet.
Petersen, N., Maskinmester, Ny Carlsbergvej 17.
Petersen, O. G., Dr. phil., R., Professor ved Landbohøjsk., Martensens Allé 3.
Petersen, S. P., Assistent, Falkoneralléen 8.
Pirtzel, A., Apotheker, Helsinge.
Plum, P., Professor, Kmdr. af Dbg. og Dnbrg. M. p. p., St. Anna Plads 19.
Poulsen, Vald., Dr. med., Bredgade 62.
Ralfe, P. G., The Parade, Castletown, Isle af Man.
Rambusch, Distriktslæge, Sjørup pr. Sparkjær St.
Rasmussen, C. A., Frederiksborggade 35.
Rasmussen, N. P., Dekorationsmaler, Gothersgade 137.
Reedtz-Thott, K. T. O., Gehejmekonferensraad, S. K. D. M. p. p., Gaunø, Næstved.
Reimer, Chr. L., Købmand, Viborg.
Remvig, Dr., Haslev.
Rendtorff, E., cand. phil., Lærer, Korsør.
Rendtorff, G., stud. med., Rømersgade 25.
Renvall, Thorsten, Lektor, Åbo, Finland.
Riis, A. Jørgen, Postexp., Roskilde.
Rosencrone, Chr. Weis-Hoff, Stamhusbesidder, Rosendal, Norge.
Rosenkrantz, H., Baron, Guldborg pr. N. Alslev.
Rossen, J., Læge, Bjerringbro.
Rosenius, P., Dr., Malmø.
Rosenørn Lehn, Lehnsbaron, Oreby pr. Sakskøbing.
Rothstein, I., Forretningsfører, Raadhusstræde 15.
Rottbøll, J., Godsejer, Børglum Kloster pr. Vraa St.
Rubow, Carl, Direktor, Ny Toldbodgade 6.
Ryder, Assistent ved Statsbanerne, Gl. Kongevej 1.
Saxkjær, Gunnar, Løjtnant, Nørrebrogade 25.
Saxtorph, Sylvester, stud. art., Hillerød.
Scavenius, Fr., Overretssagfører, Gjorslev, Storehedinge.
Scavenius, S., cand. jur., Klintholm pr. Borre.
Schaaning, H. Tho. L., Øvre Pasvik, Langfjorddal, Syd Varanger.
Schaarup, Carl, Afdelingschef, Jacob Danefærdsvej 12.
Scheel, H., Kontorist, Vesterbrogade 141.
Scheel, J., Konservator, Zoologisk Museum, Vesterbrogade 141.
Schenk, Jacob, Adjunkt, U. o. C. Gozsef-Körut 65, Budapest VIII.
Schiøler, Fru E. D. Lehn, Fredericiagade 57.
Schiøler, E. Lehn, Vexellerer, Fredericiagade 57.
Schiøller, Kaj, Grosserer, Premierl., Tordenskjoldsgade 25.
Schiøler, Ivar, Overinspektor, Brahetrolleborg pr. Korinth.
Schiøtt, Julius, Direktør, R. p. p., Zoologisk Have.
Schmidt, Anna, Frøken, Mynstersvej 5.
Schmidt, Louise, Frøken, Østerbrogade 11.
Scholten, G., Løjtnant, Pileallé 35.
Schornstein, Max, Præst for d. mos. Trossamfund, Dr. phil., Vendersgade 29.

Schou, Sven, Kunstmaler, Havnø pr. Hadsund.
Seeger, C. D., kgl. Skovfoged, Naaege pr. Silkeborg.
Sibbernsen, Apotheker, Vesterskerninge.
Simonsen, Bendt, Skovrider pr. Kliplev, Slesvig.
Sixhøi, J. C., Adjunkt, Viborg.
Skovgaard, Peter, stud. polyt., Rosenvængets Hovedvej 27.
Späth, Joh., Fuldmægtig, Gl. Kongevej 125.
Späth, Helga, Frøken, Gl. Kongevej 125.
Späth, Karen Margrethe, Frøken, Gl. Kongevej 125.
Staggemeyer, Læge, Faaborg.
Stamm, R. H., Mag. scient., Larslejstræde 9.
Stapel, L., Forpagter, Taarnholm pr. Korsør.
Stein, J., Overlæge, Skorping.
Stokkebye, Poul, Grosserer, Puggaardsgade 4.
Strange, T., Landbrugsk., Lundsgaard pr. Langaa.
Strubberg, A., cand. mag., Havnegade 49.
Suhr, Sigrid, Fru, Strandboulevard 60.
Suhr, H. P. O., Vexellerer, Strandboulevard 3.
Suomalainen, E. W., Mag. phil., Helsingfors, Finland.
»Svalen«, Foreningen, ved Fru Oberstinde Malvina Mehrn.
Svanholm, Overretssagfører, Aalborg.
Svendsen, Helge, Forstk., Bankdirektør, Thygeslund pr. Hadsund.
Svendsen, J., Konsul, Ahlmans Allé 2, Hellerup.
Sünckenberg, Fr., Apotheker, Storehedinge.
Sæmundsson, Bjarni, Adjunkt, Reykjavik.
Søderberg, Vilh., Maler, Gothersgade 77.
Søltoft, V., Godsejer, Tyrrestrup pr. Horsens.
Taaning, Aage Vedel, Ranum.
Tage-Hansen, Hessel pr. Grenaa.
Tauberg, Lærer, Øster Assels, Nykøbing p. Mors.
Thome, Joh., cand. pharm., Fabriksbestyrer, Græsvik, Frederiksstad, Norge.
Thomsen, Th., Lærer, Frisbæk, Nørre Snede.
Thorsøe, H., kgl. Skovfoged, Lille Bøgeskov pr. Ringsted.
Thuesen, Konservator, Skomager, Randers.
Thygesen, R., Forstelev, Gjorslev, Vænge pr. Borup.
Ticehurst, C. B., Dr., Huntbourne, St. Michael's, Ashford, Kent.
Torup, Fr., cand. philol., Gl. Kongevej 154.
Traustedt, Læge, Gjedsted, Jylland.
Treschouw, H., Kandidat, Rdr., Mindet, Mørkøv.
Trier, Th., Vexellerer, Højbroplads 6.
Tulstrup, Niels, jun., Nørre Tulstrup, Bjerringbro.
Tusch, L. Jensen-, kgl. Skovfoged, Lindesbjerghus pr. Aakirkeby.
Tutein, Emmy, Frøken, Gl. Kongevej 99.
Tvede, Karen, Frøken, Carit Etlarsvej 11.
Ulrich, Assistent ved Statsbanerne, Slagelse.
Ulrich, J., Dr. med., Østerbrogade 16.
Ulrik, Per, Ellehuset, Fredensvej, Charlottenlund.

Valentiner, A., Forpagter, Margretelund pr. Fakse.
Villadsen, N. A., Seminarist, Helgesvej 1.
Vindeløv, O., Dr., Frederiksberg Hospital.
Wahl, Vald., Sognepræst, Arninge pr. Nakskov.
Wandall, J. S., Korpslæge, Nørregade 28.
Warming, C. E., Kll. Kollektør, Kolding.
Wasenius, Ernst, Tandläkare, Helsingfors, Finland.
Weber, E., cand. jur., Sortedamsdosseringen 29.
Wedege, S., Bogtrykker, Walkendorfsgade 7.
Wedell-Wedellsborg, G., Baron, Kammerherre, Oberst af Rytteriet, Kmdr. af Dbg. og D. M. p. p., Hellerupgaard pr. Hellerup.
Wedel, P., cst. Notarius publ., Classensgade 34.
Wedel-Wedellsborg, R., Baron, Malmøgade 4.
Wegge, H. C., Læge, Gasværksvej 10.
Weibüll, Overretssagfører, Kontorchef, Willemoesgade 33.
Weis, Henning, Discipel, Nyelandsvej 84.
Weismann, C., Skovrider, Skørping.
Wesenberg-Lund, Dr. phil., Fortunvej 5, Lyngby.
Winge, Herluf, Mag. scient., Viceinspektor v. Zoologisk Museum.
Winkel, P., Ingeniør, Middelfart.
Winkel, S., Godsejer, Dybvad Hovedgaard pr. Dybvad.
Winterberg, A., Assistent i den kgl. grønlandske Handel.
With, E., Bankassistent, Bredgade 77.
Wøldike, Knud, Herredsfoged, Rønne.
Østergaard, L. J., Førstelærer, Blenstrup pr. Skørping.

FORENINGSMEDDELELSER.

MØDE I D. O. F.

Lørdag 16 April afholdtes Møde i Prins Wilhelms Palais, hvor Dr. Krabbe holdt Foredrag om »Ornithologiske Iagttagelser fra en Rejse til Kap York«.

Doktoren har i Sommeren 1909 foretaget en Rejse til Grønlands Vestkyst med Kap York som endeligt Maal og gav i sit Foredrag en Meddelelse om de Fugle, som han havde iagttaget under Sejladsen saa vel som paa de Steder af Grønland, hvor han var i Land. Da Iagttagelserne fra Sejladsen ikke afviger noget nævneværdigt fra de sædvanlige under saadanne Forhold, og da Foredragsholderen senere vil meddele sine ornithologiske Iagttagelser fra selve Kap York Egnen her i Tidsskriftet, skal Foredraget ikke nøjere refereres her.

Foredraget blev illustreret med Lysbilleder, der atter gav Foreningens Medlemmer Lejlighed til at beundre en Serie af Dr. Krabbes pragtfulde Grønlandsbilleder. A. C.

D. O. F.s UDFLUGT TIL ENGELHOLM.

Den 29 Maj 1910 foretoges en Udflugt til Engelholm i Skåne; der deltog 24 Medlemmer af Dansk Ornithologisk Forening og Naturhistorisk Forening.

Ved Ankomsten til Engelholm modtoges Selskabet af Hr. Conservator Granstedt, der sammen med sin Frue med stor Elskværdighed og Dygtighed ledede Udflugten. Deltagerne førtes først op til Skolen, hvis smukt udstoppede Samling af Fugle besaas og dernæst gennem Skoven hvor bl. a. en syngende Rødstjert *(Ruticilla phoenicura)* og Grønspet *(Gecinus viridis)* samt en Rede af Egern med tre Unger blev tagne i Øjesyn, til Skelderviken, hvis Kyst her havde ret anseelige Klitformationer. I Klitterne saas en syngende Markpiber *(Anthus campestris)* og nogle af Deltagerne iagttog en Stor Tornskade *(Lanius excubitor)*. Paa Hotel Skelderviken spistes til Middag, hvorefter man langs en Elv og delvis gennem Skov spadserede tilbage til Engelholm, hvorfra Hjemkørslen fandt Sted. Følgende 50 Arter iagttoges:

Anas boscas, Oedemia fusca, Hæmatopus ostreologus, Actitis hypoleuca, Sterna hirundo? Uria troile, Ciconia alba, Columba palumbus, Cypselus apus, Gecinus viridis, Garrulus glandarius, Pica caudata, Corvus monedula, Corvus frugilegus, Corvus cornix, Lanius excubitor, Hirundo rustica, Chelidonaria urbica, Alauda arvensis, Sturnus vulgaris, Troglodytes parvulus, Certhia familiaris, Accentor modularis, Parus major, Parus coeruleus, Parus ater, Sylvia cinerea, Sylvia curruca, Sylvia atricapilla, Sylvia hortensis, Hypolais icterina, Acrocephalus arundinaceus, Phyllopseustes trochilus, Phyllopseustes sibilatrix, Anthus campestris, Anthus arboreus, Motacilla alba, Turdus musicus, Turdus

merula, Saxicola oenanthe, Praticola rubetra, Ruticilla phoenicura, Erithacus rubecula, Luscinia philomela, Muscicapa atricapilla, Passer domesticus, Fringilla coelebs, Cannabina linota, Emberiza citrinella.

NATLIG UDFLUGT I KØBENHAVNS OMEGN.

Natten mellem 11 og 12 Juni 1910 foretoges en Udflugt med Formaalet at høre Fuglenes Opvaagnen og Sang. Ekskursionen talte 23 Deltagere. Efter at have spist til Aften i Lyngby begav man sig paa Vej, da Klokken var lidt over halv to, og hørte straks da man kom ud en Nattergal *(Luscinia philomela)* og lidt efter, da man kom ned til Lyngby Sø, flere Rørsangere *(Acrocephalus arundinaceus)*, men ellers var alt stille.

Kort efter (Kl. 2) begyndte Rødhals *(Erithacus rubecula)*, Solsort *(Turdus merula)* og Gulspurv *(Emberiza citrinella)* at lade deres Stemmer høre og Kl. 2^{10} hørtes endvidere Gjærdesanger *(Sylvia curruca)* og Sivsanger *(Acrocephalus phragmitis)* og lidt efter lidt vaagnede i den lyse lune Sommernat de andre Fugle op — Kl. 2^{20} genlød Luften af Fuglesang.

Langs Lyngby Sø spadserede man til Furesø, hvor en Flok Hejrer *(Ardea cinerea)* fløj forbi, og derfra gennem Hareskov til Værløse, hvorfra Hjemkørslen fandt Sted.

Følgende 41 Arter iagttoges:

Anas boscas, Larus canus, Ardea cinerea, Ciconia alba, Columba palumbus, Cuculus canorus, Dendrocopus major, Garrulus glandarius, Pica caudata, Corvus monedula, Corvus cornix, Chelidonaria urbica, Hirundo rustica, Alauda arvensis, Sturnus vulgaris, Troglodytes parvulus, Accentor modularis, Parus major, Sylvia cinerea, Sylvia curruca, Sylvia hortensis, Hypolais icterina, Acrocephalus arundinaceus, Acrocephalus phragmitis, Phyllopseustes trochilus, Regulus cristatus, Anthus arboreus, Motacilla flava, Motacilla alba, Turdus musicus, Turdus merula, Erithacus rubecula, Luscinia philomela, Muscicapa atricapilla, Passer domesticus, Passer montanus, Fringilla coelebs, Ligurinus chloris, Cannabina linota, Emberiza citrinella, Emberiza miliaria. A. C.

UDFLUGT I FAABORGS OMEGN FOR FYNSKE MEDLEMMER.

En lille Skare paa 7 Medlemmer mødtes 22 Maj i Faaborg for derfra til Fods at foretage en Udflugt i Omegnen. Kl. $8^1/_2$ Fmd. begyndte Turen i stille, klart, varmt Vejr, ja, undertiden næsten for varmt for Fodgængere, i Særdeleshed naar man nu og da maatte lægge Vejen ad den aabne Landevej. Straks udenfor Byen passerede man over den store Mosestrækning »Sundet«, hvor der findes et rigt og afvekslende Fugleliv. (Se D. O. F.s Tidsskrift, I. Aarg., p. 160.) Rørdrummen hørtes ikke. At høre denne interessante og sjældne Fugls Stemme vilde selvfølgelig have været af stor Interesse, men da dens

karakteristiske Brøl som oftest kun lyder om Aftenen, var Sandsynligheden derfor jo heller ikke stor. En Atling *(Anas querquedula)* lettede og trak en Tid rundt om Mosen. Iøvrigt var her rig Lejlighed til at iagttage de almindelige Mosefugle. Herfra gik man dels over Marker, dels gennem Skove til Holstenshus, hvor Frokosten indtoges, og der holdtes Hvil i Skoven, alt medens man samtidig iagttog Fuglelivet i de nærmeste Træer og Buske. Kort herfra havde man Lejlighed til at se — om end paa lang Afstand — og høre Vendehalsen *(Jynx torquilla)*. Turen gik videre gennem store Skove afvekslende med Løv- og Naaletræer. Gennem den kun lidet fuglerige Højskov var det ornithologiske Udbytte kun ringe, men overalt, hvor der var Lejlighed dertil, studerede man Smaafuglenes spec. Sylviernes Sang, og Turen var derfor foruden at være fornøjelig ogsaa — i Særdeleshed for de mindre kyndige Deltageres Vedkommende — meget lærerig. Enkelte Reder fandtes; det bør bemærkes som en sørgelig Kendsgerning, at man paa den syv Timer lange Tur ikke iagttog en eneste Rovfugl. Udflugten, der forløb nøje efter det lagte Program, sluttede ved 4 Tiden i Korinth. Nogle af Deltagerne gik derpaa en Tur i Parken ved Brahetrolleborg, væsenligst for at se paa Isfuglen *(Alcedo ispida)*, som efter Overinspektør Schiølers Udsagn stadig skulde trælles ved Gravene der. Fuglen saas ogsaa ganske rigtig paa det angivne Sted, og ved at søge paa en stejl Brink ud mod en af Kanalerne fandtes et Hul, der ved de hvide Ekskrementer, der plettede Væggene og den stramme Fiskelugt, der kunde spores, gav en stærk Mistanke om at være Indgangsaabningen til Isfuglens Rede — en Mistanke, der ogsaa senere blev bekræftet.

Følgende Arter iagttoges:

Anas qverqvedula, *Anas boscas*, *Fulica atra*, *Vanellus cristatus*, *Totanus calidris*, *Gallinago scolopacina*, *Larus ridibundus*, *Ciconia alba*, *Columba palumbus*, *Alcedo ispida*, *Cypselus apus*, *Cuculus canorus*, *Jynx torquilla*, *Pica caudata*, *Corvus monedula*, *C. frugilegus*, *C. cornix*, *Lanius collyrio*, *Hirundo riparia*, *H. urbica*, *H. rustica*, *Alauda arvensis*, *Sturnus vulgaris*, *Troglodytes parvulus*, *Accentor modularis*, *Parus major*, *P. coeruleus*, *P. ater*, *P. palustris*, *Sylvia cinerea*, *S. curruca*, *S. atricapilla*, *S. hortensis*, *Hypolais icterina*, *Acrocephalus arundinaceus*, *Phyllopseustes trochilus*, *Motacilla flava*, *M. alba*, *Turdus musicus*, *T. merula*, *Saxicola oenanthe*, *Luscinia philomela*, *Muscicapa atricapilla*, *Passer domesticus*, *P. montanus*, *Fringilla coelebs*, *Carduelis elegans*, *Ligurinus chloris*, *Cannabina linota*, *Emberiza schoenichlus*, *E. citrinella*, *E. miliaria*. — Ialt 52 Arter.

P. JESPERSEN.

»MINDRE MEDDELELSER.«

I næste Hefte vil fremkomme de i Aarets Løb indsendte mindre Meddelelser; det vilde være ønskeligt, om Medlemmerne i højere Grad end hidtil sket er, vilde sende saadanne Meddelelser, for at denne Aars-Oversigt kan blive saa fyldig som mulig.

MEDLEMSFORTEGNELSE.

Følgende Medlemmer er tilkomne:

Bjerre, Knud, Blæsbjerg pr. Horsens.
Kornerup, Frk., St. Martens Allé 4.
Kramp, stud. mag., Helgolandsgade 5.
Madsen, Anna, Frue, Harsdorffsvej 13.
Nielsen, Vald, Skovrider pr. Faaborg.
Riis, Harald, Tandlæge, Hobro.
Skovgaard, Morten Chr., Rosenvængets Hovedvej 27.
Süberg, Otto, Tømmermester, Chr. Richardtsvej 4.

TIL MEDLEMMERNE.

Breve og Henvendelser til Foreningen bedes sendte til Formanden, Vekselleerer E. Lehn Schiøler, Fredericiagade 57[3].

Artikler og Meddelelser til Tidsskriftet bedes sendte til Redaktøren, Overlæge Helms, Sanatoriet ved Nakkebolle Fjord pr. Pejrup.

Avertissementer til Tidsskriftet og Regningskrav til Foreningen bedes sendte til Kassereren, Assistent A. Koefoed, Gl. Kongevej 140[1].

Meddelelse om Flytning bedes tilstillet Kassereren.

Forfattere af større Artikler kan, naar det ønskes, gratis faa 25 Særtryk.

Ny tiltrædende Medlemmer kan, saavidt Oplaget rækker, faa Tidsskriftets første Aargang for 10 Kr. (næsten udsolgt), anden Aargang for 5 Kr. og tredje for 4 Kr.

Indmeldelse kan ske til et af Bestyrelsens Medlemmer eller til Kredsformændene. Medlemsbidraget er 4 Kr. aarlig, heri indbefattet Betaling for Foreningens Tidsskrift.

E. LEHN SCHIØLER,
Formand,
Kjøbenhavn.

A. HAGERUP,
Næstformand,
Kolding.

A. KOEFOED,
Kasserer,
Kjøbenhavn.

A. CHRISTIANI,
Sekretær,
Kjøbenhavn.

O. HELMS,
Redaktør,
Pejrup.

4. AARGANG HÆFTE 1

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF
O. HELMS

Kjøbenhavn December 1909

ORNITHOLOGISCHES JAHRBUCH.

ORGAN

FÜR DAS PALÄARKTISCHE FAUNENGEBIET

»Ornithologisches Jahrbuch« som udelukkende beskæftiger sig med den evropæiske, henholdsvis palæarktiske Fuglefauna begynder med 1909 sin 20. Aargang. Den udkommer (paa tysk) aarlig i 6 Hefter, paa $2^1/_2$—3 Ark. Prisen for en Aargang er ved direkte at indsende Beløbet 10 Rmk., i Boghandelen 12 Rmk.

Læreanstalter faar Aargangen til nedsat Pris af 6 Rmk. (kun ved direkte Henvendelse). Prøvenummer sendes gratis og franko.

Manuskripter, Tryksager, Annoncer og Indmeldelse af Abonnement bedes sendt direkte til Udgiveren *Victor Ritter von Tschusi zu Schmidhoffen,* Villa Tännenhof bei Hallein, Østrig.

ZEITSCHRIFT

FÜR

OOLOGIE UND ORNITHOLOGIE.

Tidsskriftet, som særlig indeholder Artikler af oologisk Indhold, udkommer med et Hæfte paa et Ark hver Maaned. Aargangen gaar fra 1 April til 31 Marts, Prisen er 3 Kr. 50 Øre aarlig. Indmeldelse af Abonnement bedes sendt til Udgiveren

H. HOCKE

Prenzlauerstrasse 36, Berlin C.

INDHOLDSFORTEGNELSE

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT
AARGANG 4, HÆFTE I

H. Arctander: Iagttagelser af Stevns Fugleverden 1884—1909 1
O. Helms: Alexander Kielland og Fuglene 16
N. Hedin: Fra Anholt 21
Mindre Meddelelser 23
Anmeldelser 30
Foreningsmeddelelser I

Kasserer AXEL KOEFOEDS Adresse er forandret fra Schlegels Allé Nr. 5 til

Gamle Kongevej Nr. 140[1]

Telefon: Vester 29 40 y

Danmarks største Naturaliehandel

København Frederiksborggade 5 Tel. 29,151 y

anbefaler sit store Lager af

udstoppede Fugle og Pattedyr, mindst 1000 Fugle staar altid paa Lager, en Samling paa mindst 600 sjældne Horn og Gevirer, saasom Gevir af Virginia Hjort, Antiloper, Els-, Rens-, Kron-, Raadyr og Daadyr. Fugleæg sælges saavel enkeltvis som i hele Kuld. En stor Samling etnografiske Vaaben fra Kongo til en Pris af 500 Kr. Fotografi af Samlingen sendes gratis.

Fugle og Dyr udstoppes.

Ærbødigst A. JAKOBSEN

NATURALIESAMLERE

anbefales vor

PRÆPARATIONS- OG NATURALIEFORRETNING

Illstr. Prislister over Udstopning og over zoologiske Præparater gratis. Prisbelønnet i Horsens 1905, Landsudstillingen i Aarhus 1909 og Skoleudstillingen i København 1909

H. P. HANSEN

HERNING Konservator HERNING

Vær god mod Fuglene! FUGLE-FODRINGSHUSET "FØNIX" Kr. 1,50 Vær god mod Fuglene!

Gothersgade 77 SØDERBERG Gothersgade 77

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

4. AARGANG HÆFTE II

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF
O. HELMS
Kjøbenhavn April 1910

ORNITHOLOGISCHES JAHRBUCH.

ORGAN

FÜR DAS PALÄARKTISCHE FAUNENGEBIET

»Ornithologisches Jahrbuch« som udelukkende beskæftiger sig med den evropæiske, henholdsvis palæarktiske Fuglefauna begynder med 1909 sin 20. Aargang. Den udkommer (paa tysk) aarlig i 6 Hefter, paa $2^1/_2$—3 Ark. Prisen for en Aargang er ved direkte at indsende Beløbet 10 Rmk., i Boghandelen 12 Rmk.

Læreanstalter faar Aargangen til nedsat Pris af 6 Rmk. (kun ved direkte Henvendelse). Prøvenummer sendes gratis og franko.

Manuskripter, Tryksager, Annoncer og Indmeldelse af Abonnement bedes sendt direkte til Udgiveren *Victor Ritter von Tschusi zu Schmidhoffen,* Villa Tännenhof bei Hallein, Østrig.

ZEITSCHRIFT

FÜR

OOLOGIE UND ORNITHOLOGIE.

Tidsskriftet, som særlig indeholder Artikler af oologisk Indhold, udkommer med et Hæfte paa et Ark hver Maaned. Aargangen gaar fra 1 April til 31 Marts, Prisen er 3 Kr. 50 Øre aarlig. Indmeldelse af Abonnement bedes sendt til Udgiveren

H. HOCKE

Prenzlauerstrasse 36, Berlin C.

INDHOLDSFORTEGNELSE

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT
AARGANG 4, HÆFTE II

H. Chr. C. Mortensen: Nogle danske Rovfuglekulds Størrelse. 33
R. H. Stamm: Korsnæb som Galleædere 45
O. Helms: Betragtninger over Jagtloven 49
M. Ewald Hansen: Bemærkninger om nogle af Thylands Fugle 56
G. Scholten: Fuglelivet i Ærmelunden 1. Juledag 1909 58
A. Koefoed: Fuglelivet paa Vestre Kirkegaard 60
Mindre Meddelelser 63
Afdød Ornitholog 69
Fra Fremmede Tidsskrifter 70
Foreningsmeddelelser V
Medlemsliste IX

Patentflasker udlaanes til Forbrugere

ORDRUP OG HELLERUP
MINERALVANDSFABRIK

Vore fine mineralske Vande anbefales til private Forbrugere og forsendes overalt til en Gros Priser

APOLLINARIS
25/4 Flasker 1 Kr. 00 Ø.
25/2 — 2 - 00 -
CITRONVAND OG LIMONADER
25/4 Flasker 1 Kr. 25 Ø.

Callisensvej Nr. 10 og 20, Hellerup
Telefon: Hell. 111

Patentflasker udlaanes til Forbrugere

UDSTOPPEDE FUGLE ❀ FUGLESKIND
og eventuelt friskskudte Fugle hos
M. EWALD HANSEN
Thisted Frederiksgade Nr. 4 Thisted

FREDERIKSBERG KVINDEKØKKEN
anbefales d'Hrr. Medlemmer
Gl. Kongevej 140, Telf. Vester 29 40 y
Reference: Hr. Kasserer AXEL KOEFOED
Frokostretter Kl. 11—6. Middag Kl. 2½—6

Danmarks største Naturaliehandel

København Frederiksborggade 5 Tel. 29,151 y

anbefaler sit store Lager af

udstoppede Fugle og Pattedyr, mindst 1000 Fugle staar altid paa Lager, en Samling paa mindst 600 sjældne Horn og Gevirer, saasom Gevir af Virginia Hjort, Antiloper, Els-, Rens-, Kron-, Raadyr og Daadyr. Fugleæg sælges saavel enkeltvis som i hele Kuld. En stor Samling etnografiske Vaaben fra Kongo til en Pris af 500 Kr. Fotografi af Samlingen sendes gratis.

Fugle og Dyr udstoppes.

Ærbødigst A. JAKOBSEN

NATURALIESAMLERE

anbefales vor

PRÆPARATIONS- OG NATURALIEFORRETNING

Illstr. Prislister over Udstopning og over zoologiske Præparater gratis. Prisbelønnet i Horsens 1905, Landsudstillingen i Aarhus 1909 og Skoleudstillingen i København 1909

H. P. HANSEN

HERNING Konservator HERNING

DANSK ORNITHOLOGISK TIDSSKRIFT. Saa langt Restoplaget rækker, kan 1. Aargang faas for 10 Kr., 2. Aargang for 5 Kr. og de følgende Aargange for 4 Kr. ved Henvendelse til Kassereren AXEL KOEFOED, Gamle Kongevej Nr. 140[1] Telefon: Vester 29 40 y.

Vær god mod Fuglene! FUGLE-FODRINGSHUSET "FØNIX" Kr. 1,50 Vær god mod Fuglene!

Gothersgade 77 SØDERBERG Gothersgade 77

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

4. AARGANG HÆFTE III

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF
O. HELMS

Kjøbenhavn August 1910

ORNITHOLOGISCHES JAHRBUCH.

ORGAN

FÜR DAS PALÄARKTISCHE FAUNENGEBIET

»Ornithologisches Jahrbuch« som udelukkende beskæftiger sig med den evropæiske, henholdsvis palæarktiske Fuglefauna begynder med 1909 sin 20. Aargang. Den udkommer (paa tysk) aarlig i 6 Hefter, paa $2^1/_2$—3 Ark. Prisen for en Aargang er ved direkte at indsende Beløbet 10 Rmk., i Boghandelen 12 Rmk.

Læreanstalter faar Aargangen til nedsat Pris af 6 Rmk. (kun ved direkte Henvendelse). Prøvenummer sendes gratis og franko.

Manuskripter, Tryksager, Annoncer og Indmeldelse af Abonnement bedes sendt direkte til Udgiveren *Victor Ritter von Tschusi zu Schmidhoffen,* Villa Tännenhof bei Hallein, Østrig.

ZEITSCHRIFT

FÜR

OOLOGIE UND ORNITHOLOGIE.

Tidsskriftet, som særlig indeholder Artikler af oologisk Indhold, udkommer med et Hæfte paa et Ark hver Maaned. Aargangen gaar fra 1 April til 31 Marts, Prisen er 3 Kr. 50 Øre aarlig. Indmeldelse af Abonnement bedes sendt til Udgiveren

H. HOCKE

Prenzlauerstrasse 36, Berlin C.

INDHOLDSFORTEGNELSE

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

AARGANG 4, HÆFTE III

Fuglefredning 73
M. KLINGE: Fuglelivet paa Tipperne i Maj 1910 75
A. HAGERUP: Fuglefristeder 90
M. KLINGE: Mejser og Mejsekasser 95
O. DYRHAUGE og H. ARCTANDER: I Anledning af Artiklen »Betragtninger over Jagtloven« 99
MINDRE MEDDELELSER 102
FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER 106
FORENINGSMEDDELELSER XIX

ORDRUP OG HELLERUP
MINERALVANDSFABRIK

Patentflasker udlaanes til Forbrugere

Vore fine mineralske Vande anbefales til private Forbrugere og forsendes overalt til en Gros Priser

APOLLINARIS
25/4 Flasker 1 Kr. 00 Ø.
25/2 — 2 - 00 -
CITRONVAND OG LIMONADER
25/4 Flasker 1 Kr. 25 Ø.

Patentflasker udlaanes til Forbrugere

Callisensvej Nr. 10 og 20, Hellerup
Telefon: Hell. 111

UDSTOPPEDE FUGLE & FUGLESKIND
og eventuelt friskskudte Fugle hos
M. EWALD HANSEN
Thisted Frederiksgade Nr. 4 Thisted

FREDERIKSBERG KVINDEKØKKEN
anbefales d'Hrr. Medlemmer
Gl. Kongevej 140, Telf. Vester 29 40 y
Reference: Hr. Kasserer AXEL KOEFOED
Frokostretter Kl. 11—6. Middag Kl. 2½—6

Danmarks største Naturaliehandel

København Frederiksborggade 5 Tel. 29,151 y

anbefaler sit store Lager af

udstoppede Fugle og Pattedyr, mindst 1000 Fugle staar allid paa Lager, en Samling paa mindst 600 sjældne Horn og Gevirer, saasom Gevir af Virginia Hjort, Antiloper, Els-, Rens-, Kron-, Raadyr og Daadyr. Fugleæg sælges saavel enkeltvis som i hele Kuld. En stor Samling etnografiske Vaaben fra Kongo til en Pris af 500 Kr. Fotografi af Samlingen sendes gratis.

Fugle og Dyr udstoppes.

Ærbødigst A. JAKOBSEN

NATURALIESAMLERE

anbefales vor

PRÆPARATIONS- OG NATURALIEFORRETNING

Illstr. Prislister over Udstopning og over zoologiske Præparater gratis. Prisbelønnet i Horsens 1905, Landsudstillingen i Aarhus 1909 og Skoleudstillingen i København 1909

H. P. HANSEN

HERNING Konservator HERNING

DANSK ORNITHOLOGISK TIDSSKRIFT. Saa langt Restoplaget rækker, kan 1. Aargang faas for 10 Kr., 2. Aargang for 5 Kr. og de følgende Aargange for 4 Kr. ved Henvendelse til Kassereren AXEL KOEFOED, Gamle Kongevej Nr. 140[1] Telefon: Vester 29 40 y.

Vær god mod Fuglene! FUGLE-FODRINGSHUSET "FONIX" Kr. 1,50 Vær god mod Fuglene!

Gothersgade 77 SØDERBERG Gothersgade 77

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

4. AARGANG HÆFTE IV

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT

REDIGERET AF
O. HELMS

Kjøbenhavn Oktober 1910

ORNITHOLOGISCHES JAHRBUCH.

ORGAN

FUR DAS PALÄARKTISCHE FAUNENGEBIET

»Ornithologisches Jahrbuch« som udelukkende beskæftiger sig med den evropæiske, henholdsvis palæarktiske Fuglefauna begynder med 1909 sin 20. Aargang. Den udkommer (paa tysk) aarlig i 6 Hefter, paa $2^1/_2$—3 Ark. Prisen for en Aargang er ved direkte at indsende Beløbet 10 Rmk., i Boghandelen 12 Rmk.

Læreanstalter faar Aargangen til nedsat Pris af 6 Rmk. (kun ved direkte Henvendelse). Prøvenummer sendes gratis og franko.

Manuskripter, Tryksager, Annoncer og Indmeldelse af Abonnement bedes sendt direkte til Udgiveren *Victor Ritter von Tschusi zu Schmidhoffen,* Villa Tännenhof bei Hallein, Østrig.

ZEITSCHRIFT

FÜR

OOLOGIE UND ORNITHOLOGIE.

Tidsskriftet, som særlig indeholder Artikler af oologisk Indhold, udkommer med et Hæfte paa et Ark hver Maaned. Aargangen gaar fra 1 April til 31 Marts, Prisen er 3 Kr. 50 Øre aarlig. Indmeldelse af Abonnement bedes sendt til Udgiveren

H. HOCKE

Prenzlauerstrasse 36, Berlin C.

UDSTOPPEDE FUGLE ❋ FUGLESKIND

og eventuelt friskskudte Fugle hos

M. EWALD HANSEN

Thisted **Frederiksgade Nr. 4** **Thisted**

INDHOLDSFORTEGNELSE

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT
AARGANG 4, HÆFTE IV

O. HELMS: Holder Fuglene op at synge til Sankt Hans? 125
O. HELMS: Nye Arter for Østgrønland 130
I. LEHN-SCHIØLER: Isfuglen *(Alcedo ispida)* ynglende ved Brahetrolleborg, Fyen 131
MINDRE MEDDELELSER 134
FRA FREMMEDE TIDSSKRIFTER 141
ANMELDELSER 165

En velvedligeholdt Æg-Samling, der repræsenterer ca. 120 danske Arter i Kuld, er paa Grund af Flytning billigt til Salg. Et stilfuldt Egetræs Skab med 13 Skuffer og med Plads til endnu 4 à 5 Skuffer kan medfølge. Alle Oplysninger gives og Tilbud modtages af Ejeren

NIELS HEDIN

AARHUS CAND. PHARM. AARHUS

LIGE UDKOMMET:

SVEND DAHL

BIBLIOTHECA ZOOLOGICA DANICA

1876—1906

FORTEGNELSE OVER DANMARKS ZOOLOG. LITTERATUR 1876—1906

PRIS: 5.00

J. L. LYBECKERS FORLAG

Danmarks største Naturaliehandel

København Frederiksborggade 5 Tel. 29,151 y

anbefaler sit store Lager af

udstoppede Fugle og Pattedyr; mindst 1000 Fugle staar altid paa Lager, en Samling paa mindst 600 sjældne Horn og Gevirer, saasom Gevir af Virginia Hjort, Antiloper, Els-, Rens-, Kron-, Raadyr og Daadyr. Fugleæg sælges saavel enkeltvis som i hele Kuld. En stor Samling etnografiske Vaaben fra Kongo til en Pris af 500 Kr. Fotografi af Samlingen sendes gratis.

Fugle og Dyr udstoppes.

Ærbødigst A. JAKOBSEN

NATURALIESAMLERE

anbefales vor

PRÆPARATIONS- OG NATURALIEFORRETNING

Illstr. Prislister over Udstopning og over zoologiske Præparater gratis. Prisbelønnet i Horsens 1905, Landsudstillingen i Aarhus 1909 og Skoleudstillingen i København 1909

H. P. HANSEN

HERNING Konservator HERNING

DANSK ORNITHOLOGISK FORENINGS TIDSSKRIFT. Saa langt Restoplaget rækker, kan 1. Aargang faas for 10 Kr., 2. Aargang for 5 Kr. og de følgende Aargange for 4 Kr. ved Henvendelse til Kassereren AXEL KOEFOED, Gamle Kongevej Nr. 140[1] Telefon: Vester 2940 y.

Vær god mod Fuglene! FUGLE-FODRINGSHUSET "FØNIX" Kr. 1,50 Vær god mod Fuglene!
Gothersgade 77 SØDERBERG Gothersgade 77

H. H. THIELES BOGTRYKKERI, KØBENHAVN

rift 4, 1909-10
MAY 31 1933

AMNH LIBRARY
100105815